

сільський ГОСПОДАР

ЗМІСТ:

Інж. П. Зелений: Господарські уваги на жнива.

Інж.-агр. А. Романенко: На Яворівщині появился городній шкідник »карамора» городня.

Інж. Г. Мельник: Значніня паш в господарстві та їх управа.

Інж. Гр. Кияк: Ще за направу лук і пасовиськ.

Гр. Герман: Німецькі досягнення на полі птахівництва.

Інж. І. Лапчук: Оплати за комасацію ґрунтів.

М. Подоляк: 160-літній ювілей основника першої української господарської школи Петра Прокоповича.

Садівництво і городництво:

Роман Коцик: Що варта наші волоські оріхи.

Роман Корнійчук: Овочі на протязі року — джерело здоровля.

Осип Василенко: Дешеві та найздоровші напитки.

Ю. Сенишин: Яка має бути стайня.

Іванна Блажкевичева: Яке криття будинків на селі є огнетривале.

Запитання і відповіді (206—207).

З життя Товариства.

† Посмертна згадка.

Ціни на різні артикули.

Ріжне.

Шурі нищить РАТИНА і РАТИНИНА.

Миши пільні нищить МИШИНА.

Застосування в цілому світі.

„S E R O V A C“

SP. Z O. O.

Львів, вул. Сенаторська 5. Тел. 201—07.

Перепроводжує відшурення.

На бажання інформації.

БІРЖА:

Львів, дня 18. червня.

ЗБІЖЖЯ. Платять в Підволочиськах за 100 кг.: селянської пшениці 16.75—17.—; селянського жита 14.50—15.00, на млино ячменю 12.75—13.00; селянського вівса 14.70—15.50; краєвої кукурудзи 19.50—20.00; білої фасолі 17.00—21.00; полевого гороху 22.00—25.00; гороху пів Вікторія 30.00—34.00; бобику 15.00—15.50; чорної вики 24.00—25.00; гречки 16.50—16.75; лену 45.00—46.00; конопляного сім'я 23.00—25.50; синього любію 7.75—8.00; озимого ріпаку 41.50—43.00; краєвого проса 23.00—24.00; червоної конюшини 90.00—120.00; білої конюшини 60.00—115.; синього маку 37.00—42.00; сивого маку 31.00—35.00; пшеничного грису 8.75—9.00; житнього грису 8.50—8.75 зол.

НАБІЛ: „Маслосоюз“ платив за 1 кг. масла, франко Львів, дня 26. VI. — 2.10 зол. за 1 кілограм сметанкового масла — 2.15 зол. За молоко цін поки що не ставив. 1 літ. смет. 65 гр. За копу яєць платив

2.60. Тенденція на сметану й яйця сильна на молоко вдержана.

ЖИВИНА: „Маслосоюз“ повідомляє, що 26. VI. платив за 1 кг. живої птиці, з доставою на подвір'я, Львів, Декерта ч. 4.: курята 1.00 зол.; молоді кури 1-ої сорти 0.80 зл.; старі кури 1-ої сорти 0.70; пантарки 1-ої сорти 1.30 зл.

Індиків, качок, когутів і гусей „М. С.“ не купує з огляду на закінчений сезон. Птицю приймається лише в приділеній висоті.

Центросоюз повідомляє, що в тиждень від 25. VI. платилося за 1 кг. битої ваги: свині товсті 92—95. грошів, свині беконові — гр. льоко стація закладання. Значний попит, сильна тенденція.

ЖЕРТВУЙТЕ НАШ ЧАСОПИС НА МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ!

Озвітись, хто має річники нашого часопису!

Потрібно: Всі числа перших 19-ти річників! зр. XX (1934) чч. 1—12, а також усі додатки до часопису „Сільський Господар“ (календарі і т. п.).

Ці числа потрібні Музеєві Визвольної Боротьби України для комплектування музейної збірки, яка є одною з найбільших збірок українських періодичних видань. Допоможіть їй доповнити — зробіть добре національне діло й увіковічните своє ім'я в Музеї Визвольної Боротьби України.

Коли маєте хоч одно із зазначених чисел, пішліть його на адресу Музею:

Ukrajinské Museum Karlova 14. Praha XI ČSR

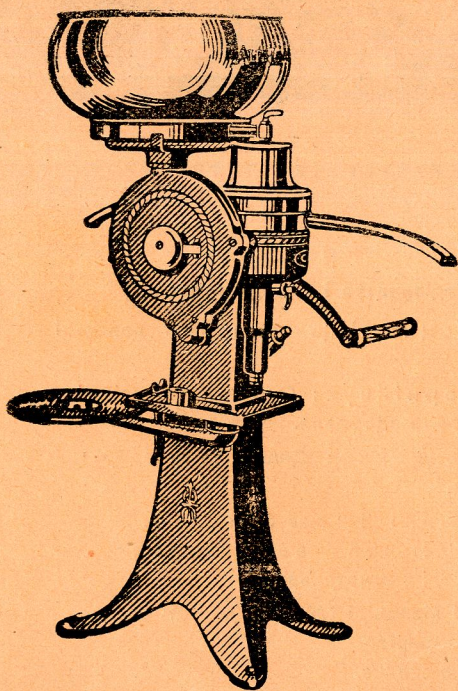
Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня 1931. р. ми признали фірмі

Краєвий Молочарський Союз „МАСЛОСОЮЗ“

виключне право продажі наших кружлівок „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ“ так ручних як і моторових для всіх українських кооператив на терені воєвідств: львівського, станиславівського і тернопільського.

В зв'язку з цим просимо українські кооперативи звертатися по всякі інформації в справі купна кружлівок і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові, вул. Б. Гловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо замовлення дані іншим нашим заступникам не будуть виконані.

Т-во Альфа-Ляваль
Спілка з обм. порукою.

Видає: Товариство „Сільський Господар“ при співучасті „Маслосоюзу“. — За редакцію відповідає: 4-р Евген Храпливий. — Редагує Колегія. — З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.

Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . 2— зол.
за пів року . 4— „
за цілий рік . 8— „

За кордоном: В Америці і інших краях . 2— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв
Замовлення і гроші з Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціна сторінки 1 раз . . 200— зол.
половина сторінки . . . 120— „
чверть „ . . . 65— „
одна восьма „ . . . 35— „

За першу і четверту сторінку оголошення 50% дорожче.
За оголошення в тексті . . . 30/ „
Дрібні оголошення по . . . 30 сот. за слово.

Поодинокі числа коштують 40 сот. Передплату треба висилати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, П. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше конто в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnj Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошовими листами на адресу Т-ва.

Господарські уваги на жнива

Жнива для хлібороба це вінець його цілорічної праці. Тож до жнив кожний хлібороб мусить заздалегідь відповідно приготувитись, щоб не наразитись опісля на страти. Причиною страт зерна в часі жнив бувають звичайно або запізні жнива або протягування їх на довгий протяг часу. А тимчасом збіжжа нестоїть на місці, лиш що раз більше доспіває, висихає, осипається.

В дозріванню збіжж виріжняємо три стадії, а саме: спілість молочну 2) жовту і 3) цілковиту. Перша стадія спілості відзначається тим, що зерно ще не є добре налите, виповнене є напів густою масою (молочком) а солома і листя мають краску зелену. В тій стадії зрілості жати збіжжа не можна; бо зерно булоб послідне, а сила кільчення дуже маленька. Через декілька днів зерно збіжж закінчує наливатися (всі відживчі речовини з коріння, стебла і листя приходять до зерна) зерно твердне, бо надмірна скількість води випаровує, солома і листя набирає золотистої краски. Є се спілість жовта. В тім часі найкраще приступити до збирання збіжж, бо як лиш постійть воно з кілька днів наступає третій степень спілості т. зв. спілість цілковита. Солома ясно жовтої краски робиться крихка а зерно надто твердне, легко висипається з колосків. Передержання збіжжа на пни до цієї пори спричинює лише страти, а зовсім не поліпшує якості зібраного зерна. Лише ячмінь броварний найкраще збирати в часі мертвої спілості.

Чи збіжжа є дозріле найкраще оцінити це тоді, коли воно творить одноцільний рівний лан, коли брак пізніш розвинутих колосків і природних або штучних нерівностей поля. Такі нерівності в постатті буйніших купочок і пізніш дозріваючих повсяють завдяки невідповідному тноєнню. А саме коли даємо обірки під збіжжа, то треба принайменше дбати, щоб його рівномірно розкинути по цілому полі, а ніколи в маті купочки. Земля під такими купочками є звичайно перегноєна, тут збіжжа бистріше розвивається, довше росте а через те й пізніш дозріває. Подібно діється, коли на полі нерівномірно висіємо штучні погної, головно салітру. В багатьох околицях наші хлібороби управляють свої поля в загони. На таких полях збіжжа ніколи не буде рівномірно дозрівати. На боках загонів і в бороздах звичайно збіжжа є вже дозріле, а на хребтах мусить постояти ще кілька днів. Борозди утруднюють збір, видають гірше зерно, а головно є розсадниками бур'янів і всіляких шкідників. Тож найвищий час хлібороби, приступити до пласкої управи своїх піль, а закинути управу в загони.

Нерівномірність в дозріванню є нераз сталою ціхою рослин. Серед збіжж тим відрізняється овес, хоч що правда нині виплекано вже такі відміни вівса, у яких цю хибу до певної міри усунено. У вівса найперше дозріває те зерно, що є осаджене на горі, а далі чим раз нищі, причім зовнішнє зерно до-

зріває скорше як зерно уміщене більш в середині.

Найкраще приступити до збирання вівса тоді, коли ціла волоть добре пожовтіє, а солома хоч в горішних узлах ствердне. Не чекати дозрівання останніх колосків волоті, бо вчасніший дозрілі стають надто крихкими і легко осипаються. Коли овес є призначений виключно на пашу, то можна скорше його зібрати, бо тоді будемо мали менші страсти, а зерно незріле, яке не вимолотиться, залишиться в соломі, які і так згодуюмо тваринами.

Ячмінь — треба жати під кінець воскової а на початку цілковитої стиглості його зерна. Раніший його збір зв'язаний з великими втратами а то тому, що зерно не повно наливається, пізніший збір — наслідком того, що ламається колосся.

Просо — збирають, коли на верхній частині волоті появиться зерно стигле забарвлене у властивий для даного сорту, колір. Не

можна запізнюватися бо просо осипається. Перестояле просо треба збирати ранками, вечорами та місячними ночами, бо тоді найменше сиплеться.

Які великі страсти в зерні можна мати через пізні жнива, про це найкраще свідчать проби виконувані в київській досвідній станції на В. Україні в роках 1928—30. Цілий лан збіжа поділено на кілька піль і з кожного поля збирано збіжа в іншій стадії сплості, та одержано такі висліди:

Стадія сплості	Урожай з гектара в квінталях		
	жита	пшениці	ячменю
Початок воск. сплості	10·9	20·7	6·0
Кінець воск. сплості	12·8	23·7	7·0
Цілковита сплость	11·3	23·0	7·4
Перестояле	18·9	20·0	5·8

Інж. П. Зелений.

Інж.-агр. Антін Романенко.

На Яворівщині появилсся городній шкідник „карамора городня“

Пару тижнів тому до Централі Т-ва „Сільський Господар“ у Львові зголосився господар Семен Мацелюх зі села Цетулі, почта Яворів і заявив, що в нього в городі якийсь шкідник робить дуже велику шкоду, підідаючи корінці капусти та просив дати йому пораду як позбутися того шкідника. Звичайно, трудно було дати якусь пораду не знаючи що то за шкідник. Тому пораджено було тому господарю аби він того шкідника постарався злапати і разом зі землею принести сам чи через когось передати до Централі Т-ва „Сільський Господар“.

За пару днів господар знову зголосився вже зі шкідниками, яких умістив до пляшечки разом з ґрунтом. Були це сіротемної барви робачки 3—4 см. завдовжки.

Ці шкідники для визначення було дано до Державної Ботанічно-Рільничої Станції у Львові, вул. Зиблікевича 40. За кілька днів Станція повідомила, що це є шкідник з родини карамор (по польськи „Koziołkiewatych“, а по латині „Tipulidae“).

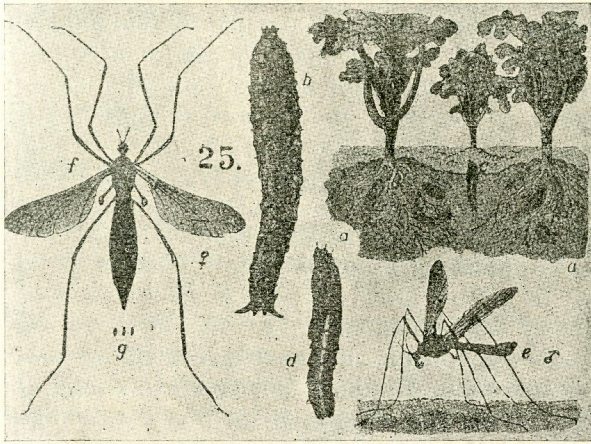
Комахи з родини карамор належать до ряду двокрильців, вони мають вигляд великих комарів з довгими ногами. Робачки у карамор вальцюваті з виразними кільцями,

покриті з рідка волосинками, барву мають темно-сіру, ніг зовсім не мають, голівка у них дуже маленька, не помітна; на задньому кінці тіла є наче вінчик з особливих виростків. Живуть вони найбільш охоче у вогкому ґрунті, рівнож як і багатім на порошокнячку. Зимуює карамора городня у вигляді робачка. На початку літа вона лялькується. Дорослі комахи починають заявлятися з лялечок серед літа і літають аж до пізньої осені. В осені самиці відкладають чорні яечка в ґрунт; з яечок цих виходять робачки, які й зимують. Отже городня карамора (по польськи мухувка) протягом року має одно покоління (часом буває й два).

Робачки шкодять найбільш по весні та на початку літа. Вони обідають корінці ріжних рослин, особливо капусти, буряків, салати, іноді картоплі тощо. Дуже шкодять вони буряковим висадкам, угризаючись глибоко в корень. Особливо багато намножується робачків цього шкідника по вогких, добре угноєних плянтаціях та городах. Тоді шкоди від них бувають досить значні.

Способи боротьби Державна Ботанічно-Рільнича Станція подає такі:

1. Погноювання ґрунту штучними погноями.
2. Осушування вогкого ґрунту.
3. Валування (особливо кільчастим валом) ранком і у вечері, коли робаки пере-

Карамора — на образку видно самця (менший) і самичку, 25 — гусениця, д — кукла, а, а — капуста нападена гусеницями.

важно перебувають на поверхні ґрунту, або близько поверхні.

4. Вивожування дробу (в перевозних курниках) на поля під час управи ґрунту.

5. Охорона пожиточних звірят, от як птахів, що поїдають мухи та овади (шпаки, дрозди), кротів, їжаків, лиликів, ропух.

6. Змішати 10 гр. парижської зелені з 2 кг. висівок (отрубів), а потім звогчити водою і розсіяти в городі чи там і сям позакопувати невеликі кількості.

Зі середником парижської зелені треба обходитись дуже обережно, бо то є трутизна.

Сумішка 10 гр. парижської зелені й 2,5 кг. висівок вистарчить на 100 квадр., себто на один ар.

ПРОДОВЖУЄТЬСЯ ВПИСИ НА КОРЕСПОНДЕНЦІЙНІ КУРСИ

Україн. Технічного Господарського Інституту в Подєбрадах Ч. С. Р. УТГІ

- 1) Садівництва овочевого та ягідного.
- 2) Консервації та перероблення садовини й городини.
- 3) Пасічництва: Методика суспільно-агрономічної праці в царині пасічництва.

Такса за навчання: перших 2 курсів — по 20 зол., останнього 8 зл. Самі підручники: перших 2 курсів — 13 зол., останнього 3.50.

Инж. Мельник Григорій.

Значіння паш в господарстві та їх управа

Здобуття як найбільшої та як найцінішої паші з одиниці поверхні, являється дуже важним моментом в малоземельнім господарстві. Коли зважимо, що в сучасну пору годівля тварин мусить іти в парі побіч збіжєвої господарки, то мусимо старатися, щоби та фабрика молока, мяса, шкіри та вовни, коштувала нас, як найменше. З другої сторони, коли вгляднимо малоземельність селянства на західних землях і надмір робочих рук, то переконаємося, що тільки годівельна господарка з інтензивною управою паш, може дати роботу сільському малоземельному населенню. — Збільшиться годівля худоби, збільшиться і справність та видаїність почви, запряжеться багато рук до інтензивної обрібки землі, а в кінці створиться стале жерело доходу, та засобів прохарчування. Рівнож надвижка збіжжа, що обезцінює на ринках свою вартість, піде на кращі тори, бо буде перефабриковане в тваринах на вартніші продукти. — Та часами чується закид, що зі збільшенням годівель-

ної продукції — обнизиться на неї ціна. Це страх не на місці. Йде про те, щоби була відповідна скількість продуктів на виживлення населення, що часто цілими роками мориться голодом. Треба погодитися з тим, що під сучасну пору мусимо резигнувати з доходовости, ба розвязання цього лежить в іншій місці, а треба нам прохарчувати, як найбільші маси зубожілого населення, що нидіє в нерентовній праці в холоді і голоді. — Безпроволочно треба збільшити скількість здорової молочної худоби, та дрібних тварин, як овець, кіз, дробу та кріликів. Підставою цього буде відповідна скількість паші. — Управа паш, що далаб можливо багато паші з малої поверхні, виглядала так:

1. В половині серпня засіяти 1000 м² святоїванського жита з озимою викою. В осені вже можна мати 1 покіс, а з весною до 15. мая жито вже знова можна косити. Сейчас по скошенню зорати, виправити і засіяти кінський зуб з тичним горохом.

2. До кінця вересня засіяти 1000 м² пше-

ниці. На весні скошується до 1. червня, зорати, виправити і засадити брукву.

3. 1000² раною весною (до 1. IV.) засіяти мішанкою, зложеною з соняшнику, кінського бобику, вики і вівса.

4. 1000 м² засіяти мішанкою пізною (до 10. мая). Зложеною зі сої, кукурудзи, вики і ячменю. По скошенню мішанок приготувати поле і засіяти ріпу стернянку.

5. 1000 м² буряки,

6. 500 м² соя на зерно.

Поминаючи те, що майже кожна парцеля є використана 2, а навіть 3 рази (зменшене ризико невдачі) поминім і збір паші в літі як зелене жито, пшениця і мішанки, що все чергують по собі, звернемо увагу на паші, що мають бути заготовлені на зиму, то є кінський зуб, буряки, бруква, ріпа і соя.

Якщо ходилоб про видатність тих паш з морга (5755 м²) то подам числа осягнені на наших землях:

Инж. Гр. Кияк.

Ще за направу лук і пасовиськ

Вартість добрих лук і пасовиськ у нас є ще дальше недоцінювана й на піднесення видатности й якості сіна з них, звертається у нас дуже мало уваги. В багатьох випадках наші господарі заорюють сухі луки і замінюють їх на поля, а мокрі, де є більше води, замінюють на рибні стави.

А прецінь лука є тим кавалком (куснем) землі в господарстві, з котрого ми повинні одержати багато смачної, поживної, здорової й дешевої паші на зиму. Щоби сіно було добре і смачне, мусить воно походити з добрих і в добрий спосіб догляданих і навожених лук.

Нині вже нема сумніву, що добре лукове сіно це найліпша паша для молодняку й живого інвентаря, ту добру пашу не заступлять ніякі макухи, мішанки й конюшини, котрі переважно на легких ґрунтах в сухі літа заводять, а живий інвентар голодує, як було це у минулому році.

Наші луки це переважно забагнені болота порослі мохом і квасною травою, або луки надто сухі на котрих неможе рости буйна рослинність. До забагнення мокрих лук причинюється у великій мірі брак регуляції більших рік і надто високий позем ґрунтової води в менших ріках та потоках. Нині наші луки з малими виїмками не приготовані до навоження (угноювання) дорогими штуч-

Кінський зуб 1800 сотнарів паші (Верчани коло Стрия).

Буряки 700 сотнарів,

Бруква 200 сотнарів,

Ріпа 100 і більше сотнарів.

Очевидно це при умілій праці і під фаховим надзором. Коли одержати такі висліди в ловисшім зіставленню управи паш, то зробилибсьмо великий крок, без великого накладу гроша, зате більшим накладом ручної праці. Коли взяти під увагу, що нині 10 моргове господарство не в силі удержати навіть 2 добрі штуки худоби, то повисша комбінація на 1 моргови гварантує за більше. Зміни чи доповнення в комбінаціях управ зі взгляду на клімат, почву і рістню даної околиці, можна перепровадити, але це може робити тільки фаховець, що визнається на прикметах околиці. В кінці заготовлення паш на зиму, стан паш, в яким її худоба споживає а врешті рід тварин для яких паша призначена, грає величезну роль в поводженню і висліді господарства.

ними навозами. Урегулювання позему ґрунтової води дорогою меліорації є конечно, щоби штучні навози могли достаточо ділати на лукову рослинність.

Навозові потреби наших лук не є завсігди однакові, в багатьох випадках бракує лукам лише фосфору, а у інших бракує потасу й фосфору, або лише потас є у найменшій скількості. Одначе найбільший збір сіна можна мати майже завсігди при навоженню потасово-фосфоровім.

Тому питання вибору навозів на луки повинно бути рішене в кожному господарстві на підставі прібних навозових досвідів, перепроваджених на місці на протязі двох літ.

Одначе треба зазначити, що вартість сіна з лук і пасовиськ зораних і на ново обсіяних є значно вища. В болотнім сіні стравного білка є ледве 2—3%, а в сіні зі зораної луки є стравного білка 5—6%.

Коли продукуюмо сіно на продаж, то можемо вдоволитися не найшляхотнішим сіном, котрого продукція є дорожа, але можемо вдоволитися гіршим сіном, тому що на ринку рідко ціниться сіно після якості.

Годівля звірят у нас не є оперта на добрих підставах, бо нашим господарствам бракує доброго сіна і добрих пасовиськ, які має Голяндія й Данія. Можна сказати, що ми в пошукуванні збільшення доходів наших

господарств, за скоро взялися до годівлі шляхотних рас рогатої худоби а за пізно ми звернули увагу на меліорацію й на навоження лук, а це все некорисно відбивається на годівлі звірат.

Одначе такі беззглядні відносини так довго не зміняться, доки неусвідомлені наші

господарі не дійдуть до переконання, що лише плянова зорганізована акція всіх господарів поодиноких громад получена з przeprowadженням меліорації може поліпшити наші теперішні неужитки луки й пасовиська. Як раз цю роботу найкраще починати по жнивах коли є найбільш сухо.

Гр. Герман.

Німецькі досягнення на полі птахівництва

В місті Ессен відбулася в днях 4—7. січня с. р. одна з найкращих виставок дробу. Було тут зібрано 20.000 штук домашньої птиці. Виставку відвідали 25000 людей з Німеччини а кілька соток з закордону.

З птиці, що одержала перші відзначення, пороблено фотографічні знімки. Є їх 224 на 16-ти сторінках великого формату часопису: „Гедлігель-Берзе“. Манять око: Кохінкіни, Брама, Орпінгтони, Лангшани, Плімути, Віяндоти, Фаверолі, Родайленди, Орловські, Державні, Барнвельдери, Вельзумські, Сусекси, Італійки, Мінорки і другі „ім же ність числа“.

У німців не поширюють якоїсь одної раси, а кожний розводить таку расу, яка йому любя. Ніодин птахівник не живе тільки для себе, а всі птахівники обєднуються в птахівничих клубах. Клуб встановляє взірець розводжуваної раси, а кожний член клубу обовязково того взірця держиться.

Попрі чужі раси німці розводять і плекають родимі раси. Життя в обєднаних установах заправляє людей до суспільного життя, витворює почуття спільноти з нацією як цілістю.

Інж. І. Ланчук.

Оплати за комасацію ґрунтів

Розпорядком Міністерства Рільництва і Р. Р. з дня 6. VI. 1935 (Д. З. Р. П. ч. 43, поз. 290) є визначені слїдуючі оплати за комасацію ґрунтів, починаючи від 19. VI. 1935 у відношенню за 1 гектар:

1. В воевідстві Люблинському і полудн. Волині (повіти: Дубно, Горохів, Кременець, Рівно, Володимир, Здолбунів і часть пов. Луцьк на полудне від залізн. шляху: Ковель-Рівне) — з поміром старого стану посїдання — 23 зол. (без цього поміру — 17 зол.);

2. В північній Волині (повіти: Ковель, Костопіль, Любомля, Сарни, і часть пов. Луцьк на північ від залізн. шляху: Ковель—Рівно) — з поміром старого стану посїдання — 20 зол. (без цього поміру — 15 зол.);

3. В Галичині — з поміром старого стану посїдання — 35 зл. (без цього поміру — 22 зол.);

4. За ґрунти, що не надаються до полевої управи виносить оплата для теренів, обнятих вище точкою 1 і 2 — 8 зол. (згл. 6 зол.), а точкою 3 — 14 зол. (згл. 9 зол.).

В повищих оплатах містяться вже кошти за меліораційні і гідротехнічні проекти

і технічний заряд та нагляд про виконування цих робіт разом з комасацією.

Вимір оплат стосується у відношенню до обшару ґрунту, який посїдав господар перед комасацією.

Вимір оплат може визначити староста щойно по затвердженню старого стану посїдання. Може однак визначувати вплати зачетові. Не вищі однак як 60% цілої суми за комасацію.

Оплати розкладаються найвище на 5 річних рат, при чому річна рата виносити може найменше 15 зол.

Можуть бути звільнені від оплат на підставі зложеного подання учасником комасації — з причини сталої неможности, коли ціна оплати виносить менше, як 10 зол. за матеріяли до меліораційних робіт або для пропаганди комасації.

За відписи плянів виносить оплата до 100 га — засадничо 10 зол., а понадто по 1.50 зол. за кожні розпочаті 10 га (на приклад за обшар 7 га виносить оплата 11.50 зл.)

Закладайте Садівничі Секції!

М. Подоляк.

160-літній ювілей основника першої української господарської школи Петра Прокоповича

(12 липня 1775 р. — 22 березня 1850 р.)

В липні місяці ц. р. минає 160 літ з дня народження великого українського пасічника П. Прокоповича, який перший дав для цілого світу рямковий вулик, а також заснував на свій власний кошт першу в світі Пасічничу Школу.

Родився Прокопович в с. Митченках на Чернігівщині біля колишньої столиці України Батурина. Укінчив в свій час Київську Могилянську Академію, був якийсь час старшиною у війську, але не всидів довго, його тягнуло в село, в народ. Він бачив, як російський уряд плюндрував одну ділянку за другою нашого життя, як підупадало народне господарство, наша культура. Щоб прислужитися своєму народові, він береться воскресити і піднести дуже тоді поширене і поплатне пасічництво, яке в той час занепадало.

В р. 1814 Прокопович винаходить рямковий вулик. Цей винахід дає змогу брати з вулика далеко більше доходу як з сліпої колоди чи з дуплянки, мало того, Прокопович в р. 1824. засновує школу в своєму маєтку для дооколичних селян і в школі вчить їх спочатку грамоти, а потім і пасічництва, але нового, розумного, прибуткового. Школа ця була першою нашою господарською школою не тільки тоді на цілу Росію, але й Європу. При школі був інтернат для бідних учнів, різні майстерні, сад та пасіка. Випустила школа звиш 500 учеників — добрих пасічників. Школа була так добре ведена, що про неї скоро знали в цілій Європі, свідком цього є те, що в слідуючі роки до школи вступали і чужоземці — чехи, поляки, німці, італійці та інші. Прокопович викладав провадив українською мовою а для чужоземців пояснював їх мовами, бо знав їх щось шість. Школа проіснувала до 50 літ і зі смертю сина Прокоповича, який унаслідував її від батька — загинула з вини гострого тоді режиму проти українців московського уряду.

Коли глянемо до історії нашого господарського шкільництва, то Школа Прокоповича дала початок нашій господарській науці. Дякуючи цій школі українське пасічництво тоді досягло свого найвищого ступіня розвою, а мед наш — під назвою Бату-

ринський знали в цілій Європі як найліпший, бо добувався з рямок, був чистий. Учні зі школи Прокоповича рознесли новітню науку раціонального пасічництва не тільки в край, а й за кордон. Вулики Держона, а потім словянські, це не винахід Держона, як це у нас тут вважають, а це наслідування вулика Прокоповича. Є дані, що зі Шлеська в Школі Прокоповича вчився учень німець Гаспра Шульц, який по укінченню школи на Шлеську зробив Держонові вулик Прокоповича, а той видав його за свій і чим скорше оголосив це в пресі. Проф. Цесельський змодифікував вулик Держона на словянський.

Ми, по своїй скромності і відсталості, забуваємо, або й не знаємо, ані своєї багатії історії, ані не шануємо своїх геніїв, тоді як заграницею більше про це все знають і пишуть.

В міс. липні наші пасічники, зорганізовані при Сільському Господарі і в кооп. Рій врочисто святкують 160 літний ювілей П. Прокоповича і ч. 7. Українського Пасічника присвячуємо цьому ювілеєви.

Варта булоб, щоб всі наші пасічничі Секції теж в липні міс. вшанували пам'ять цього нашого первоучителя раціонального пасічництва, цього світової слави пасічника українця, принаймі коротеньким рефератом про Велич Прокоповича на зібранні своїх членів. Матеріали до реферату будуть в ч. 7. „Укр. Пасічника“, яке на днях виходить з друку.

ЦНИ НА ОВОЧІ І ЗЕЛЕНИНИ.

(Львів Ринк деталь дня 25. VI.).

Черешні краєві — 1 кг. 1.50 зол.

Трускавки 1 кг. — 50—80 гр.

Суніці 1 кг. — 1 зол.

Помідори 1 кг. 4—5 зол.

Агрест 1 кг. — 50—80 гр.

Рожа чайна 1 кг. — 50 гр.

Каляфьор 1 гол. — 30—50 гр.

Бараболя молода 1 кг. 15—25 гр.

Чорниці 1 літра — 50—70 гр.

Горошок лущений 1 л. 40 гр.

Вишні найраньші 1 кг. 2 зол.

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

Роман Коцик.

Хмелева пов. Заліщики.

ЩО ВАРТА НАШІ ВОЛОСКІ ОРІХИ.

У поважнім польським місячнику „Пшегльонд Огороднічі“ з ц. р. подає відомий польський садовод др. Адам Тарнавські з Косова коло Коломиї, про вартість наших волоских орехів. Свої спостереження пирає письмом канадійця п. Павла Шінгерія Грат, котрий підчас своїх довголітніх досвідів, дійшов до того, що вважає наш волоский орех, котрий росте на Покуття і Поділлі, за найліпший орех у світі. Овочі нашого ореха перевищують смаком орехи французького та англійського походження. Америка продукує волоскі орехи лише в Каліфорнії і то славу відміну „діаманд“. В Станиславіві знайшов висше згаданий чужинець волоскі орехи, котрі смаком не лише не уступають відміні „Діаманд“ а й перевищують її. До Канади пробовано ввозити садженці волоских орехів з Англії, однак вони там вимерзли, доперва спроваджені там в р. 1922. через нього волоскі орехи з Покуття, дуже добре витримують, тамтеші підсоння. Др. А. Тарнавські пише, що є надія, що овочі волоского ореха будуть вивозити від нас до Канади, де ціна є 5 зол. за 1 кг. В Канаді консумція овочів є дуже велика, що 5 крамниця це продаж овочів. Орехи заступають там мясо, яко здоровша рстинна білковина. До того всього дерево волоского ореха є цінним столярським матеріалом.

А у нас? Де добре могли би рости волоскі орехи, ростуть верби, ознака нашого лінивства.

Роман Корнійчук.

ОВОЧІ НА ПРОТЯЗІ РОКУ — ДЖЕРЕЛО ЗДОРОВЛЯ.

Сьогодні вся світова медицина визнає, що свіжа городовина і різні овочі та ягоди є необхідною, здоровою і лічиною стравою. Багато хоріб і недомагань наших людей а особливо дітей, яких великий відсоток у нашім народі вмирає від недоживлення — це є недостача рослинних кормів, зеленини, овочів. Може з господинь і господарів хто вже чув про т. зв. вітаміни — це є такі споживчі складники (азотові), що в організмі викликають великі зміни до здоровля, сили, росту

і т. п. От цих то вітамінів є найбільше в городовині та овочах і ягодах. Отже, коли ваша дитина бліда, худа, немічна, малоросла — дайте їй їсти найбільше зеленини, овочів а побачите, як вона поправиться.

Приходить літо, а пізніше осінь і вже кожний господар може мати у себе вдовіль різних овочів і ягід, щоб не тільки посилити свій організм в так важні складники, що знаходяться в свіжій городовині, а при тім зробити запас на зиму, щоб організм не відчув кризи і не дійшло до зазначених захорowań заки зявляться на весні нові ягоди. Правда, скажуть наші бідніші господарі, все це панські ласощі, нащо їх не стати, добре аби старчило на бульбу і капусту.

Не буду тут розписуватись і доводити, чи поплатніше власне тим біднішим господарям садити бульбу, чи різні культурні, ягідні кущі, полуниці і овочеві дерева, з тори тільки зазначу, що дохід з тих останніх можна мати вдесятеро більший чим за бульбу, а тим самим старчило би не тільки на бульбу і вже з омастою, а при тім мати для себе завше ті ласощі навіть в зимі відповідно законсервовані чи перероблені.

Що до ягід, то вже ніхто не заперечить, що на це йому не стати, бо маємо їх вдовіль по лісах, де наші бідніші селяни відрами їх збирають і носять по милі до містечок, щоб там за безцінь продати жидам, цілком не рахуючи своєї праці і траченого часу, коли тимчасом можна ві ці ягоди відповідно перетворити і переховати на зиму.

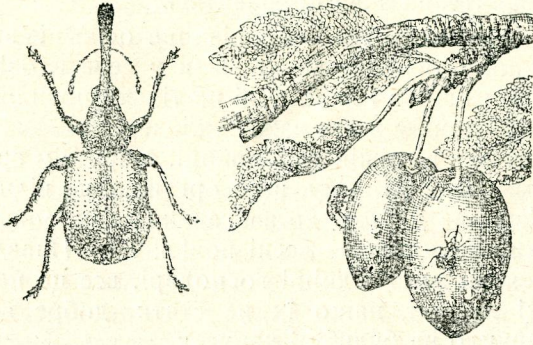
Перетвори. Для переховання овочів, ягід чи городовини взагалі провадять дві дороги: 1) переховання городини в стані свіжому, 2) технічна перерібка садовини чи городовини на так звані перетвори.

В першім випадку, як відомо, переховуємо городовину в стані свіжому в пивницях, коморах, в ямах, овочарнях і т. п., як рівнож в спеціальних холодильнях, де при помочі спеціальних машин і уряджень штучно охолоджується повітря. Холодництво таке зробило останньо великий поступ і відокремлюється тепер в окрему галузь промислу.

Також і перерібка садовини й городовини, що провадиться майже в кожній хаті, а на більшу скалю в фабриках перетворів овочевих, становлять тепер у деяких країнах поважну галузь городничого промислу, як

в рільництві крохмальництво, горальництво та броварництво.

В кожнім випадку перерібка садовини і городини має за ціль приготування з плодів городництва такого продукту, який, заховуючи в собі в більшій чи меншій мірі властивості сировця (свіжої городини), одно-

Цей жучок сідає на сливку проколює її, несе до неї яечко а з яечка вилазить гусеничка яка виїдає зерно а слива стає хробачливою.

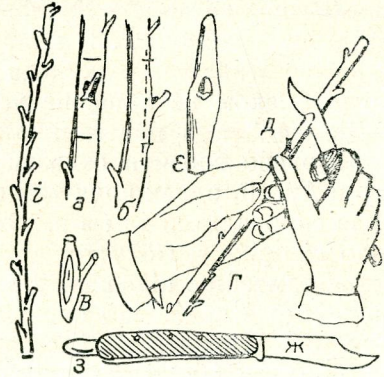
часно відзначався більшою тривалістю, зручністю до перевоження і не вимагав тих спеціальних умов, що потрібні до переховання сирої городини.

Найбільш знайомими з середників переховування чи консервування буде: огрівання продукту до відповідної температури; друге — щільне опакування; третє — зменшення води в самому продукті і нарешті — ужиття певних складників (цукру, оцту, солі, антисептиків), в присутності яких дрібноустрої розвиватись не можуть. Рідко коли способи перерібки спрощуються до одної з цих метод, звичайно стосується дві чи три.

Довідатись про всі ці способи можна в спеціальних підручниках. Тут опишу тільки легкий і дешевий спосіб (бо без цукру) перерібки, що стосується більше до ягід і надається до домашнього промислу. Маю тут на увазі виріб соків зі всіх ягід через **пастеризацію в фляшках**. Успіх цілої роботи буде залежати від розуміння, що є суття всіх продуктів викликає розвій дрібноустроїв, що знаходяться скрізь у повітрі, на землі, на кожнім предметі а переважно на овочах чи ягодах і то в більшій кількості на ягодах, які вже поспути чи ушкоджені. З перерізкою їх переходять ці сотворіння до соку, де вже знаходять найліпше, бо природне, середовище до свого розвою. Забезпечуємо свій продукт від них щільним опакуванням, яке

тут буде — фляшка з добрим корком, а дрібноустрої, що вже дістались, знищимо діланнєм високої температури.

Провадиться це так. Овочі чи ягоди розтовчуються а пізніш вичавлюється з них сік. Ягоди дуже легко можна подушити в якому-будь деревляному начинні (краще в кориті з грубого пня), побиваючи їх зверху деревляним молотком, причім з кісткових відкидаємо кісточки, а овочі перед тим шаткуємо на шатківниці до капусти або роздрібнюємо їх різаком, що вживають до кришення картофелю чи буряків. Отриманий сік накладаємо до мішка і вичавлюємо сік. Можна це зробити на звичайній пресі, що вживано при видушуванні сиру або в який будь інший спосіб, який кожний господар може в своєму господарстві придумати, памятаючи, що не можна відразу сильно натискати, бо м'яз мо-

Очкуйте дерева.

В липні і серпні міс. дуже легко наочкувати дерева і деревця на бажані сорти. Виріжте собі цьогорічні літорости з доброго сорту, обріжте в них листя аж до хвостика і очкуйте. На образку показано як вирізати очко з хвостиком, як зробити на корі дички виріз на очко, як його зав'язати і т. д. Найкраще очкування приймається на тонких галузках навіть літоростах. Очкують тоді як на дичці відстає кора, і на кштак очко не приймається.

же позатикати всі отвори в мішку і видайність соку була би мала, отже спочатку душити повільно, під кінець треба якнайбільш тиснути, від цього залежить видайність соку, яка вагається в залежності від ягід 60—90%. Отриманий сік, не зволікаючи, наливають в міцні фляшки, які мусять бути цілком чисті, без жадного запаху, в противнім разі мочиться їх в розтворі соди і миється в кількох водах. Сік повинен сягати тільки до шийки фляшки, аби між корком а поверхнею

соку позістало порожнє місце, на 1—2 см., що потрібне на розширення соку підчас огрівання. Наповнені фляшки зараз же коркуються добрими і довгими корками, які перед тим треба прокіп'ятити, однак не довго, тому що через те обнижується їх якість. Щоб фляшки з соком не вистрілювали підчас пастеризації, накладаємо притримувачі корків, або прив'язуємо їх до шийки шпагатом навхрест. Фляшки, приготовлені в цей спосіб, нагріваються в воді в якому будь начинні, в якому моглиби поміститись і яке можна було би поставити на вогні. Фляшки кладемо до начиння, коли температура води сягне 30° Ц, а коли вода нагріється до 65° Ц, нутємо цю хвилю і тримаємо начиння на вогні пів години, уважаючи, щоб температура не була вища від 70° Ц., в противнім разі сік стратить смак і повстане осад. По скінченню пастеризації фляшки виймаються, охолоджуються, здійсмається шпагат, вистаючий кінець корка обрізується рівно з шийкою і мацається кінець шийки фляшки з корком до мішанини парафіни з воском. Поза цим фляшки витираються чисто і переносяться в зимне місце для przechовання.

В приготовленім в цей спосіб сокові може утворитись за якийсь час на дні фляшки осад. В домашньому господарстві нічого це не перешкаджає, бо сік можемо в кожній хвилі в міру потреби зляти з над осаду, а рештки процідити через фільтер. Однак, хтівши цей сік продати, треба заздалегідь зляти сік до інших фляшок і пастеризувати другий раз.

Сік в цей спосіб отриманий, можна вжити до дальшої перерібки на мармеляди, сиропи, драгелі, до чого потрібний тільки цукор, або з користю можна його споживати безпосередньо, додаючи води колиби сік був за кислий, або цукру, колиби був замало солодкий; так наприклад сок вишневий розпускається водою 1 : 1 та додається 100 гр. цукру на літр мішанини. Можна також отримати згармонізований сок (не за кислий, не за солодкий), змішуючи різні гатунки, як пр черешневий з порічковим чи агретовим.

Попит на соки завше є великий хочби вже в найблищім містечку, де жида зварять з нього сироп, що додається до содової води, в більший кількоти можна мати необмежений збут заграницю.

Осип Василенко.

Дешеві та найздоровші напитки

До найбільше поширених прохолоджуючих напитоків на Великій Україні є т. зв. квас. Він добре приготовлений та зі здорових продуктів не тільки гасить спрагу, але є для шлунка дуже користний. При тому його виріб є дуже легкий та дешевий. Тому не від речі буде і для нас з його виробом познайомитись.

Сортів його начислюють три, хлібний, овочевий та корінний.

1. ХЛІБНИЙ КВАС.

а). Білий квас приготовляють із 2 частин гречаної та 1. частини житної муки з невеликим додатком пшеничної та ячмінного солоду. Все те разом перемішують, розпускають кипятком та переминають деревляною копісткою-мішалкою через 2—3 години. Відтак наливають в діжу ще 5—6 частин киплячої води, перемішують докладно додають дріжджа або квасного тіста та жмінку сушеної мятки для запаху та накривають щільно густим платком. Коли той квас викисне (вибродить) і устоїться, розливають у пляшки закорковують та ставлять у холодну пивницю.

б). Верховий квас роблять із трьох сортів солоду: крупяного, ячмінного і меленого. Беруть по одному гарцови кожного з них і ще 2 гарці житної муки, кладуть їх у чавун і поливши водою замішують у густе тісто. Відтак той горнець закривають та ставлять у добре натоплену піч, де він стоїть 15—18 годин. Після того перекладають те тісто до діжі, доливають небагато перевареної води, розмішують, додають мятки, накривають рядном, і дають вистоятись через добу. В кінці беруть 200 гр. меду, 200 гр. гречаної та стількиж пшеничної муки, склянку дріжджа та розмішане вливають до діжі та доливають холодної перевареної води. За одну добу, коли вся гуша виділиться на дно, квас спускають і дають у холодне місце.

в). Густий квас роблять із 33 кг. ячмінної, 12 кг. житної муки, 12 кг. житних сухарів і 8 кг. ячмінного солоду. Розмішують це водою і ставлять на 6 год. до горячої печі. Відтак з того роблять в діжі затер та додають 2 кг. мілкового солоду звареного в кипятку, перемішують, наливають стільки води, щоби було 60 л. квасу і дають йому встоятись на 8—10 годин. В кінці додають дріжджа перемішують а опісля 5 годин дають у холодну пивницю. За 3 дні можна вже квас розливати у бутельки.

г). Литовський квас. На 18 л. горячої води беруть 1 $\frac{1}{4}$ кг. чорного хліба, висушеного

Садівник, відбув довшу практику в садівничих заведеннях, можу самостійно вести шкільку овоч. дерев. Гляжу заняття. І. С. Адрес в Редакції Сіль. Госп.

і порізаного на кусники та розмішують. Коли вода остигне додають 19 гр. розведеного дріжджа і розмішане лишають на пів доби. Відтак проціджують через платок, додають цукру, родзинків і соку з цитрини та після вистояння за $\frac{1}{2}$ — 1 доби стягають в бутельки. Квас той чим більше стоїть, тим є ліпший.

д). Український квас. На 6 кг. житної і стількиж пшеничної муки додають 2 кг. ячмінного солоду. Все те дають до діжі, наливають кипятком, розмішують, ще доливають раз води і дають устоятися. Відтак чистий квас зливають до бочки наливають водою перевареною, додають 3 ложки дріжджа і 200 гр. мятки (свіжої) та накривають воронку платком. Коли покажеться піна, перемішують, дають устоятися аж перестане бродити а в кінці спускають по кількох днях з осаду до другої або тої самої бочки і виносять до холодної пивниці. Коли встоїться, можна його вже пити.

е). Козацький квас. Його роблять із житнього солоду заливаючи кипятком, додають на 1 кг. солоду $\frac{1}{3}$ вівсяної муки, розмішують це докладно та ставлять у піч по хлібі. За 2—3 години знов розпускають кипятком, а коли встоїться зціджують чисту рідину в діжу та додають хмелю і дріжджа. За добу квас буде готовий. Його проціджують через полотенце у бочку затикають воронку ворочком з піском (щоби гази могли виходити) та ставлять у холодне місце. По якомусь часі квас вже готовий до вжитку.

ж). Московський квас. Для проготовання того квасу беруть 8 кг. житньої, 400 гр. пшеничної, 400 гр. гречаної муки, $\frac{1}{2}$ гарця житнього, $\frac{1}{2}$ ячмінного та $\frac{1}{2}$ пшеничного солоду, кладуть те все в кадку, заливають частиною теплої води та заминають у густе тісто. Відтак у натоплену піч ставлять 2 глечики та наливають в них води перекладаючи тісто верстами. За 1 добу розводять кипятком, дають устоятися, відтак знов додають 5 л. кип'ятку і 10 л. холодної але перевареної води, перемішують та дають устоятися. За той час приготовляють підливку з пшеничної і гречаної муки по 200 гр. із 2 склянками дріжджа. Те все дають до квасу (в діжу) де він починає киснути. Коли сусло встоїться зливають квас у бочку і дають у холодне місце.

з). Домашній квас приготовлюють із житньої, ячмінної і пшеничної муки та солоду по рівній частині. Кладуть це у більший горнець, наливають кипятком і замішують у тісто, відтак доливають кип'ятку і ставлять у піч на 8—10 годин. Коли остигне виливають тую рідину у діжу та вливають 10—15 л. води, розмішують та дають устоятися на пів

доби. Після того квас зливають та доправляють мяткою. Відтак розпускають 50 гр. дріжджа з 2 склянками муки, вливають до діжі розмішують і ставлять в тепле місце для бродження. Вкінці додають до квасу цукру, вимішують і як сита перебродить, проціджують в бочку накривають воронку мішочком з піском і як устоїться, переціджують через платок у пляшки, додають до кожної по одній родзинці, та закорковують перев'язуючи корок дротом, щоби він не вискочив під напором газів. Фляшки зберігати потрібно у холодній пивниці.

і). Світлий квас. Беруть 4 кг. житної муки та по 400 гр. гречаної муки і солоду, розмочують водою розмішують і додають кип'ятку, після чого дають устоятися на $\frac{1}{2}$ — 1 години. Коли остигне вливають розпущеного квасного тіста накривають горнець чи діжу платком і ставлять у теплому місці. За ніч вливають до квасу 15—20 л. води, розмішують і дають до пивниці. Коли осяде можна його пити. Остала гуща може бути придатна для виробу другого квасу.

к). Солодкий квас. На 8 кг. солоду беруть 1 кг. вівсяної муки, 4—5 кг. пшеничної і $1\frac{1}{2}$ гречаної муки. З тієї мішанини $\frac{1}{4}$ частину лишають сухою, а решту $\frac{3}{4}$ частини розпускають теплою водою та замішують у густе тісто. Це кладуть у діжу та прикриту густим рядном і повстиною (густе сукно) і ставлять на 6 годин в тепле місце. Коли тісто підросте досипують решту муки $\frac{1}{4}$ розмішують і залишають киснути ще через 3 години. Відтак розливають кипятком і накривають ще на 3 години. Потім переливають у другу діжу наливають теплої води додають 2 склянки дріжджа, ще додають води 15—20 л. — додають 1 кг. родзинок, 1 кг. цукру $\frac{1}{4}$ ф. мятки і піддають бродженню. Коли прояснюється квас, проціджують і стягають у бутельки.

л). Однодневний квас. Крають на куски і висушують $1\frac{1}{4}$ кг. житнього хліба і заливають 18 л. кип'ячої води. Горнець закривають доки непростигне. Відтак сік зціджують (не мішаючи) додають до тієї рідини $1\frac{1}{2}$ ф. меду, розмішують, щоби не осілося на дні, вливають дріжджа розмішаного в $1\frac{1}{2}$ ф. пшеничної муки, вимішують і дають на $\frac{1}{2}$ доби в тепле приміщення. Коли осяде квас вливають у бутельки додаючи по одній родзинці, тісно закорковують та зберігають у холодній пивниці.

м). Квас зі сухарів приготовляють із добре прирум'янених житних сухарів. Їх підливають кип'ячою водою і дають постояти через добу у теплому приміщенні. На другий

день зливають рідину у діжу додають з половини ваги сухарів патоки, доливають кислоти зробленої з квасного тіста, розмішують і прикривають повстиною. Коли дріжджа підійде під верх, знімають їх, а квас обережно зливають у бутельки та зберігають у пивниці.

2. ОВОЧЕВИЙ КВАС.

а). Малиновий квас. Для виготовлення того квасу потрібно мати дубову діжу, що дно її є приткане чопом. На дно діжі простеляють чисту солому, на неї насипають спілі ягоди, поливають завареною та прохолодженою водою, ставлять у холодну пивницю. Коли вода дістане смак малин, спускають квас через чіп у пляшки а відтак малини знов наливають водою. Можна до нього додати теж трохи цукру.

б) Квас з гогодзів (брусниць) роблять в той сам спосіб.

в) Квас з вишень. Роблять в той сам спосіб, лише овочі очищують з хвостиків.

г) Грушевий квас роблять тим самим робом, лише для запаху додають цитринові шкірки, при чому овоч вес відтак наливають водою доки весь сік не виготується.

д) Американський квас, роблять з яблук. Їх розкладають на сонці сортують, товчуть, складають у бочку та 2 дні дають у холодну пивницю прикриті мішочком з піску. Відтак доливають дрібку води та вичавлюють пресом. В кінці бочку прополікують кипятком, сіркують, наливають тудаж той муст і ставлять у холодну пивницю. Можна теж яблук і не роздавлювати.

е) Цитриновий квас. До діжі вливають 10 л. води, кидають до неї кусниками порізані цитрини (без насін'я), додають 1 і чверть кг. патоки і 1 ф. родзинків. Те все заливають 3 літрами кипятку, закривають повстиною і дають в тепле місце для бродження. Відтак додають 1 ложочку дріжджа розпушеного з 1. ложкою муки, та розпушеного в більшій кількості завареної але літної води, для дальшого бродження. Коли наверх сплинуть родзинки і цитрина, квас проціджують через платок у бутельки, туго закорковують та ставлять у холодну пивницю.

ж) Порічково-розовий квас роблять в той спосіб, що ягоди прочищують від віток, насипають їх у бочку та перемішують із платками рожі. Відтак наливають кипятку та ставлять на лід. Коли вода дістане запах рожі, тоді можна вже квас вживати. Додають теж дрібку цукру.

з) Грушево-яблучний квас. В 25 л. бочку всипають 5 кг. висушених грушок і стількиж яблук порізаних у кусочки. Бочку наливають холодною перекипленою водою і ставлять на 3 дні у теплом приміщенні. Відтак накривають повстиною та переносять у холодне місце. Коли та рідина перебродить, квас є готовий для пиття (звичайно по 3 тижнях).

о) Квас з різних овочів. В такий спосіб можна з кожної ягоди та з кожного овоча виробити смачний квас, при чому вважати потрібно, щоби вони були чисті, не гнілі та зрілі.

3. КОРИННИЙ КВАС.

Квас цей дістав таку назву від того, що його вирабляють із різних корінців, як імбір, цинамон (кориця), тощо а теж і з запашного зілля, як мятка, липовий, бузиновий і т. п. квіт.

а) Імібіровий квас. На 10 бутілок квасу потрібно взяти 3 скірочки дрібно порізаного імбіру 1. ф. патоки, 1 платками нарізану цитрину. Вес те заварюють, а коли остигне додають пів ложочки дріжджа, розмішують, накривають горнець чи бочівку повстиною та ставлять для бродження у тепле місце. Коли кусники цитрини сплинуть на верх тоді квас проціджують у бутельки, закорковують та зберігають у холодному місці.

б) Мятковий квас. Беруть 1 ф. житної муки і по пів ф. ячмінного та житного солоду, заварюють кипятком на тісто, відтак перекладають в горнець та ставлять на ніч у піч. На другий день виливають туку гущу до діжки, доливають кипятку, додають мятки і квасного тіста, закривають діжку повстиною та ставлять у холодне місце.

в) Лічнийий квас. Його роблять у той сам спосіб, що мятковий квас а додають ріжного зілля, або квіту, як підбілу, центурії, сосонки, братків, бузинового квіту і т. і.

ПРОДАЮ ЗЕМЛЮ.

В Любачівському повіті село Любинець Новий, почта Цешанов, продаю землю 13 моргів орної землі, пів морга луки, пів морга саду, нову хату, 2 стодоли, 4 хліви, 2 коні, 2 корови, 2 свиней, кури, плуг, борони, віз, бочки і все інше. До міста 7 км. до церкви 2 і пів км. до ріки 200 м., найдальше поле 500 метрів. Все господарство за 14000 зол. Продаю з причини виїзду до Канади. — Іван Тиমেць, адреса вище.

Продаю пасіку в 40 пнів словянських. Ціна по 20—25 зол. — **Гнатів Матвій**, с. Сорочки, п. Хворостків, пов. Городенка.

Ю. Сенишин.

Яка має бути стайня

У ч. 1/35 „Кооперативного Молочарства“ появилася основно продумана стаття п. н. „Сягнім до джерел доброї якості масла“ — пера директора нашої Централі п. Андрія Мудрика.

У кінцевому висновку статті читаємо: „Джерелом досконалення якості сирівця, як виказано, є стайня — і звідам треба зачинати“.

Сказано ясно, а в правильності цього погляду, думаю, не може бути жадних сумнівів.

Тому дозволю собі висловити декілька завваг в цьому напрямі. При цьому прошу не розуміти, що хочу дальшими рядками переконувати будь-кого в потребі нищити теперішні стайні: „щоб камінь на камені не остав“..., а будувати нові „палатки“ для наших Лисих, Красих і Зозулистих.

Цими рядками рад би вказати на хиби й недомогання, що їх стрічаємо майже в подавляючій більшості наших селянських стаєн. Через порівняння „як має бути“ — а „як воно є“ — можна не одну хибу при добрій волі й не надто великому вкладі коштів і праці — навіть у існуючих уже стайнях — виправити, а тим саме довести свою стайню до відповідного стану з великою користю для себе, як годівельника, й для спільної справи поправи якості молока.

Бо щойно тоді зможемо вийти тим вигодам і змаганням назустріч.

ВИБІР МІСЦЯ ПІД СТАЙНЮ.

Як відомо дуже часто зустрічаємо по наших селах стайні будовані вкупі з мешкальним домом, а до того ще є й бічні двері зі стайні до сіней. Наслідок такий, що стаєнне повітря втискається скрізь: до кімнати, до пекарні, ба — й до комори, де звичайно наші молодичі переховують видоєне молоко. З видоєним молоком швиденько втікаємо зі стайні до комори, щоб охоронити його перед впливом стаєнного повітря, а тут якраз в коморі цього стаєнного повітря маємо — при добрих умовах, тільки... половину того запаху, що в самій стайні. Про буйні рої мух, що літком безкарно гуляють із стайні до мешкального дому й навпаки, краще й не згадувати.

Чи не булоб доцільним такі бічні двері замурувати, або наглухо закрити, не оглядаючися на мниму вигоду господарів? Годилося б над тим поважно призадуматися, якщо справді розважно хочемо прямувати до поправи нашого молока, без чого проми-

слове молочарство більших осягів не здобуде.

Щож до самого місця під будову стайні, так відомо, що воно має бути сухе до тої міри, щоб навіть при довшій слоті довкола стайні не творилися ставки-калабані, від чого в дощові роки дуже швидко може стайня натягнути вогкості, якої опісля навіть з мешкального дому, а не то зі стайні, позбутися дуже тяжко.

Добре розуміємо, що сказане відноситься до тих стаєн, що мають бути щойно побудовані. Та ця справа дуже важлива й для існуючих стаєн, що своїм положенням пособляють вогкості. В таких випадках може нераз проведення в відповідних напрямках звичайних рівчаків, що їх викладаємо грубшим камінням, щоб швидко не замулювалися. В прикрістих випадках прийдеться навіть прокласти дренажі, щоб відвогочити місце (грунт) під стайнею, бо вогка стайня, це гірший ворог для здоров'я худоби, а для молодняку прямо — загибель.

Часом причиною вогкості буває надто близько стайні вибрана гноївня, повна ввесь рік чорно-брудної води, чомусь-то називаної „гноївкою“.

В таких випадках нема іншої ради, а тільки „гноївку“ треба випустити, а гноярню основно просушити, та перекопати нову гноярню на новому місці, розуміється вже подальше від стайні.

Будуючи нову стайню, треба перш усього місце призначене на будову основно перевірити й встановити як глибоко знаходиться „підшкірна“ вода. Коли вона знаходиться дуже близько, тоді — зовсім ясно, що на такому місці ставити не можна, хіба, що це місце виложимо дренами й в цей спосіб його відводимо. Та й тут треба бути ще дуже обережним і тому можна дораджувати класти будівлю на такому навіть відводному місці на підмурку. Тільки пам'ятати треба, що підмурок не сміє доходити до води, бо тоді вогкість проходить буде до стін. Зрозуміло, що сказане відноситься до таких випадків, коли на обійстю не знайдеться відповідно сухого місця, тобто коли на цілому обійстю скрізь маємо позашкірну воду дуже близько. В таких випадках, розмірковуючи справу добре, прийдеться нераз покласти навіть на зверхній підмурок.

Ще годиться завважити, що підземелля під будову стайні глинясте — є теж зовсім невідповідне, з тої причини, що, як відомо,

глина майже зовсім не пропускає води. Коли покласти підвалини прямо на такий глинястий ґрунт, тоді з підземелля вся вогкість переходить до підвалин, а там уже далі до стін. Обійтися в такій стайні без вогкості — неможливо, бо осушити її будь-якими засобами трудно.

Та добре розуміємо, що може трапитися й так, що ціле юбістя буде виключно глинясте, й тому з konieczності прийдеться будувати стайню на глинястому ґрунті.

В таких випадках треба обов'язково ви мурувати підмурок, кам'яний чи бетоновий — це вже справа грошевої спроможності господаря — а щойно на ньому класти підвалини. Крім цього треба підмурок відмежувати від підвалин якимсь неперепускаємим матеріалом (непронакальним), що не пускає вогкості з підмурка до підвалин, а далі й до стін. Для цього звичайно вживають добре засмоленої папи (такої самої, що нею вкривають дахи).

Декому може здаватися, що це дрібнички. Та хто добре справу продумає, признасть, що від таких „дрібничок“, коли їх легковажно поминути, маємо у стайні вогкість, що для здоров'я тварин має першорядне значіння.

Немаловажне буде теж устаткування перед (фронт) стайні, тобто тої стіни, де знаходяться двері й вікна.

Можна рішуче дораджувати не ставляти стайні передом до півночі та північного сходу чи північного заходу, бо тоді всенський рік не буде в стайні соняшних промінців, чого так дуже треба для здоров'я тварин, а крім цього взимку приходять звідсіль найбуйніші та найхолодніші вітри, що крізь двері й вікна вихолоджують навіть найтепліші стайні. Прямо до півдня теж не зовсім вигідно ставляти чола стайні. Правда, з того боку дістаємо найбільшій доплив соняшного сві-

тла, та зате влітки в гарячі дні повстає в стайні нестерпуча духота, від чого у тварин можуть повстати поважні органічні забурення, можливо ж у тільних (вагітних) корів.

Найкраще звертати чоло стайні до сходу або й заходу. Годі рішиться — котрий бік кращий. В деяких полосах краю зі сходу приходять взимку гострі, морозні вітри, в других полосах вони мало дошкульні, та зате майже не вражають настирливі західні вітри. Та пригадати годиться, що в стайнях звернених чолом до прямого заходу влітку в гарячі дні повстає не менше духота ніж в цих стайнях, що є звернені до прямого півдня. Річ у тому, що влітку теплота повітря доходить до найвищого ступеня поміж 2—3 годиною після полудня (а не, як помилково думається в 12 годині півдня), до того сонце звертає в тому часі вже на західню половину неба — й, заглядаючи своїми проміннями прямо до стайні, духоту підвищує.

Знаючи це все, мусить господар сам рішати куди звернути стайню чолом, бож він найкраще знає підсоння своєї околиці та села.

Розуміється, що сказане відноситься в першій мірі до тих стаєн, що ми їх думаємо щойно будувати. В існуючих уже стайнях, розуміємо добре, тяжко переводити основні зміни. Та всетаки в стайнях звернених чолом до півночі, отже темних і холодних без доступу потрібної кількості соняшного світла, такі зміни конечні. В таких випадках прийдеться чоло стайні забудувати, а нове чоло прорубати в соняшну сторону.

Ще годиться заважити, що коли приходить нам будувати зовсім нову стайню, тоді треба будувати її окремо від мешкального дому.

(Далі буде).

Іванна Блажкевичева.

Яке криття будинків на селі є огнетревале

Наші господарі щораз більше криють будинки бляхою, в тому переконанні, що бляха огнетревала.

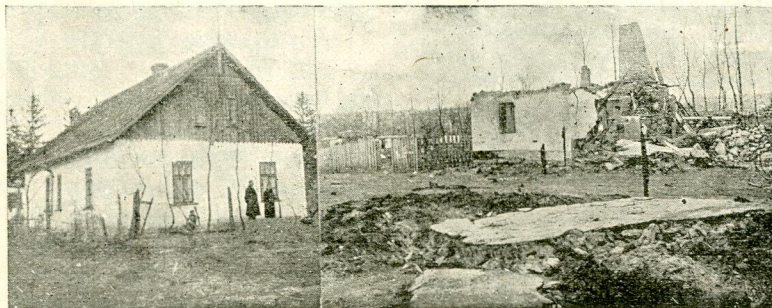
Але досвід каже що іншого. І недаром по селах Заходу перше місце в криттю селянських будинків має дахівка. Бляха між сомою є лише зглядно огнетревала. Найкращий доказ, що в часі пожеги Денисова в 1934 р., коли то на протязі 3 годин згоріло около 800 будинків критих бляхою. Наслідком жару підчас пожеги займалося само з себе в'язання даху під бляхою, бляха скручувалася

і зносилася в гору а до горючого будинку небезпечно було навіть зблизитися.

В противенстві до бляхи показалася палена дахівка дійсно огнетревалим криттям будинків. Криті дахівкою дві кузьні оцілили від вогню, хоч їх ніхто не рятував. Так само ціло вийшов один хлівчик, хоч довкруги нього горіло. А вже найкращим доказом це представлена на світліні хата, що була в вогні з трьох сторін. Хоч причілки були деревляні і займалися десятки разів, будинок вийшов з катастрофи ціло, завдяки тому, що на поді

під дахівкою не було жари, отже можна було спокійно гасити дошки, які займалися. Не даром отже Кооператива Інженерських Ро-

в вогкий час плісніє а в сухий треться. Заки дають, що дахівка на покриття за тяжка. Але за ріжницю ціни між бляхою і дахівкою

біт не лиш віраджує крити дахи бляхою. але просто відмовляється спроваджувати бляху для криття будинків в господарстві. Бо як сказано, бляха зовсім не дає запевнення, що на випадок пожару будинок не займеться. В додатку під бляхою немає продуву. Паша

можна мати добрі муровані підвалини а в додатку вікна й двері.

Отже не гонімся за дорогою бляхою але йдім за доброю радою КІР-у; туди звертаймося з замовленням на дахівку. Обслужать нас точно і совісно.

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 90. За 3 роки і 3 місяці корова мала 2 телят замість 3. Чи це є нормально?

— Наша корова „Дідона“ низин. фри-зійської раси, дочка „Чорної“, що давала 5860 л. молока річно і бугая „Лялюся“ від Бенедиктинів — має 6 літ. За 12 міс. дала 3849 літ. молока. Перше теля мала нормально і до бугая припущено в час. Пізніше гін до бугая наступає пізніше як нормально. Друге теля прийшло по 19 місяцях, 3 теж саме за 19 місяців. Зволікання зі ставленням не було. Корова здорова, весела, що раз збільшує молока. Сьогодні дає 374 літри в місяць. (Найбільше 677 л., а найменше 102 л.). — Л. Б. господ. Інстит. в Перемишлі.

— Корова ваша має телята нормально. При такій добрій молочности інакше й не може бути. Колиб корова що року давала теля, тоді скорше би виснажилась і старілась. Видно, що вона сама (її природа) це добре регулює.

Ч. 91. Чи можу збирати насіння диких овочів?

У нас в околиці є маса диких яблінок і груш та ріжних інших дерев. Мігби збирати насіння, але не знаю, чи знайду на них збут. Прошу поінформувати. — Н. Прокіп. Луцьк.

— Попит на насіння дичок груш і яблонь є що річно. Збирайте овочі і вибирайте насіння, а за збут не журіться. В осени прода-

сте. З наших фірм у Львові купують це насіння Інж. Попович, Руська 20. Народня Торговля, Львів, Ринок 32 „Кооп. Рій“, Бляхарська 20. Ціни покищо не подаємо. Минулої весни ціна була 6—8 зол. за 1 кг. вже в продажі.

Ч. 92. Де дістати овець каракулів? — А. Ковальчук.

— Ми вже подавали в „Сіль. Господарі“, що вівці каракулі продає Інститут Господарства в Пулавах. Рівнож може Вам уділити інформації Філія Сіль. Господ. в Луцьку, вул. Ягайлонська 51 або Луцька Рільнича Палата.

Ч. 93. Хочу навчитися доброго кравецтва, порадьте школу!

— Не знаємо про існування спеціальної мужеської школи кравецтва, є часом курси кравецтва, але тепер не має. Добру практику моглиб відбути у наших інвалідів у Львові, Потоцького 58. Зверніться до них з листом.

Ч. 94. Що є з лічничими зелами?

В свій час Сіл. Госп. оголосив в часописі щоб зголошувалися ті, хто хоче збирати лічничі зела. Я зголосився в свій час і тепер вже кілька разів питаю, що з тою справою є, чи купують зела, а відповіді не має, Що то є? — А. Тимчук.

— Всі листи ваші і інших заінтересованих лічничими зелами, ми передаємо до ініціативної групи, яка лише недавно оце відбула організаційні збори, які заклали кооперативу лічничих зел. По впорядкованню кооперативи оголосимо додатково, де та кооператива міститься та як приймає зела до продажі.

Ч. 95. Що порадите сіяти по градобиттю?

— Можете сіяти безпечно мішанку на пашу, з вики літної і ячменю, або з гречки і гирчиці, або вика, бобик, ячмінь, або пелюшка ячмінь. Найскорше вросе гречка з гирчицею. Коли поле пісне а не маєте гною — то сійте лубін, а потім під озимину приорете його в землю. Рівнож, ще не пізно сіяти ріпу стернянку на пашу, як сіяти ріпу купіть собі книжечку в нас І. Крижанівського — Ріпа стернянка 20 гр. перес. 10 гр.

З ЖИТТЯ ТОВАРИСТВА

СВЯТО „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“.

Дня 2-го червня ц. р. уладив Кружок Т-ва „Сільський Господар“ в Дібриніві, пов. Рогатин, велике свято селян зі слідуною програмою: год. 8. рано Служба Божа, потім посвячення прапора „Сільського Господаря“, похід до хреста „Свободи“ і дефілада усіх товариств та установ перед прапором.

Год. 16-та і 20 вечером Святочна Академія.

Свято випало величаво, хоча на дефіладу та похід не позволено. На цвинтарі під церквою зібралися усі установи зі своїми транспарентами а в середині прапор „Сільського Господаря“. Після церемонії посвячення прапора зложили всі місцеві то-риства привіти, побажання і ленти, як видимий знак співпраці з Кружком „Сільського Господаря“ в слідуючій порядку:

1) Читальня „Просвіти“ — Онуфрик П.; 2) Кооператива „Єдність“ — Юрків Ф.; 3) Кооператива „Власна Поміч“ — Капітан М.; 4) „Рідна Школа“ — Кіргецький В.; 5) „Союз Українок“ — Заверуха Д.; 6) „КАУМ“ — Заставний Ф.; 7) „Каменярі“ — Мельник Михайло. Перед привітами виголосив добре обдуману і сильну проповідь місцевий парох о. Гр. Скасків, де підніс вагу сільсько-господарських товариств взагалі, а для селян зокрема.

В год. 16-й і 20-й відбулася в салі чит. „Просвіти“ Святочна Академія.

СВЯТО КРУЖКА „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“ В СТУДІНЦІ, ПОВ. КАЛУШ.

Дня 23. VI. ц. р. улаштував місцевий Кружок „Сільського Господаря“ Свято „С. Г.“ і знесення панщини. Свято випало надсподівано гарно і симпатично. Сяла читальні „Просвіти“ виповнилася гостями по береги.

В програму увійшов мішаний хор місцевої читальні, що відспівав ряд народніх пісень, які слухалося з правдивою насолодою. Хором цим може Студінка дійсно чванитися. Дальшими точками свята були промова делегата Філії „С. Г.“ в Калуші д-ра В. Ничая про панцизняні часи, вагу рільничої освіти і завдання „С. Господаря“ та дві деклямації — виїмки з Франкових „Панських Жартів“. Свято закінчив зазив делегата Філії вступати масово в члени місцевого Кружка „Сільського Господаря“.

Слід підчеркнути, що село це власними силами організувалося і веде взірцево свої установи.

Треба тільки, щоби цей запал в праці зокрема сільсько-господарській, яка вимагає багатько труду й витривалости, не остигав.

ВСІ НАВЧАЙМОСЯ СВОЄЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ!

Хто хоче навчитися доброї української літературної мови, той мусить передплатити

науково-популярний місячник „РІДНА МОВА“

присвячений всебічному вивченню української мови.

Головний Редактор і Видавець проф. д-р Іван Огієнко.

Передплату: Річно 6 зол., піврічно 3 зол. За границею 2 американські долари.
Зразкове число 50 сот.

Адреса Редакції й Адміністрації: Warszawa, ul. Stalowa 25. m. 10.

Нові передплатники одержуть журнал від І-го ч.: І річник 5 зл., II річник 6 зл., оправлений 7-50 зл.

ЧИТАЙТЕ!

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

† ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

о. Іван В. Павлусевич.

Дня 14 червня ц. р. на 49 році життя помер на клініці о. Іван Володимир Павлусевич, парох Довгої войнилівської, осиротивши передчасною смертю всю Калушську Землю.

Це була людина, яка все своє життя старалася економічно відродити свій нарід і повести його до кращого майбутнього. Тому Покійний звертав велику увагу на господарське виховання свого народу, будучи довголітнім головою філії „Сільський Господар“ в Калуші. В останній час Він надавав надзвичайно велике значіння нашій селянській молоді, працюючи до послідньої хвилини серед неї як лровідник і учитель Вишколу Хліборобської Молоді.

Вся організована хліборобська родина Калущини горем оповита схилує голову над свіжою могилою свого невтомного довголітнього провідника.

Ріжне

ТОВАРИСТВО ПРИХИЛЬНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ АКАДЕМІЇ (ТПУГА).

Статутарна громадська організація, що ставить своїм завданням спільними силами українських організацій, установ, корпорацій і т. п. та поодиноких активних і свідомих громадян утримувати власними коштами свою національну політехніку. ТПУГА фінансує Українську Господарську Академію (УГА) та Український Технічно-Господарський Інститут (УТГІ) при УГА

Ставайте в ряди будівничих української політехніки власними національними засобами.

Звичайні члени платять річно 330.— кор. чеських.

Члени жертводавці платять річно 100.— кор. чеськ.

Члени протектори платять річно 100.— доларів.

Адреса Товариства: *Ukrajinský Technicko-hospodářský Institut, Poděbrady, Tchecoslovaquie.*

Гроші посилати наkonto Товариства, або

Земельний Банк Гіпотечний, Львів, Словацького 14.

— о —

Екзекуцію публично-правних належитостей переводити будуть Скарбові Уряди рівночасно з ґрунтовими податками в часі по 1. VII. згл. 1. II. кожного року. Такими публично-правними належитостями є всякі належитости на річ самовряду чи адміністраційних урядів.

Зацікавлені платники тих належитостей користають остільки, що Скарбові Уряди висилають упінення т. зв. збірні — одно на цілу громаду і на всі належитости разом.

Оплату за упіннення побирає Скарбовий Уряд від кожного платника в сумі, яка припадає з поділення повної оплати через число

зобов'язаних (Письмо Мін. Р. і Р. Р. з 18. IV. 1935. Ч. Єк. с/IV — 1/24).

ЦІНИ НА РІЖНІ АРТИКУЛИ. ВИВОЗОВІ ЦІНИ НА ТОВАРІ.

Дерево кльози 1 м²: Дубина 30×39 см. 1 кл. 56 зол., Ясень 30 см. — 55, Граб 25 см. — 47, Вільха 25 см. — 45, Явір 30—45 см. — 40, Береза 25 см. — 40, Тополя 40 см. — 40 зол.

Фасоля шмальцівка 25—26 зол. франко Гданськ.

Щетина, волося і шерсть подорожали. Вивезено в мин. місяці щетини 1841 кг. за 25.000 зол. Головні відборці: Австрія, Чехослов., Данія, Франція, волося 4846 кг. за 36.000 зол.

Ціни на льняні пакулі зріс в порівнянні до грудня міс. на 20 проц. — Головними відборцями лену і пакуль Чехослов., Франція і Бельгія.

Піря і пух без зміни. Головний відборець: Чехословаччина і Франція.

Гриби. Вивіз їх до Німеччини зменшився, бо в торговельній умові Польщі з Німеччиною цього артикулу не всталили, а цим скористали Чехи, Югославія, Румунія і заповнили запотребовання Німеччини. Ціни 8—10 зол. 1 кг.

Проф. І. Мічурин вмер. Дня 7 червня в Мічурінську ССР вмер відомий проф. дослідник І. Мічурин, який вивів багато нових сортів овочів та ягідних кущів. Прожив він 81 літ з чого 60 літ віддав на службу садівничим досліддам. — Ч. С. З.

Волинь має дістати водопроводи і канали. Фонд праці проектує в найближчих роках перевести великі інвестиції на терені східних воевідств, щоби піднести санітарний рівень. Спеціальне бюро має виладити пляни водопроводів і каналізації для шістьох більших міст на Волині: Луцька, Рівного, Ковля, Володимира, Дубна і Кременця.

Народний промисл звільнений від промислових карт. Останній розпорядок м-ства промислу та торгівлі про пільги для народного промислу звільнює сільське населення, яке займається виробом оздібних і ужиткових предметів, від усяких формальностей, яким підлягають ремісники згідно з промисловими приписами. Згідно з цим особи, які виконують народний промисл, необов'язані викуповувати ремісничі карти, ні реєструватися.

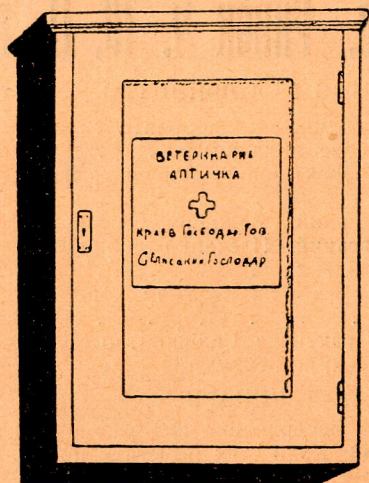
ВАЖНЕ ДЛЯ ЖІНОЦТВА.

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“, часопис для українського жіноцтва виходить в КОЛОМІЇ, вул. Замкова 37.

Містить статті про суспільні справи, виховання дітей, організацію жіноцтва, гігієну, літературу, народне мистецтво, новітню хатню господарку і приписи кухонні.

Річна передплата лише 7 зол.

Пишіть за оказовим числом.

ВЕТЕРИНАРІЙНІ АПТЕЧКИ

необхідні для кожного Кружка і Філії «Сільського Господаря», Районової Молочарні й поодиноких хліборобів з найкращими ліками для лікування сільсько-господарських тварин доставляє негайно

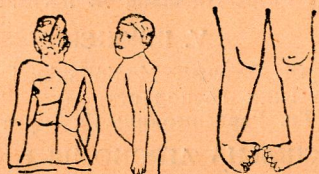
**Краєве Господарське Товариство
«СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР»
у Львові, Ринок ч. 10. II. поверх.**

Разом зі шафкою величина:	I.	II.	Ш.
Ціна зол.		30.—	50.—
З опаканням і пересилкою		35.—	60.—
Самі ліки:			
Ціна зол.:	10.50	23.—	40.—
З опаканням і пересилкою	13.—	27.—	45.—

Фабрика штучних ніг і рук; ортопедичних апаратів на викривлені ноги; ортоп. горсетів для горбатих. Пропуклинових бандажів; опакски проти обниження жолудка.
Цінники даром.

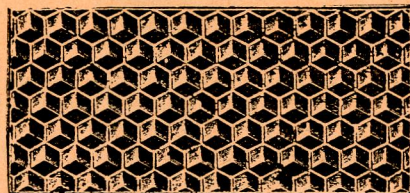
М. Полячек, Самбір 39.

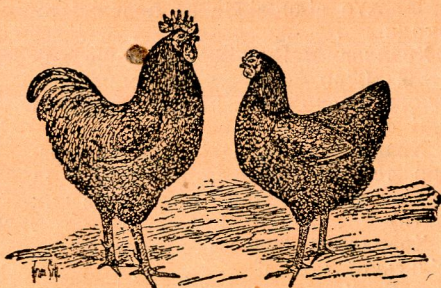
Пасічники!

**Найкраща
ВОЩИНА**

в кооп. „РІЙ”
Львів, вул.
Бляхарська
ч. 20.

вирішить — чи будете мати цього року мед чи ні. 1 кг. (13—14 плястрів) вощини 6 зол. для членів опуст. — Підпирайте свої вироби і свою організацію.

ФАРМА РОДАЙЛЕНДІВ (кармазинів)

зарєєстрована в Хліборобській Палаті продає

НАСАДОВІ ЯЙЦЯ

На відповідь залучити поштову марку.

П. Котецька

Майдан, р. Bednarów.

Організаціям

при більших
замовленнях
опуст!

Пишіть виразно
адресу!

Значок
на відповідь

КУРИ ЛЕГГОРНИ

(білі італійки) добрі несучки

можете розвести як купите

НАСАДОВІ ЯЙЦЯ ПО 20 гр. ЗА 1 ШТ.

Повне ґварантоване опакання 1 зол.
При замовленні хоч одну третю завдатку,
решта післяплатою.

Висилає

інж. О. БУЧИНСЬКА

Львів — JAŁOWIEC 166.

Цінник книжок Т-ва „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, II. п.

I. УПРАВА РІЛЛІ Й РОСЛИН.

зол.

23. Г. Цееб: Управа пашних рослин	1.00
30. Д-р Гр. Величко: Сумішка конюшини з травами	0.50
33. Гр. Величко: Пашні буряки	0.50
52. Інж. Гр. Паляниця: Жито	0.20
53. Інж. Гр. Паляниця: Пшениця	0.20
61. Доц. В. Доманицький: Цукровий буряк	0.80
62. Інж. Г. Гордієнко: Конюшина	0.50
70. Інж. Г. Гордієнко: Соя	1.30
72. Інж. О. Кошель: Фасоля	0.60
76. Інж. М. Боровський: Про зелені погної	0.70
80. Доц. В. Доманицький: Чому треба чергувати с.-г. рослини на полях	0.60
96. Інж. А. Романенко: Що показали польові досвіди зі штучними погноями	0.50
101. Інж. М. Боровський: Виноград	0.50
102. Інж. А. Романенко: Лен	0.50
104. Іван Крижанівський: Ріпа стернянка	0.20
109. Інж. А. Романенко: Як управляти й угноювати наші ґрунти	0.50
114. Інж. М. Творидло: За поправу наших лук і пасовиськ	0.20
117. Інж. Іван Лапчук: Інструкція в справі організації шпихлорової Секції при Клубах „Сільського Господаря“	0.10
119. Інж. М. Боровський: Соняшник ріпак, гарбуз, гірчиця, ріжик, як олійні рослини	0.50
120. Інж. М. Гавриленко: Лікарські рослини (кмин, ганиж, мальва і маріанка та сушарня. Часть I.	0.50

II. ПЛЕКАННЯ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН.

22. Гр. Герман: Годівля курей	1.50
24. Гр. Герман: Годівля гусей, качок і инш.	1.50
25. О. О. Раковський: Головні основи годівлі домашніх звірат ч. II.	1.50
45. Др. В. Королів-Старий: Як вибирати коня (нове видання)	0.75
46. К. Михайлюк: Плекання телят (нове вид.)	0.80
50. В. Воробець: Про плекання та годівлю домашньої птиці	1.00
65. Д-р М. Холєвчук: Шляхи до поліпшення годівлі сіль.-господарських тварин	0.20
67. Д-р М. Холєвчук: Годівля та плекання поросят	0.90
73. Д-р М. Холєвчук: Як організувати і вести контроль молочности?	0.90
74. Інж. Д-р М. Холєвчук: Як організувати і вести Секції охорони сільсько-господарських тварин?	0.30
75. В. Королів-Старий: Крілики	0.90
79. Д-р Б. Гнатович: Годівля коропи	0.90
87. Гр. Герман: Як будувати та уладити курник	0.40
97. Д-р Е. Томашівський: Птахомясарський промисл	1.00
106. Інж. Д-р Е. Томашівський: Конкурс вгодування птиці	0.20
— Інж. Хомишин: Годівля домашніх тварин	0.50
— Інж. Д-р В. Томашівський: Кооперативний збут живої птиці	0.40
108. Інж. Д-р М. Холєвчук: Контроль молочности в селянських господарствах	0.50

ПАСІЧНИЦТВО І САДІВНИЦТВО.

зол.

68. Інж. М. Боровський: Як виробляти соломяні вулики (нове видання)	0.50
69. В. Пилипчук: Практичний підручник пасічництва	4.00
77. Інж. М. Боровський: Медодайні рослини	2.00
91. Інж. М. Боровський: Плекання добірних маток і раси бджіл	1.20
95. Інж. М. Боровський: Як лікувати хвороби бджіл	0.50
110. М. Панашій: Практичне Садівництво	0.90
115. Інж. М. Боровський: Вентиляція вуликів	0.50

IV. ВЕТЕРИНАРІЯ.

47. М. Білінський: Ветеринарна гігієна	1.00
49. М. Стахурський: Коли і як помагати при породах у корів	0.30
60. М. Стахурський: Хвороби кінських ніг (кінська ортопедія)	0.60
78. Д-р М. Стахурський: Мотилиця у худоби	0.20
83. Інж. Д-р М. Холєвчук: Державне відшкодування у випадках загибелі с.-г. тварин	0.30
89. Д-р А. Моспанюк: Хвороби вимені	0.50
94. Д-р А. Моспанюк: Чим і як лікувати господарські тварини в наглих випадках	0.50
107. Д-р М. Стахурський: Про деякі хвороби птиці та раціональне їх лікування	0.20

V. ІНЖІНЕРІЯ.

51. Інж. О. Охрим: Меліорація і комасація селянських господарств	0.50
75. Інж. Гр. Герасимович: Як міряти езмлю	0.20

VI. СУСПІЛЬНА АГРОНОМІЯ І КООПЕРАЦІЯ.

55. Д-р К. Коберський: Про кредит та сільські каси (Райфайзенки)	0.20
59. М. Стахів: Хто відповідає за полеві і лісові шкоди	0.80
88. Інж. Е. Храпливий: Як піднести наше хліборобство. (Про співпрацю кооперації, „Сільського Господаря“ і інших установ в ділянці суспільної агрономії)	1.00
90. Інж. Е. Храпливий: За хліборобську справу. (Про те, як основувати Клуби та Філії „Сільського Господаря“ та як в них працювати)	2.50
93. Інж. Е. Храпливий: Про хліборобський вишкіл сільської молоді	1.00
100. Інж. Д-р Е. Храпливий: За наше хліборобське шкільництво	1.00
105. Інж. Д-р Е. Храпливий: Плекання рогатої худоби у Сх. Галичині (нарис за час від 1880—1930 року)	2.50
112. Інж. А. Романенко: Хочемо добра для нашого народу	0.50
118. Д-р Е. Храпливий: Хліборобство й кооперація на Мадящині	0.50

VII. ІНШ.

56. Проф. Б. Іваницький: Як доглядати ліс	0.30
61а. Інж. В. Созанський: Яка буде завтра погода	0.25
81. Д-р Б. Гнатович: Підручник шовківництва	1.50
86. О. Фациєвич: Печериці	0.40
Проф. О. Голинський: Вексель у практиці	1.00
116. Збір і плекання слимаків	0.20

Книжки висилаємо за попереднім надісланням готівки або на бажання за післяплатою. — За післяплатою НЕ ВИСИЛАЄМО книжок, які коштують менш, чим 1.50 зол. — Щоби не наражувати на великі кошти пересилки за післяплатою (кожна пересилка коштує найменше 1.25 зол.) радимо вплачувати належитість за книжки 3 ГОРИ. Пересилка поодинокі книжки коштує від книжок до 0.50 зол. — 25 сот., від більших 0.50 зол., а поручена 1 зол. При закупні книжок вище 10.— зол. покриваємо порто самі. —

За непоручені посилки експедиція не відповідає.

сільський ГОСПОДАР

ЗМІСТ:

Інж. М. Р. Левицький: Зміна напрямку нашої господарки.

Інж. Р. Голод: Зараз-же по зборі збіжжа сіймо мішанки.

Інж. П. Зелений: Збільшуймо кількість паші.

Інж. Р. Голод: Підкормлюймо корови також і в літі.

Інж.-агр. М. Каплистий: Господарі, старайтеся найвчасніше перевести пожнивну оранку.

Інж. Гр. Кияк: Управа жита.
Кредити для сільських господарств.

Садівництво й городництво:

Інж. Р. Голод: Праця коло помідорів по висадженню.

Інж. Р. Голод: Чому всихають молоді деревця.

Інж. Р. Голод: Як цукор дорогий, робім без цукру: Компот без цукру в слоїхах.
Соки без цукру.

Ю. Сенишин: Яка має бути стайня. Стіна.
Технічний куток: інж. Р. Кахникевич:
Про вітряки.

З чужої преси: М. Б.: Згодовування сої поросятами. Соя для дійних корів.

З життя Товариства.

Запитання й відповіді.

Вісти з краю.

Ріжне.

Конкурси. Комунікати.

ЧЕРВІНКА СВИНЕЙ

Щіплення охоронні і лічнічі.

Тільки сироватка і культура Фірми

„S E R O V A C“

SP. Z O. O.

Львів, вул. Сенаторська 5. Тел. 201-07.

Поучення висилається на бажання.

БАТЬКУ! Якщо бажаєш своїй дитині добра — то
запренумеруй для неї

„ДИТОЧУ БІБЛІОТЕКУ“

яка коштує на цілий рік лиш 5 зол. Дитина буде ді-
ставати щомісяця 1 книжечку.

Адреса: „ДИТОЧА БІБЛІОТЕКА“ ЛЬВІВ, вул. Зімо-
ровича ч. 3.

ВАЖНЕ ДЛЯ ЖІНОЦТВА.

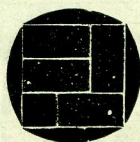
„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

часопис для українського жіноцтва вихо-
дить в КОЛОМІЇ, вул. Замкова 37.

Містить статті про суспільні справи, вихо-
вання дітей, організацію жіноцтва, гігієну,
літературу, народне мистецтво, новітню ха-
тню господарку і приписи кухонні.

Річна передплата лише 7 зол.

Пишіть за оказовим числом.

КОНСЕРВАЦІЯ І ІЗОЛЯЦІЯ

ГОСПОДАРСЬКИХ БУДИНКІВ
ІЗОЛЯЦІЯ ГНОЇВЕНЬ
І СІЛЬСОВИХ ЯМ

матеріалами

WODOCHRON-SZCZELNIT

До Моторів і Машин
Спеціальні Олії

Для годівлі **„РОЛТОХ“**
ПРЕПАРАТ КОМАХОБІЙЧИЙ.

Для Огородництва Карболіну
„SADOSCHRON“

поручає

GALICJA S. A.

Львів, Косцюшки 8, тел. 299-80/83.

Відділи в цілому краю.

Охорона перед вогкістю, ржою, бутвінкіям і грибом.

Нищення забудовань деревляних, чи то муро-
ваних, вогкістю зі землі, чи то атмосферичною є
справжнім нещастям, та часто власники знищених
збудовань переконуються тоді, коли все є вже
знищене.

Вогкість просякає мури, дає початок бутвінкія
будівельному дереву, а щонайгірше, дає можливість
розвою найбільшому шкіднику, т. є грибу дерев-
ляному. А пошкодовані дивуються, що у всіх ви-
падках всі способи охорони, чи т. зв. ізоляції за-
вели їх.

Не ліпше представляється справа зі залізом.
Плями ржі не викликають страху, треба собі здати
як слід справу, що ржа нищить залізо і то в скор-
шому часі, аніж ми собі уявляємо.

Вище згадані недомогання можна дуже скоро
усунути, і то дуже часто дешевим способом, з од-
ним застереженням, що вживаємо до цього серед-
ників певних, з фірм, котрі дають цілковиту гва-
ранцію. Інакше, то шкода викидати кілька сотиків,
бо зле „хоронений“ предмет даліше нищиться, а
власник його тратить всяку надію.

В зв'язку з вище наведеним звертаємо увагу
читачів на першорядні середники ізоляційні і кон-
серваційні марки „Водохрон“, „Щельніт“, котрі де-
шевим способом дозволяють в рілльничім господар-
стві усунути багато недомогань. Препарати „Водо-
хрон“, „Щельніт“ виробляє Гол. Тов. Нафт. „Gali-
cja“, S-ka A. Централь — Львів, вул. Косцюшки 8.

Відділи продажі в цілім краю. Мають вони ще ту
добру прикмету, що уживається їх на зимно, а на-
бувається готові, зараз придатні до ужитку, в опа-
кованню пачковим від 2. кг.

Наводимо декілька випадків застосування цих
середників:

1. Бляшані дахи, бельки залізні, крати віконні,
крати до жолобів, рілльничі машини (плуги, сіялки
до штучних погноїв, борони і т. п.) для охорони
перед ржою, та випарів гноєвих (амоняк) — нама-
щується лякером „Водохрон“. Намащення 1 м²
коштує около 18 сот.

2. Дахи криті папою і гонтами смарується „Во-
дохроном“ або „Водохроном Д“. Кожний знає, як
смолою тяжко, невігдно і непевно є мастити. Ужи-
ваючи „Водохрон“ те все відпадає. Ту роботу може
робити навіть некваліфікований робітник. Час кон-
сервації такого дому о много більший.

3. Сіловосі доли (ями) уцільнюється і охоро-
нюється перед діланням квасів, котрі повстають
з квашанки, тільки „Водохроном“, що є випробу-
ваним Львівською Політехнікою і багато іншими
рілльничими заведеннями.

4. Фундаменти з цегли, бетонові, тераси, плоскі
дахи, криті папою, гонтами, етернітом, збірники на
воду і т. п. забезпечує „Водохрон“ і „Щельніт“.

Фірма „Galicja“, S. A. служить дуже радо точ-
ними поясненнями, яких уділює без жадної заплати.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.

Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . 2.— зол.
за пів року . 4.— „
за цілий рік . 8.— „

За кордоном: В Америці і інших краях . 2.— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв
Замовлення і гроші в Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

Поодинокое число коштує 40 сот. Передплату треба висилати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, П. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше конто в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnyj Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошовими листами на адресу Т-ва.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціна сторінки 1 раз . . . 200.— зол.
половина сторінки . . . 120.— „
чверть „ . . . 65.— „
одна восьма „ . . . 35.— „

За першу і четверту сторінку окладинки 50% дорожче.
За оголошення в тексті . . . 30/ „
Дрібні оголошення по . . . 30 сот. за слово.

Зміна напрямку нашої господарки

Дня 3. червня біжучого року, підчас зїзду представників Хліборобських Палат та рільничих товариств, яке відбулося у Міністерстві Рільництва у Варшаві, постановлено дуже важні зміни в справі рільничого експорту.

В останніх роках вивозила Польща заграницю переважно збіжжя, а в дуже малій кількості — тварини. Худоба йшла переважно до полудневих країв, головню до Греції; безроги — до Австрії. До кожного вивезеного за границю сотнара збіжжя доплачував уряд так звану експорткову премію, то значить — 6—10 зл. і тому ціни удержувались в краю на таким рівні: пшениця 18—22 зл., жито 14—18 зл., овес 13—18 зл. за метр. сотнар і т. д. Дотеперішні ціни краєві на збіжжя були, як бачимо, штучно тримані. Їх висота залежала від світової ціни збіжжя (дуже низької) і доложеної до неї експорткової премії. У Румунії, де нема ніяких премій вивозових, були і є нині такі ціни ринкові: пшениця 12 зл., жито 8—9 зл., кукурудза 10 зл. за метр. сотнар.

У Варшаві порішено таке: держава перестає доплачувати т. зв. експорткові премії при вивозі збіжжя, а дає заощаджені гроші на експорткові премії при вивозі тварин та при вивозі продуктів годівельних: масла і яєць.

Практичні висновки цієї постанови є такі: Збіжжя впаде правдоподібно до ціни 12 зл. за пшеницю, а 9—10 зл. за жито. Збіжжева господарка стане ще більш непоплатою і збіжжя треба буде управляти лише для власного

запотребовання. За це всякі продукти годівельні: молоко, яйця, піря, мясо, шкіри не лише що певно не впадуть на ціні, а противно — піднесуться. Рівнож ціни на худобу, безроги та птицю підуть у гору!

Для нас рільників ця будуча зміна цін є доволі користна. Передовсім кожний господар мусів і мусить держати домашні тварини. Якщо за мясо, молоко та яйці дістанемо кращу ціну, тоді і більше заробимо, перетворюючи таки у себе в дома дешевші збіжжєві продукти на дорожчі годівельні. Дальше, коли побачимо поплатність годівлі — то поширимо стан наших тварин і тим самим при більшому стані тварин осягнемо через побільшення обірника кращі врожаї в полі. Будемо управляти менше збіжжя: як пшениці і жита, а більше буряків, бараболі, конюшини, люцерни, ячменю, бо-бику, вівса.

Дуже відрадною обставиною є те, що продаж молока, яєць та птиці йде і піде через наші установи „Маслосоюз“ і „Центросоюз“. Побажати треба тільки, щоб Центросоюз доложив усіх старань перебрати та zorganizувати купно і збут худоби та безріг на широку скалю у цілім краю. Ходить про одержання від Міністерства Рільництва більшого і сталого контингенту на вивіз худоби, свиней і птиці, а рівночасно о zorganizування кооператив для купна і збуту тварин. Бо що нам з того, що худоба, телята і безроги підуть у ціні в гору, наколи ненаситні посередники і згінники дальше будуть здирати шкіру з на-

шого господаря, не все обізнаного про найновіші ціни товару. Ціну вищу і справедливу можемо досягнути тільки при продажі у власній кооперативі для купна і збуту тварин, яка висилає товар у більших партіях прямо до великих міст у краю або заграницю, а безроги до беконарні.

Для годівельників коней подаю до відома, що почався пробний вивіз доброго матеріалу до Англії, Німеччини і Палестини.

Вкінці додаю, що есентуальний новий догівір торговельний з Німеччиною може нам принести дальші зміни у напрямку нашої господарки. **Інж. Мирон Роман Левицький.**

Інж. Р. Голод.

Зараз-же по зборі збіжжя сіймо мішанки

Всюди говориться й пишеться не тільки у фаховій сільсько-господарській пресі, але й в іншій про годівлю тварин, головню молочних, рівнож як і про поплатність цієї годівлі. Особливо в останній час багато про це пишеться, коли держава знесла вивозові премії на збіжжя, котрі то премії до тепер виплачувала (в році 1934 виплачено коло 94 міліонів), а тепер призначила ці гроші на попирання годівлі домашніх тварин. На кожному кроці чуємо: „Починаймо поліпшувати нашу годівельну господарку“!

Знають наші селяне, та не раз мали вже нагоду й перекопатись, що раціональна годівля дає ще якийсь зиск у рільній господарці. Однак, в практиці, ця справа є дуже, а дуже пинява. Причин зле провадженої у нас годівлі є досить. Зупинюсь над одною і то головною, а саме: над браком паші.

Про це багато пишеться. Але наші селяне подекуди ще й тепер кажуть, що пишеться, мовляв, на те, щоб було написано, а не на те, щоби практично в господарстві застосувати. Але далі так вже не може бути. Обовязком господарів, головню тепер, є подумати над придбанням паші. Маю на думці післяплоти, як зелену пашу.

Наші господарі повинні знати, що добре засіяний післяплід має велику вартість, бо дає можливість передержати худобу через осінь і тим самим заощадити більше паші на зиму.

На яких-же землях можна сіяти післяплоти на зелену пашу?

Післяплоти можна сіяти тільки на землях урожайних та добре управлених, головню на чорноземах, на ґрунтах вапнистих та на глинках лесових. На землях піскових — сіяти післяплід тільки на зелений погній.

Посів післяплідів має бути виконаний як найскорше. В кожному разі висів має бути в липні місяці, зараз же після того, як збіжжя було скошене чи вижате. Треба знати, що навіть ріжниця одного дня має великий вплив на кількість врожаю післяплоду.

Оранка має бути на 15 см. заглибока. Ґрунт по виоранню зараз-же треба заскородити та по ньому засіяти післяплід і знову заволочити.

Погноювати на добрих землях не конче. Однак добре є по зборі врожаю стерню скропити ґноївкою, у кого вона водиться, і зараз же приорати та висіяти післяплід.

Мішанки на зелену пашу належить висівати на тих полях, де, на весну, має прийти овес, або окопові чи знову мішанка, але ніколи на тих полях, які є призначені під посів в осінь озимого збіжжя.

До мішанок на зелену пашу не є добре давати ячмінь. Він, справді, росте скоро, але сильно виснажує ґрунт.

Доброю є мішанка з вики, бобику, з малим додатком пелюшки й польового гороху. Зі збіжжєвих добре є дати вівса, але не більше $\frac{1}{3}$ всієї кількості висіяної мішанки. На 1 гектар висівати 250 кг. і то найпізніше до кінця липня. Така мішанка дає врожай до 250 метр. сотн. зеленої паші з гектара. Згодовувати мішанку тваринами в свіжому стані, даючи до 50 кг. денно на штуку.

Мішанка з кінським зубом: $\frac{2}{8}$ вівса, $\frac{1}{8}$ кінського зуба і $\frac{5}{8}$ бобику, вики й польового гороху. Висівається 150—200 кг. на гектар. Найпізніший висів — друга половина місяця липня. Врожай — понад 250 метр. сотн. зеленої паші з гектара. Мішанку можна заквасити (засілокувати) на зиму.

Гірчиця також є добрим кормом для молочних тварин. Висівати її можна в перших числах серпня, а то тому, що вона скорше росте, бо менше потребує часу для свого розвитку. Висівається на гектар 24—30 кг. Косити на зелену пашу перед цвітом. Давати не більше як 25 кг. денно на одну тварину. Більша кількість гірчиці шкідливо впливає на якість молока. Тому що гірчиця не побирає азоту з воздуха, як то побирають стручкові рослини — вказаним є під гірчицю погноювати ґноївкою.

Инж. П. Зелений.

Збільшуймо кількість паші

Мимо великих просторів лук і пасовиськ на наших землях, наш хлібороб кожного року, головню на весні, відчуває сильний брак паші, а корови наші, по причині недоїдання, ледви волічуть ноги на перше слабеньке весняне пасовисько.

Всі ми розуміємо, що причиною браку паші у нас є: низька культура лук і пасовиськ. Та здається мені, що другою, не менш важною причиною браку паші є неуміння використати своє поле так, щоб воно ні хвили не лежало не обсіяне. Саме тепер деякі рослини сходять вже з поля (головню збіжжів) і з певністю на вільних кусниках засіють наші хлібороби то ріпу стернянку, то мішанки, то лубін на зелений погній і т. п. Але може часом лишитися кусник поля, на яким, здавалося, вже нема що посіяти. Тоді, хліборобе, на такім куснику посій **жито озиме на пашу**.

Вже тепер треба застановитися над будучим плодозміном, тож при тім своїм розважуванню застановіться добре, де то посіяти хочби малий кусник жита, щоб скоро на весні мати першу зелену пашу. Зерно жита, кинене тепер в землю, не змарнується, але видасть плід, і то в найбільш критичнім часі. Конюшину можна ужиткувати щойно в травні (як добра весна), натомість жито озиме вже в квітні дає добрий покіс паші. По скошенню жита на тім самім полі можемо посадити капусту, бараболу, чи висіяти кукурудзу, кінський зуб. В той спосіб поле буде

добре використане, бо дасть два урожаї в році.

Жито на зелену пашу треба сіяти вчасно, бо мусить до осені відповідно розкорінитись, щоб на весну дало добрий покіс. Жито висіане пізно не розкоріниться добре. Поле треба вибрати урожайне, згноєне. Коли жито посіємо на пустій рілі, то зійде марне, лихе і рідке. Краще посіяти жита менше, але на добрій землі. Оскільки можна — дати навіть трохи обірнику. На тім нічого не стратите. Бо застановіться лиш: Паша, яку зберете весною, — це ваш чистий зиск. Поле не зубожіє, бо житня трава не забере багато поживних складників, а з тої паші, яку скоримо коровами, одержимо фіру дві гною, якого все нам так потрібно. А позатим маємо чим прокормити тварин і то в часі коли в стодолі і на полі пусто.

Не треба сіяти добірного зерна; сіяти треба тільки густо. Коли в липні висіялиб ми жито, то в осені можемо мати один покіс, на весні другий. Можна в жито всіяти озиму вику або озимий горох, але в 14 днів після посіву жита. На пісках добре є всіяти в жито сераделю, бо по скошенню жита на весні вона підросте, дасть в літі один покіс, а до осені пасовисько.

Але сіючи жито на пашу треба тямити про те, щоб в зимі воно не випріло. Треба рілню глибоко зорати, щоб вода мала де всякати, вибрати борозди, щоб вода мала свободний відплив, а коли поле не має відповідного спаду, треба зробити водниці.

Инж. Р. Голод.

Підкормлюймо корови також і в літі

В інших народів, котрі як слід годують молочні корови наведена тема не малаби місця в їх фаховій пресі. У нас натомість є вона дуже актуальна. Прийнялось у нас за правило, що скоро тільки корова піде на пасовисько, господар нею вже не турбується, а лише вимагає від неї молока і то якнайбільше. Колиб було таке пасовисько, де тварина знайшла для себе пашу як на прожиток, так і на витвір молока, то все було б в порядку.

Добре пасовисько повинно мати подостатком солодкої паші. Тварина має чистий свіжий воздух, має рух, сонце. Все це дуже добре впливає на здоров'я й апетит тварини. Але наші пасовиська не є такі добрі, щоби

тварина знайшла подостатком паші на прожиток і на продукцію молока.

На найліпшому пасовиську корова знаходить около 50 кг. зеленої паші. Коли підрахуємо, що корова потребує: на кожні 100 кг. живої ваги 5—8 кг. зеленої паші, а на витворення 1 літри молока по 2—3 кг., то виходить, що корова, яка важить 400—500 кг. може прожитись та дати ще 8—12 л. молока. Це є з доброго пасовиська. Але коли візьмемо наші громадські пасовиська, забиті й з купинами, то на них тварина знаходить заледви на прожиток, часами на випродукування 4—6 л. молока, а часом і того ні.

Тому заходить потреба підготовувати

молочних тварин зеленими, а також ситними пашами в дома.

Обчислити скільки додати паші корові, є річею дуже легкою. Знаємо, що на продукцію одної літри молока потрібно понад 2 кг. зеленої паші, то на продукцію 5 літ. молока треба давати:

зеленої люцерни молодой	10—12 кг.
або зеленої люцерни старої	12—15 „
„ конюшини червоної молодой	12—16 „
„ зеленої вики піскової з житом	16—18 „
„ мішанки вики з вівсом	17—20 „
„ мішанки озимини	15—18 „
„ мішанки трави лукової	10—15 „

Добре є до зеленої паші додавати також паші сухої солом'ястої, бо такий додаток утримує жолудок тварин в здоровому стані. Сухої паші додаємо 2—3 кг. на шт. на 1 день.

При підгодованню треба уважати, щоби зелена паша була стало свіжа. Скошені і лишені на полю паші втрачають смак, кількість води, та відживні складники. Багато роблять так, що скошену зелену пашу накладають на купки, що з засади є зле та шкідливе для здоровля тварин. Треба косити тільки, скільки можна згодувати на раз коровами. Коли ж трохи позістане, то цю решту треба тонко розкинути в стодолі.

Інж.-агр. М. Каплистий.

Господарі, старайтеся найвчасніше перевести пожнивну оранку!

Наші господарі величезну роботу переводять, але не все знають для чого ту чи іншу роботу виконують. Багато господарів, замість дати відповідь на поставлене запитання, самі відповідають запитанням. Приміром даю запитання: чому, господарю, все оре поле перед самим посівом збіжжя? — Відповідає: Пане! Як же без оранки посіяти? Або запитую для чого треба власне пожнивну оранку переводити? Старший господар відповідає: я в то не бавлюсь — то син з тим возиться. Правда, маємо багато господарів поступовіщих, що намагаються давати відповіді на запити, але в цих відповідях усе ж помічається брак найпростішого господарського знання. Мусимо нашого господаря довести до того, щоби він умів не лишень перевести ту чи іншу господарську роботу але й міг показати, пояснити і навчити другого кожної господарської роботи.

У нашому прикладі насамперед дамо пояснення, що то є пожнивна оранка чи покладання (підкидання стерні).

Ми називаємо поживною оранкою — дуже міленьку, або міленьку на 5—8 см. оранку, переведену негайно після жнив, для того, щоби підрізати та прикрити стерню й бур'яни.

А тепер простежимо, що робиться з полем при паринині. Як лише скосимо чи зіжнемо збіжжя — оголюємо поле та виставляємо його на ділання сонця й вітру, що дуже скоро висушують нам поле, бо ґрунт уже злежався і стверд. А кожний господар мусить знати, що твердий злежаний ґрунт дуже скоро висихає, тоді як пухкий сохне поволеньки і довго затримує вогкість. Тим то й дуже

важно відразу там, де пройшла коса чи серп, пустити плуг. Німці кажуть, що добрий господар, що до полудня скосить, чи зіжне — то пополудні спокладає. А покладанням у першій мірі спухчується та перевітрюється ґрунт. При покладанні треба вважати, щоби скиба оберталась, а рештки хопти та стерня були прикриті землею. Як лише стерня з рештками хопти попаде під землю, то скоро починає розкладатись, бо господар уможливив ґрунтовим дрібнотворам цю корисну роботу перевести. При розкладі рослинних решток твориться добра спожива для нових рослин, а тим самим на пожнивній оранці буде добре рости новий посів. Чехи кажуть, що вчасна і добре переведена пожнивна оранка збагачує на поживу ґрунт так, як половинне гноєння обірником. Ще раз підкреслюємо, що лишень вчасна пожнивна оранка, бо при пізній дрібнотворі не встигають підготувати для посіяних рослин споживу. Встановлено, що ґрунтові дрібнотвори за один день у липні розкладають рослинних решток більше, як за 4 дні у вересні або за тиждень у жовтні. Тому-то свідомий господар спішить своєму невидимому приятелю дати змогу якнайскорше працювати задармо на користь господаря. Тому взиваємо наших господарів ні одного липневого дня не марнувати. Та коли б не можна вже було спокладати все поле, то бодай те, що під озимину призначене спокладати треба в липні. Є дуже важне, що при пожнивній оранці сильно нищаться многорічні бур'яни, а корінякові ослаблюються, як не зовсім нищаться. Рівнож на поверхні ґрунту є багато насіння бур'янів, яке при пожнивній оранці попадає в добрі умови вогкості, воз-

духу і тепла та скоро кільчиться і проростає. Молодий бурян господар скоро і легко нищить — тому пожнивна оранка веде до очистки ґрунтів від бур'янів.

Таким чином пожнивна оранка:

1. Поліпшує будову ґрунту,
2. Допмагає замінити ґрунтове зіпсуте повітря на свіже,
3. Затримує в ґрунті вогкість,

4. Збільшує витворення в ґрунті порохнячки та споживи,

5. Нищить многорічні бур'яни,

6. Приспішує сходи насіння бур'янів і очищує від бур'янів ґрунт,

7. Значно підвищує врожайність ґрунту.

При закінченні кличемо наших господарів: Не гайте часу і все пускайте за косою й серпом плуг, а напевно будете мати добрі врожаї та веселий і здоровий дух!

Інж. Гр. Кляк.

Управа жита

Вимоги що до ґрунту: Жито є озимою рослиною, котра має малі вимоги що до ґрунту. Корінь жита сильно є розвинений й розгалужений й тому жито вдовольється ґрунтом біднішим на відживчі складники. На землях глинясто-піскових жито дає найпевніші збори. Але також і на чистих пісках, на котрих удаються зелені погної (лубін), може бути сіяне жито.

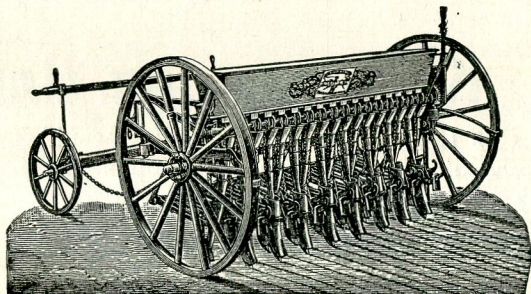
Управа жита на легких ґрунтах є можлива тому, що жито не вимагає для свого розвою багато води, а по друге, що такі легкі ґрунти скоро осідають. На таких ґрунтах збір жита, правда, є менший, але певніший. Весняні приморозки є небезпечні для жита на ґрунтах тяжких, багатих на порохнячку і вогких ґрунтах — заливаних водою, чого нема на легких ґрунтах.

Передплід: Добрим передплідом для жита є рослини метеликоцвітні (стручкові). Вика плекана на зелену пашу, горох, сераделю, лубін, конюшина і люцерна є знаменитим передплідом для жита, тому що вони збагачують ґрунт в азот і зіставляють його чистим. Гіршим передплідом для жита є збіжжіві рослини. Одначе треба памятати, що жито є певніше по собі ніж по пшениці, вівсі, ячмені, а то тому, що жито скорше сходить з поля й є більше часу на старану управу ріллі і рілля має час влєжатися. На урожайних і у високій культурі ґрунтах, можемо управляти жито з поводженням по всіх збіжжах.

Жито може бути управляване через цілий ряд літ по собі на ґрунтах легких, на котрих бараболя й ярини не дають певного збору. Є це так зване вічне жито. Управа вічного жита є можлива лише при уживанню штучних навозів або сіянню сераделі в жито на зелений погній. Хто хотівби управляти жито по вчасній бараболі то треба скоро вибирати бараболю з поля, дати плитку орку, або ліпше не орати, а лише вирівняти поле культиватором або боронами й погноїти під

жито ще в осені азотом, тому, що бараболя вичерпує землю з азоту. На новинах жито гірше удається ніж овес.

Управа ґрунту: Управа під жито повинна бути старана й виконана так, щоби зерно сіяти в рілю влєжану. Це є найважливішим моментом в управі жита, бо в противному разі коріння й узли закорінення можуть бути обірвані при осіданні землі. Тим більшу увагу на це мусимо звертати коли маємо до діла з тяжкою землею котра поволі осідає.

Рядкова сівалка.

Скорє влєжання ріллі залежить від якості землі, одна земля за тиждень влєжиться, а інша потребує до того 3—4 тижні. Можна прискорити влєжання ріллі при помочі маложиваного у нас перстеневого вала „Камбеля“.

Спосіб управи залежить також від передплідів, по котрих буде сіяне жито. Якщо рілля є пухка, чиста, по мішанках на зелену пашу, або по стручкових рослинах то ви-старчить одна орка й пущення культиватора або борін перед сіянням зерна. На тяжких, забур'янених ґрунтах треба дати дві орки то є підклад і орку.

По збіжєвих рослинах треба дати якнай-скорше підклад, потім вал, відтак борону й приходить сівна орка. По окопових можна сіяти жито без орки, а лише дати борону або культиватор, а на тяжких землях треба дати одну плитку орку. По однорічній конюшині

може вистарчити одна орка, а по дволітній конюшині — дві орки є завжди конечні, треба тоді зачати управу по першій покосі конюшини у другому році.

Угноювання: Жито має велику здібність побирати потрібні відживчі складники навіть з піску, тому має малі вимоги що до угноювання. Хоч жито є вдячне за погноєння азотом, то однак треба звернути увагу й на те, щоби не бракувало потасу й фосфору. При сіянні жита по бараболі й збіжжах треба погноювати ґрунт азотом в осені й дати в тім випадку на тиждень перед висіянням зерна 150 кг. азотняку, або дати салітру в двох давках: 30 кг. в осені, а 70 кг. на весні на один гектар. Фосфор під жито даємо частіше в постаті томасини або супертомасини рідше суперфосфату около 300 кілограмів на гектар. Коли жито приходить по стручкових (по конюшині), то треба дати лише фосфорового погною, тоді жито не виляже й дасть гарний збір. Що до потасу, то жито не вимагає навоження тим складником. Найскорше може оплатитися погноєння потасовими погноями на піскових ґрунтах: дають коло 400 кг. каїніту на гектар.

Для управи жита на легких піскових ґрунтах дуже велике значіння мають зелені

погної. Найчастіше під жито приорюють лубін, сераделю або мішанку стручкових рослин, однак не глибоко, а влягання ріллі приспішити можна перстеновим валом Камбеля.

Час і кількість висіву: На підставі перепроваджених досвідів найвідповіднішим часом сівби жита у нас є перша половина вересня, а опізнення сівби на цілий місяць — зменшує збір жита на половину. При встановленні кількості висіву зерна треба числитися з часом сівби, навоженням, якістю зерна й способом сівби. У нас в добрих умовах управи жита, рільники часто обнижують висів до 110—130 кг. на гектар. В наших господарствах висів в ряди що 10 см. дає найбільший збір.

Догляд за житом по висіві: При раннім посіві жито сильніше коріниться, ліпше перетримує морози без снігової поволоки, однак прикрите снігом зі замерзлою скоруюпою скорше випріває. Випріванню жита можна запобігти скошуванням або спасуванням в осені. Спасувати можна тільки при сухій погоді, а худобу треба скоро переганяти. Коли на весні жито є ослаблене, то треба його салітрувати; а це майже завжди оплачується.

Кредити для сільських господарств

Дня 15-го липня 1935 р. у Львівській Хліборобській Палаті відбулося зібрання, на якому обговорено основи кредитової акції зачевної і під застав збіжжя в році 1935/36.

На цьому зібранні були присутні й представники українських установ, а саме: Кравого Господарського Товариства „Сільський Господар“, Ревізійного Союзу Українських Кооператив, „Центробанку“ та Земельного Банку Гіпотечного.

Після зборів Львівська Хліборобська Палата поручила до оголошення такий комунікат:

ЗАДАТКОВИЙ І РЕЕСТРОВИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СІЛЬСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В Р. 1935/36.

Одною з найбільших болячок рільництва в теперішнім часі є конечна потреба в збуванні врожаю зараз же по жнивях, зглядно протягом осени. Це спричинює наплив надміру продуктів на ринках, а це знову, в свою чергу, викликає обнижку й так низьких цін на ці продукти. Єдиним виходом з цього положення є можливість користання з дешевого і позбавленого великих формальностей, себто легко доступного кредиту задаткового і заставового. В зв'язку з напрямними нової політики уряду в ділянці аграрної політики в біжучім році господар-

ським, того роду кредити будуть урухомлені в значно більшій мірі, аніж то було практиковано в минулих роках, а саме. Уряд призначив на кредити задаткові 10,000.000 зл. (в році 1934/35 — 2,500.000), а на кредит заставовий 40,000.000 зл. (в році минулому 25,000.000) разом отже безпосереднє підсилення рільництва кредитом 50,000.000 повинно спричинитися до зменшення кількості пропоновань, продажі зараз же по жнивях, а тим самим і до унеможливлення обниження цін в тім часі.

Помітне значіння реєстрового і задаткового кредиту може бути тільки тоді, коли цей кредит буде легко доступний та низько опроцентований. В порівнянні з минулими роками, дуже значно збільшена можливість позискання задаткового кредиту, передовсім через те, що цей кредит буде уділюваний також через Комунальні Ощадні Каси, Гмінні Ощадні Каси та Кредитові Кооперативи.

Для позискання задаткового кредиту вистарчить декларація від тієї особи, що хоче взяти позичку про те, що затягає позичку на рахунок випродуваного збіжжя та векся, виставленого на загальну суму позички. Великим облегченням є зречення Міністерства Скарбу від переведення екекуцій на збіжжю обнятим заставою, через що, при позискуванні кредиту відпадає конечність представлення доводу плачення рат ґрунтового податку. Задатко-

вий кредит, що до сього часу охоплював виключно тільки збіжжя — зістав поширений і на інші рослини, а саме: на олійсті, стручкові та гречку. Розміри уділюваних позичок зістали усталені в тій степені, що позичка уможливило рільникам перетримування рільних продуктів і випродування їх в часі найліпших цін. Розмір цих позичок від 100 кг. зерна виносить: для пшениці — 10 зл., для жита і вівса — 1 зл., для ячменю — 8 зл., для насіння лону — 20 зл. На рослини стручкові, гречку і т. п. буде уділятися кредиту в розмірі 50 процент ринкової ціни.

Реєстровий кредит буде уділюватися більш менш в той самий спосіб як і в минулих роках, причому розмір позичок зістав значно підвищений, а саме, замість дотихчасової норми позичок в розмірі 50 процент тільки для збіжж, зістали усталені позичкові норми в розмірі 50 процент для збіж в снопах, а 70 проц. для збіжж в зерні. Олійсті насіння будуть кредитовані в розмірі 50 процент вартости, стручкові й гречка в 30 процент. Кредит реєстровий буде уділюваний протягом цілого господарського року з тим, що останні рати платности не можуть припадати пізніше як дня 30 червня 1936 року.

Найважливішим всежтаки здобутком рільництва є низьке опроцентування обидвох кредитів, котре виносить 3 проц. у відношенню річним. Є то помітне обниження в стосунку до сучасних коштів, тимбільше, що це опроцентування обіймає в собі всі кошта, включно з коштами векселевими, зглядно реєстральними при кредиті реєстровім. В цьому випадку Скарб Держави поносить велику офіру, бо оплачує ті кредити інституціям, які ці кредити видаватимуть від 5.85 до 7.16 процент.

Останні врешті угоди кредитів опрацьовується запровадження, згідно з побажаннями висуненими інституціями й організаціями рільничими, премій за перетримування і змагацинування збіж для тих рільників, котрі будуть користати з кредиту заставного.

Політика кредитова Уряду як належить припускати, уможливить рільникам поступове реалізування (збування) врожаїв, охоронить їх перед визиском, а з того виходить, що повинна в значній мірі поправити здібність рільництва як до заплат так і до набування.

Пояснення:

1. Кредит задатковий — зістав признаний для дрібних селянських господарств і буде уділюватись через Комунальні Ощадні Каси, Гмінні Ощадні Каси та Кредитові Кооперативи.

2. Кредит реєстровий — зістав признаний під застав насіння для господарств впершу чергу фільваркових і буде уділюватись через Державний Рільний Банк і Банк Краєвого Господарства та їх відділи, а також і через деякі приватні банки.

Отже для наших дрібних сільських господарств є цікавий кредит задатковий.

„Центробанк“ у Львові робить заходи на одержання певних сум для уділювання задаткового кредиту. Цей задатковий кредит „Центробанк“ має уділювати через „Українбанки“ та Райфазенки.

Одержаний задатковий кредит має бути сплачуваний ратами, а саме:

1 рата в грудні	1935 року	20%
2 рата в січні	1936 року	20%
3 рата в лютому	1936 року	20%
4 рата в березні	1936 року	15%
5 рата в квітні	1936 року	15%
6 рата в травні	1936 року	10%

Є застереження, що останні рати платности не можуть припадати пізніше як дня 30 червня 1936 року.

Вказаним є аби Філії й Кружки „Сільського Господаря“ на місцях вже тепер навязали тісний звязок і співпрацю з „Українбанками“ та Райфазенками, щоби спільними силами як найкраще підготувати справу уділювання задаткового кредиту нашим сільським господарям.

До всього того, при уділюванні задаткового кредиту належить триматися засади, що уділювати кредиту впершу чергу треба тим, що дійсно його потребують та **зможуть на час повернути**. Крім того треба усвідомлювати господарів, щоби уділений їм кредит зуживали дійсно на потрібні й корисні для господарства ціли.

КОНКУРС НА ПОСАДИ АГРОНОМІВ.

Філія „Сільського Господаря“ в Перемишлі прийме двох агрономів, з тих одного спеціаліста в ділянці годівлі і молочної господарки. Услівя прийняття після умови. Зголошення слати до Філії „Сільського Господаря“ в Перемишлі, вул. Косцюшки ч. 3.

Філія „Сільського Господаря“ в Раві Руській прийме від 1 вересня 1935 року повітового агронома. Платня після умови. Практика пожадана. Зголошення слати до 1 серпня 1935 р. на адресу: Повітовий Союз Кооператив Рава Руська.

Нема екекуцій підчас жнив. З наказу міністерства скарбу припинено, подібно як попередніми роками скарбові екекуції й ліцитації по селах підчас жнив. Припинення обовязує від 15. ц. м. до перших днів серпня на терені всієї держави.

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

Инж. Р. Голод.

ПРАЦЯ КОЛО ПОМІДОРІВ ПО ВИСАДЖЕННЮ.

Праця коло помідорів по висадженню складається з трох частин: перша — окопування, друга — протинання, третя — побороювання хороб.

Окопування: В міру того як помідори ростуть, окопуємо їх зрушуючи ґрунт мотичкою.

Протинання: Друга робота — протинання є дещо тяжча. Виконувати її треба протягом цілого часу росту рослини. Головну ува-

Листя, біло і овочі помідорів нападнені грибом гнилі бараболяної.

гу треба звернути в роки мокрі. — Кожний корч дістає один палик, високий на 1—1,20 метр. до котрого прив'язуємо біла помідорів в міру росту рослини. Помідори провадимо на певну кількість бил: одно, двоє, троє, а решту витинаємо. Дуже часто трапляється, що незнають що то є біло й при проріджуванню обтинають біло разом з листям, а це є шкідливе, бо листя є потрібне для розвою цілої рослини та овочів. Біла до усунення — то є всі ті виростки, котрі появляються в пахвинах листків при самому билі. Отже,

коли провадимо корч на більше бил, то одне буде основним, а інші — побічними. Однак більше чотирох бил неварто зіставляти. Всі інші обтинаємо. Отже обтинання полягає на тім, щоби оставити бил тільки таку кількість, яка є потрібна, а решту усуваємо. Корч повинен бути не густим, щоби соняшне світло могло падати на кожний овоч; тоді овочі скорше дозрівають і до них не вчіпиться жадна хороба. Як тільки рослина виросте 1,20—1,50 зависоко, — стинаємо верхи, щоби овочі скорше дозрівали. Коли осінь є тепла і овочі можуть довше рости, то верхів можна і не стинати; це дає можливість виплекати пізні овочі, що стало є дорожчі. Як тільки рослини вже овочують — добре є підляти їх ґноівкою (1 відро на 10 відер води). Другий раз можна підляти в полов. серпня.

Побороювання хороб: Тепер декілька слів про хороби помідорів. Є багато хороб, що нищать помідори. Одною з найголовніших є гниль бараболяна (*Fitofthora infestans*). Ознаки хороби є такі: Листки зі споду дістають плямки і скручуються. На білах також пізнати плями. Ця гниль нападає також і зелені овочі. Нападнені овочі брунатніють і опадають. Хороба посувається чимраз далше. Вкінці охоплює цілий корч та всі овочі. Розвиткові цієї хороби сприяє вогість, та брак світла. Тому, в слотливому році 1934, та хороба наробила дуже великих шкід в плянтаціях помідорів.

Як побороювати ту хоробу?

Земля пухка, тепла та легко пропускальна не дозволяє розвинути тій хоробі. Тому під плянтацію помідорів треба вибирати місце теплі з пропускальним ґрунтом. Скоро тільки хороба покажеться, треба корчі скропити 1% розчином рідини бордоської (1 кг. синього каміння розпустити в 10 л. води в деревлянім начиню, 1 кг. свіжого паленого вапна розпускаємо 10 л., а то все в 100 літр.). Кропити кілька разів, але кропельки повинні бути якнайменші. Не кропити, як овочі вже зрілі.

Крім того нападнені хоробою овочі, листки, біла треба зривати й палити, а ніколи не давати їх до ями компостової або на гній. Ніколи не можна плекати помідорів на бараболюську. Є ще інші хороби грибка на помідорах, але боротьба з ними є така сама.

Продаю пасіку в 40 пнів словянських. Ціна по 20—25 зол. — **Гнатів Матвій**, с. Сорочки, п. Хворостків, пов. Городенка.

Инж. Р. Г.

ЧОМУ ВСИХАЮТЬ МОЛОДІ ДЕРЕВЦЯ?

Дуже часто новопосаджені деревця, або і трохи старші — гинуть. Починають сохнути, помимо того, що власник їх дуже добре підливає водою чи гноївкою. Приходять нарікання на власника шкілки, на того що садив, на посуху — одним словом на всіх і вся.

Головною ж причиною такого висихання є невміле підливання деревця в часі червні до липня. Тоді деревце потребує багато води. Бачить це господар й тому не жалуючи води — стало підливає. Коли так стало підливають деревця, земля навколо деревця стає збита та не пропускальна. Повітря до такої землі не може легко дістатися. Коріння з браку повітря, а з надміру води і тепла, котре витворилось під твердою скорупою — запарюється і бутвіє. З цієї причини в р. 1934, в часі посухи, погинуло багато деревець. Коли витягнути таке деревце — видно відразу, що коріння є спарене.

Щоби уникнути таких страт, треба в липні місяці, коли деревця найбільше потребують води — кілька разів їх порядно підляти, а землю коло деревця добре мотичкою зрушити та вистелити солом'яним обірником. Теж саме треба зробити зі старшими деревами, головнo з тими, що овочують.

ЯК ЦУКОР ДОРОГИЙ, РОБІМ БЕЗ ЦУКРУ!

Компот без цукру в слоїках.

Ягідні овочі, перебрані, всипати до слоїв під сам корок, причому треба сильно струшувати, щоби ягоди напавду щільно наповнили слоїк. Потім слоїки закоркувати добре випареними корками, прив'язати шнурками і стерелізувати $\frac{1}{2}$ год. в такий спосіб: Слоїки треба вставити до баняка з подвійним дном. Подвійне дно робимо в цей спосіб: даємо на дно баняка 2 патики а на них бляху, або даємо на дно баняка сіна. До баняків з подвійним дном ставляємо слоїки і наливаємо води стільки, щоби її було якраз по шийки слоїків і підгріваємо помалу аж до кіпіння. Від кіпіння варимо $\frac{1}{2}$ год. По скінченню, виняти корки, осушити і зараз знову позатикати й залляти ляком або парафіною.

Соки без цукру.

Витиснений сок з ягід вливаємо до слоїв, до шийки, коркуємо, прив'язуємо шнурком і ставляємо в баняк з подвійним дном і стерелізуємо. Або витиснений сік вливаємо до горшка і огріваємо до кіпіння. Гарячий вливаємо до сухих огрітих слоїв, коркуємо і залуваємо ляком.

Р. Г.

Ю. Сенішин.

Яка має бути стайня

(Продовження. Див. ч. 13).

Стіни.

Від доброї стайні вимагаємо, щоб була ясна, тепла й суха. Про значіння світла та свіжого повітря для здоров'я тварин було сказано на іншому місці — при обговорюванні улагодження вікон та вентиляції.

Подумаймо тепер — чому стайня мусить бути доконче тепла, приблизно 15—16 ступнів Цельсія? Такої теплоти повітря вимагає тварина взимку без шкоди для свого здоров'я. Коли-ж теплота стайні обнизиться нижче тої міри, тоді з причин прав природи тварина мусить цю різницю вирівняти коштом власного органічного (з тіла) тепла. Та те саме право природи не дозволяє їй обнизити нормального (звичайного) тепла власного організму (тіла), приблизно 37° Ц., і тому тварина мусить для вирівнання в організмі відданого тепла для огріття повітря — ужити свої життєдайні соки (дослівніше: своє власне тіло), через що тварина тратить молоко, мізерніє, або в прикріших випадках

— наступає водночас одно й друге, що наражує годівельника на матеріальні втрати, а тварині відбирає здоров'я. Це спричиняє не тільки продукційні втрати (зменшена видаєність молока), але що гірше — обнижує годівельну вартість новородків, що має першорядне значіння в годівельному господарстві нашого селянина.

Можна почути зауваги, що в таких випадках треба давати тварині більше кормів, бо вона тоді „гріється“. Це навіть і правда. Та коли зважимо, що тоді даний корм іде виключно на вирівнання втраченого тепла, а зовсім не на витворення молока або мяса, так зрозуміємо, що таке поступовання дошкульно буде бити господаря по кишені, а тварини не зовсім забезпечить перед шкодами на її здоров'ї. Зі сказаного мабуть ясно виходить чому стайня мусить бути тепла.

Правда, може трапитися, що стайня може бути надто тепла. Виринає питання: чи такий стан побажаний, чи навпаки шкідли-

вий? Треба коротко відповісти, що шкідливий. В такій стайні тварини швидко впривають, повітря пересичується водною парою, віддих стає утруднений, у тварин виступають шлункові забурення, хіть до їжі маліє, а тварини западають на загальне ослаблення. Діється це головню тоді, коли стайня є невідповідна своїми розмірами, тобто в стайні стоїть забагато штук худоби. Тут вже не треба вказувати на причини невідрадного стану. Та коли на це на швидку руку немає ради, тоді треба стайню якнайчастіше провітрювати (добре уладженими вікнами), а крім цього в такій стайні треба зладити повітряний комин, кудю відпливали-б водна пара й нагріте повітря. Та треба пам'ятати, що не можна водночас відкривати комина й вікон, бо це може спричинити протяги (продув повітря), для нагрітої худоби дуже шкідливі. Це треба робити по черзі. Вперед відкривати повітряний комин, а щойно закривши його, відчинити вікна.

В таких стайнях якнайчастіше провітрювання дуже потрібне, коли справді дбаємо про здоров'я. Річ у тому, що тварина, споживши корм, витворює з нього попри другі речовини ще й тепло. Надмір цього тепла віддає до повітря. Коли стаєнне повітря має 15—16° Ц., тоді тварина віддає правильну надвишку свого тепла, коли повітря в стайні є нижче тої міри, тоді, як уже було сказано, тварина віддає надто багато свого тепла зі шкодою для себе, знову-ж коли стаєнне повітря огріється багато вище понад 16° Ц., тоді тварина не має де подіти усеї надвишки свого органічного тепла — й у висліді тепло її тіла підвищується понад звичайну міру, а це вже спричинює ті хорісливі об'яви, що ми їх вище згадали.

Крім цього, коли тварина витримає навіть усі ці відемні впливи надмірної теплоти, то всетаки вона від цього винижнюється — й тоді звичайно не витримає відпорно змінної зміни теплоти, западаючи головню на простуду, що, зправила, викликає й другі недуги. Для молодняку, як відомо, таке виниження дуже шкідливе.

Щоб бути певним щодо висоти теплоти стаєнного повітря, можна дораджувати зжывати до цього окремого приладу „тепломіра“ (термометр), та це знову справа „господарської кишені“. Тепломір треба завішувати в половині висоти східньої або західньої стіни.

Розгляньмо тепер коротко: чому стайня має бути суха? Це майже кожному відомо, бо ті-ж самі вимоги ставляєм й до мешкального дому.

Вогку стайню майже неможливо взимку до потрібної міри огріти; тут не допоможе навіть найбільш дбайливо покладена знадвору

біля стін т. зв. загата, бо вода, що осіла на стінах відбирає з повітря тепло для себе, а тварина мусить його зогрівати своїм власним теплом. Тварини держані в таких стайнях хворіють зправила на ломець (ревматизм) й в короткому часі стають в годівельному господарстві ні до чого, бо-ж відомо, що хвора тварина тратить молоко, спадає на вазі, а новородки від неї — це безвартісні хирляки.

Крім того вогкість у стайні це дуже догідне гніздо для всілякої зарази (хороботворчих дрібнотворів), а в першій мірі цвілі, що при найменшому подуві повітря розсіває свої зрілі зародки. Зрозуміло, що вони підчас доїння попадають до молока, й цим шляхом мандрують і до молочарні, заражуючи її всю продукцію. Знову-ж коли тварина віддиhaє повітрям із зародками цвілі, тоді дістаються вони до її організму, а це теж не починається до доброго здоров'я тварини. Як виходить із сказаного — вогкість у стайні це буде чи не найбільше зло.

Правда, на вогкість у стайні можуть мати, як уже частинно згадувалося, різні чинники свій вплив, та нерідко буває причиною цього й велика кількість тварин, тоб-то за-мала кубатура (простір повітря) на одну штуку. В таких випадках, зовсім зрозуміло, прибуває рідких відходів, що випаровують воду, а крім цього через більшу кількість тварин прибуває теж більше видихуваної водної пари. При такому стані не тяжко завести вогкість навіть у стайнях досі сухих.

З тих причин на кубатуру (розміри) стайні треба звертати велику увагу. Найнижчою мірою простору стайні для одної штуки треба прийняти 21 куб. метрів. Кубатуру обчислюється таким способом, що множимо довжину $\times$ ширину $\times$ висоту.

Коли подумаємо стайню для 5 штук тварин, так її кубатура мусить мати 105 куб. метрів щонайменше. Найважнішим виміром являється висота стайні, бо відповідно до висоти мусимо застосувати два другі виміри, тобто довжину й ширину. Висота стайні не повинна бути більша 3 метрів, та зате й не нижча 2½ метра. Колиб стайня мала мати нижче того, тоді при відкритих вікнах холодне повітря знадвору буде напливати прямо на тварини, бо інакше не моглоб бути, коли вікна мусять з практичних причин бути прорубані дещо нижче від стелі, а площа вікна займе теж приблизно ½ метра висоти, — а це, з огляду на здоров'я худоби, шкідливе. А при цьому, що менша висота, то більші мусять бути довжина або її ширина, коли справді думаємо дати тваринам потрібну кількість простору повітря.

Найкраще побачити це можна на прикладі, коли й далі подумаємо про стайню для

5 штук рогатої худоби (105 куб. метр.). Висота 3 м. $\times$ довж. 7 м. $\times$ шир. 5 м. = 105 метр. куб. Коли приймемо висоту на $\frac{1}{2}$ метра меншу, тоді буде треба: $2\frac{1}{2}$ м. вис. $\times$ 7 м. дов. $\times$ 6 м. шир. = 105 куб. метрів. Отже тоді ширина мусить (або й довжина) бути на цілий 1 метер більша. Має це своє значіння головню тоді, коли відповідного ґрунту під будову стайні маємо обмаль, або коли ґрунт взагалі невідповідний і нам прийдеться його, нпр. відводнювати або й ставляти високий та дебелий підмурок з ізоляцією.

Коли вже для будови стайні доберемо відповідне підґрунтя, часом до того ще підмурок, та міцні й здорові підвалини, тоді не меншої уваги треба й для самих стін. Найкращі стіни бувають з цегли, завгрубшки найменше у 2 цегли. Розуміється, що цегла повинна-б бути якнайкраще випалена (повинна-б „дзвонити“), бо зле випалена цегла приймає досить багате вогкості. Цегляна стіна забезпечує зовсім добре тепло, коли її бодай в середині потинкувати.

Кам'яні стіни щодо своєї тривкості бувають добрі, але тому, що камінь — добрий провідник тепла, швидко взимку проводять тепло на двір, тому кам'яна стіна повинна-б бути приблизно 80 см. труба, а це завдає, хоча-б камінь прийшовся й дармо, багато праці при вазовиці та мурованню.

В наших умовинах найчастіше кладуть дерев'яні стіни. Кожному відомо, що такі стіни вже менше тривкі та на випадок пожежу небезпечні. Та в подавляючій більшості стрічаємо по наших селянських господарствах власне дерев'яні стіни. Треба признати, що дерев'яні стайні є звичайно й теплі, якщо тільки був дібраний відповідний матеріал, а будова у всіх подробицях була переведена дбайливо.

Найкращим будівельним матеріалом являється, як відомо дуб — на підвалини, а на стіни модрина, ялина, сосна та ясень. Проча деревина не має вже в будівництві такої стійкості — й тому хто дбає про тривкість будівлі, а господарські чи другі можливості не стоять на перешкоді, повинен над добром будівельного матеріалу подумати.

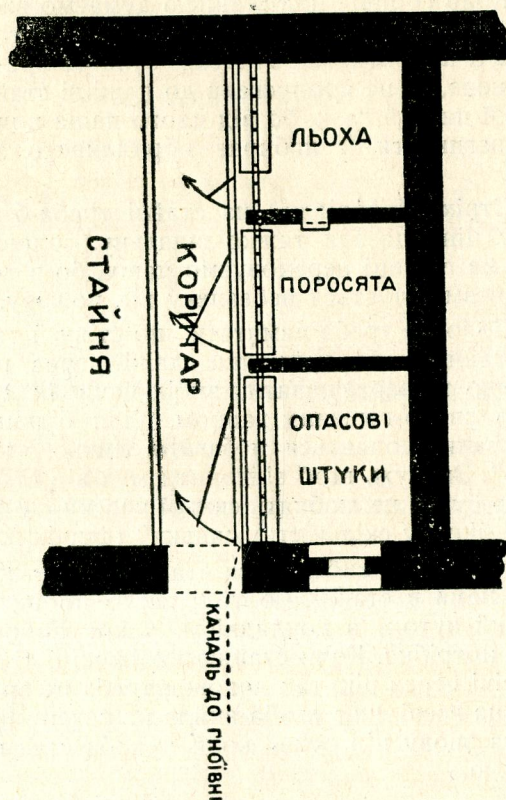
Та, щоб матеріал для будови отримати вповні сухий, треба пам'ятати, що зрубувати його з пня треба в зимових місяцях, а саме від місяця грудня до місяця лютого, бо тоді припинюється в деревині кружляння соків і, зрозуміло, тоді власне має деревина в собі найменше води. Коли такий матеріал після цього обкоруюмо (здіймемо кору) та покладемо під дахом в продувне місце, тоді маємо запоруку, що увесь будинок буде сухий та здоровий, якщо цьому не пошкодять інші відемні впливи, що про них уже згадувалося.

Розуміється, що дерево може бути й за-

ражене. Тому докладно треба матеріал розглянути, щоб головню на ньому не виступала гниль або домовий гриб.

Усе сказане відноситься не тільки до нових будівель, але в рівній мірі до тих всіх випадків, коли прийдеться нам в існуючих уже стайнях вставляти якусь частину стіни, стелі, долівки, віконниць, одвірків, тощо.

Тут треба згадати, що дерев'яні стіни не даються так легко відзаразнювати, як нпр. цегляні, а крім цього дерево досить швидко натягає стаєнними випарами, та являється далеко вигіднішим гніздом для різної зарази, ніж цегляна стіна.

Плян стайні.

Під ніякою умовиною не можна прорубувати в стаєнній стіні діри для викидання гною з-під тварин, бо від цього майже завжди завогчується стіна, взимку вихолоджується швидко стайня, а попри все — гноярня під самою стіною стайні, як уже було сказано, ніколи не повинна бути. В наших селах, на жаль, таку дивовижу можна ще досить часто побачити. Вона повинна-б якнайшвидше щезнути.

Про глиняно-мазанкові стіни тут не згадує, бо вони, в кожному випадку, бувають вогкі, холодні й нездорові — й тому існування таких стаєн не можна виправдати, а що більше — їх поручати.

Зате можна щиро дорадувати дерев'яні стіни тинкувати хоча-б в середині, бо тоді

їх легко відзаразнювати (й докладніше), вони відпорніші на вогкість, та й стаєнне повітря буде чистіше, бо тинк затримує випари, та не допускає їх до дерева, — а крім цього, коли стіни тинковані, стайня стає тепліша.

Не менше значіння має теж дбайливо покладена стеля. Найкращі стелі, це покладені з сухих та міцних дощок. Стеля буде тепла й не дозволить летіти нечисті з горища, коли стелю витинкувати. Коли цього не зроблено, тоді треба дрібні щілини межі дошками стелі закрити листвами, бо тоді з горища ніщо не продістанеться й не буде занецищувати ані худоби, ані молока підчас діння.

Коли горище над стайнею думаємо вживати як сховок паші (сіна, соломи), тоді треба-б подбати, щоб стеля була добре ущільнена, та не пропускала до паші зі стайні водної пари й гази, бо від цього паша починає загнивати й набирає обридливого запаху.

Стріху (покрівлю) на стайні треба-б за всяку ціну давати тяжко-запальну, головню коли на горищі переховуємо пашу, бо в той спосіб зменшується небезпеку від пожару.

Доконче треба пам'ятати, що стіни й стелю стайні треба найменше двічі через рік основно відзаразнювати, вибілюючи їх основно свіжо-гашеним вапном. Для більшої сили вапна додається небагато „синього каменю“. Зновуж, щоб відгонити мух від стайні, що буцім не люблять синьої краски, додається більшу кількість „синьки“ (фарбки).

Найкраще вибілювати стайню, коли худоби нема в стайні, бо тоді легко побілити кожний куток, а докладність такої роботи дуже потрібна. Коли стайню вибілюємо тільки двічі через рік, так доконче треба це зробити на весні, як худоба вийде на зелену пашу, та знову під осінь, коли худоба стає на зимівлю.

(Далі буде).

Технічний куток.

Инж. Роман Казникевич.

ПРО ВІТРЯКИ.

(Продовження з ч.ч. 4, 10 і 12 „С. Г.“).

Понижча табличка подає нам кількість коней чотинокрилового вітряка (як на рис. 5 в 12-ому ч. „С. Г.“) в залежності від розмаху крил та швидкості вітру. Прим. з таблички відчитуємо, що вітряк з крилами 10 м. в промірі дає при вітрі 5 м. в секунді — 1,8 коней, а при вітрі 7 м./сек. — 5 коней.

Розмах (промір) крил метрів	Кількість коней при швидкості вітру метрів на секунду					
	5	6	7	8	9	10
7	0.9	1.5	2.4	3.5	4.6	5.3
9	1.65	2.9	4.6	6.85	8.6	10.0
10	1.8	3.1	5.0	7.1	9.2	11.1
12	2.6	4.5	7.6	10.2	13.2	16.0
14	3.5	6.2	9.7	14.4	18.0	22.0
15	4.0	7.1	11.1	16.3	20.7	25.2
16	4.6	8.0	12.6	18.2	23.4	28.5
18	5.8	10.0	16.0	23.0	29.7	35.0

Щоби вибрати вітряк з відповідним розмахом крил для потрібної кількості коней, треба знати, з якою швидкістю переважно дують вітер в даній околиці. Найпростіший прилад до мірення швидкості вітру бачимо на рис. 7. Є це прямокутна металева (мосяж-

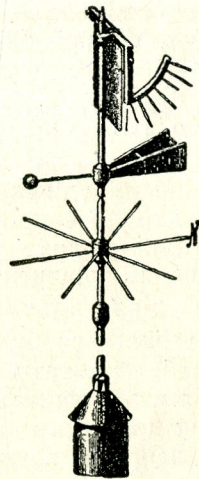

Рис. 7. Прилад до мірвання швидкості вітру.

ПРОДОВЖУЄТЬСЯ ВПИСИ НА
КОРЕСПОНДЕНЦІЙНІ КУРСИ
Україн. Технічного Господарського Інституту в Подєбрадах Ч. С. Р. УТГГ

- 1) Садівництва овочевого та ягідного.
- 2) Консервації та перероблення садовини й городини.
- 3) Пасічництва: Методика суспільно-агрономічної праці в царині пасічництва.

Такса за навчання: перших 2 курсів — по 20 зол., останнього 8 зл. Самі підручники: перших 2 курсів — 13 зол., останнього 3.50.

на) плитка, що висить свобідно в ложиськах на поперечці, прикріплений до прямовисного металевого прута. Чим сильніше дують вітер, тим більше відхиляється плитка а на поділці відчитуємо швидкість в метрах на секунду.

Плитку наставляє під вітер клиновата хоруговка (керма), прикріплена на тому самому пруті, що плитка. На рурці, що до неї входить згаданий прямовисний прут, є прикріплена зірка, уставлена згідно зі сторони світа.

Міряти швидкість вітру треба бодай три рази на добу: о год. 7-ій рано, о год. 2-гій пополудні і о год. 9-тій вечер.

Щоби можна оцінити швидкість вітру по зовнішніх ознаках, подаємо понижче т. зв. скалю Бофорта (Beaufort):

Швидкість вітру в м./сек.	Число скалі Бофорта	Назва вітру	Зовнішні ознаки вітру
1½—3	—	зовсім легкий	приємний подув вітру
4—5	1	легкий	листя шелестить
6—7	2	умірований	галузки і галузя гнуться
8—9	3	бистрий	} дерева хитаються
10—11	4	дуже бистрий	
12—14	5	сильний	} ломить галузки й тонке галузя
15—16	6	нагальний	
17—19	7	буревій	} ломить грубе галузя дерева
20—23	8	сильний буревій	
24—28	9	тяжкий буревій	
29—33	10	} оркан	
34—39	11		
40	12		

З ЧУЖОЇ ПРЕСИ

Згодовування сої поросятами. В чеському часописі „Хов господарських звірят“ р. 1935 написано таке: Насіння сої має значий процент олію з низькою температурою топлення, а тому ділає недобре на якість продукту. Масло і сало після згодування сої м'яке і мастке. Тому коровам дійним соєві макухи чи зерно даються в домішці з іншими макухами.

Для поросят, після американських дослідів найліпша є соя варена. Після німецьких практиків — поросят годують невідтовщеним соєвим шротом, яким замінювано частину ячмінного шроту. Давка соєвого шроту була 0.2—0.4 кг. на штуку денно. Виявилось, що соя добра є як ситний корм, якого не треба і варити, як це роблять американці, але невідтовщена соя всеж таки як корм є і дорожча і не дає тих вислідів, які дає рибяча мучка або й ячмінний шрот..

Соя для дійних коров. В тому ж часописі подає держ. досл. станція в Детрніці свої висліди годівлі коров соєю. Сою варили, а як остигла, додавали коровам до денної давки ситної паші (1 кг. ячмін. шроту, ¼ кг. грису і ¾ арахісового макуха) а то в давці 2 кг. на

штуку денно. Додаток сої давали 3 коровам а решті сої не давали. У висліді корова ч. 44 збільшила молока денно на 0.9 літра, корова ч. 77 — на 1.5 літ., а к. ч. 84 на 1 літр. Тлушч молока у цих коров збільшився у ч. 44 з 3.9% на 4.8%, у ч. 77 з 3.7 на 4.7% а у ч. 84 з 3.8 на 4.1%. Тучність молока у коров, що не їли сої, не підвищилась в той час. Через тиждень після укінчення цього досвіду, на звичайному кормі тучність молока знова спала у корови 44 на 4%, у к. ч. 77 на 4.1%, а у ч. 84 недосліджено, бо забрано її. Досліди провадять далі і сподіюється, що соєю дасться замінити деякі дорогі ситні корми.

М. Б.

ПРОДАЮ ЗЕМЛЮ.

В Любачівському повіті село Любинець Новий, почта Цешанов, продаю землю 13 моргів орної землі, пів морга луки, пів морга саду, нову хату, 2 стодоли, 4 хліви, 2 коні, 2 корови, 2 свиней, кури, плуг, борони, віз, бочки і все інше. До міста 7 км. до церкви 2 і пів км. до ріки 200 м., найдалше поле 500 метрів. Все господарство за 14000 зол. Продаю з причини виїзду до Канади. — Іван Тимець, адреса вище.

З ЖИТТЯ ТОВАРИСТВА

З ЖИТТЯ ФІЛІЇ „С. Г.“ В ДРОГОБИЧІ.

За почином Філії та Управи Секції 18. VI. 1935 відбулася пасічницька анкета в Дрогобичі. Правда, прибуло пасічників дуже мало, та й з них частина мусіла відійти на кооперативну анкету. Реферат виголосив і провадив анкету дир. Камінський Корнило. Намічений реферат і пасічний курс не відбувся, бо курсанти не з'явилися, а на 2 день виправдувались тим, що дощ перешкодив. На анкеті ухвалено відбутися курси пасічничі в Ролеві та Трускавці, а як зголоситься відповідна кількість слухачів, то і в самому Дрогобичі.

Господарська анкета відбулася 24. VI. 1935. Анкетною проводив за відсутності Голови Філії, секретар Філії п. рев. Когут Гриць, а секретарював п. Білас Тадей. Всіх представників було понад 50 душ, а заступлених було 21 Кругжків. Треба підкреслити, що не були заступлені деякі Кругжки, що претендують на назву свідоміших. Точки порядку денного реферував повітовий агроном:

1. У справі „Допомогових фондів“ після дискусії вирішено: звести допомогові фонди по селах до одного допомогового фонду при Кругжку „Сільського Господаря“. Треба зазначити, що в Дрогобичині є випадки, де в селах існують по 2 допомогових фонди. Крім того фонди ці існують при різного роду кооперативах. Тому впорядкування „Допомогових фондів“ було дуже побажане.

2. Що до шпихлірових секцій, то вирішено, що наразі кожний Кругжок, де буде спроста, створить секцію шпихлірову, а як ця справа набере більшого зрозуміння, то тоді можна буде створити повітовий шпихлір.

3. Найпекучішою справою роботи всіх організацій Сільського Господаря є організація молоді — та навчання молоді через впровадження конкурсів. Цю справу повітовий агроном особливо підкреслив, як найпоплатнішу працю бо гроші та праця вкладаються тут у такий матеріал, який довгими роками буде не тільки процентуватися а, що більше, щорічно подвоюватиме вложений капітал. Ходить лише о те, щоби до цієї справи взялися розумно і солідно.

4. Повітовий агроном пояснив, як треба виповнити друки для піврічного звіту. При цій нагоді вказав, як важко мати докладні відомости про працю в повітах, бо вона буває по деяких Кругжках досить видатна, але про неї ніхто не знає.

5. В дискусії та в біжучих справах було порушене досить цікаве питання доставки молока до міста. Пан Кулинич зі Сільця зазначив, що з його села в теперішню пору найменше 250 душ несе щоденно молоко до Дрогобича, а така робота — то марнотраство, бо денно марнується 750—1000 годин най-

менше. Рахуючи лишень 10 сотиків за годину, то денно йде 75—100 золотих змарнованого часу. Особливо яскраво підкреслено було використання села містом.

6. Порушена була справа ювілею Пов. Союзу Українських Кооп. в Дрогобичі, в якому Кругжки повинні взяти активну участь.

7. Ухвалено збільшити закупно с.-г. книжок до бібліотек так Кругжка як і читальняних.

8. Порушено справу поширення часопису „С. Г.“, „У. П.“ і „Хл. М.“.

9. Порішено на осінь влаштувати ветеринарно-годовельний курс а Кругжки зголосять своїх кандидатів.

10. Справу закупна дорідного насіння та помічних погноїв повинні полагоджувати в ПСУК.

11. Для обговорення збуту хліборобських продуктів ухвалено скликати окрему нараду.

Учасник.

ПРОГУЛЬКА МОЛОДІ З ПІДБЕРІЗЕЦЬ, ПОВІТ ЛЬВІВ, ДО ЛЬВОВА.

Дня 11. VII. 1935, під проводом Голови Кругжка „Сільського Господаря“ Гринька Москви й передовика Х. В. М. Петра Москви прибуло до Львова 25 членів Х. В. М. з Підберізець, повіт Львів. Самперед завітали до Централі Т-ва „Сільський Господар“ в Ринку 10/III, де їх вітав дир. П. Ковальський, інж. А. Романенко пояснював про організацію Т-ва „Сільський Господар“ та про значіння його для селян-хліборобів, а інж. Р. Голод — про Х. В. М. і його завдання та значіння.

Потім прогульковці відвідали: Друкарню „Діла“, фабрику мила „Центросоюза“ і „Маслосоюз“.

Треба згадати, що при кінці місяця червня була рівнож прогулька з Підберізець у Львові, де відвідувала Українські Музеї.

Слава провідникам Х. В. М., що дбають про освідмлення й кращу майбутність нашої молоді!

ВАЖНЕ ДЛЯ ЖІНОЦТВА!

ГОСПОДИНІ, МАТЕРІ І ЖІНКИ!

Чи знаєте, що в КОЛОМІЇ при вул. Замковій ч. 37 виходить двічі на місяць господарський часопис для сільського жіноцтва

„ЖІНОЧА ВОЛЯ“

який коштує на цілий рік лише 2 зол. З нього навчитеся, жінки, новітньої хатньої й надвірної господарки, куховарства, плекання і вихову дітей, науки про здоров'я і ручних робіт.

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 96. На підставі статей про вітряки, що були в часописі „Сільський Господар“ хочу власними силами побудувати вітряну турбіну. Для цього браку мені тільки ширших інформацій. Тому прошу дати мені відповіді на наступні мої питання:

1) Де знаходиться п. інж. Роман Кахникевич, автор статей про вітряки?

2) Маю камінь в промірі 34 цалі. Яка має бути до нього сила?

3) Скільки потрібно крил і які мають бути виміри цих турбінових крил: ширина, висота?

4) Який має бути триб в промірі тієї осі, на якій будуть крила?

5) Яка має бути шайба до получения каміня, щоби було бодай 300 оборотів на мінуту (хвилину) при середньому вітрі?

Грицько Овчарук, село Шили, почта Карначівка, повіт Крем'янець на Волині.

Відповідь:

1) Адрес інж. Кахникевича: Львів, ул. Генінга ч. 36.

2) Камінь 34 цалі потребує 6 до 8 коней.

3) Величина вітрового кола для даної кількості коней залежить від швидкості вітру. З таблички поміщеної в цьому числі можете більше-менше зорієнтуватися, які вітри віють переважно у Вашій околиці; коли дует переважно такий вітер, що гне галузки і галуззя, то його швидкість буває, як бачите з таблички, 6 до 7 метрів у секунді. З таблички на стор. 60. ч. 4 „С. Г.“ для швидкості 6 м./сек. відчитуєте 6,9 коней для проміру кола 9,5. Отже потрібне для Вас вітрове коло мусілоби мати яких 10 метрів в промірі. У вітрових турбін займає довжина крила $\frac{2}{3}$

променя кола (про це згадано на стор. 156. ч. 10 „С. Г.“), отже тут буде довжина крила $5 \times \frac{2}{3} = 3,33$ м. Кількість крил може бути 16, ширина крила при цьому приблизно 1,20 до 1,40 м. Число оборотів цього кола булоби 16—20 на мінуту при вітрі 6 м./сек.

Можна зробити також чотирикриловий вітряк, що його крило є об'яснене також рисунками на стор. 156. ч. 10 „С. Г.“, однак промір крил требаби взяти бодай 12 м. (ліпше 14 м.).

4) Зубчате коло на осі вітрового кола малоби 105 зубів і 147 цм. в промірі, менше на доземому валі 30 зубів і 42 цм. в промірі, оба цілі залізні. Ширина зубів 9 цм. — Якщо більше коло малоби деревляні пальці, мусить воно мати біля 2 м. в промірі при тому самому числі зубів, а ширина зубів біля 12 цм.

5) Доземий вал мавби около 63 обороти (для вітрового кола) або около 95 оборотів (для чотирикрилого вітряка). Обороти каменя 34 цалів не повинні бути більші як 210 на мінуту.

Щоби трансмісія мала около 190 оборотів, можна на її вал наложити коло проміру 42 цм. (30 зубів), а на доземий вал вітрового кола — коло 3 рази більше (проміру 126 цм., 90 зубів), оба стійкові, цілі залізні, або більше коло з деревляними пальцями, але більших розмірів. Для чотирикрилого вітряка вистарчить на його доземому валі коло 84 цм. проміру, 60 зубів (оба цілі залізні).

6) Щоби гнати камінь ремінем з трансмісії, можна дати на трансмісію пасове коло проміру 90 цм., ширше 12 цм., на веретено каменя коло 80 цм. у промірі, 12 цм. широке. Ширина реміня (паса) 8 цм. (погін напівхрест).

Вісті з краю

ЗВІДОМЛЕННЯ

Філії „Сільського Господаря“ в Сокалі зі стану збіж з дня 10. липня 1935 р.

Від останнього звідомлення з дня 20 травня ц. р. наступили суттєві зміни в стані збіж. В наслідок дощів і теплої погоди досягнуло стебло жита місцями висоту 2,10 до 2,40 м. Ячмені на кращих землях вилягли. На білій пшениці завважено місцями ржу, так на стеблі, як і колосках; подекуди те саме і на вівсі, однак ржа не є поголовна. Червоні сорти пшениці оказались відпорнішими на ржу.

Стан збіж представляється так:

Озиме жито, стан добрий.

Озима пшениця, стан середний

Яра пшениця, стан середний,

Ячмінь, стан добрий

Овес, стан добрий.

Льони вилягли; саме тепер відбувається вибирання. Окопові стан добрий.

Збір сіна і паші відбувається з перешкодами через дощі і надмірний стан вогкості на сіножатах. Конюшина з першого укусу частинно звезена, частинно в копицях.

Сподіваний початок жнива в Сокальському районі около 18. липня.

Ріжне

ЗНИЩИЛИ ДОСВІД.

Повітовий агроном при Філії Т-ва „Сільський Господар“ в Городенці заложив на 1 га. громадського пасовиська в **Городниці** пасовиськово-годівельний досвід. В осені 1934 відповідно справив пасовисько і висіяв 8 м. сотн. потасової солі.

В р. 1935 малося перевести досвід з раціональним пасінням, полученим з контролею молочности. Цей досвід мав навчити господарів, як належить господарити і пасти худобу на пасовиську.

Але знайшлися злобні люде, що не узнать своєї хліборобської організації, не потребують жадної помочі і науки. Видко вони все вже знають і добре їм поводитьсь, коли не хотіли зобачити досвіду та зі злови і зависти насильно вигнали на досвідне пасовисько свою худобу, а в ночі коней і так знищили зовсім досвід.

Нехай осудять читачі самі такий поступок.

Філія Т-ва „С. Г.“ повідомляє, що віддано цю справу під громадський суд, який цих шкідників потягне до відповідальности.

З ГРИБОЗНАВЧОГО КУРСУ.

Промислово-торговельна Палата у Львові влаштувала давно заповіданий курс грибознавства дня 6 і 7 липня по дві години зрана і сполудня, маючи головню завдання заінтересувати загал тією, потураною в нас ділянкою, а головню вже обізнаних з цим предметом слухачів, займати їх як провідників, що поширять в організаційний спосіб саме збирання грибів та їх перетворів. Тому той курс обмежився лише на коротких та змістових натаках про найголовніші сорти їдомих грибів та їх збирання, а також і про трійливі гриби і їх головні позначки, ілюструючи те все відповідними світлинами та рисунками. Прелегент, п. інж. Г. Орлось, спроваджений аж з літництва — виказав себе справжнім спеціалістом у тому і ядерно та коротко зясував конечність створення у східно-північній полові Польщі організаційно-промислових центрів, щоби той, невизисканий доходивий продукт можна провадити пляново, а тим самим чином не лише виперти імпорт більшовицького товару, але і мати його на експорт, що є в останніх часах чимраз більше попитуваним на заграничному ринку.

На жаль, слухачів було дуже мале число, а то завдяки невідповідній порі (той курс був заповіджений на початок червня) та слабому повідомленню широкого загалу. Всеж-таки

діло зістало започатковане і в найближчій будучности відбудуться організаційні збори, які являються тепер дуже актуальними.

Тов. Сіль. Господар участю в тому курсі виказало велике заінтересування, в виду чого можна сподіватися, що і наша суспільність після переведення відповідної організації на кооперативний лад зуміє удержати в своїх полосах краю той ново виростаючий промисл.

О. О. Ф.

Льняний промисл. Союзний цукроварний промисл у Польщі замовив на найблищу цукрову кампанію 1,700.000 льняних мішків до пакування цукру. Доставу цих мішків замовили в шістьох фабриках: Жирардів (700.000 мішків) Страдом (350.000 мішків), Голашин (300 тисяч мішків), Дойтш (210. тисяч мішків), Ватра (100 тисяч мішків), Стешев (100 тисяч мішків). Лен будуть брати головню з північно-східних земель, отже Волині і т. д.

КОМУНІКАТ КООП. РІЙ

Львів, Бляхарська ч. 20.

Справа цукру для бжіл: Як кожного року так і цього розпочала вже наша кооператива збирати замовлення на цукор на осінню підготовлю бжіл. Кожний пасічник повинен вже заздалегідь подбати, щоби вчас замовити цукор, оскільки обчислиться, що його бжолі будуть потребувати підкормлювання. Цукор замовляти належить після приписів, вже що року подаваних пасічникам до відома а саме:

1. До 31 липня с. р. надіслати посвідку уряду громадського про кількість пнів живих бжіл.

2. До 15 серпня надіслати готівку, числячи по 70 грошів за 1 кг. (очевидно без доставки залізничої, яку мусить сам пасічник при відборі оплатити) і то або чеком ПКО 500785, зазначаючи виразно, на що гроші призначені, або переказом впрост до Роя.

Зазначаємо, що цукор можуть одержати лише ті пасічники, які не брали цукру на весну; на рої, однак брати можна. Щоби оминати всяких нарікань на опізнення в висилці цукру, просимо робити збірні замовлення з одного села бо з дрібними посилками 20 чи 30 кг. має більше видатків і Рій і сам пасічник. Цукор буде денатурований твердим трачинням і піском без метеолу. Кожний свідомий пасічник повинен замовляти цукор лише в своїх рідних організаціях пасічничих.

Управа „Роя“.

Садівник, відбув довшу практику в садівничих заведеннях, можу самостійно вести шкільку овоч. дерев. Гляжу заняття. І. С. Адрес в Редакції Сіль. Госп.

ЗБІЖЖЯ

Платять в Підволочиськах за 100 кг.

селянської пшениці	14.75—15.00
селянського жита	12.50—12.75
на млино ячменю	11.50—11.75
селянського вівса	14.75—15.00
краєвої кукурудзи	18.00—19.00
полевого гороху	20.00—23.00
гороху $\frac{1}{2}$ Вікторія	27.00—31.00
бобику	13.50—14.00
дубину	8.50—9.50
сірої вики	21.00—22.00
чорної вики	23.00—24.00
гречки	17.00—17.25
лену	40.00—42.00
краєвого проса	19.00—20.00
конопляного сім'я	23.00—25.50
синього любіню	7.25—8.00
озимого ріпаку	41.50—43.00
краєвого проса	23.00—24.00
червоної конюшини	90.00—120.00
білої конюшини	60.00—115.00
пшеничного грису	6.00—7.75
житнього грису	6.00—6.25

НАБІЛ.

„Маслосоюз платив франко магазин Львів, від 10-го до 12-го за 1 кг. дес. масла 2.10, а екс. 2.15 зл. Від 13-го до 16-го за 1 кг. масла дес. і екс. по 2.30 зл. Цін на молоко „М. С.“ не ставить, за 1 літру сметани 65 гр., за 1 копу яєць 2.70—2.75 зл.

Тенденція на масло і на яйця сильна, на молоко і сметану удержана.

ЖИВИНА.

Маслосоюз платив у тижні від 16 липня за 1 кг. живої птиці, з доставою на подвір'я, Львів, Декерта ч. 4: курята від 50 дек. — 0.90; молоді кури однорічні — 0.80; пантарки 1-ої сорти — 1.30; індиків, качок, жогутів і гусей „М. С.“ не купує з огляду на закінчений сезон. Птицю приймається лише в приділеній висоті.

Центросоюз платив за безроги беконові — льоко беконарня зл. 0.65, товсті — льоко місце убою зл. 0.80.

ГРУНТИ ДО ПРОДАЖІ:

ОКОЛО 80 МОРГІВ рілі і сіножати та около 200 моргів ліса і зрубу з правом корчування, значить з правом заміни на рілю, в селі Черниця, повіт Жидачів, залізнична станція Пісочна, на лінії Львів-Стрий. Ціна від 350—600 зол. за морг, платна в дуже догідних ратах, бо около $\frac{1}{3}$ часть ціни перед відібранням ґрунту в посідання, $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ (залежно від культури ґрунту) протягом 40 літ, решта до 1—2 літ. Корчування виконує місцеве населення за часть пнів, значить не коштує воно нічого. На місци 7-класова школа і Державний Укр. Хліборобський Ліцей. Залізнична станція 3—5 км. В цілі оглянення зголошення прямувати до Адміністрації часопису „Сільський Господар“ у Львові, Ринок 10/II. для „Парцеляція“. На відповідь проситься залучити почтовий значок.

ОКОЛО 30 МОРГІВ РІЛІ і довільна скількість ліса в селі Возилів, повіт Бучач. Залізнична станція Бучач віддалена 24 км. шосею. Ціна за рілю 425 зол., за ліс від 220—375 зол. за морг, платна до кінця біжучого року. В цілі оглянення зголошуватися у завідателя фільварку. Зголошення прямувати до Адмін. часопису „Сільський Господар“ у Львові, Ринок 10/II. для „Парцеляція“. На відповідь проситься залучити почтовий значок.

ОКОЛО 4 ГА ЗЕМЛІ, в тому числі $\frac{3}{4}$ морга ліса, котрий надається на сіножать, як і на пасовисько. Ліс так званий „Діброва“ положений за лісом Кремянецького Ліцею. Земля дуже родюча, бо чорнозем. Положена при громаді, в селі Хриниках, гміна Боремель. Місцевість дуже гарна на вигляд. На північ попід селом пливе річка Стир, а на південь $\frac{1}{2}$ км. від села тягнеться величезний ліс Кремянецького Ліцею. Місцевість, як і земля є рівна без гір. Ціна землі за 1 га 1200 зол. Крім цього маю ще біля 100 штук цьогорічних, щеп дуже гарних, себто шкільку, в котрій є добрі відміни, як рен. Кульона, Королеза Ренет, Гарке з Боскоп — це яблука зимові; яблука осінні Кронсельське, незрівняна Пісгуба і Зори, також і груш є дуже добрі відміни. Це продам wraz зі землею. Хто хоче купити, прошу зголоситись на адресу: Теодор Березюк, почт. Боремель, пов. Дубно, село Хринікі.

Відновлено з 1 липня ц. р. популярний ілюстрований літературно-науковий часопис, що давніше виходив у Варшаві

„НАШ СВІТ“

Рік Видання V.

„Наш Світ“ — журнал для всіх — для міста й села, виходить 15 кожного місяця й містить повісти, оповідання, вірші, спогади, статті, з ріжних ділянок знання, рецензії на книжки, новинки й т. ін.

Додаток: Бібліотека „Нашого Світу“, яка виходить неперіодично: повісти, оповідання, спогади.

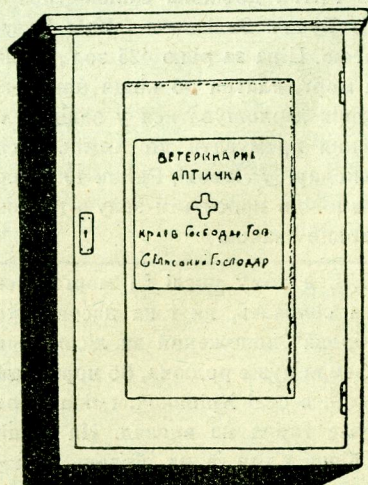
Премії: Видавництво призначило дві премії — 20 і 10 зол. для тих Передплатників, які по виході Ч. I. „Нашого Світу“ надішлють найцінніші поради щодо дальшого видавання його.

Передплата: на 3 місяці (від 1 липня) — 1 зол. на 6 місяців (до кінця року) — 2 зол. Оказове число „Наш Світ“ — 35 грошів. Кожний том бібліотеки „Нашого Світу“ для передплатників 40 гр. (за 1 том згори, разом з передплатою на часопис.

Надіємося, що всі наші колишні ВП. Передплатники й Читачі негайно передплатять „Наш Світ“.

Адреса: „Наш Світ“, Луцьк, Ягайлонська 31. Редактор-Видавець (-) В. Островський.

Відновлюйте передплату!

ВЕТЕРИНАРІЙНІ АПТЕЧКИ

необхідні для кожного Круга і Філії «Сільського Господаря», Районової Молочарні й поодиноких хліборобів з найкращими ліками для лікування сільсько-господарських тварин доставляє негайно

**Краєве Господарське Товариство
«СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР»
у Львові, Ринок ч. 10. II. поверх.**

Разом зі шафкою величина:	I.	II.	Ш.
Ціна зол.		30.—	50.—
З опаканням і пересилкою		35.—	60.—
Самі ліки:			
Ціна зол.:	10.50	23.—	40.—
З опаканням і пересилкою	13.—	27.—	45.—

Фабрика штучних ніг і рук; ортопедичних апаратів на викривлені ноги; ортоп. горсетів для горбятих. Пропуклинових бандажів; опаски проти обниження жовудка.

Цінники даром.

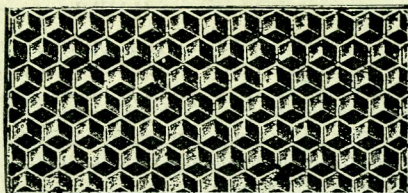
М. Полячек, Самбір 39.

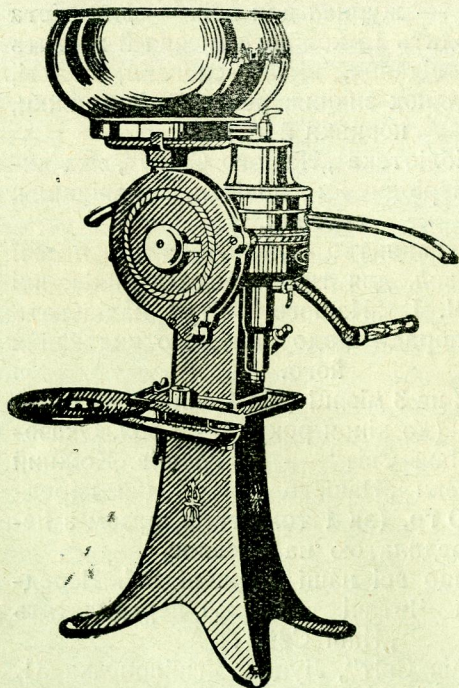
Пасічники!

**Найкраща
ВОЩИНА**

в кооп. „РІЙ“
Львів, вул.
Бляхарська
ч. 20.

вирішить — чи будете мати цього року мед чи ні. 1 кг. (13—14 плястрів) вощини 6 зол. для членів опуст. — Підпирайте свої виробы і свою організацію.

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня 1931. р. ми признали фірмі

**Краєвий Молочарський Союз
„МАСЛОСОЮЗ“**

виключне право продажі наших кружлівوک „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ“ так ручних як і моторових для всіх українських кооператив на терені воєвідств: львівського, станиславівського і тернопільського.

В звязку з цим просимо українські кооперативи звертатися по всякі інформації в справі купна кружлівوک і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові, вул. Б. Гловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо замовлення дані іншим нашим заступникам не будуть виконані.

Т-во Альфа-Ляваль
Спілка з обм. порукою.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ЗМІСТ:

Інж. О. Марків: На тему боротьби з крізою.

Б. Кондра вет. лік.: Пошестний Вагінит, хвороба у рогатої худоби.

Інж. Р. Голод: Які головні блуди в годівлі худоби.

Ю. Сенишин: Яка має бути стайня.

Гр. Герман: Нові часи — нові завдання.

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО:

Інж. О. Лок-ий: Як дешево сушити овочі і лічнічі зела.

Інж. Р. Голод: Хочете мати овочі в садах — читайте.

О. Василенко: Сушіть городину.

Інж. П. Зелений: Збираймо гриби.

А. П. Сійте ріпу стернянку.

Інж. Гр. Кияк: Управа пшениці.

Запита́ння (97—98).

З ЖИТТЯ ТОВАРИСТВА:

Свято „С. Г.“ в Дрогобичі.

Свято „С. Г.“ в Теревовлі.

Ріжне.

Щурі нищить РАТИНА і РАТИНИНА.
Миши пільні нищить МИШИНА.
Застосування в цілому світі.

„S E R V A C“

SP. Z O. O.

Львів, вул. Сенаторська 5. Тел. 201-07.

Перепроводжує відшурення.

На бажання інформації.

БАТЬКУ! Якщо бажаєш своїй дитині добра — то
запренумеруй для неї

„ДИТОЧУ БІБЛІОТЕКУ“

яка коштує на цілий рік лиш 5 зол. Дитина буде ді-
ставати щомісяця 1 книжечку.

Адреса: „ДИТОЧА БІБЛІОТЕКА“ ЛЬВІВ, вул. Зімо-
ровича ч. 3.

ВАЖНЕ ДЛЯ ЖІНОЦТВА.

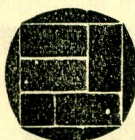
„ЖІНОЧА ДОЛЯ“,

часопис для українського жіноцтва вихо-
дить в КОЛОМІЙ, вул. Замкова 37.

Містить статті про суспільні справи, вихо-
вання дітей, організацію жіноцтва, гігієну,
літературу, народне мистецтво, новітню ха-
тню господарку і приписи кухонні.

Річна передплата лише 7 зол.

Пишіть за оказовим числом.

КОНСЕРВАЦІЯ і ІЗОЛЯЦІЯ

ГОСПОДАРСЬКИХ БУДИНКІВ
ІЗОЛЯЦІЯ ГНОІВЕНЬ
і СІЛЬСОВИХ ЯМ

матеріалами

WODOCHRON-SZCZELNIT

До Моторів і Машин
Спеціальні Олії

Для годівлі **„РОЛТОХ“**
ПРЕПАРАТ КОМАХОБІЙЧИЙ.

Для Огородництва Карболіну
„SADOSCHRON“

поруває

GALICJA S. A.

Львів, Косцюшки 8, тел. 299-80/83.

Відділ в цілому краю.

Після нової залізничної тарифи яка обов'язує від дня 20-го липня ц. р.

ПЕРЕВІЗ СУПЕРТОМАСИНИ

найвідповіднішого погною фосфорового під озимі засіви

ЗНАЧНО ПОТАНІВ

Кошт перевозу 10 тон супертомасини

на віддаль:	виносив до тепер:	виносить зараз:
50 км.	51 зол.	37 зол.
100 „	76 „	50 „
200 „	106 „	60 „
300 „	128 „	65 „
400 „	152 „	80 „
500 „	171 „	100 „

В цьому самому менш більш відношенню обнижена зістала тарифа на перевіз
дрібних ладунків супертомасини.

О тільки також менше буде коштувати рільника супертомасина льоко станія
відборча.

Всякі інформації в справі набуття і стосування супертомасини уділюють без-
платно і відвортною почтою:

СПОЛУЧЕНІ ФАБРИКИ АЗОТОВИХ СПОЛУК В МОСЦІЦАХ І ХОЖОВІ.

Кореспонденцію просимо звертати до фабрики в Хожові — Гор. Шлеськ.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.

Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . 2.— зол.
за пів року . 4.— „
за цілий рік . 8.— „

За кордоном: В Америці і інших краях . 2.— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв
Замовлення і гроші з Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

Поодинокі число коштує 40 сот. Передплату треба вислати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, П. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше конто в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnij Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошовими листами на адресу Т-ва.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціна сторінки 1 раз . . 200.— зол.
половина сторінки . . . 120.— „
чверть „ . . . 65.— „
одна восьма „ . . . 35.— „

За першу і четверту сторінку окладинки 50% дорожче.
За оголошення в тексті . . . 30/ „
Дрібні оголошення по . . . 30 сот. за слово.

На тему боротьби з кризою

Поборювання кризи, то є піднесення рентабельності наших господарств є можливе через: I. збільшення з рівночасним устійненням продукції рослинної і тваринної і II. організацію збуту.

Збільшення продукції рослинної є можливе через:

1. раціональну управу рілі, 2. добрий плодозмін, 3. старання приготування зерна до засіву, 4. поліпшення сіножатей. Застановімсь над кожною з намічених точок:

1. Раціональна управа: Зараз же по скошенню збіжжя, поки ще полукипки на полі стоять, треба стерню підкинути, очевидно так тільки, як лиш можна і негайно заволочити. **Що до полудня було зоране, те до полудня мусить бути заволочене, а що від полудня до вечера зорано, те мусить бути вечером заволочене;** поступаючи в цей спосіб, досягаємо слідуючі користи: а) поле не висихає, б) бактерії розкладають стерню, та продукують з неї поживу для рослин, в) насіння всілякої хопти, що в часі жнив висипалося, присипане легко землею скоро скільчиться, що відтак бороною можна цілковито знищити.

Під озимину треба орати вже в серпні, 12—15 см глибоко, і заволочити після засади про волочення оранки. Зоране і заволочене поле „відпочиває“ 4—6 неділь, та осідає власним своїм тягарем, а бактерії, в пухкій землі, маючи добрі умови буття, приготують багато поживи для озимини не тільки з запасів,

що знаходяться в землі, а і з повітря (творення салітри з азоту повітря). Очевидно, що як рілю вкриє хопта, то треба її бороною знищити і з тою працею не зволікати, бо тільки молода хопта є дуже вразлива на борону. В цей спосіб приготуємо гідно поле під озимину, що дуже любить відлежану рілю. Досвіди наукові в тім напрямі перевело досвідне господарство в Косцельцу (воевідство Варшава):

Передплід: мішанка; навоження на 1 га: 50 кг суперфосфату, 40 кг кайніту, азот в формі 100 кг сірчану амоні і 60 кг салітри (на стебло).

Оранка на 26 днів перед засівом: Підкинено і збороновано 18.VIII, зорано і заволочено 26.VIII., штучні погної розсіяно і заволочено 21.IX., зерно засіяно (140 кг.) 22 IX.	Збір з 1 га в q (100 кг.)	
	зерно	соломи
	27-33	45 77
Оранка безпосеред. перед засівом: Підкинено і заволочено 18.VIII, зорано, висіяно погної і заволочено 21.IX., засіяно (140 кг.) 22.IX.	26-00	42-80

З повищого досвіду бачимо, що озимина на відлежалій рілі дала о 133 кг зерна і 297 кг соломи більше, чим на свіжій оранці. Треба зазначити ще і те, що на відлежанім полі озимина ліпше зимує і менше вилягає, чим на свіжій оранці.

Наші господарі, на жаль, майже виключно сіють руками; якби поле на 4—5 неділь перед сійбою зоране, до тої міри мало осісти,

що відтак посіяне зерно не можна було бороною прикрити, то треба ужити кривої борони, а в останнім випадку дуже мілко підкинути, а відтак сіяти і заволочити. Правдою є, що така управа вимагає більше праці, але на се ради нема; без праці не можна очікувати збільшення урожаїв.

По засіві озимини оремо на зиму під окопові; та оранка мусить бути глибока на 25—30 см. Пара наших малих конят такої праці не виконає, бо вони є за слабії, а подруге, якби запрячи дві пари коней, і так глибоко виорати поле, що дотепер було оране на 12 см (в повітах Бучач, Підгайці, Бережани, Перемишляни і в прочих майже ніхто глибоко не оре), то наслідком такої оранки буде цілковитий неврожай, бо урожайна верхня верства пішлаби на спід, а доволі груба верства мертвиці, що є засібна, але неурожайна, прийшлаб зі споду на верх. Тому поглиблювати оранку можемо лише поступово на 2 см і то лише на зиму, щоби тонка (бо 2 см) верства мертвиці через зиму перемерзла. Такий спосіб поглиблення верстви орної має ту лиху сторінку, що довго треба на успіхи, то є на більші урожаї, ждати.

Щоби тих урожаїв скорше діждатися, треба поступати інакше, а іменно: треба зрушувати мертвицю в часі оранки, не добуваючи її на верх. Робимо це в той спосіб, що за плугом, що оре на 12 см, в ту саму борозду пускаємо грацьку, або плужок, віднявши від него крила, або безпередковий плуг (без колісця) з самим лемішем, без полиці; найліпше булоби поглибити ручно рискалем, але то є за коштовне, бо за плугом треба 7—10 людей з рискалями. Досвіди переведені в досвідному господарстві в Косцельці виказали, що в цей спосіб управлене поле (то є оранка 12 см, поглиблювана 20 см) дало через три роки підряд більші урожаї, чим поле зоране на 32 см.

Правилом доброї господарки є, що всі оранки мають бути виконані в осені, однак не все то є можливе. Чого господар не в спів зорати в осені, то мусить зорати на весну; весняна оранка є гіршою від осінньої, бо земля занадто осушується, засів опізнюється, а бактерії не працюють так успішно в рілі зораній на весні, як зораній на зиму. А тямити треба, що добрий розвій бактерій є основною умовою добрих урожаїв, бо бактерії приготавляють поживу для рослин, так як млинар, пекар і кухар приготавляють зерно на їду для людей. — Поглиблювати з весною можна, але виключно способом вище наведеним, то є плугом оремо як звичайно до тепер, а грацька, плужок (без крил) або безпередковий плуг

(без полиці) поглиблюють так глибоко, як конина (або пара коней) потягне.

При оранці весняній треба конечно пам'ятати засаду про волочення оранки: **що зорано до полудня, то мусить бути до полудня заволочене, що зорано від полудня до вечора, то мусить бути до вечора заволочене.** Одна борона звичайно вистарчає, бо свіжо виорана ріля є так пухка, що одна борона розібе кожну грудку. Нехтуючи ту засаду тратимо дуже багато, бо скиби зсихаються в грудку, життя бактерій завмирає, а ріля надмірно висихає; очевидно, що про добрі врожаї в такому випадку не можна навіть думати.

2. **Плодозмін** укладається відповідно до землі, запотребовання власника, його живого інвентару і ринку збуту, але се і всюди, укладаючи плодозмін, мусимо придержуватися правила, щоби що кілько літ на кожне поле прийшов гній з глибокою оранкою, якась рослина окопова, щоби землю „виробити“ (знищити хопту), мотилькова (конюшина, бобик, горох, вика і т. д.) — щоби землю збогатити в азот повітря і т. д. Возьмім під увагу 4-літній плодозмін норфольський (з котрого можна випровадити й інші плодозміни):

- 1 рік окопове на обірнику, оранка з поглиблюванням,
- 2 „ збіжжя яре з підсівом конюшини, кукурдза, лен, коноплі, гречка і т. д.
- 3 „ конюшини, бобик, горох, вика і т. д.
- 4 „ озимина: пшениця, жито (як що можливо на томасині або суперфосфаті).

Є то дуже добрий плодозмін з огляду на правильне чергування збіжжя з рослинами широколистими; раз на чотири роки кожне поле є гноєне обірником і глибоко оране, раз на чотири роки приходить мотилькова рослина, що збогачує почву в азот, кожна рослина має для себе добре становище, через правильну управу поля з року на рік виробляються, очищуються з хопти, урожаї збільшуються, озимина не вимерзає, збіжжя росте міцне, не вилягає. Паші продукується багато, але озимини засівається мало, бо тільки 25% (то є $\frac{1}{4}$ часть) всего поля. Якщо господар хотівби більше сіяти озимини, то треба перейти до плодозміну 5-літнього, то є в четвертому році засіваємо лише пшеницю, а по ній в 5. році жито. — В цей спосіб 40% цілого поля є під озиминою. Подібних комбінацій плодозміну можна уложити багато, залежно від потреб господарства.

3. **Старання приготування зерна до засіву.** Найліпший плодозмін і гноєння не поможуть, коли зерно, що є призначене до засіву не добре. Воно мусить бути гідно вичищене з насіння хопти, а відтак добре висортоване, то значить, щоби в нім не було зерен

поломаних і перерозвинених. Наукові досліді і широка практика ствердили, що чим тяжче зерно, тим більший врожай. Тягар зерна означаємо в цей спосіб, що важимо 1000 зерен даного збіжжя. Чим ліпше збіжжя висортоване, тим більший його тягар 1000 зерен; приміром 1000 зерен жита по очищенню з полови важить 20 гр, а то ще менше, по висортуванню його тягар 1000 зерен буде поверх 25 гр (до 28 гр). Пшениця несортована важить 100 зерен 32—35 гр, та сама пшениця по висортуванню важить 1000 зерен 40—50 гр, а то

тому, що при сортуванні усуваємо всі малі, нерозвинені зерна. Очевидно, що з тяжчого зерна виросте сильніша рослина, чим з легшого, отже як зерно, що призначаємо на засів буде складатися тільки з тяжких зерен, то і урожай мусить бути більший.

Тягар 1000 зерен може вагатися, деякі сорти збіжжя мають зерно тяжче, інші легше:

1. пшениця 1000 зерен важить 36—60 гр;
2. жито — 20—40 гр;
3. ячмінь — 36—60 гр;
4. овес — 25—45 гр.

(Далі буде).

Инж. Омелян Марків.

Одномісячний Госп. Ветер. Курс в Зборові 24/II—24/III 1935

Б. Кондра, ветерин. лікар.

Пошесний вагініт або гузковате пошесне запалення піхви у рогатої худоби

Ця недуга на перший погляд не дуже то гідна уваги, але коли вглянути в її наслідки, то кожний переконається про її важливість. Недуга ця є поширена сьогодні в деяких районах. У львівському районі в селі Пикуловичах майже 50% коров і ялівнику (власність членів Районової Молочарні) нездужає на цього рода заразу.

Заразою звано її тому, що спричиняють її особливі заразки (бактерії) тай тому, що вона незвичайно швидко переноситься на рогату худобу і то не тільки на бугаїв і молочних корів але і на ялівки. Бугаї заражуються при становленні від недужих коров, корови від бугаїв і одні від других: — це останнє відноситься і до ялівков, що перебувають біля недужих корів і лягаючи на підстилку, занецищену ропою і впливами з піхви хорих коров, швидко заражуються.

Обяви ці зпершу неясні, подібні до таких самих, що появляються підчас бігання коров. Корови стають неспокійними, наставляються до відлиття сечі і зриваються до бугая. З піхви тече багато слизу навіть зі смужками крові, а сама петля набрякає. Колиби петлю розхилити і заглянути до піхви, можна побачити, що слизівка піхви є набрякла і зачервоніла, особливо в місці самичого члена і входу сечової цівки. Пізніше недужа слизівка піхви виявляє тільки місцеві червоні плями, виділяє слиз липку, густовату, з домішкою білої, а далі брунатної вонючої ропи. Врешті в піхві в околиці самичого члена появляються малі бородавочки ясно червоної або перлово-білої краски, величини зерен пшона, або навіть дрібного конопляного насіння. Згодом при заведбанні такої недуги вона посувається піхвою до переду, переходить на слизівку ма-

тиці, спричиняє там ропне запалення, що може довести не тільки до скидування телят але й до повної неплідності, а то й смерті корови.

У бугаїв недуга проходить серед лагідніших об'явів. У них звичайно набрякає і червоніє прутнева обгортка, з котрої випливає слизь, змішана з ропою. Вони зчаста мочать, а половий гін аномально підсилюється, або навпаки зникає. Гузки на прутневі появляються незвичайно рідко. Дуже загадочне, що бугаї самі не хворіючи, можуть переносити недугу з корови на корову.

Слід замітити, що через цю недугу повстає в господарстві велика втрата не тільки через недостачу приховку, але й молока, бо недужі корови мізерніють, не заходять у вагітність і тратають молоко, що набуває поганих прикмет (стає підкислим, гірким, тягнеться, скипається і т. п.).

Тому, що існують подібні недуги піхви, як міхурцева полова пошесть і інші незаразливі катари піхви, треба негайно після завваження перших об'явів недуги (анормального поведіння худоби, підозрілого впливу з піхви) повідомити ветеринар. лікаря, щоби прослідив недугу і видав відповідні зарядження.

Инж. Р. Голод.

Які головні блуди робимо в годівлі коров

Найповажнішим жерелом доходу у мало-земельнім господарстві є годівля молочних коров. Дуже добре се знають селяни де є молочарня. Чи справді дає дохід молочна худоба? А як що дає, то чому не всі селяне використовують цю галузь господарства? Зі звідомлення контролі молочности (котре є видруковане у календарі „С. Г.“ з 1934 р. прочитаємо, що декотрі корови годовані правильно по нормам дали чистого зиску аж 136 зл. Інші годовані не зовсім правильно дали найбільше зиску 64 зл., знова інші, годовані звичайним способом, дали страти аж до 44 зл. Що за причина такої різниці? Відповідь проста: Невміння годувати худобу як слід.

Годівля молочних коров у нас дуже мало поступила вперед. Завдяки молочарській кооперації починають в деяких місцевостях вже ліпше плекати, вже й провадять контролю молочности, але в більшості годівля майже не поступила нічого вперед. Находить питання, чому воно так є? Тому, що господарі з малими винятками таки не розуміються на годівлі тварин, а головню молочних. Майже всюди бачимо як становлять молоді ялівки, котрі виглядають як телята.

Жалує селянин дуже часто гроша на доб-

Повстає питання, як уберегтися перед цього рода недугами. Саме головне, це не допустити до зараження худоби в слідуючий спосіб:

1. Час від часу контролювати здоровля бугаїв, 2. недопускати до становлення недужих коров, 3. переполікувати прутень бугая по кожному становленні 1% розчином перманганату калію, або піоктоніну, 4. недужі корови відділити від здорових і лікувати, а їхні становища в оборі продезинфікувати. Підстілку спалити, землю з долівки зібрати на одну лопату і вивезти в поле, ланцюги випалити в огні, жолоби палити гарячим содовим лугом і креоліном а стіни обори щільно вибілити свіжо гашеним вапном.

Лічити недугу треба негайно по завваженні перших об'явів, бо чим далі то важче її усунути. Середників лічних є дуже багато, а їх відповідний добір вкаже після прослідження недуги ветеринарний лікар. Добре діляють часті переполікування піхви $\frac{1}{2}\%$ розчином мішанини галуни і синього каменню по рівній частині (10 дкг. на 1 л. перевареної літеплої води) з додатком дрібки перманганату калію, або 2% розчином піоктаніну.

рого бугая а найбільше задоволений, коли корова десь сама відставиться на пасовиську.

Дальше, молоді телята, зле годовані корови а головню молочні зле відживлювані, часто навіть голодуючі. Стайні малі непривітні, без вентиляції, брак там світла і воздуха. Є то обставини серед котрих годується у нас молочну корову, і то все разом впливає відемно на здоровля тварини. Коли ще взяти брак паші, нечистоту в стайні, то будемо мати образ нашої годівлі.

Від так годованої корови годі домагатися доходу, та багато літрів молока.

Тепер коротко обговорю всі ті блуди, які ми поповнюємо при годівлі молочних корів.

1. **Злий добір штук до годівлі.** Вибір корови до розплоду є річею дуже важною. Треба звернути увагу на її молочність, мусить вона походити від молочних родичів, мусить бути здорова, мати добру будову. Щоб перевірити вартість ужиткову наших коров є найлучше провадити контролю молочности, або самому переводити пробні удої і означувати % товщу в молоці. Бо може бути корова, що дає 2.500 п. молока 3.0% товщу гіршого від корови, що дає також 2.500 л. молока 3.5% говщу. Контролею молочности можемо вило-

вити найлучший матеріал розплодовий і в той спосіб дійти до найбільше молочних корів.

2. Вживання невідповідних розплідників до розплоду. Знаємо, що властивості кожного зіврати є дідичні не тільки по матері й по батькові. Можемо мати дуже молочну корову, але коли покриваємо її бугаєм від немолочної корови, будемо мати теля з котрого корова буде менше молочна як її мати. Тому на розплідників мусимо звернути велику увагу. Про це повинні подбати кружки „С. Г.“ спільно з Р. Молочарнею.

3. Злий догляд за телятами. Хочби теля й походило від добре молочної корови і від доброго бугая, але коли воно є зле годоване, недоглядане — не можемо сподіватись від нього доброї корови.

Молодник мусить бути раціонально живлений. Перше всього теля, яке призначається для годівлі має важити при уродженню 35 кг. Годівля його починається з того, що йому дозволяємо або доволі ссати корову, або поїти його штучно або 2 тижні ссе а пізніше поїть-ся з руки. Перший спосіб є добрий, але не маємо контролі скільки теля випе молока. Дуже часто перессеться, хорує або й згине. Найліпший спосіб бувби третій, але треба уважати, щоб чисто коло молока ходити. Протягом цілого року телята треба годувати дуже інтензивно, не забуваючи, про добре сіно, моркву,

овес товчений і інш. Літом добре пасовисько і догодівля в дома. Телята до хову брати з осіннього і зимового отелення, бо по 5—6 місяцях телята є на пасовиську а там мають рух, сонце і повітря.

4. Невідповідна годівля коров. Годівля молочних корів не є річею легкою, треба тут мати трохи досвіду і знайня. Тут вже треба прочитати не одну книжку, або часто радитися фахівця. Передовсім добра смачна паша, котра має в собі складники потрібні на пржиття тварині та на випродуковання молока. Другим чинником є правильне уложення денних норм, щоби надавати одній паші забагато, і вона небула використана, а іншої — дуже мало. — Дальше, мусить бути точність в задаванню паші бо це теж причинюється до збільшення продукції молока. Надавати паш стухлих, зігнилих, надіпсутих, змерзлих.

5. Зле приміщення. Приміщення має великий вплив на здоровля тварини а тим самим на продукцію молока. Стайня має бути 2 рази в рік білена, жолоби щодня чищені, вікна великі, відповідна вентиляція.

О це є кілька зауваг, та блудів в нашій годівлі молочних тварин. Коли постараємось хочби в части усунути їх з годівлі, то прибутковість цієї годівлі стане на визшій поземі, а тим самим збільшиться доходовість господаря.

Ю. Сенишин.

Яка має бути стайня?

(Пдоровження з ч. 13 і 14 „С. Г.“).

Щоб можна було задержати в стайні потрібну чистоту з чистотою стаєнного повітря включно, треба звернути чи не найпершу увагу на **поміст (долівку)**.

Це годиться взяти під увагу й у існуючих вже стайнях, бо лиха, будь-як і будь з чого покладена долівка, це звичайно головна причина всяких недомагань невідповідної стайні.

По наших селах далеко ще не перевелися глиняні набивані долівки. Не маю найменшої охоти писати про „правильну“ будову такої долівки, бо навіть найдбайливіша робота тут не багато допоможе тому, що самий матеріал (глина) на стаєнну долівку мало придатний.

Глиняна долівка приймає сечу й гноївку, а тоді вже тварини легко вибивають ногами ямки в такій долівці, де призбирається калюжа гноївки, що дуже пособляє всяким шкідливим заразням (бактеріям) загнізджуватися там, не кажучи вже про те, що повітря в стайні буває від того дуже прикре.

Глиняна долівка, коли тепло, по деякому часі пучнявіє й не тільки легко вибивається,

але набивається рогатій худобі межі ратиці, від чого худоба нерідко може набавитися прикрої недуги ратиць. В зимку, в холодних та вогких стайнях глиняна долівка замерзає, від чого худоба дуже мерзне. Далі, не можливо при такій долівці зладити правильного спаду (нахилення) до протіків, а це пособляє й вогкості, а в стаєнному повітрі спричиню жахливий сморід.

Глиняна долівка може ще сяк-так годитися хіба тільки в вівчарнях, бо як відомо каловець буває сухий, та й жива вага вівці, коли порівнювати з рогатою худобою, далеко менша.

Набивані долівки зо звичайної землі, що під рукою, ще далеко гірші.

Зовсім міцні та непромакальні долівки можна покласти зо звичайного каменю з каменоломів. Такі долівки кладеться на пісковому підкладі, при чому шар сухого піску мусить бути хоч удвоє грубший від верстви каменю. Поодинокі камені треба доконче спожувати, нпр. цементом, бо коли їх покласти

вільно, тоді долівка стає промакальна, а до того тварини можуть поодинокі каменюки вививати.

Згадати треба, що такі долівки бувають дуже холодні, бо камінь хапчиво переводить тепло до землі, а тому така долівка вимагає дуже обильної підстилки (приблизно 4—5 кг. на штуку), коли дбається про здоров'я тварин.

Крім цього такі долівки бувають нерівні, тверді та слизькі. Це останнє вимагає великої дбайливості від господаря, бо часто, коли вигоняємо худобу на двір, прийдеться не раз долівку посипувати піском, попелом, тощо, щоб охоронити тяжчі штуки від упадку. Для молодняку така долівка зовсім невідповідна.

Найтепліша долівка, це буде дерев'яна, але під умовиною, що буде чисто удержувана й по змозі завжди суха. Найкращим матеріалом на стаєнну долівку, як відомо, буде дубина. Таку долівку кладуть звичайно на окремих підвалинах. На підвалини накладають рівно дощок або брусів і прикріплюють цвяхами. Такі долівки треба дуже чисто вдержувати, найдалі що 2 місяці основно змивати золою (вода заварена з дерев'яним попелом), вживати до тої роботи щіток (драпачів) на довгих держаках, а деколи, нпр. на весну, коли тварини від зеленої паші в початках дістають „бігунки“, це прийдеться добити ще частіше.

Та не треба думати, що дерев'яна долівка найкраща. Відомо, що кожне дерево всяке в себе частину сечі й гноївки і через те починає загнивати, що погіршує свіжість стаєнного повітря, далі така долівка являється добрим гніздом для заразнів. Поодинокі дошки або бруси долівки неможливо зовсім ущільнити й тому частина сечі й гноївки протікає щілинами вслід. Від цього занечищується повітря й долівка починає загнивати від споду. По якомусь часі зовсім легко може трапитися, що перегнила дошка заломиться під твариною, а тоді вже не так то й тяжко про нещасливий випадок.

Сам я був свідком подібного випадку. В одному великому господарстві дуже гарний чистокровний бугай „Сіменталер“, що коштував чималу суму грошей, зламав в такому випадку ногу. Це спонукало господаря (посідача) в короткому часі усунути увесь дерев'яний поміст, а покласти одноцілий цегляний.

На підземелля було покладено негрубу верству бетону, на це шар сухого піску, а щойно на пісок кладено палену цеглу вузшим боком довжини. Усі щілини замащувано докладно цементом що й вязало їх.

Така долівка показалася дуже практич-

ною, бо для вдержання чистоти не вимагала стільки праці, що долівка дерев'яна (дерев'яну „шоровано“ там докладно що-місяця, що при немалих розмірах стайні — коштувало чимало праці).

Коли ж приходиться робити порівняння щодо чистоти повітря при дерев'яній а цегляній долівці, тоді різниця величезна. Коли було зайти до стайні ще з дерев'яним помостом, дарма, що чистота була, то все таки — це була стайня; при цегляній долівці майже не відчувалося стаєнного повітря. Зазначити годиться, що в цім господарстві в стайні були побудовані „голяндські стоянки“.

Підкреслити ще годиться, що цегляний поміст не багато холодніший від дерев'яного, а коли прийдеться порівнювати цегляний поміст з прогнилим вогким помостом дерев'яним, тоді треба признати, що цегляний кращий.

Задивляючися на порядки в згаданому великому господарстві, два його близькі сусіди, малоземельні селяни, завели й собі цегляні долівки. Тільки, що вони на підземелля не клали бетону, а вичистивши докладно старе підземелля, навезли туди ріни, що її докладно етоптали, щойно на це прийшов пісок а далі цегла. І в цьому випадку висліди були дуже гарні, хоча обидва селяни з певних причин „голяндських стоянок“ не завели, а звичайні. Чи це, що вони на підземелля цегляного помосту не дали бетону, а тільки звичайної ріни, — мало в пізнішому часі який вплив на міцність (тривкість) помосту не знаю, бо не довелося далі мені там бути. Думаю, що мало.

Зумисне зупинився над тим випадком, що при добрій волі можна не одно в існуючих уже стайнях змінити на краще, щоб тільки крихітка доброї волі.

Про стаєнні помости з других матеріалів тут не згадую, бо деякі матеріали зовсім невідповідні, нпр. виключно піскові долівки, знову ж другі надто дорогі, нпр. асфальт, та при цьому вже не такі то й хороші.

Зате треба звернути велику увагу на те, щоб долівка була покладена спадисто до рівчака для відпливу сечі й гноївки. Тільки треба пам'ятати, щоб спад (схил) не був надто різкий, бо це шкодить кожній тварині, головнo-ж молоднякові та вагітним коровам, бо тут може спричинити навіть передчасне скинення плоду (викидень). Це зрозуміле, коли зважимо, що при надто великому схилі помосту тенеса (кишки) спадають і тиснуть узад.

Нормальний схил долівки не повинен бути ніколи більший 4 — 5 сантиметрів. Не давати схилу долівці не можна, бо тоді сеча й гноївка затримується під тваринами, а від цього, як уже згадувалося, дуже псується стаєнне повітря — та й для самого помосту

— головню деревняного (про набивний глиня- стий шкода й згадувати) шкідливе.

Розуміється, що коли надамо долівці від- повідного схилу, треба зробити й відповідний протік (рівчак), куди рідина відпливала-б аж надвір до відповідно змурованого закритого збірника. Природно, що такий протік треба робити з непромакального матеріялу, нпр. це-

менту або й цегли. Щілин, що пропускали-б сечу до землі, в рівчаку не може бути. Протік має бути відповідно глибокий, щоб рідина не переливалася в другий бік, а крім цього й від- повідно широкий (бо тоді може трапитися, що тварина під вагою свого тіла встромить ногу до надто вузького протіку, а витягнути без ушкодження ратиці не зможе.

Гр. Герман.

Нові часи — нові завдання

Переглядаючи „Друб польські“ з 15. черв- ня ц. р. читаємо, що вивіз яєць за літа 1930— 1934 виносив 185 тисяч тон, круглої вартости 346 мільйонів злотих. Сі грубі мільйони дали головню дрібні сільські господарства. В виво- зі яєць з Польщі займають перше місце га- лицькі воевідства, бо аж 58.5%. На південно- східні воевідства припадає отже більше ніж половина цілого вивозу яєць з Польщі. Се до- казує, що люди в тих спорах держать ба- гато птиці і в ній любуються. Не помилюся, коли скажу, що той великий процент експор- ту покривають в подавляючій більшості таки наші місцеві породи. Ми переживаємо в пта- хівництві те, що другі народи також пережи- вали. Зараз в нас росте зацікавлення чужою расовою птицею. Однак є певна надія, що з поширюванням чужих рас, повстануть і свої питомі. Таке було у всіх культурних народів: Англіїців, Німців, Французів і других.

Цікава історія з птахівництвом склалась в Нідерляндах, про що оповідає Артур Бульф в своїй книжці: Барневельдер, Вельзуммер, Краенкенне. Був час, що Нідерляндці цікави- лись також тільки чужими расами, а свої по- роди мало цінили. Однак торговля маслом, си- ром і яйцями, головню з Англією застала їх звертати більшу увагу на сю продукцію. Ан- гліїцям захотілося тільки яєць з темно-бру- натною шкаралупкою і з червоनावим жовт- ком. За такі яйця вони платили більше як за яйця з білою шкаралупкою і блідим жовтком. Нідерляндці використали запотребовання Ан- гліїців і розшукали у себе курей, що клали потрібні яйця. Таку породу розводили люди в провінції Гельдерланд в місцевості Барне- вельд. Та на тім не кінець. В провінції Оберій- сель, в селі Вельзум розводили селяне курей, що клали також подібні яйця. І от ті дві мі- сцеві породи Барневельдри і Вельзуми поши- рилися не тільки на цілі Нідерлянди, а їх про- дукти заняли перші місця на англійських рин- ках, але ще другі народи купують радо обі породи на плекання у себе. Оттак в Польщі якийсь птахівник Пашек продає 13 яєць роз-

плодових тих рас по 9 і 13 злотих. Всеє того не пишу я, щоб промошувати дорогу ще двом новим расам в наші господарства а даю при- мір як мудрі Нідерляндці в потребі собі ра- діли.

Щасливим випадком поширюються у нас з чужих рас головню Родайленди і Леггорни. Обі раси мають велику господарську вартість. Леггорни — раса виключно яйцекладна, Ро- дайленди — раса загальнокорисна. Поширю- ючи ті раси, ми все таки повинні на них ди- витись як на чуже досягнення. Наша мова, на- ша пісня, наше мистецтво, наша торгівля — рішає про нашу національну відрубність як народу. Колиб ми визбувались всього, що на- ше, а приймали чуже, ми тим самим переста- вали бути собою.

На мою думку, плекаючи продукт чужого досягнення, нам все таки треба добувати зу- сить творити своє птахівництво, щоб і в тій ділянці не приходить між другі культурні на- роди з порожніми руками. Успіхи в птахів- нитві не залежать від кількості а якости розводжуваної птиці. Що кількість неважна — маємо доказ на собі. Нас є більше сорока мільйонів, та всеж доля наша гірша як не од- ного народу, меншого числом. Плекаючи пти- цю поставмо собі за ціль розводити її може менше що до кількості, а звертаймо більшу увагу на якість тої птиці і якість її продук- тів. Нехай то будуть кури в першій мірі здо- рові, життєздатні, великої господарської вар- тости, правдиві окази раси, яку представля- ють. Саме надходить пора скласти ужиткові гуртки домашньої птиці. Річ певна, що тепер можна підбирати тільки птицю по зверхним формам для нас підходящу.

Одинцем працювати і в птахівництві трудно, а тому гуртуватись треба під вмілим проводом наших агрономів до кращого май- бутнього на зразок других народів.

САДІВНИЧІ СЕКЦІЇ! Подавайте справоздання як у Вас йде праця, як поширюється садів- ництво!

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

Інж. О. Лок-ий.

ЯК ДЕШЕВО СУШИТИ В ГОСПОДАРСТВІ ОВОЧІ ТА ЛІЧНИЧЕ ЗІЛЛЯ.

Під сушенням розуміємо спосіб консервації, або переховування продуктів, щоби вони могли довгий час не псуватись заховувати при цьому свій смак, запах, кольор, хемічний склад та відживлюючу вартість.

Головним завданням сушення є позбавити даний продукт води, але до певної міри, щоби його не зіпсувати. Не вільно продукту пересушувати бо він тоді легко крушиться і тратить часто барву і смак.

Всі ярини, овочі та лік. зілля сушать переважно при 40—70° Целз. та доброму продуві повітря.

За горяча сушений продукт буває так само зіпсований, — бо цукри, що є в овочах карамелізують (гнідий кольор), білки звертаються, вітаміни нищаться.

Тому, як правило, при сушенню має бути рівномірне тепло. Підготовляємо до сушення овочі, ярину та инше в той спосіб, що перше всього продукт сортуємо. Перебіраємо ягоди — відділюючи перезрілі, потовчені та зіпсовані, що не надаються до сушення. До сушення найліпше надаються ягоди, що не зовсім ще дозріли. Ягоди мають бути чисті, позбавлені бруду, соломи та листя.

Овочі сортують по величині, миють та крають на макарон або кружки, вийнявши попередньо з них осередок, пестку. Для отримання продукту першої якості знімають з него шкірку (як яблука, грушки). Щоби затримати у овочів їх натуральний кольор їх занурюють на декілько секунд до киплячої води, а потім сушать, т. зв. бланшировка. Для цього покрайні овочі в кошиках занурюють до кипятку на пару секунд, потім виймають, дають воді скапати і негайно сушать.

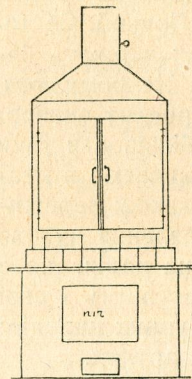
Ще є один спосіб підготовки овочів це окурювання їх сіркою. Окурюють овочі в скринях тільки закритих. Овочі вміщують в ко-окурювання їх сіркою. Окурюють овочі в скриню замикають. Окурені овочі добре потім провітрюють та сушать. Вони дуже добре переховуються не плісняють, бо сірка вбиває всі мікроби.

Сливки перед сушенням наколюють, або розрізують шкірку щоби вода лекше парувала.

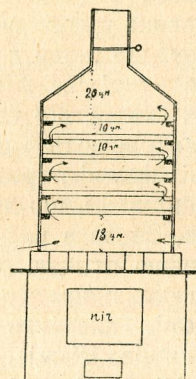
Одним з найдешевших способів це є спосіб сушення на сонці. Але не всі овочі та ярину можна сушити на сонці.

Добре сушаться на сонці всі ягоди, оріхи, гриби та липовий і бузиновий цвіт. Можна сушити яблука, грушки (покрайні). Зовсім не можна сушити на сонці багатьох лікарських рослин, бо вони під дією сонячного проміння гублять кольор. Сушити їх треба на продуві в холодку, — так сушать всі квіти, листя та стебло лікарських рослин.

Сушарку роблять в той спосіб, що вбивають до землі 4 палі на котрі натягають плахти зшиті зі старих чистих мішків (див. мал.). На них тонким шаром насипають ягоди чи овочі і час від часу все це добре перемішують. В добрі погодні дні можна сушити від раня до вечера, пильнуючи тільки, щоби су-

Сушарня на плиті.

Перекрій суш. на плиті.

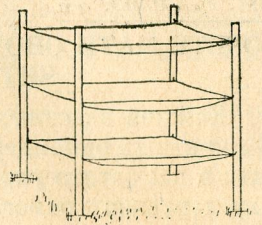
шарка була в місті де не має порошу. Для сушення лікарських рослин таку сушарку будемо в шопі або на піддашу уникаючи сонця, Головне, аби приміщення було сухе, провітрне, та щоби часом дах не перепускав води.

Безумовно найліпший продукт виходить при сушенню натуральному (на сонці) бо висушена річовина завжди зберігає свій кольор, смак та має завжди більшу ціну ніж висушена у штучний спосіб у сушарці ogrіvanій вогнем. Але не завше можна наказати сонцеві світити.

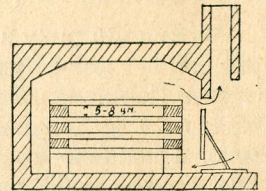
Перша сушарка (див. мал.) це є пекарська піч. Щоби з неї зробити сушарку робимо собі рами з дерева, натягаємо на них рідке полотно або мішки, насипаємо на них продукт, що має сушитися і під першу раму підставляємо по рогах по цеглі і на них ставимо раму, на неї ставимо всі інші, перекладаючи між ними по рогах деревляні колодки 5—8 см. грубі. Таким чином між тими

Середній хемічний склад овочів і ягід у %.

Назва	Вода	Цукор інвертний	Цукор бурчаний	Взагалі цукру	Кваси	Гарбінки	Клітчатка	Білок	Попіл
Яблука	86.40	8.10	1.20	9.30	0.62	0.15	—	—	0.42
Грушки	84.27	10.87	2.20	13.07	0.24	0.10	1.52	—	0.30
Виноград каліфор. .	81.18	14.27	—	14.27	0.78	—	—	0.40	0.63
Виноград Ташкент .	76.70	21.41	—	21.41	0.47	0.16	—	0.38	0.53
Морелі (жерделі) .	85.97	2.56	5.92	8.48	1.62	0.07	1.02	1.21	0.69
Бросквині.	87.38	2.09	5.46	8.45	0.70	0.09	0.87	0.91	0.57
Черешні	85.80	9.29	0.08	9.37	0.80	0.25	1.17	1.07	0.51
Порічки	82.85	3.58	1.80	5.38	3.52	0.39	—	1.65	1.01
Малини городові .	85.54	6.42	—	6.42	1.13	0.13	—	1.26	0.47
Вишні	84.91	9.91	0.47	10.38	0.80	0.25	—	1.18	0.57
Полуниці (трускавки)	86.65	3.16	2.26	5.42	1.59	0.13	—	—	1.09
Суниці	82.66	5.79	—	5.79	1.68	0.34	—	—	0.87

Сушарня на тиках.

Сушарня в печі.

рамками будуть утворені вільні простори, де легко проходитиме повітря. Перед сушінням в печі палять, але найліпше сушити після того, як виймуть хліб. Напалювати печі не треба сильно. Отвір до печі найліпше в середині закрити в той спосіб, щоби долом був отвір, яким зимне повітря могло легко там дістатись, а горою зіставити отвір до виходу теплого повітря.

Друга сушарка це звичайна плита на кухні (блят). По цілій поверхні кухонної бляхи укладаємо цеглу (котра рівномірно нагріваючись буде добре передавати нам тепло) на неї ставимо дерев'яну скринку без дна, в скринці прибиваємо листви на віддалі 8—12 см. одна від другої і на ті листви потім ставимо на них рамки, зроблені як і при сушенні в пекарській печі; рамки засовуємо як шуф-

лядки до столу. З одного боку скринки робимо дверці, через котрі вставляємо наші рамки. Горішній бік скринки виводимо у руру, де робимо засувку, щоби можна було регулювати повітря. Сподом скринки робимо декілька отворів для доступу зимного повітря. Під час сушіння треба продукти на ситах перемішувати, і міняти сита, ті що вже висушились виймати, а решту рам посувати наділ, а на вільне місце ставити нову раму, щоби матеріял рівномірно висихав*).

скоро. Висушений матеріял разом зі ситом виймають з сушарні і дають йому охолоти і аж потім пересипають до мішків, чи скринок. Переховувати треба готовий продукт у сухому місці.

Сушать ще іноді в комбінований спосіб. Спочатку сушать на сонці а потім досушують в сушарці. В такий спосіб робота іде дуже

Таблиця до сушення овочів та ягід.

Назва	температ. сушення в ° Ц.	Кількість води до суш. в %	Лашалось води по суш. в %	Вихід готового продукту у %
Яблука	75-85	73.90	23.35	12-16
Грушки	80-90	80.88	23.33	8-14
Сливі	40-80	71.88	13.36	18-35
Вишні-череш.	50-70	73.88	40.49	14-30
Морелі	70-80	74.89	30.35	16-32
Виноград	40-75	76.89	32.34	15-28
Малини	40-60	70.85	17.40	40
Суниці	35-60	82.90	20	25-26
Порічки	40-60	77.86	25	25-26
Оріхи	60	70.75	2.3	5-8
Гриби	60-75	—	—	—

*) Ширина рами має бути меншою від ширини скринки на 5—6 см. та щоби, коли ставимо рамки у шафі, то першу відсуваємо вправо, другу вліво, третю знова вправо і т. д., тоді повітря, маючи біля кожної рамки з боку вільний прохід, буде обходити рамку з усіх боків, відбуваючи довшу дорогу і ліпше висушить продукт. Листви, що тримають рамки, набиваємо у всіх чотирьох стінок. Тоді можна легко рамки пересувати в той чи інший бік (див. малюнок.).

КУПУЄМО всякі кількості сушених ягід: малин, борівок, глоду а також грибів, липового цвіту та лікарського зілля. **Платимо готівкою.** Даємо поради як пакувати та сушити. На кореспонденцію значок. Інж. О. Локшинський, Жовківська 56 т. 5.

Інж. Р. Голод.

ХОЧЕТЕ МАТИ ОВОЧІ НА СВОЇХ ДЕРЕВАХ ЧИТАЙТЕ!

Кожний власник — малого, великого саду, чи навіть одної деревини — мріє, що року мати з неї багато гарних овочів. А тут як на біду деревина одного року зародить, а пізнійше один, або і два роки „відпочиває“. Чому воно так є? І чи можна це змінити? Можна! Як це зробили інші народи, або й деякі наші добрі садівники — то межомо зробити і ми.

Можна що року з деревини одержати добірні овочі, коли будемо свій сад відповідно плекати. Перше всього треба вміти відповідно обходитися з деревиною, треба управляти землею, а головню треба дерева погноювати. З тих кількох робіт порушу одну справу а саме **погноювання дерев**.

Погноювання і то літне є тим важне, що відживчі складники йдуть на формовання овочевих бруньок і тому воно називається „погноювання на овочування“. Дерево в другій половині літа виповнює свої овочеві бруньки, котрі мають цвісти на слідуючий рік. Коли в другій половині дерево не має відповідної кількості поживи легко доступної то не зав'язує бруньок овочевих на слідуючий рік. І нічо дивного, як господарі твердять, що дерево мусить відпочивати. Не буде відпочивати, коли дамо йому доброго корму.

Коли погноювати сад? Погноювати в місяці липні, та в першій половині серпня. Пізнійше не радиться, — бо дерева за довго в осені будуть рости в може їм пошкодити мороз.

Чим погноювати і як погноювати? Треба погноювати перегнилим обірником в цей спосіб, що наокола дерева як сягає корона викопуємо рів і даємо там перегнилий обірник. Яму загортаємо.

Гноївкою поливати довкола дерева до ям що покопані кругом дерева. Гноївку даємо розведену 1 відро гноївки а 3 відрі води. До цього погноювання додати обовязково потасової соли 1.5 кг. під дерево і супертомасини або томасини 3—4 кг. під одно дерево. Помічні погної давати в слідуючий спосіб. Навколо дерева землю перекопати, розсіяти погної та заграбати. Сама гноївка може спричинити сильний і довгий ріст деревини так, що до осени дерево не замкне своїх соків. Таке дерево може скоро змерзнути.

Не марнуймо ні хвилини часу а погноюймо наш сад коли хочемо мати з нього користь.

Осип Василенко.

СУШІТЬ ГОРОДИНУ.

Крім зберігання городини в сирому виді або через заквашування, зберігають її ще й сушену, що в нас є дуже мало поширене. Кажуть, що така городина є менше смачна, що сам захід коло сушення її непоплачує і т. ін. Головна причина лежить у тому, що в нас її сушити не вміють. А то замале пересушення полишає багато води у сушні та через це вона плісніє, а завелике справді відбирає її властивий смак. Крім цього й сама техніка сушення городини домагається основного знання. Звичайно беруть городину або не цілком зрілу, або її перед сушенням не „бланшерують“ або сушать в невідповідний спосіб. Коли противно вміло сушена городина дає велику вигоду господині, сама не марнується, та переховується краще. Свіжа городина хочби і найбільше старанно перехована вигниває у великій кількості а й тая що зістане є менше смачна та поживна. Опріч цього є й городина така, що її як ярину ніяк переховати, їх муситься вживати в періоді їх дозрівання пр. листовка городини, стручки гороху та фасолі, помідори і т. д. Буває теж, що зберігана городина у пивниці чи кіпчиках підлягає морозови, що й викликає розрив клітинок, через що вони затрачують свою „животність“.

Найліпшим доказом корисности сушеної городини є поширення того продукту на західних ринках. Сьогодні дістанете гарну сушену городину в кожному корінному склепі, очевидно за дорогі гроші, бо 100 фунтів свіжої городини видає тільки 8—15 фунтів сушеної. Є і в нас теж спеціальні сушарні що продукують городину сушену гарну як „шафран“ але вони не в наших руках. Тому бувби крайній час призадуматися покищо над продукцією того перетвору бодай що так скажу домашнім способом.

Що до закиду, будьтоби сушена городина була гірша від свіжої, сирі, можнаби в дечому погодитися, всежтаки, коли береться справу зберігання городини ніхто не заперечить, що саме спосіб сушення її є найпрактичніший, бо чейже ніхто не буде вживати сушеної, коли є „сезон“ на свіжу. А відтак добре просушена та на 24 годині намочена городина в воді або молоці, є дуже смачна, в кожному разі далеко смачніша, чим городина зберігана у стухлій пивниці.

Що до технічної сторінки сушення городини дуже важну роллю відіграє т. зв. „бланшерування“ або інакше обварювання її. Під тим оглядом найбільшої уваги домагається, щоби вся кількість даної городини була рівночасно погнута в кипятку і рівночасно з

него винята. Коли в домашньому господарстві не має спеціально зробленого металевого чи з лозини виплетаного кошика, можна ту роботу переводити при допомозі звичайного „друшляка“ або й сита, однак не можна ніколи погрузувати городини в кипяток кожну з осіб, або вибирати їх ложкою, бо в той спосіб одна її частина буде більше спарена чим друга. Простим способом роблять так, що наложено городину в плетінці занурюють кількакратно в посуду з кипятком а відтак викидають її на рядно щоб прохолола та беруть до сушення.

Найкраще і найдокладніше сушать городину в спеціальних сушарках, але при домашньому господарстві найвигідніше сушити її в пекарських печах після випечення хліба де розкладають їх на відповідно зроблених ситах одні понад других так щоби вони не стикалися зі собою. Головну увагу звертають на те, щоби городини не пеклася не рум'яніла але повільно просихала. Можна теж в гарячі дні просушувати їх на теплом повітрі але не на сонці, бо тратають барву.

Головне завдання сушення полягає на відпаруванні з городини такої кількості води і в таких умовах, щоби перетвір стався спосібним для довгого переховку а рівночасно щоби задержав якнайдовше властивості свіжої городини. На це складається 1. відповідна температура, 2. добре провітрювання або провів, 3. відповідний ступень усунення вогкості з городини.

Для сушення надається всяка городини. Перодовсім сушити можна тую, що у свіжому стані зберігти не дається пр. кіляфіор, (цвітна капуста), волоску капусту, калярєпу, стручки гороху чи квасолі та помідори. Вона має бути дозріла, бо тоді лише буде смачна.

1. **Капусту білу** чи червону обмивають, крають або шаткують, запарюють білу через 6 хвилин, червону коротше, щоби зберігла кольор і просушують при 80—100° Ц.

2. **Волоску капусту** крають або розкладають листя і що 10 хвилин занурюють у кипяток. Просушують при тій самій температурі.

3. **Брукселька прочищена** обварюється через 2—3 хвилини і просушується при 60° Ц.

4. **Цвітна капуста** промивається кожна рожечка так, щоби на кожному гоні пуплінка лишилося кілька квітів та бляншерується при 40—50° Ц. через 3—5 хвилин.

5. **Червоний буряк** або свеклу обирають, зараз крають і кидають до холодної води, щоби не почорніли. Відтак заварюють через 1—2 хвилини і просушують при 70—80° Ц. При нижчій температурі квасніють і набирають запаху кислого хліба.

6. **Моркву** найліпше вживати з малим стрижнем (Найтеску). Її прочищують, крають, заварюють через 2—3 хвилини і просушують у теплоті до 75° Ц.

7. **Пастернак** просушують так само як моркву але без заварювання. Температура нижча є ліпша бо не тратить білої барви.

8. **Петрушку** промивають, прочищують, (але не обшкрібують), крають у більші кусники, не обварюють, щоби не стратила запашних олійків та просушують при теплоті 50° Ц.

9. **Салери** сушать так само але при 70° Ц.

10. **Бруква** та каляріпа (колерабі) надається найкраще той сорт, що має тонку шкірку а мякуш ніжний та соковатий. Промитий і покрайний бляншерують через 2—3 хвилини та просушують при теплоті 60—70° Ц.

11. **Сушення гонової та листової городини** вимагає більшої дбайливості чим попередна городини. Для сушення беруть рослину свіжу, зелену не надіпсовану та почорнілу. Чим вона молодша тим краща. Її потрібно збирати у погоду відтак прополоскати, обсушити на повітрі інакше затрачує кольор та запах. Більші листки крають, дрібні просушують цілі а відтак просто просушують в печі.

Листя петрушки та салери та тонші гони просушують при температурі 40—50° Ц. Петрушкове листя через 1—2 години, салери через 2—3 год.

12. **Сушення копру** сушать при 50° Ц. Вибирають лише нездеревілі частини крають та просушують при 50° Ц.

13. **Щавель** та шпінат збирають молодий заки вистрілить в стовбур. Лист промивають старанно та просушують щавель при 30—40° Ц. Шпінат при 40—50° Ц. Сушення триває коло 2 години.

14. **Сушення стручкових рослин.** Солодкий горох обривають в порі коли зерно є зелене та солодке. Біліючі зерна ненадаються для сушення. Найліпший продукт дають молоді ще воднисті зерна, що розтираються в пальцях як масло. Другорядні є ті, що висувуються під пальцями гейби зернятка піску. Найгірший сорт дають ті зерна, що лупаються на частинки. Горох для сушення приготавляють в той спосіб, що після збору зараз його лускають і заварюють у рідині з води і соли (200 гр. соли на 12 л. води) так довго, аж набере темно-зеленого коліру, поморшиться та змякне але в смаку остане сирий. Залежно від того який великий бляншерування триває від 2 до 5 хвилин. Після того занурюють його у зимну воду, розсипають на рядно, щоби підсох а відтак просушують при 35—40° Ц. через 1½—3 годин, коли охолоне сушать вдруге при

50° Ц. При кінці досушують на вільному провітряному повітрі.

Сушать теж і горохову лушпанку, сорт солодкий без середньої лушпи в цілості або покраяні на скісні кусники по 2 см. довгі. Їх крають, запарюють через 3—4 хвилини та просушують при теплоті 50—60° Ц.

15. **Фасолю сушать** в стручках або зерном в молодім стані. Породи фасолі призначені для сушення стручків перед шаткуванням обирають з волокон. Зерно для сушення беруть молоде, зелене (Мервілле де Франце т. і.). Варення та сушення в той сам спосіб, що гороху.

16. **Цибулю** обирають з лушпи, крають і сушать при температурі 70—80° Ц. причому вважають щоби не прирум'янилася.

17. **Сушення порів** роблять в той спосіб, що рослину ділять на 3 частини: 1. цибуля з білою частиною гону, 2. ясно-зелена частина гону і 3. зелене листя (пірце). Ті часті просушують окремо, протиснені і покраяні при теплоті 1. — 45—50° Ц., 2. 50—60° Ц. 3. 65—70° Ц.

18. **Помідори** можна сушити всі гатунки але найбільше пригожі є м'ясисті породи, малі та з невеликим числом зерняток. Їх сушать у двоякий спосіб: 1. покраяні, 2. перетерті.

Сушення крайних помідорів відбувається в той спосіб: з кожного овоча відривається хвостик та квітову чашечку. Витирається його чистим платочком та розкрається в поперек на половину. Відтак з кожної половинки вибирається ложечкою зернятка (відтак ті зернятка можуть служити за насіння) і просушується найперше при 60° Ц. а відтак при 70° Ц. Коли мається до діла з більшими дозрілими овочами їх крається на кілька частин занутивши перед тим цілий овоч на пів хвилини в кипятку, щоби можна легше стягнути шкірку. Підчас сушення потрібно пластинки часто перевертати, щоби рівномірно присихали. Решітка для просушування ніяк не може бути металева, найліпша є з лісок, або з лика.

2. Сушення перетертих помідорів роблять у той спосіб, що після очищення овоч розварюють а відтак протирають через шерстяне сито. Відтак перетерту м'язь варять так довго аж набере густоти сметани. Ту масу накладають в 2 см. на сита виліжені пергаментним папером і сушать при 50—60° Ц. Відтак крають у кістки як пасту і переховують у сухому місці.

В той спосіб просушена городина не є ще готова для переховку, вона мусить лежати ще кілька днів у сухому теплому місці, щоби досихала вповні, а відтак переховують їх у мішочках або окремо, або всуміш.

Інж. П. Зелений.

ЗБИРАЙМО ГРИБИ.

Наша країна здавен-давна славилась першорядними хліборобськими продуктами, серед яких мід, віск і гриби відігравали немалу роль. Вже за княжих часів а й пізніше ті продукти мали великий попит в краях, з яких наша Вітчизна стояла в торговельних зносинах, а то тому, що були під оглядом якості безконкуренційними. Та з часом так бжільництво як і грибівництво через лихоліття нашого краю зовсім підупало. І коли пасічництво у нас потрапило відродитись і тепер на всіх просторах наших земель щораз то краще розвивається, то грибівництво майже до останнього часу було зовсім забутою ділянкою.

Щойно в останніх літах на В. Україні зацікавились блище тим питанням та уладили цілий ряд курсів, відчитів по грибознавству, а навіть опрацювали п'ятилітний плян праці збільшення продукції грибів та піднесення їх якості. Розуміється роблять це вони не тому, що дбають про добро наших хліборобів, а лиш для того, бо знають, що за добрі гриби одержать більше чужої валюти, якої щораз більше потребує їх занархізоване життя. І об'єктивно треба признати, що большевицькі (читай: українські) гриби є безконкуренційними на світових ринках.

В Галичині натомість тою справою досі на більшу скалю мало хто займався, хоч наші Карпатські ліси є переповнені різнородними добірними грибами. Правда наші хлібороби збирають багато тих грибів, та з них мають дуже малу або ніяку користь, бо весь зиск збирають усілякі чужинці-посередники, яким наші люди гриби продають. Посередники, по-сортуювавши відповідно ті гриби, по значно вищих цінах продають їх більшим гуртовникам, а ті далі експортують за границю.

Тож здається, час нам, хлібороби, подумати над організованим збутом грибів. Та поперед усього, коли за наш продукт хочемо взяти вищі ціни, то мусимо докладно зазнатися зі способом збирання грибів, сушення, сортування, опакування, а навіть переріркою грибів. Мусимо докладно пізнати вимоги консумента. Досі під тим оглядом у нас нічого або майже нічого не зроблено. А без тих засадничих відомостей годі братися до будь-якої торгівлі грибами.

Щоб цю, що так виражусь, „справу грибову“, поставити у нас на відповідній площині, Промислово-Торговельна Палата у Львові устроїла в днях 7. і 8. липня ц. р. І. інструкторський курс грибознавства на яким інж. Орлось з Варшави в загальнім нарисі подав

зібраним учасникам підставові відомости про збут і торгівлю грибами. Учасники того курсу мають бути тими першими пропагаторами і ініціаторами організованого збуту грибів на наших терені.

Хлібороби наші цікавляться грибами та їх збутом, тому думаю з цікавістю прочитають цю статтю, яка хоч коротенько, але докладно подає найважливіші відомості про гриби.

Що це таке гриби? Гриби се рослини, яких тіло збудоване із делікатних ниточок т. зв. грибні, яка є укрита серед листя і тоненьким шаром лісової землі. Гриби від рослин зелених різняться не тільки будовою, але рівнож й тим, що не мають зеленця, а тим самим не вміють вони самі собі приготувати поживу, але мусять житись готовою поживою, якої в лісах є подостатком.

Між грибами є рослини корисні от хочби всі їдомі гриби, є ні шкідливі ні пожиточні, але є і шкідливі, бо нищать не лише наше здоровля (гриби отруйні) але й людське майно (ріжні плісні, домовий гриб). Та навіть добрі їдомі гриби, споживані в більшій кількості, головно коли зле приладжені або не свіжі, можуть загрожувати людському життю. **Тому обережність з грибами ніколи не пошкодить.**

Як збирати гриби? То що ми на поверхні землі бачимо (в формі стовбура і „капелюха“) і звемо грибом — в дійсности є лиш овочем. Властива рослина, як сказано вище, є укрита в лісній стілці і має вигляд клубочка делікатних білих ниточок (грибня). Це властивий гриб. Та подібно як усі рослини в ціли заховання свого роду, витворюють овочі, а в них насіння, так і гриби через сплетення численних дрібоньких ниточок творять дозмі стовбурі, на верху яких творяться голов-

ки („капелюхи“). Зі споду такого капелюха бачимо численні шпарочки, в яких витворюється насіння. Коли насіння дозріє, висипається, а вітер і хробачки розносять їх доокола, і в той спосіб гриб множиться. Отже то що збираємо — це овочі гриба — цвіт.

Коли хочемо зірвати овочі з яблоні, то не зрізуємо цілого дерева. Таксамо збираючи овочі гриба — не сміємо нищити грибні, захищеної під листям, бо через те зубожуємо наші ліси в ті так корисні рослини. А пригадаймо собі, скільки то разів видрапували ми з під моху дрібонькі гриби і після того навіть не зогнули землі та не прикрили місця, з якого ми вирвали гриб. Роздрапуючи доокола гриба землю, ми калічимо та нищимо властиву грибню і вона на другий рік вже не дасть урожаю, бо не прикрита поновно землею, під впливом світла і соняшного проміння висихає-гине. Зрештою зривати дрібонькі гриби — це попросту злочин.

Рівнож ніколи не треба стинати грибів при землі ножиком, бо залишається в землі кінчик стовбура з великою отвертою раною через яку пліснь і бактерії дістаються до грибні та нищать її.

Коли в часі збирання побачимо хробачливий гриб, то оминім його він й так до ужитку є невідповідний. Та на жаль скільки то таких робачливих грибів топчемо ногами, зриваємо і викидаємо геть. А тимчасом такий не до вжитку гриб витворює багато зародників (насіння) які упавши на землю в корисних умовах витворюють нову грибню, яка знова зродить нові і здорові овочі.

Гриби найкраще зривати в той спосіб, що рукою хватаємо за стовбур і легко скручуючи доокола, тягнемо до гори. Свіже місце прикриваємо землею. (Далі буде).

А. П.

Сійте ріпу стернянку і забезпечуйте її від шкідників

По жнивях можна ще виплекати пашу для молочних тварин, треба лише посіяти ріпу стернянку. Саме приходить ся сіяння її. Посіянну ріпу часто нападають шкідники блошки і інші і тоді вона не вдається. Є один випробований спосіб сіяння ріпи стернянки разом з боротьбою проти шкідників. Полягає він на тому, що половину насіння ріпи мочуться 12—14 годин у воді, в кошику з лози. Намочене насіння скорше сходить. Коли висіємо разом вимішане насіння то насамперед сходить на-

мочене за 4—6 днів, а до 10—14 днів сходить насіння не мочене. Отримуємо два сходи — скорий і пізний. Рослини з першого сходу є часто заатаковані шкідниками, і в наслідок цього повстають вільні місця, котрі виповняють рослини, що сходять пізніше. А як перших рослин неатакують шкідники, то атакують пізніший схід. Тоді з першого сходу ростини є вже великі, і шкідники їм не шкодять. Є це якби асекурація сходу.

Практично робимо в слідуєчий спосіб: поло-

вину насіння (4—5 кг. на морг сіється) мочено 12—14 годин у воді, враз з кошиком.

Пізнійше витягаємо кошик з насінням. Вода стікає, насіння осушується. Може так сушитися 1—2 дні. Висушене насіння мішаємо з другою половиною немоченого і висіваємо разом.

Інж. Гр. Кияк.

Управа пшениці

Пшениця є рослиною, котра вимагає ліпшого ґрунту ніж жито. Тяжкі глини багаті у вапно й порохнячку це є типові пшеничні ґрунта.

Земля на котрій хочемо управляти пшеницю мусить бути в добрій культурі, тому не можемо сіяти її на новинах.

В нашій кліматі найліпшим передплодом для пшениці є ріпак, котрий скоро сходить з поля й лишає землю по собі пухку без бурянів. Добрим передплодом є метеликоцвітні рослини, вони збагачують землю в азот, лишають по собі землю без бурянів і в добрій грудочковатій структурі (будові).

По буйній конюшині й люцерні пшениця може вилягти, тому треба в такій становищі угноїти її суперфосфатом, а тоді пшениця не виляже й дасть гарний збір. Гарні збори дає пшениця по окопових на обірнику, і скоро зберемо її з поля. Найгіршим передплодом для пшениці є колосові рослини, однак на урожайних ґрунтах то місце є також можливе.

При управі ґрунту під пшеницю влягання землі для неї має менше значіння ніж для жита, по тій причині можна сіяти пшеницю навіть в свіжо зорану землю. Пшениця не оплачує в порівнянні з окоповими глибину управу, а тому вистарчає під пшеницю глибина оранки на 15 см. При управі даємо звичайно підклад, борону й сівну оранку. Рілля під пшеницю не повинна бути вигладжена, побажаними є на поверхні поля грудки, що творять для рослин охорону від вітрів.

Пшениця має меншу здібність побирати відживчі складники від жита, тому вимагає ліпшого становища в плодозміні. Коли земля урожайна а пшениця приходить по ріпаку, конюшині, люцерні, гороху, бобику й виці, то не треба угноювати азотовими погноями. Коли пшениця приходить по збіжєвих, або по бараболі, то оплатиться навозити салітрою 100 кг. на гектар. Тоді половину салітри 50 кг. даємо в осені а другу половину 50 кг. на весні.

Коли навозимо азотняком то його треба

КОНКУРС НА ПОСАДУ АГРОНОМА.

Філія „Сільського Господаря“ в Бережанах прийме від 1. вересня 1935. повітового агронома. Зголошення надсилати найпізнійше до дня 12. серпня 1935. Платня після умови. Адреса: Філія „С. Г.“ в Бережанах ул. Мікшевича 19. (Українбанк).

в цілості висіяти в осені 150 кг. на гектар. Навози фосфорові побільшують зерно й прискорюють дозрівання. Даємо коло 200 кг. суперфосфату на гектар, або на заквашених ґрунтах томасини. В тих рідких випадках де управляється багато бараболі і буряків, котрі багато потасу забирають зі землі, даємо ще під пшеницю кайніт около 300 кг. на гектар. Пшениця не вимагає угноювання свіжим обірником, вона дає на штучних навозах збори більші ніж на обірнику. Коли ми є змушені давати свіжий обірник під пшеницю, тоді даємо його мало, найбільше 200 сотнарів на гектар. Свіжий обірник є шкідливий через те, що спричинює зараження пшениці головною (сніттю), вилягання й буйний ріст соломи.

Пшеницю треба сіяти пізнійше від жита, тому, що вона коріниться на весні, може вона дати вдоволяючий збір навіть тоді, коли не посходила перед зимою. Час сіяння пшениці припадає на половину вересня а не пізнійше до половини жовтня. На підставі досвідів найбільший збір у нас дає пшениця сіяна в половині вересня. В добрій управі й навоженню може вистарчити для пшениці висів сівником 130 кг. на гектар, але нераз в гірших умовах мусимо висіяти 170 кг. на гектар. У нас найліпші висіди дає посів в ряди віддалені від себе що 10 см. Багато вогкості й прикриття водою в зимі зносить пшениця ліпше ніж жито, менше є наражена на випрівання й вигнивання, а більше підлягає хворобам як ржа й головня. Головно треба нищити заправлюванням зерна формаліною 0.25%.

На весні, коли рілля вже не мокра, сильно боронуємо пшеницю на тяжких ґрунтах, уважаючи, щоб потім не було приморозку.

Через таке бороновання даємо доступ повітря до горішних верств землі й поменшуємо паровання. Слабу пшеницю можна поліпшити на весні салітрованням.

Влягання й зжигання пшениці можна запобігти рідшим посівом пшениці на буйних ґрунтах меншим угноюванням азотовими навозами і вибором відпорних відмін на влягання.

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 97. Корова моя має на вимені бородавки, як їх позбутися?

— Бородавки звичайні досить тяжко усунути з вимени. Колиб вони не перешкождали корові то можнаб їх і залишити. Однак можна їх усунути: більші бородавки можна перев'язати тонкою ниткою на кілька гудзів. Коли бородавки відпадуть сліди їх треба кожного дня обережно звогчувати водою і натирати ляпісом яких 5—6 днів. Коли бородавки пласкі, треба їх звогчувати і ляпісувати, коли це будете робити справно і делікатно то позбудетесь бородавок. Як домашній лік радять натирати бородавки молоком з зілля, що зветься зелемозень, або ластівчене зілля, що росте по під мури, на старих мурах жовтенько цвіте

і як зірвати його виділяє жовте їдке молочко. Оцим молочком і смакувати бородавки. Роботу виконувати по видоєнню корови.

Ч. 98. Мій кінь кашляє?

— Кашель є признаком, захоріння органів дихання. Кашель буває від багатьох причин, яких годі самому взнати. Цеб зробив найкраще ветеринарний лікар. Однак, як кінь Ваш кашляє від звичайної простуди — напився вспітнілий зимної води — тоді вистарчить дати коневі спочити, давати воду встоялу — хатню. Як будете коня поїти киньте на воду клапоть сіна, щоб кінь пив воду потрошка і помало. Колиб ходило про кашель серйозний з іншої причини тоді попросіть вет. лікаря.

З ЖИТТЯ ТОВАРИСТВА

СВЯТО „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“ НА ДРОГОБИЧЧИНІ.

Вже була згадка, що Т-во „Сільський Господар“ не дуже то тішиться пошаною та зрозумінням серед суспільства Дрогобиччини. Що-ж до святкування свята „Сільського Господаря“, то це річ мало знана і мало зрозуміла для місцевого населення взагалі. Тому в цьому році Філія „С. Г.“ в Дрогобичі рішила і цю справу рушити з місця. На поклик Філії відбутися в усіх кружках „С. Г.“ своє свято вже 26. V. 1935 2 кружки таке свято відбули, а то в Унятичах де голова кружка п. Хомяк Дмитро відчитав реферат про значіння „С. Г.“ для селян та закликав присутніх господарів до впису в члени кружка. На зазив голови вписалося 12 нових членів. Присутніх на святі около 50 душ.

Друге свято відбулося в кружку в Модричах. Модричі підмійське село, що ще так недавно було дуже розбите та розагітоване — нині поволеньки починає розуміти, що ніякі красні обіцянки не допоможуть, а лишень праця над господарським піднесенням принесе дійсно велику користь. Свято в Модричах складалось із реферату, що виголосив інж. Каплистий та 4 народніх пісень, що відспівав місцевий хор. На святі присутні були переважно молодші господарі та молодь. Рівнож місцеві змагунки та змагуни взяли чинну участь у святі і хорі.

Вечером кружок „Р. Ш.“ влаштував виставу і цим звеличав день свята „С. Г.“ і зазначив свою солідарність із кружком „С. Г.“.

СВЯТО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ І КООПЕРАЦІЇ В ТЕРЕБОВЛІ.

Дня 30 VI. ц. р. заходом Союзу Укр. Кооп. та Філії Сіл. Господаря в Тереховлі відбулось врочисте свято, яке почалось в 10 год. Службою Божою. Службу Божу відправив о. кан. Мохнацький — голова Надз. Ради Союзу. По Службі Божій почалась академія, яку відкрив о. Мохнацький, який підкреслив потребу здорової і сильної господарської організації хліборобів та надмінив значіння нашої кооперації, як підойми наших матеріальних цінностей — народу.

Після цього збірний хор під орудою п. інж. Торули відспівав кооперативний гимн, а збірна духовна орхестра під дірегентурою дир. Івана Козака відгравла кооперативний гимн. Від РСМК промовляв інс. інж. Кіцера який вказав зібраним на здобутки нашої кооперації і на шляхи якими повинна йти наша кооперация в майбутньому.

Опісля чергувалися промови інших делегатів переплітани хоровими піснями та духовими орхестрами, а з окрема гідні згадки були промови п-ні Домбчевської представниці жіночої кооп. секції при Союзі Укр. у Львові, п. проф. Бриковича як делегата Головного Т-ва Сільський Господар у Львові та кооперативи Будучність в Тернополі, представника Парляментарної Репрезентації п. посла Яворського та промова ВП. п. дир. Василя Шмати як делегата Центросоюзу у Львові. З сусідніх повітових осередків були заступлені ПСК. Копичинці, ПСК. Скалат,

а Поділ. Союз Кооп. в Тернополі вислав привітальне письмо.

Програму свята скорочено через непогоду і в год. 2-й мимо зливного дощу зформовано похід з таблицями кооператив та Сільського Господаря, який рушив з площі де відбувалася академія під домірку Союзу. Адміністраційна влада заборонила похід головними улицями міста так, що похід відбувся бічними улицями.

Ріжне

Чому свині подорожили? В останній час на ринках стало помітно більше запотребування на свіжий товщ, а це буває на час живнв. Гадають, що ця надвижка в цінах на безроги не хвилева. Рівнож і на бекони вивіз зріс — це тому, що збільшився попит на мясо на літнісках.

Як справа з хмелем? В м. червню ціна 50 кг. хмелю була 50 зол. франко вагон з мішком. (гірший сорт — Герінге). За ліпші сорти ціна була 180—200 зол. за 50 кг. Гірші сорти йшли до Англії, ліпші до Бельгії, Німеччини. Знижка цін були спричинена спадком консумції пива в Європі.

Між іншим в маю м. в Луцьку при Рільній Палаті відбулась хліборобськ конференція, яка винесла такі ухвали: 1. винищити довкола плянтації дикий хміль; 2. покликати до життя станицю годівлі хмелю на Волині, 3. вибрати плянтації для розсади маточних черенків, 4. урегулювати новозаложені і ті, що мають закладатися (лише хто має сушарню свою або сусіда), 5. здешевлення середників до боротьби з шкідниками хмелю (дешевий тютюневий пил), 6. наладнати організацію збуту хмелю.

Кредити на олійні насіння. Хто в цім році плекав насіння олійних рослин, зможе їх добре продати. Пригадуємо, що насіння олійні найвищу ціну мають в зимі. Свіжо висушених нерадо купують, бо вони ще не випарували добре і можуть зіпсуватися. Ціна на ці насіння нестала але чим далі в зиму гим буде зростати. Міністерство урухомило задатковий кредит і реєстрований на ці насіння. Дістати його можна з 3% річно в касах Стефчика, комунальних касах і касах позичкових.

Поміч для експортерів масла. Комісія для попертя обороту рільничими продуктами призначила для експортерів масла грошеву поміч. Експортери в свою чергу будуть змушені платити більше за молоко доставцям.

Що будемо вивозити до Чехословаччини? У м. вересні Чехословаччина має по умові ввезти 12.000 кг. нет. свиней і солонини, 120 вагонів товщу і 5 вагонів масла.

Австрія віддовжує селян. Уряд Австрії признав 12 мільйонів шілінгів віддовження селян.

Перед доміркою Союзу розвязав похід короткою промовою проф. Павло Чайківський, дякуючи присутним за участь в цьому святі та загірваючи присутних до дальшої витривалої праці на полі сільсько-господарсько-кооперативнім.

Після розвязання походу відбулося спільне прийняття делегатів та запрошених гостей. По спільній трапезі учасники звиділи замок та блищу околицю Теребовлі.

В Тернополі медовий ярмарок. Дня 4 і 5 серпня в Тернополі Польське Рільниче Т-во уладжує при ярмарку св. Анни і ярмарок на мед, якого збут у нас стоїть кепсько.

Сади в цілій Європі потерпіли від морозів. На Угорщині 80% потерпіли бросквині, морелі, сливи, черешні, яблуні. Шкоди обчислюють на 500 вагонів — вартости 5 мільйонів зол. — **В Австрії** — пропали місцями черешні, бросквині, горіхи волоські і частинно вишні. **В Німеччині** — 50% морелі, 35% черешні, 30% горіхи волоські. **В Югославії** — загальна страта на мільйони зол. Те саме в Чехословаччині. В Польщі понесено страти біля 10% хоч як подають в Заліщичині морелі майже всі пропали.

Скільки цибулі зідають німці. Німці жуживають 2 мільйони сотнарів цибулі річно. Їх продукція не вистарчає, тому спроваджують річно около 450 тисяч сотнарів з Єгипту і Австрії.

Ліцитація 29 більших земельних маєтків. У перших днях вересня ц. р. відбудеться ліцитація 29 більших земельних маєтків, які є власністю гр. Ст. Баденія, гр. Ст. Голуховського, гр. Дунін-Борковського, гр. Коморовської та інших. Ці маєтки виставило на ліцитацію кредитове Т-во Земське у Львові за довги 14 мільйонів золотих.

СТРАШНИЙ БУРЕВІЙ.

Перемишлянщину сплюндрував буревій. Дня 19. VII. селами: Дусанів, Янчин, Бірка і інші — перейшов буревій з градом і знищив біля 1500 моргів збіжжя і інш. рослин. Жертв в людях не було. **М. Л.**

Над селами Нова Гребля, Олешинці і Любачів між Ярославом і Равою Руською лютував у суботу 20. липня ц. р. страшний буревій з градом. Майже дві години падав град величини чвєрть кг., який по-вибивав вікна у кількасот домах і поранив багато осіб, які вертали з поля додому. На шляху Ярослав — Рава Руська доводилось теж припинювати кількома наворотами поїзд, бо буревій поперевертав придорожні дерева на залізничий шлях. Збіжжя на полях зовсім знищене. Буревій з градом лютував теж над селом Незнанів пов. Камінка Струмілова, де град знищив збіжжя на великим просторі і в садах та городах овочі та ярину від 50 до 100 прц. Буревій перекинув 6 господарських будинків і кілька будинків ушкодив. Шкоди годі обчислити.

НЕРІВНІ МОЖЛИВОСТІ.

Старинні Галійці говорили, що меч є дво-сичний. Це значило, що мечом можна нетільки когось скалічити, але також і себе самого. Наша стара приповідка каже, що палиця має два кінці. Можна когось набити, але і можна самому дістати.

Іншими словами — для всіх є однакові можливості, так як в Державній Льотерії, для тих, що набули льос.

В III класі, котрої тягнення починається 13 серпня, головних виграних по 100.000 зл. є три. Крім багато інших виграних разом на суму 1.991.700 зол.

ОКОЛО 4 ГА ЗЕМЛІ, в тому числі $\frac{3}{4}$ морга ліса, котрий надається на сіножат, як і на пасовисько. Ліс так званий „Діброва“ положений за лісом Кремянецького Ліцею. Земля дуже родюча, бо чорнозем. Положена при громаді, в селі Хриниках, гміна Боремель. Місцевість дуже гарна на вигляд. На північ попід селом пливе річка Стир, а на південь $\frac{1}{2}$ км. від села тягнеться величезний ліс Кремянецького Ліцею. Місцевість, як і земля є рівна без гір. Ціна землі за 1 га 1200 зол. Крім цього маю ще біля 100 штук цьогорічних, щеп дуже гарних, себто шкільку, в котрій є добрі відміни, як рен. Кульона, Королева Ренет, Гарне з Боскоп — це яблука зимові; яблука осінні Кронсельське, незрівняна Пісгуба і Зори, також і груш є дуже добрі відміни. Це продам враз зі землею. Хто хоче купити, прошу зголоситись на адресу: Теодор Березюк, почт. Боремель, пов. Дубно, село Хриніки.

ЦІНИ НА ОВОЧІ І ЗЕЛЕНИНИ.

(Львів, Ринок деталь дня 29. VII).

Черешні краєві — 1 кг. 1.50 зол.

Суниці 1 кг. — 1 зол.

Помідори 1 кг. 1.—1.20 зл.

Агрест 1 кг. — 50—80 гр.

Рожа чайна 1 кг. — 50 гр.

Каляфьор 1 гол. — 20—40 гр.

Чорниці 1 літра — 30—40 гр.

Горошок лущений 1 л. 15—20 гр.

Вишні звичайні 1 кг. 40 гр.

Морелі 1 кг. 2.50—3. зл.

Яблука папірівки 1 кг. 1 зол.

Грушки „Рожджанки“ 1 кг. 80 гр.

НА ПРОДАЖ:

1. Гарно загосподароване 25 моргове господарство з будинками, інвентарем живим і мертвим, зі зборами і всею обстановою біля самого місточка, де є 7 кл. школа, суд, почта і желізниця, як також відбуваються що понеділка великі ярмарки. Земля дуже добра на Поділля. — Ціна 30.000 золотих. Евентуально винайму.

2. Фарма в провінції Маннітоба в Канаді, 113 акрів з будинками і машинами за ціну 800 доларів. Купуючий одержить всі папери на переїзд до Канади.

Ласкаві зголошення приймає Адміністрація „Сільський Господар“ у Львові.

ОКОЛО 30 МОРГІВ РІЛІ і довільна скількість ліса в селі Возилів, повіт Бучач. Залізнична станція Бучач віддалена 24 км. шосею. Ціна за рілю 425 зол., за ліс від 220—375 зол. за морг, платна до кінця біжучого року. В цілі оглянення зголошуватися у завідателя фільварку. Зголошення прямувати до Адмін. часопису „Сільський Господар“ у Львові, Ринок 10/II. для „Парцеляція“. На відповідь проситься залучити поштовий значок.

Відновлено з 1 липня ц. р.
популярний ілюстрований літературно-науковий часопис, що давніше виходив у Варшаві

„НАШ СВІТ“

Рік Видання V.

„Наш Світ“ — журнал для всіх — для міста й села, виходить 15 кожного місяця й містить повісти, оповідання, вірші, спогади, статті, з ріжних ділянок знання, рецензії на книжки, новинки й т. ін.

Додаток: Бібліотека „Нашого Світу“, яка виходить неперіодично: повісти, оповідання, спогади.

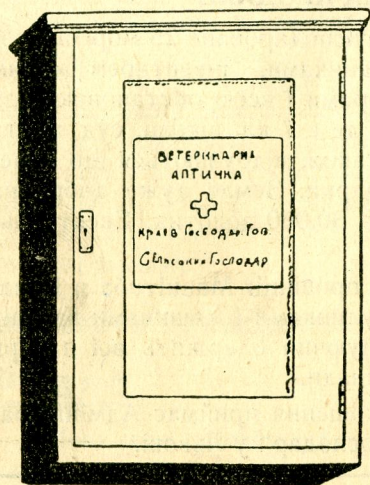
Премії: Видавництво призначило дві премії — 20 і 10 зол. для тих Передплатників, які по виході Ч. I. „Нашого Світу“ надішлють найцінніші поради щодо дальшого видавання його.

Передплата: на 3 місяці (від 1 липня) — 1 зол. на 6 місяців (до кінця року) — 2 зол. Оказове число „Наш Світ“ — 35 грошів. Кожний том бібліотеки „Нашого Світу“ для передплатників 40 гр. (за 1 том згори, разом з передплатою на часопис.

Надіємося, що всі наші колишні ВП. Передплатники й Читачі негайно передплатять „Наш Світ“.

Адреса: „Наш Світ“, Луцьк, Ягайлонська 31.
Редактор-Видавець
(-) В. Островський.

Відновлюйте передплату!

ВЕТЕРИНАРІЙНІ АПТЕЧКИ

необхідні для кожного Кружка і Філії «Сільського Господаря», Районової Молочарні й поодиноких хліборобів з найкращими ліками для лікування сільсько-господарських тварин доставляє негайно

**Краєве Господарське Товариство
«СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР»
у Львові, Ринок ч. 10. II. поверх.**

Разом зі шафкою величина:

Ціна зол.

З опаканням і пересилкою

Самі ліки:

Ціна зол.:

З опаканням і пересилкою

I. II. Ш.

30.— 50.—

35.— 60.—

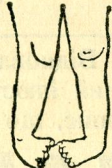
10.50 23.— 40.—

13.— 27.— 45.—

Фабрика штучних ніг і рук; ортопедичних апаратів на викривлені ноги; ортоп. горсетів для горбятих. Пропуклинових бандажів; опаски проти обниження жолудка.

Цінники даром.

М. Полячек, Самбір 39.

Пасічники!

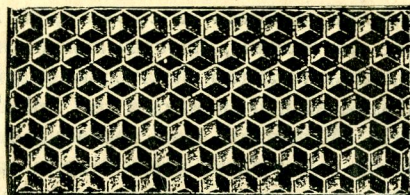
**Найкраща
ВОЩИНА**

в кооп. „РІЙ“

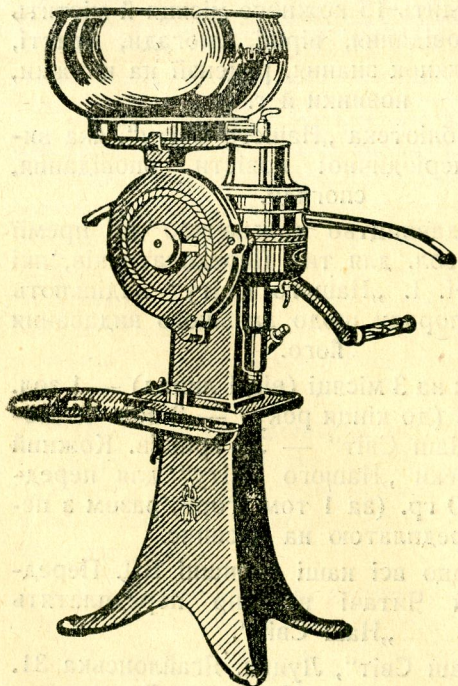
Львів, вул.

Бляхарська

ч. 20.

вирішить — чи будете мати цього року мед чи ні. 1 кг. (13—14 плястрів) вощини 6 зол. для членів опуст. — Підпирайте свої вироби і свою організацію.

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня 1931. р. ми признали фірмі

**Краєвий Молочарський Союз
„МАСЛОСОЮЗ“**

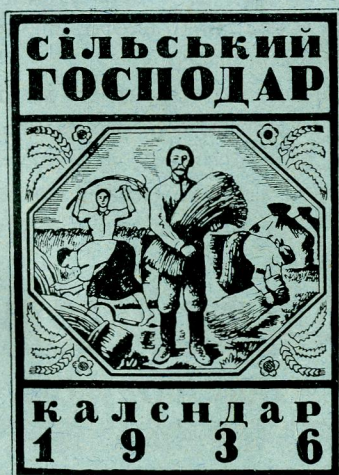
виключне право продажі наших кружлівок „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ“ так ручних як і моторових для всіх українських кооператив на терені воевідств: львівського, станиславівського і тернопільського.

В звязку з цим просимо українські кооперативи звертатися по всякі інформації в справі купна кружлівок і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові, вул. Б. Гловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо замовлення дані іншим нашим заступникам не будуть виконані.

Т-во Альфа-Ляваль

Спілка з обм. порукою.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

Господарі, Хлібороби!

Пам'ятайте, що наше Т-во „Сільський Господар“ на рік 1936 готує для Вас прецікавий календар, який є дальшим (VIII) томом господарської науки. Календар вже друкується і незабаром завітає на наші села до Вашої хати. Лише не цурайтесь цього вчителя. Ціна календаря 1.50 зол., пересилка 0.25 зол. від 1 прим. а 0.50 від 2 до 4 примірників. Хто закупить за готівку 5 прим. дістане ще один даром і Т-во оплачує кошти пересилки. На кредит не висилаємо.

Адміністрація.

ЧЕРВІНКА СВИНЕЙ

Щіплення охоронні і лічнічі.

Тільки сироватка і культура Фірми

„S E R O V A C“

SP. Z O. O.

Львів, вул. Сенаторська 5. Тел. 201-07.

Поучення висилається на бажання.

БАТЬКУ! Якщо бажаєш своїй дитині добра — то
запренумеруй для неї

„ДІТОЧУ БІБЛІОТЕКУ“

яка коштує на цілий рік лиш 5 зол. Дитина буде ді-
ставати щомісяця 1 книжечку.

Адреса: „ДІТОЧА БІБЛІОТЕКА“ ЛЬВІВ, вул. Зімо-
ровича ч. 3.

ВАЖНЕ ДЛЯ ЖІНОЦТВА.

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“,

часопис для українського жіноцтва вихо-
дить в КОЛОМИЇ, вул. Замкова 37.

Містить статті про суспільні справи, вихо-
вання дітей, організацію жіноцтва, гігієну,
літературу, народне мистецтво, новітню ха-
тню господарку і приписи кухонні.

Річна передплата лише 7 зол.

Пишіть за оқазовим числом.

ВИСОКА ШКОЛА ПОЗАОЧНИХ СТУДІЙ.

Український Технічно Господарський Інститут

продовжує впис на:

1. **Високошкільний Економічно-Коопера-
тивний відділ**, по закінченню якого дається
диплом з титулом економіста,

2. **Курси українознавства** — з широкою
програмою,

3. **Фахові курси** — бухгалтерії, чужих
мов (англійської, німецької і французької),
пасічництва, садівництва, перероблення садо-
вини та городини, оброблення шкіри, мило-
варства, радіотехніки, фотографії. По закін-
ченню курсів дається свідоцтво. Передбача-
ється відкриття і інших курсів.

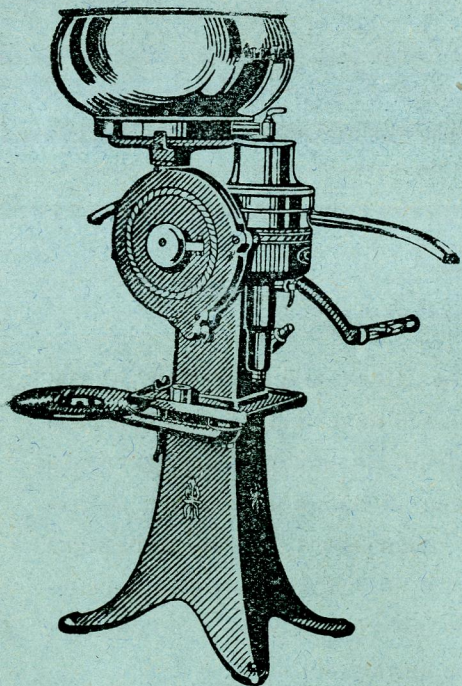
Навчання провадиться кореспонденцій-
ною методою.

Проспекти і програми — безплатно. На
ширшу відповідь прикладати міжнародний
поштовий значок.

Поштова адреса:

Ukrajinský Technicko-Hospodářský Institut,
Poděbrady, Tchecoslovaquie.

або Товариство „Сільський Господар“, Львів,
Ринок 10.

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня
1931. р. ми признали фірмі

Краєвий Молочарський Союз „МАСЛОСОЮЗ“

**виключне право продажі наших кружлівок „АЛЬФА-
ЛЯВАЛЬ“** так ручних як і моторових для всіх україн-
ських кооператив на терені воевідств: львівського, стани-
славівського і тернопільського.

В звязку з цим просимо українські кооперативи звер-
татися по всякі інформації в справі купна кружлівок
і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові,
вул. Б. Гловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо за-
мовлення дані іншим нашим заступникам не будуть
виконані.

Т-во Альфа-Ляваль
Співка з обм. порукою.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.

Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . 2.— зол.
за пів року . 4.— „
за цілий рік . 8.— „

За кордоном: В Америці і інших краях . 2.— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 левів
Замовлення і гроші в Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціна сторінки 1 раз . . 200.— зол.
половина сторінки . . . 120.— „
чверть . . . 65.— „
одна восьма „ . . . 35.— „

За першу і четверту сторінку окладки 50% дорожче.
За оголошення в тексті . . . 30/ „
Дрібні оголошення по . . . 30 сот. за слово.

Поодинокі числа коштують 40 сот. Передплату треба висилати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, II. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на нашеkonto в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnj Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошовими листами на адресу Т-ва.

З М І С Т: Бажання рільника (вірш); М. Романюк: Інж. Р. Голод: Як і чим годувати безрого на бекон в літі; вет. лік. І. Кондра: Чому при зміні корму для тварин зеленого на сухий треба бути обережним; М. Б.: Почнім і ми сіяти ріпак озимий; Інж. М. Каплистий: Досвід на сіножатях; Р. Г.: Найвчасніша паша на весну; М. Д.: Де що про новітню гноївню; Садівництво і городництво: Р. Коцик: Осіннє чи весняне садження дерев; Б. С.: Плекайте полуниці; Інж. О. Локшій: Як сушити і білити горіхи; Кредит, позички, скасування податку; Інж. П. Зелений: Трійливі і істинні приби; М. Б.: Хоронить збіжжя від вовчка; М. Скурська: Як перевести господарський курс на селі. Запитання і відповіді (99—107). Дрібні поради. З життя Т-ва. Ріжне.

Бажання рільника

Пливе Іква бережками
Вітер хмари гонить,
Скрізь пшениченька ланами
В діл колосся клонить.

Хоч родюча наша нива
А доля щербата;
Споконвіку нещаслива
Хліборобська хата!

Повій вітре проти хмарі
Розвій громовицю;
Позбав кас від тої карі
Яка так нависла.

Коли-би то наша нива —
Золото родила;
Тоді й нам з такого жнива
Доля-б щось, лишила!...

Але мрії золотії
За вітром пустімо,
Та спілюю пшениченьку
Зжинати спішімо.

Нехай пісня обжинкова
Полями лунає;
Може доля краща, нова
До нас завітає.

Червона Гора М. Романюк.

Інж. Р. Голод.

Як і чим годувати безроги на бекон в літі

Ціна на безроги, головню беконові, стало в місяцях літніх є висока, в осени, натомість, — багато низша. А то тому, що скількість безріг в літніх місяцях меншає з причини браку паші до годівлі. На ринку показується менше товару, а осередки консумції краєві і заграничні, головню літниська, запотребовують чимраз то більше м'ясних продуктів. В осени є багато товару на ринку і то товару гіршої якості, тому, що протягом літа наші селяни зле годують молоді поросята на беконі.

Треба направити ті дві хиби; перше, селянин повинен придбати стільки паші, щоби міг виплекати безроги доброї якості на літні сезони і взяти добру ціну. Друге, почавши в літнім сезоні вміло плекати безроги молоді на бекон.

На літний час приспорити для годівлі: 1) зеленої паші; 2) паш богатих у вугливодні, як дерть ячмінна і житня, бараболя та пісне молоко.

Головно увагу належить звернути на скількість зеленої паші для безріг. Її належить мати стало в літі.

Зелену пашу давати цілу в часі як вона є молодю. Безрогів часто примушують у нас зідати всю зелену пашу. Тому краємо її та мішаємо ще з чимсь. Це не є добре, бо, коли давати цілу зелену пашу то безрога використовуює найбільш стравні частини, менше стравні оставляє. Коли хочемо зелену пашу краяти то найлучше краяти на довгу січку.

Не мішати зеленої паші з ситними пашами чи то з пісним молоком бо вимішана з пісним молоком спричинює дуже часто у безріг бігунку, а вимішана з ситними пашами спричинює зле використання відживчих складників ситних паш.

Ситні паші належить давати у формі густої папки. По зідженні її даємо зелену пашу. Пісне молоко належить давати не скорше як дві години по скормленню зеленої паші. Уникати давання паші в формі зуп (помий), що дуже часто в нас робиться, і що з засади річи є шкідливе. Буває таке, що безроги при звичанні до паш завдаваних в формі зуп не хочуть побирати їх інакше, тоді треба поступенно при звичаювати їх.

Які маємо зелені паші і як їх завдавати.

Найціннішою пашою зеленою для безріг є **люцерна і конюшина**. Їх належить давати перед цвітот, бо пізніше била деревніють і паша є мало стравна. Доброю пашою також є **сераделя**. Має вона справді менше складників відживчих, але можна її згодовувати в часі квіту.

Кукурудза і кінський зуб як зелена паша мають дуже мало складників відживчих. Мало

також надаються як зелена паша **мішанки**: пелюшка, вика, овес або ячмінь. Доброю пашою є **живокіст** однак треба його спасати скоро в стані дуже молодім, бо пізніше має за багато складників нестравних. Одною із ліпших паш зелених є **кропива**. Листя **буряків і брукви** належить давати дуже умірковано. Можна давати трави солодкі однак які два тижні перед цвітот.

Ситні паші і як їх давати. Даючи зелену пашу багату в білок і пісне молоко треба знати, що безрога одержує за багато білка і тому солонина на таким поросяти є занадто м'яка. Треба обовязково давати паші **ситні богати у вугливодні** (крохмаль, цукор). Такими пашами богатими в вугливодні є дерть ячмінна або житня і бараболя. Відповідна скількість дерті збіжевої дає солонину тверду. Дерть збіжеву належить давати, коли вже безрога має около 30 кг. ваги і тоді давати їй около пів кг. пізніше поступенно збільшати аж до 2 і пів кг. При кінці годівлі на бекон не давати зовсім зеленої паші тільки дерть і пісне молоко.

Грис пшеничний і житний в літі безрогам не давати, бо скількість білка потрібного мають безроги в зелені паші. **Дерті вівсяної** також не належить давати, бо обнижує вартість солонини. Однак можна її давати маткам або молодим поросятам.

Цілого збіха не скормлювати, бо воно малостравне. Зовсім не належить давати в літнім сезоні паш богатих в білок, якими є макухи, мучка з крові і м'яса, бо це все заступає нам молоко і зелена паша. Але коли будемо годувати бараболю, буряками і бруквою, то належить давати тих паш богатих в білок.

Молоко належить давати солодке або зовсім скисле, ніколи натомість надквасніле. Побираючи молоко з молочарні, належить підогріти його до відповідної температури, бо дуже часто молоко є заражене бактеріями сухитничими і безроги заражуються ними. Обовязково безрогам давати води без огляду чи даємо молоко чи ні, бо це дуже відбивається на годівлі.

Ніколи не забувати безрогам додавати до корму річовин мінеральних, як **пашне вапно, креда** і т. д., котрих дуже багато потребує молодий організм. Це ми спостерігаємо по тім, що безроги часто перевертають підстилку, обгризають підлогу, мур, і т. д. Це доказує, що безрога потребує багато вапна, за котрим всюди шукає. Добре є дати безрозі до корита троха землі, піску і попелу з дерев листястих, ніколи зі шпилькових. Перед даванням корму корита добре вичистити.

1. Кондра, ветер. лікар.

Чому при зміні корму для тварини зеленого на сухий і навпаки треба бути обережним?

Кормовий провід тварини є вже зі самої природи (відповідною будовою, механічною і хемічною роботою) достосований до побирання означеного рода корму та її особливого використання. Тому він при звичається з часом до побирання такого, а не іншого роду їжі, а коли ми подамо йому їжу дуже відмінну від звичайної, без жадної попередньої підготовки, то він відмовляється правильно користуватися нею і попадає в недугу.

Наприклад:

Весною зчаста нездужають тварини чи коні, коли вийдуть зі стаєн (де годовані були здебільша сухими пашами) на пасовисько, ба-

замоклий або недосушений овес, ячмінь і ометця.

Причиною недуги в обох случаях є тут настільки якась невідповідна важкостравна паша, скільки нечаяна зміна зовсім нормального і легко стравного корму, бож прецінь в зимі, худоба відповідно годована тією пашою, зовсім добре її травить та використовує. Колиб ми звертали увагу на цей, на початку виявлений момент, щоби ступнево при звичувати кормовий провід тварини до нової паші, то напевно малиби ми менше страти в годівлі домашніх тварин та менше мороки з їх лікуванням.

Плянтація помідорів у о. Ганаса
в Збоїсках під Львовом.

гате в соковиті зелені рослини. Тоді у тварин повстають такі недуги, як здуття по спожиттю більшої кількості росистих конюшин та стручкових рослин, пораження жвача, забиття жвача і книг, бігунки, катарі шлунка й кишок і врешті затруття різними трійливими рослинами. В коней появляються кольки з переповнення шлунка й кишок легко газуючими рослинами (як свіжий овес, ячмінь, жито) бігунки тощо.

Подібно діється в осені, коли кінчиться зелена паша, а худоба чи коні перейдуть зразу на пашу пізно осінню чи зимову. Поминаючи випадки задавлення буряками чи картоплями, що водяться у цю пору, як хвороба сезону появляються тоді, як у коней так й у рогатої худоби, часті здуття і забиття шлунків від бурячанного і капустяного листя, картопель, буряків, привялої недосушеної конюшини, сирого привялого або зле висушеного, чи недоквашеного кінського зуба й врешті після халасування грисом, зглядно брудною ометоцею.

У коней причиною недуги найчастіше буває

Тому, заки поженемо тварини на зелену пашу, треба звільна при звичувати до неї їх кормовий провід, домішуючи до січки різану зелену траву чи конюшину і додаючи її щораз то більше, щоб врешті перейти зовсім на зелену пашу.

Навпаки в осені, коли худоба мусить приноровитися до сухої паші, не треба подавати їй зразу сухої січки з ометоцею, тільки з початку домішувати до січки різаний кінський зуб, люцерну, конюшину чи мішанку, пізніше краяи буряки, картоплі, щоб звільна пристосувати кормовий провід до виконання труднішого завдання.

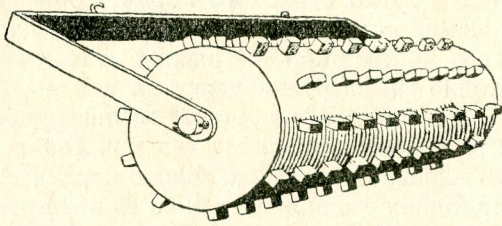
На цю зміну паші кладемо вже сьогодні особливо увагу, бо незабаром наспіє осінній час, а з ним і т. зв. наглі випадки.

Колиж після, вашого недогляду, недуга вже захопить тварину, то треба розпізнати, що це саме за недуга і негайно її лікувати, а яким способом — про це розкажемо в слідуючому числі „С. Г.“

М. Б.

Почнім і ми сіяти ріпак озимий

Збіжжа в ц. р. 8—9 зол. сотнар. Немає виглядів, щоб ціна піднеслась, хіба троха на весні або аж тоді, як буде війна. З цього виходить, що збіжжеву господарку треба закидати, сіяти трошки для себе, а поле обернути на плекання паші для корів і свиней, для управи промислових, олійних та лісничих рослин.

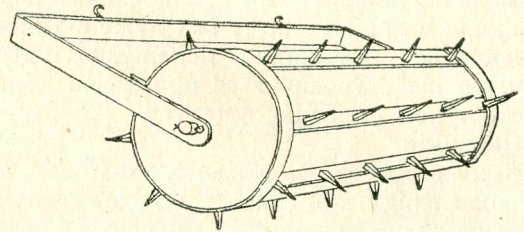
Якраз тепер на часі сіяти озимий ріпак. Ціна його є в чотири рази ророща як збіжжа.

Грунт під ріпак має бути добре вироблений і вгноєний, не зимний, не вогкий і не сухий, але багатий у вапно; якщо вапна там немає, тоді погноїти його вапном або суперфосфатом. Ріпак добре вдається на ґрунтах і в підсонню там де добре вдається пшениця та де зимою випадають сніги. На горбах, де вітер змітає сніг, ріпак може вимерзнути.

В сівозміні ріпак йде по сулушках коню-

шини, ячменю та в пару, тобто по рослинах, які скоро з поля сходять і дають змогу приготувати ґрунт.

Сіють ріпак в рядки 8—10 кг. на гектар; найкраще сівалкою в 40 см. рядок від рядка, щоб опісля можна було ріпак підгорнути і зпушити землю. Зерно висівається на 1½—2—3

см. заглибоко, залежно від посухи та ґрунту. Колиб в час посіву було сухо, тоді поле по посіві валкується, щоб притягнути вогкість до насіння. Колиб після висіву пішов дощ і збив землю, тоді треба перейти валком зубчастим (див. мал.). Без валка треба землю хіба зрушити мотиками.

Докладно про плекання ріпаку і інш. олійних рослин знайдуть читачі в книжечці Боровського „Олійні рослини“, що коштує 50 гр., а пересилка 20 гр.

Інж. М. Каплистий.

Досвід на сіножатях

З п'ятих досвідів, що були переведені цього року весною, з 3-х вже маю висліди, а двох вислідів одержати не вдалось. На всіх досвідах далось зауважити, що на підсипаних помічними погноями травостан цілком мінявся. Особливо яскраво кидалось у вічі збільшення метеликоватих та широколистяних рослин.

Ось що розповідає секретар Кружка „С. Г.“ в Ріпчинцях Мартинів: Досвід ставив на найгіршій частині сіножати, а вже на початку весни була помітна різниця в забарвленні ділянок, а далі можна було бачити більшу кількість конюшини та значно густішу траву. Щоби дати змогу господарям придивитись до зміни трави на гноєних ділянках, господарі кілька неділей ходили оглядати досвід та дивувалися великій зміні. Зміна ця виглядала так: на кращому ґрунті без гною зібрано зі 100 м. кв. сіна 35 кг. на супертомасині азотн. — 50 кг., а на супертомасині азотняковій та солі потасовій — 55 кг.

Другий звіт так звучить: Підписаний Гриць Пелехатий голова Кружка „Сільського Господаря“ в Опарах здає слідуючий звіт у переведенню досвіду обсіяння штучними погноями сіножатий: на 100 м. кв. без погноїв зібрав сіна 55 кг., на 100 м. кв. обсіяних супертомасиною азотняковою — 60 кг., на 100 м. кв. обсіяних двома погноями (супертомасина азотнякова і сіль потасова) — 73 кг. Сіно зібране на помічних погноях гатунково далеко краще. При важенню сіна були свідками Савчула Гринь, Павлишина Н. і Пелехата Т.

(Опарі, дня 7. VII. 1935 — підпис).

Попробуємо оцінити надвижку від уживання погноїв на цих сіножатях і тим способом дати ясну відповідь чи варта пропагувати помічні погної чи то лише фабриканти дурять хлопів, — як не раз приходить чути на селі. Отже:

Досвід Степана Мартиніва в Ріпчинцях: Надвижка сіна на 1 га. — 20 сотнарів, це вартує 120 зол. Помічні погної коштують 85 зол.

надвижка на гектар 35 зол. Одначе нам не вільно так оцінювати, бо не вага тут важну ролю відіграє, а якість сіна. Сам Гринь Пелехатий твердить, що гатунково сіно на помічних погноях було далеко краще, а також тверджу, що споживча вартість, збагачена

У Мартинова буде такий підрахунок:

1. ділянка з 2 погноями з 1 га —	55 м. сіна а 6 зол.	330 зол.
2. „ без погноїв з „ —	35 „ 4 „	140 „

Надвижка врожаю 190 зол.

погної: 4 метри соли потасової — 40 зол.

3 „ супертом. азот. — 45 „

Кошти погноїв 85 зол.

Правдива надвишка 105 зол.

У Пелехатого Гриня такий підрахунок:

1. ділянка з 2 погн. 73 м. сетн. а 6 зол.	438 зол.
2. „ без погн. 55 „ 4 „	220 „

Надвижка врожаю 218 зол.

погної у 1. випадку 85 „

Правдива надвишка 133 зол.

Гадаю, що так 105 як і 133 золотих надвижки з 1 гектара — така вже сума, що варто зацікавитися помічними погноями та поволи вивчати так самі погної, як і свої ґрунти, та

способи і норми уживання помічних погноїв. Тож учімося та збогачуємося. Про третій досвід іншим разом.

Р. Г.

Найвчасніша паша на весну

Найціннішою ранньою пашною рослиною є вика озима. За виїмком земель дуже сухих пісків і тяжких глин, вика озима вдається на всіх землях. Сильно укорінена в осені, на весні скоро росте, даючи вже в початках мая зелену пашу. Завдяки сильному затіненню легко зносить весняну посуху. Вику починаємо спасати в маю, коли іншої зеленої паші ще немає.

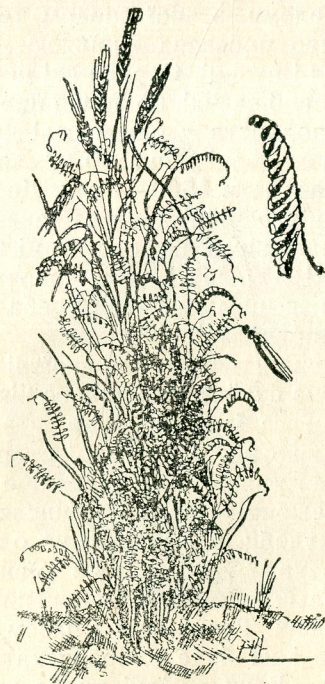
По виці озимій можемо ще сіяти інші рослини, як: просо, кінський зуб, соняшник, зелену пашу, мішанку стручкових, садити брукву, пашну капусту.

Земля під вику озиму мусить бути добре управлена. Можна її сіяти тепер по мішанках, вчасних бараболях, по ячменю, житі. По мішанках і бараболі сіємо без обірнику, по житі і ячмені — конечно дати обірнику. Тоді стерню драпакуємо, вивозимо обірнику і оремо поле під засів. Коли сіємо без обірнику можна дати помічні погної супертомасини около 200 клг. і потасової соли 150 клг.

Найвідповідніша пора сіяння друга половина серпня. Висіваємо її з житом, а на пізнішу пашу з пшеницею. На 1 гек. висіваємо вики 100—120 клг., а жита 35—50 клг., пшениці до 60 клг.

Для одної корови на один місяць потрібно 3—4 ари (ар 100 м²) такої мішанини.

На сіно і на насіння там де не вдається

Мішанка вики озимої з житом.

ся конюшина. Сіно дає добре і смачне. Найголовнішою перешкодою є купно насіння. Закупити його через філію „С. Г.“ в малій кількості висіяти на насіння, а на слідуючий рік вже будемо мати насіння власне.

М. Д.

Дещо про новітню гноївню

Зберігання гною обірнику має для хлібороба велике значіння тому, що обірником навозить він рілля, робить її урожайною та завдяки цьому навоженню твориться врожайна почва. Прикмети ці має тільки добре зберіганий обірник. Зберігати гній можна під худобою, або на гноївні. Зберігання гною під худобою тому корисніше, що він не тратить багато поживних речовин, головню найціннішої річовини азоту. Але тут є деякі труднощі з стайнею. Перш усього вона повинна бути **глибока з переносними жолобами**, треба **наладнати добре провітрювання** та все розпоряджати **доволі великою кількістю підстілки**. З гігієнічних оглядів переховування обірнику під худобою незовсім відповідне, бо тварина вдихує випари і гази, які у такій стайні творяться, а через це винижнює свої легені та робиться податна на хвороби.

Хто з хліборобів незможе забезпечити стайні у вікна, переносні жолоби, вентиляцію та у кого підстілки є мало на прикривання гною — той повинен мати гноївню. В кількох словах вичислю бодай найважніші ціхи гноївні. Заки це зроблю хочу на цьому місці зазначити, що наші гноївні це не є жадні збірники доброго і повновартного обірнику, але купи соломи, з якої сподом тече брудна теч фалшиво прозвана гноївкою, занечишчуючи подвіря і вулиці. Страти які поносить через це хлібороб великі, бо як що приймемо, що на сто господарств у однім селі кожне тратить в одному році лише 50 кг. азоту то це дає суму **вартости 1500.— зол.** До цього додаймо адміністраційні кари за занечишування дороги то побачимо, що страти ці будуть куда більші! Цей малий і дуже неповний показчик учить нас що нам конче треба закладати гноївні але правильні.

Найкращим місцем для гноївні буде північна сторона стайні. Як що цього ніяк зробити не можна, через брак місця, то вказаним є затінити гноївню від полудневої сторони деревами; до цього надаються найкраще липи і дикі бози. Величину гноївні обчислюємо після кількості худоби, приймаючи на одну велику штуку 4 м. кв. гноївні. Спід гноївні будують непронускальний цебто навожений глиною і вибрукуваний. Такий спід з часом насититься гноївкою і не буде її пропускати у спідні шари землі. Боки гноївні треба вимурувати з каміння або з цегли і залляти цементом а не вапном, через це, що гноївка нищить вапняну заправу. Глибина гноївні залежна є від висоти вимурованих боків, однак найменше 50 см., при чому має бути легкий схил до середини у відношенню 1:50. Треба тямити, що на гноївні повинен бути уложений обірник так як його

викидаємо зіпд худоби верствами починаючи з краю та добре вдоптуємо його. Ніяк не можна допустити до цього, щоби до гноївні вливалася дощева вода з дахів і з подвіря.

Згідно з найновішими вимогами хліборобської науки найкраще окремо зберігати гній обірник а окремо гноївку. Річ в цьому, що гноївка зберігана всуміш з гноем-обірником тратить поважну кількість азоту або через випарування, або від ферментування. Тому окремо будують збірник на гноївку (яка має відпливати до неї прямо з стайні) найкраще критими проводами, щоби якнайменше стикалася з повітрям. Збірник мурують з цегли спеної цементом з розрахунком 1,5 м. куб. об'єму на одну штуку. Спід обовязково з цементу. Верх треба накрити щільно дошками, по перше, щоби утруднити доступ повітря, а по друге, щоби забезпечити збірник перед водою. Гноївка повинна прямо стікати до збірника і не змішуватися з гноївкою на гноївні, а це тому, щоби: 1) Не виповнювався заскоро збірник; 2) Щоби непотрібно не розводнювати високовартостевої гноївки. Вартість чистої гноївки побачимо з слідуочною таблички:

гноївка:	азот в (‰)	фосфор проміллях	вапно на 100*	потас
кінська	14	0,1	3,2	15
худобяча	16	0,1	0,3	15,5
овеча	15,1	1,3	1,8	18
безріг	6	1,6	0,1	8,5

А тепер порівняймо так звану гноївку з гноївні; вона має (в‰) азоту 1,5; фосфору 0,1; потасу 4,9 і вапна 0,3. З того кождий хлібороб наглядно бачить скільки він тратить дороговісних речовин, а саме, азоту і потасу через недбале зберігання гною. Зауважмо спадок азоту (‰) з 14 на 1,5 і потасу з 15 на 4,9.

На кінець декілька завваг що до величини збірника на гноївку. Я вже зазначив що треба 1,5 м. куб. цебто на 5 дорослих штук треба 1,5×5, а крім цього даємо добавку 1,5 м. куб. на молодь при чому чотири телята + 4 безроги + 4 вівці числимо за одну дорослу штуку великої рогатої худоби. Глибина збірника на гноївку вагається від 2 до 3,5 м. Гноївку зберігати можна і до шести місяців та вивозити її бочкою на поле тоді, коли хліборобові цього потрібно. Щоби надмір дощової води підчас слот і розтопів не вливався до збірні з гноївкою будують менший збірник на воду де і частинно стікає „гноївка“ з гноївні. Гноївка з нього може бути з користею зужита до поливання лук і пасовиськ та не потребує бути розріджувана тому, що в ній і так нема багато поживних речовин.

*) 1 гр. на 1 кг. — Ред.

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

Роман Коцик.

ОСІННЄ ЧИ ВЕСНЯННЕ САДЖЕННЯ ДЕРЕВ.

Серед наших людей втерлося переконання, що все одно, чи посадимо щепу на весні, чи в осені. Кажуть: пощо садити деревце осінню, коли посаджене весною буде так само рости, а гріш не буде вложений вже осінню й даром через зиму лежатиме. Погляд цей цілком мильний, особливо у нас на Поділля, а чому — подам коротко.

1. Щепи посаджені в осені (зараз же як листо опаде), звичайно, витворюють перед зимою дрібні волоскуваті корінці, що вже ранною весною, як земля розмерзає, починають побирати зі землі потрібні річовини та побуджують деревце до життя.

2. В осені є все повний вибір дерев і щепів по шкілках. Нераз ми по довгих шуканнях вибрали відповідну відміну, пишемо десь у березні до шкілки, а дістаємо відповідь, що якраз та відміна вичерпана. Щож остається? Садити, що є, або чекати ще рік.

3. Щепа посаджена осінню, скорше розвивається, бо має зі зими вогкість, не потребує підживлення, що особливо при більшій скількості деревця є дуже утяжливим.

4. Осінню маємо більше часу, чим на весні. Весною можемо щепу підгноїти попелом та гноївкою і т.д.

Однак, на все є виїмок і тут також. Не садиться деревце в осені на ґрунтах з природи вогких, бо тоді легко перемерзають зимою; коли деревця посаджені весною, ростуть дуже гарно, однак виразно повторюю, що лиш на вогких.

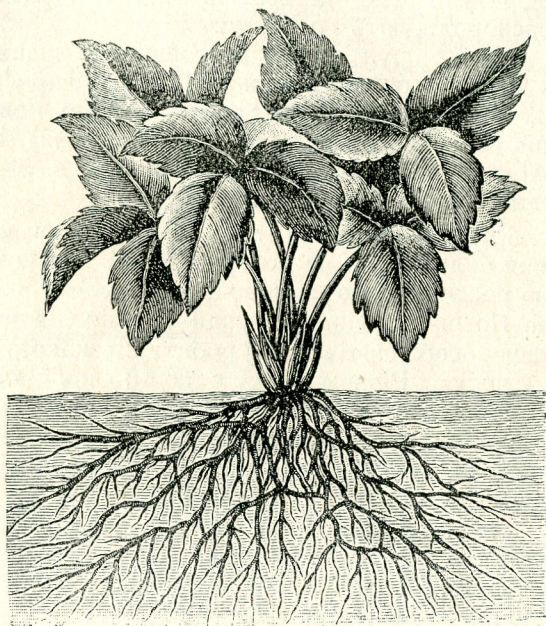
Саме тепер в шкілках йде сортування дерев на продаж, тепер є найбільше бажаних відмін і є деревця першорядні. Не гайте часу, а замовляйте, хто лише хоче заложити собі порядний сад.

В. С.

ПЛЕКАЙТЕ ПОЛУНИЦІ.

Хто мав в ц. році хоч пару добрих грядок цієї першої у нас ягоди, той напевно не шкокує, що послушав ради плекаті цю poplatну рослину. Перші ягоди у Львові продавались за 1 кг. 2,30 зол. Нище 50—60 гр. за 1 кг. ціна не спадала. З цього виходить, що площу полуниць треба у нас поширювати, а тим хто ще цієї ягоди не плекає — конче запровадити.

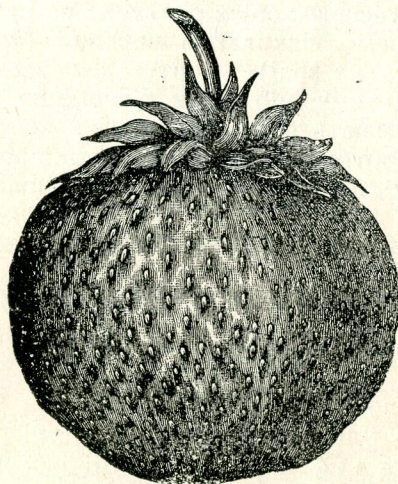
Полуниця не є вибаглива на ґрунт але краще вдається на глинясто-піскових, пожив-

Правильно посаджена полуниця.

них ґрунтах. Навіть на пісках полуниця родитиме лише треба угноїти їх компостом або додати до піску перевіреної глини.

Хто задумує закласти плянтацію полуниць, то саме час осінній для цього найкраще

Овоч полуниці.

надається. Лише треба приготувати відповідно ґрунт і придбати розсади добрих сортів.

Ґрунт під полуницю приготуємо так: Землю глибоко (на 2 лопаті) перекопують, і ріллю привалковують. Перед валкуванням розсипають по ріллі вапно (200 гр. на 1 кв.

метр). Як земля влється (2—3 тижні) треба угноїти її компостом. Компост міленько пригортають в землю (глибоко не слід). Разом з цим дають ще потасових солей (30—40 гр. на 1 кв. метр). Стількиж дають і суперфосфату. Погної ці розсипають по поверхні і заскороджують граблями.

Як що ґрунт так приготований розбиваємо його на грядки-загони на 1,20 цм. широкіх а довільно довгих, висаджуємо розсаду полуниць (садити можна до половини вересня). На такому загоні висаджують розсаду в 2—3 рядки у віддалі 35—40 цм.

Рослини садимо так, щоби шийка коріння була як раз на поверхні землі. Під кожною рослиною розсади зробити мисочку з землі. По висадженню розсади у вечір підлити водою, особливо це треба робити кількакратно як є посуха. Рівнож добре є що 10 день підливати розсаду розпущеною гноївкою. Робити це в похмурну погоду або під вечір. Колиб ґрунт під рослинами злягся або поріс бур'янами, треба розсаду просапати.

На зиму (кінець жовтня) ділянку суниць покрити галуззям шпилькових дерев, або натином з бараболі або й мервою. Це для охорони від морозів у безсніжну зиму.

Інж. О. Локш-ий.

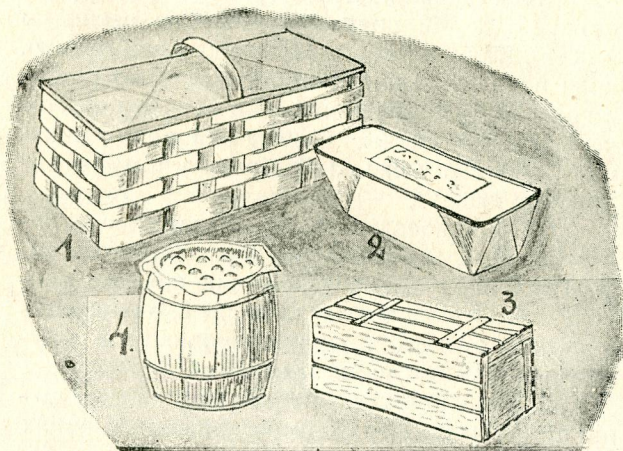
ЯК СУШИТИ І БІЛИТИ ВОЛОШСЬКІ ОРІХИ.

Сушимо волошські оріхи для того, щоби можна було їх довго і безпечно зберігати, а також тому, що висушений продукт не тратить на вазі і на такий є добра ціна і купець. Перед сушенням оріхи сортуємо по їх величині при чому відкидаємо порожні (які легко пливають на воді). Сортування має велике значіння тому, що оріхи рівномірно висихають бо мають однакову степінь вогкості, а також сортовані можна вигідніше продати.

Для сортування вживають циліндрів з

дротяним ситом що обертається. Оріхи всипають до середини циліндру, при чому підчас обертання циліндра менші оріхи проскакують назовні, а більші лишаються.

Висортовані оріхи білять. Справа в тім, що оріх висушений без білення завше при сушенню темніє. Такі оріхи ціняться дешевше і їх не радо купують. Ринок завше вимагає гарного товару.

Ріжні посудини для транспорту овочів.

Відбілюємо оріхи в той спосіб, що приготуємо росчин: даємо до 42 літрів води 2,25 кг. нелюсованого вапна і лишаємо стояти, час від часу перемішуючи аж росчин буде мати вигляд сметани. Осібно росчиняємо 1,25 кг. звичайної соди в невеликій кількості води. Змішуємо ці два росчини разом і залишаємо встоятися 24—30 годин. Прозору теч яка утвориться на горі зливаємо і до неї всипаємо оріхи на 3 хвилини, після цього оріхи не ополіскуючи зараз же сушимо на сонці тонкою верствою, або в сушарці. В сушарці сушать оріхи при температурі 50—60° Цельсія до 18—20 годин.

КРЕДИТ НА ЗАГОСПОДАРЮВАННЯ ЛУК.

Львівська Хліборобська Палата повідомляє, що буде уділювати кредити на поправу лук за посередництвом Повітових Виділів. Позичку уділювати будуть в натурі (не грошях) т. є в насінню трав і помічних погноях — на літ 5 при 3% річно. Сплата розпочнеться в 3-ім році по їх уділенню. Подання на позички належить складати до Л. Х. П. найпізніше до 15. вересня 1935 р.

ВОЄННІ ПОЗИЧКИ.

Господарства до 50 га, обтяжені належитостями був. Галицького Воєнного Кредит-

тового Закладу, користають з цілковитого уморення кредитів, на підставі розпоряд. Міністр. Скарби з 12. XII. 1934 р. Д. З. поз. 839. Банк Господ. Краєвого уморює такі кредити з уряду.

Скасування 10% додатку до ґрунтового податку. На підставі розпорядку Мін. Скарбу з 15 VII 1935 (Д. З. Р. П. ч. 56, поз. 363) скасовано 10% додаток до ґрунтового податку починаючи від влат по 31. VII. 1935.

Відновлюйте передплату!

Инж. П. Зелений.

Трійливі і їстівні гриби

Гриби відіграють між рослинними кормами важну роль, а то тому, що мають в собі велику кількість поживних речовин. Відомо як велику прислугу віддають вони бідному населенню в гірських околицях, де грибів багато, а іншої поживи бракує. Зрештою такі гриби як боровики, печериці, рижі і т. п. є продуктами масового спожиття і на ринку загально пошукувані, бо відзначаються делікатним смаком і приємним ароматом. Вкінці є гриби от. пр. труфлі, за котрі любителі платять навіть високі ціни.

Головною складовою частиною свіжих їстівних грибів є вода, бо 80—90%. Дальше йдуть азотові (білковинні) речовини, яким гриби завдячують свою значну поживність. Є їх у свіжих грибах від 4.5—9% (труфлі), підчас того як у свіжій збіжжю тихже речовин є 11—12%, у свіжій м'ясі около 16%, горосі 22.5%. Значно змінюється відношення поживних речовин в грибах висушених, що бачимо в нище поданій табельці:

в процентах:

Назва грибів	Вода	Азотові речовини	Товщ	Грибник	Попіл	Вуглеводан
Труфлі свіжі	77,06	7,57	0,51	6,36	1,92	6,58
Труфлі сушені . . .	4,35	33,89	2,01	27,07	7,80	24,88
Печериці свіжі . . .	89,07	4,88	0,20	0,83	0,82	3,57
Печериці сушені . .	11,66	41,69	1,71	7,16	7,03	30,75
Боровик свіжий . . .	87,13	5,39	0,40	1,01	0,95	5,12
Боровик сушений . .	12,81	36,60	2,70	6,87	6,45	34,51

В попелі грибів є багато потасових фосфорових солей. Гриби сушені дають 5—15% попелу, збіжжє 2.5—3%. В 100 част. попелу грибів є около 50% K_2O , а 20—37% P_2O_5 .

На нещастя в лісах побіч добрих їстівних грибів — ростуть з вигляду до них подібні, часто навіть приємніші для ока, а шкідливі, яких спожиття може бути причиною смерті. Тому так важною річчю є добре відріжнювати гриби їстівні від трійливих. Які складники мають в собі трійливі гриби — не багато можна сказати, бо досі мало ними займалися. Правдоподібно всі трутини є алькальоїдами, чого доказом є мускарин і аманітин знайдені у звичайному мухоморі, а в мухоморі бульвастім знайшов Будієр алькальоїд бульбозину. Синіння декотрих грибів по переломленню залежить не від якоїсь трійливої субстанції, але від певного рода живиці, яка знаходиться в комірках гриба, а котра під впливом повітря окиснюється і приймає синю краску.

Хоч як велика є різнородність у світі грибів, то нема загальних ціх, на підставі яких можнаб розпізнати їстівні гриби від трійливих. Залишається одиноко відріжнювати гриби при помочі докладних описів і вірних рисунків. Але це вже вимагає певної спостережливості, тому найкраще булоб не збирати таких грибів, які вже на перший погляд є дуже подібні до грибів трійливих. Бувби це найкращий спосіб охоронитися перед отруєнням.

У нашій народі і серед наших господиень є поширених багато усіяким пересудів що до розпізнавання грибів трійливих від їстівних. Та всі ті „розпізнавчі ціхи“ не мають жадної практичної вартості. От приміром загально є поширена думка, що всі отруйні гриби підчас варення чорнять срібну ложку або добре білену риночку. З другої сторони цебуля перекроена добре очищеним ножом лишає рівнож на ній темну пляму. Зрештою старі печериці (Агарікус кампестріс) і кавпаки (Копрінус коматус) мимо чорніння підчас варення є нешкідливі, лиш менш смачні від молодих. Таксамо синіння або чорніння гриба по переломанню, перекроєнню або скаліченню не може бути доказом їх отруйності, бож таку саму прикмету мають гриби їдомі от. пр. синяки (Болетус кіанесценс), і т. д. Краска споду капелюха рівнож не багато остерігає, бо саме в сирійжках (голубінки) так в їстівних як і в отруйних бляшки під сподом капелюха є білі або жовтаві. Є ще червоність споду капелюха в роді „Болетус“ (родина грибів правдивих) може послужити яко знак його отруйності, бо саме отруйні, як гриб діявольський (Болетус сатанас і Болетус енитропус) відріжняються саме тим, що спід капелюха є криваво червоний, чого їстівні гатунки не мають. Тверднення грибів підчас варення рівнож не може служити за ознаку шкідливості, бо це залежне є від більшої чи меншої кількості білка, який підчас варення стинається.

Так звані лисички (Кантареллюс кібаріус) хоч в часі варення тверднуть, є одначе смачні, поживні і їстівні. Вкінці смак не все остерігає нас про отруйність гриба, бо мухомори в смаку є солодкі і досить приємні, а в своїх наслідках страшні. Ще в сироїжках може смак подекуди служити яко ціха розпізнавача, бо у свіжому стані острі і сильно гіркі по скоштованню вказують на трійливість, натомість сироїжки з смаком лагідним солодкавим і приємним (хоч дещо перцеваті) є їдомі і смачні. Але та ціха не дасться знова застосувати в молочаях (Ляктаріус) до яких належить і ридз. Всі молочаї мають смак якби палючий, гіркий, перцеватий, а мимо того їсться їх, особливо солені і квашені, бо той смак по спаренню горячою водою зникає. Словом гриби отруйні не мають жадної виразної ціхи, котра остерігалаби нас про їх шкідливі властивості. Тож бажаючи докладно знати які гриби є їдомі, а котрі трійливі треба руководитися, як це я вище зазначив, добрими і докладними описами та докладно виконаними малюнками.

Як я вже в попередній статі говорив, гриби є рослинами і наука яка ними займається звється ботанікою. Тому, що родина грибів є дуже велика, тож для кращого і доцільнішого їх пізнання муситься їх поділити або як це кажется покласифікувати на відповідні групи, ряди, родини.

Всі їстівні і трійливі гриби належать до двох груп, а саме до підставчаків і мішочників. Не буду тут описувати чим ті дві групи між собою різняться, бо це задалеко нас завело, як рівнож не буду описувати усіх їстівних грибів, бо надто багато їх є, а зрештою і місця в нашій часописі обмаль. Здалабы популярна книжочка про гриби, в якій було б і місце на докладніші описи їстівних грибів. Натомість зазнайомімся дещо ближче із отруйними грибами, пізнаймо їх властивості і запобігаймо усяким нещасливим випадкам, які рік річно в часі грибового сезону трапляються лиш тому, що часто гриби отруйні беремо за їстівні а як наслідок тої помилки є захоріння, а навіть випадки смерті.

В групі грибів правдивих є отсі трійливими:

1) Гриб діявольський або кривавий: Капелюх взнесений, грубий, м'ясистий, оріхово-брунатний, часто на горі мармурковатий, в середині білий або жовтий, по зломанню червоніє, а вкінці синіє. Стовбур високий, грубий, в середині роздутий, як молодий то жовтий, опісля кроваво-червоний і делікатно сітковатий. Росте в лісах темних і вохких в місяці серпні і вересні. В нашій краю досить рідкий. Дуже небезпечний.

2) Гриб вовчий (червоніжка): Капелюх півкулистий або подушковатий, м'ясистий, краски темно-кроваво-червоної. Стовбур гру-

бий, в середині повний, у горі помаранчевий, а далі червоний. М'ясо так капелюха як і стовбура жовте, на повітря сильно синіє, передовсім в долішній частині стовбура. Росте в лісах шпилькових і листових.

3) Гірчак: Капелюх подушковатий, досить плоский, часами дещо вгнетений, м'ясистий, сухий, за молоду яснийший, потім червоनावий; по зломанню синіє, запах пригадує блощиці, смак гіркий. Досить часто подибується його в гірських лісах. Дуже підозрілий.

В групі грибів Агарікус найбільш небезпечними є родина мухоморів (Аманіта). Гриби ці відзначаються тим, що замолоду є покриті опоною, котра в міру зросту гриба розривається і при підставі стовбура залишається щось в роді похви, а під капелюхом ковнірець, а на самім капелюсі кусники тої опони.

1) Мухомор червоний. Стовбур білий, грубий, у долині подібний до булави. Капелюх помаранчево-червоної краски, часто покритий білявими бородавочками. Бляшки капелюха однакової довготи, густі, широкі, сніжно-білі, зубковані. Росте по лісах вкінці літа і на початку осені.

2) Мухомор бульвастий. Стовбур у долі булавоватий. Капелюх найчастіше зовсім гладкий, сірково-жовтий або блідо-цитринувий. Бляшки нерівної довготи, гладкі білі. Не взяти його часами через помилку за лісну печерицю, яка рівнож має ковнір і стовбур у підстави згрубілий, лиш спід капелюха не білий, а рожевий. Запах печериці приємний, мухомора прикрий. Скірка у печериць здимається, у мухоморів ні. Цей мухомор росте усюди від серпня до осені.

3) Мухомор зелений. Стовбур стрункий, у горі дещо розширений. Капелюх гладкий, в середині дещо вглублений, оливково-жовтий, вохкавий. Бляшки капелюха широкі, нерівні, білі. Росте у вохких лісах осенню. Се відміна попереднього.

4) Мухомор плямистий. Стовбур у долі дещо лусковатий покритий грубою і сильно прилягаючою похвою. Капелюх темний, покритий білими бородавками. Бляшки в середині найширші. Росте по лісах від половини серпня до кінця жовтня.

Родина молочаїв (Ляктазія) — звуться тому так, бо коли їх надломити то виділяють сік молочний. Ростуть на землі.

1) Молочай коров'як (Ляктаріус веллерес Фр). Виділяє мало соку, смак солодкавий а пізніше перцеватий. Капелюх і стовбур покриті легким налетом. Бляшки брудно-біляві. Запах цілого гриба гнилавий. Росте в лісах шпилькових і листових.

2) Молочай рудий (Лякт. руфус). Гриб ржаво-мідяно-червоний, сильно пускає соки краски брудно-білої, смаку вострого і палючого. Стовбур вальцеватий, покритий делікат-

ними волосками. Капельюх краски ржаво-червоної. Ростає в сухих шпилькових лісах.

3) Молочай вовнянка (Лякт. форміно-сус). Величина середня, краска яснійша, беріг капельюха прикрашений вовнистою стрічкою, сік острій брудно-жовтий. Стовбур короткий, видутий, краски жовтавої. Капельюх в середині западений, вогкавий, ясно або темно тілистий, на яким видніють брунатнаві кола. Беріг підкинений. Ростає по шпилькових або мішаних лісах, на піскаватій землі в літі і осінню.

В родині сиріожок (голубінок) небезпечними є:

1) Голубінька блювак (Руссуля еметіка). Капельюх м'ясистий але крухий, в середині заглублений, гладкий, вогкавий, початково червоний, пізнійше брунатний або цеглястий, вкінці сіро-жовтий. Смак острій. Ростає в літі і на початку осені.

3) Сиріожка червона (Руссуля рубра). Стовбур новий, твердий. Капельюх червоний, гладкий і сухий, в середині вгнетений. Смак острій, палючий і гіркий. Ростає в лісах мішаних в літі і осінню.

3) Сиріожка вилковата (Руссуля фуреата). Капельюх м'ясистий, плоский, пізнійше вглублений або навіть лійковатий, краски різної від темно-брунатної, зеленої до брунатно-сірої. Вершок часто червоनावий. Стовбур грубий, гладкий, у долі вузький. Смак початково солодкий, пізнійше гіркий. Ростає осінню.

З інших трійливих грибів треба ще згадати про **порхавку землисту або бараболянку**. (Склеродерма вулгаре), яку деякі беруть за труфлі. Се гриб кулистий, або дещо плоский, покритий твердою сірою краски брунатно-жовтої, на вершку бородавковаті плями жовтаві. Смак має острій, неприємний, запах ароматичний. Ростає на берегах лісів, при дорогах, в літі і осені. Гриб цей в молодім віці часто беруть за труфлі, а навіть уживають його до фальшування правдивих труфлів. Тимчасом знаємо що труфлі не мають зовнішньої шкірки; коли перекроїмо труфлю то бачимо неначе жилочки, а порхавка на перекрою темна, а як молода то навіть біло-жовтава. Та найважливішою різницею є: труфлі ростуть під землею (5—6 см.), а цей гриб на поверхні.

Позатим маємо ще інші отруйні гриби, які одначе рідко в нас виступають, тому про них не будемо говорити.

Як ратувати затроєного грибами? Коли хтось затроївся грибами, то дістає сильні боли і корчі жолудка, голова болить, в горлі пече, робиться недобре і чоловік сильно потиться. Треба післати по лікаря, а до часу його приїзду, треба самому дати першу поміч. Отже даємо хорому напитися теплої води змішаної з милом, солюю або товщем. Се має улекшити організмові видалити назовні нездоровий корм. Лікарська поміч полягає на виполоканню шлунка спеціальним апаратом. Ратунок мусить бути скорий. (Д. б.).

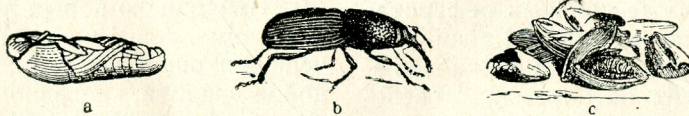
М. Б.

Хороніть збіжжа від вовчка

Господар наш має ворогів довкола себе далеко більше як приятелів. Куди не глянь — скрізь посягають різні шкідники на його дорібок. Як не зіла різна ржа чи комахня збіжжа ще на пню, то доконає його вже на схованці вовчок.

Вовчок — це маленька, чорна комашка

Там в стінах він переховується, перечікує нагоди перелізти на збіжжа і нищить його. Нищить збіжжа і жуоч і його личинка, яка виводиться в зерні. Одна самичка вовчка за рік виплодить до 5000 вовченят. Отже, коли не прийняти міри боротьби з ним, не знищити його, то він може вас знищити.

Вовчок, великий шкідник збіжжа у шпільках.

з тоненьким гострим рильцем. Виїдає він зерно так, що воно непридатне ні до посіву ні до млина ні на продаж.

Щоб боротися з вовчком треба знати як він жиє та як шкодить. Отже вовчок заводиться там де є вогко і задушно (немає провітрювання повітря). Найкращі місця для нього це глухі, сирі комори без світла і воздуха.

Боротьба з вовчком така:

Провітрити приміщення на збіжжа, бо вовчок не любить свіжого повітря і втече звідти. Разом з провітрюванням осушити приміщення, вовчок сухости не любить, а сонця боїться.

Білення стін вапном у приміщенні виже-не і знищить вовчка. До вапняного молока до-

дають 5—8% столярського клею або карболового квасу. Коли долівка в приміщенні є по-репана чи потріскана треба і її зілляти вапняним молоком.

Сірквання приміщення вуглекислим газом хоч дороге але помічне. Для цього в ко-

морі де є нападене вовчком збіжжа наливають до мисок вуглекислий газ, щільно комору за-пирають. Газ винищить за добу вовчка. Теж саме скроплюють стіни та долівку комори цим плинном.

СІВАЛКА 11-рядкова

майже неуживана, в зовсім добрім стані, є до набуття в Кооперативі „Сільський Господар“ в Сороках Львівських, почта Знесіння коло Львова, за половину ціни.

Марія Скурська.

Як перевести господинський курс на селі

Секція господинь в Т-ві „Сільський Господар“ має на цілі піднести господарку господині, але до переведення цього потрібно власне тих господинь з господарствами. З трудом приходиться вишукувати їх і втягати на силу до їх фахового вишколу, бо в них самих (з малими виїмками) нема ще зрозуміння конечности цього. І не так то легко зібрати їх в організації. Тут не вистарчить ще одна,

Курс ручних робіт (трикотарство) „Секції Господинь“ при Кружку „С.Г.“ в Ярославичах, повіт Збо-рів. 10. V. — 24 V. 1935.

дві поїздки навіть з дуже добрими рефератами. Робота ця протягається на цілі роки, а на протягу тих підшукується різних способів-штучок, що служилиби на „приману“ господинь до вишколу.

Знаємо, що жінка господиня - мати - опікунка всюди і все має на увазі добро своїх близьких і тому, якщо ми прийдемо до неї з чимось корисним, тоді вона радо послухає нас і дасть втягнутися в життя організації. Користаючи зі сего шукаємо способів, які якраз далиби бажані висліди. Одним з цих способів це курси з різних ділянок домашнього господарства. Який курс улаштувати в даному гуртку то викаже потреба членів, але ска-

жім курс трикотарства дасться все і всюди примінити. Бо ніде правди діти, як раз наші люде навчилися носити трикоти чи светери — мусять їх шукати і переплачувати за драньтя великі ціни. Натомість за ту ціну можна набути домашньої вовни і виплести річ, що поноситься довше і все краще виглядає.

До переведення курсу потрібно доброго підготовання, а починається воно від скликання сходин господинь, а зглядно всіх членів Кружка „С.Г.“. На сходинах переговорити ясно і приступно потребу курсу. Перш усього кладеться на совість членів Ради Кружка припилювати цєї справи, бо се є діяльність Кружка, а члени Ради чейже не від паради. До точнішого переведення курсу вибирається опікунку і зо дві помічниці. Вони мають зібрати учасників курсу, вишукати приміщення для курсу і учительки осібно, зайнятися харчами для учительки та найважливіше зібрати визначену оплату за курс і то ще перед його закінченням. На прикінці обговорюється дуже точно започаткування і закінчення курсу, що повинно відбутися торжественно по можности з Богослуженням в присутности Ради Кружка. Тут як і усюди першу сторінку присвячуємо вихованню, якого брак дається відчувати на кожному кроці серед нашого народу.

Найкращою порою для уряджування курсів є зима. Але і на переднівку, то є по скінченню перших весняних робіт дається дуже добре урядити, головно курс ручних робіт. Тоді ще й сприяє довгота днів і тепло, бо весь день можна перебувати на дворі. Звичайно, найдеться хтось з членів, що буде читати по-вчаючи лектуру: тим зробиться ще щось доброго, бо навчиться жінок слухати і читати книжку, що рідко буває на селі. Побаганим і конечним є комусь обняти внутрішній порядок курсу, т. є берігти, щоби серед учасників не вивязалися негодування, сплетні і тим подібні моральні слабости людства, які дуже часто находять місце в зібраному товаристві.

Вишукуванням учительки займається звичайно інструкторка, але тут треба добре уважати хто надається на село, бо раз зле поведена праця перекреслить роботу на довгий протяг літ. Коли вже все приготоване тоді повідомляється староство, що Кружок „С. Г.“ уряджує для членів курс в таким а таким речинци, який поведе та і та учителька. Філію „С. Г.“ проситься о згоду на улаштування

курсу, як також о подання висоти оплати за курс. — Якщо маємо один курс за собою, то і організація вчасі закорінилася в селі, а в праці зробилося певний поступ вперед.

От такими „приманами“ береться господині до їх фахової організації а робота пома-ло протягається на довгі роки, як довга й мо-золиста праця господині-селянки.

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 99. Мушка на бросквинях.

— В Берестю над Бугом плекаю морелі і бросквини, ростуть добре і рясно, родять та дозрівають. З морелями є все гаразд, але на бросквині в 1934 і 35 напали якісь зелені мушки на листя і овочі так, що врожаю не маю. Щото є і як його позбутися? **Шийко М.**

— На ваших бросквинях очевидно гала-пасує мшиця, яка буває і на сливах. Як її поз-бутися подавали ми в час. „Практичне Садів-ництво“ (додаток до „Укр. Пасічника“ ч. 5). Там подано таке: мшиці нищать тютюневим розчином. Оден фунт махорки намочіть на 1—2 дні в 10 літрах літної води. Потім варіть це зо 3 години, процідіть і до 1 літра цього вивару додайте ще 3 літри води і кропіть листя та цілу рослину. Через якийсь час повторіть це і мшиці пропадуть.

Ч. 100. Що є з продажою землі в Канаді?

— Листи тих, що зголосилися на купівлю тої землі, післали ми до власника землі. Він дасть бажані пояснення. Однак зазначаємо, що того пана незнаємо а його анонс умістили за гроші.

Ч. 101. Чи можна в саді сіяти люцерну?

— Не можна. Досліди переведені практи-ками в Чехословаччині виказали, що люцер-на в саді витягає всю вогість і дерева яблоні через три роки повсихали або росли дуже кепсько.

Ч. 102. Чи син обов'язаний платити за бать-ка його особисті борги?

— Коли батько записав все своє господар-ство синові і коли той син повнолітний, то син платить за батька борги затягнені на майно передане синові. Колиж батько записав сино-ви лише частину майна, то сплачує довг бать-ка лише тоді, коли на переданій частині тя-жить довг батька.

Ч. 103. Де купити вовну?

— Вовну можете купити на Косівщині. Зверніться до Філії Сільського Господаря в Косові на руки голови п. рад. Вол. Сабата.

Ч. 104. Що робити як корова копає но-гами?

— Перш усього треба знати чому корова копає, чи це її погана звичка, чи може доярка цьому винна, а може на вимені є які урази, тощо. Коли на вимені є якісь урази чи яка хо-роба, тоді треба лікувати. Колиж корова має злу звичку, то тоді підчас доення покласти її на крижі мокрий мішок і тримати його в час доення.

Ч. 105. Що робити, коли корова не хоче пускати молока?

— Ця вада корови може бути з різних причин. Або молока у вимені немає, бо воно витекло на пасовиську, або корова є хора на якусь недугу вимені або дійок і від того моло-ка не пускає. Рівнож може бути недуга іншої частини тіла, або врешті може це бути вро-джена хіба корови втягати молоко або й кап-риз, коли її не дається любої придавки паші при доенні. Отже перш усього треба знайти причину цієї хіби. Недуги треба лікувати, колиж причиною є каприз корови або її врс-джена звичка, тоді треба відвчити її від до-ення з придавкою, а коли це не вдається, тоді спробувати такого способу: корові підчас до-ення треба напompувати воздуха до відходової кишки або піхви, щоб відвернути її увагу від доення. Це можна робити і звичайною помпою від ровера.

Ч. 106. Що управляти по люцерні?

По люцерні можна управляти всі рослини крім мотильковатих. Найбільш відповідним по люцерні бувби ріпак з додатком штучних по-гноїв, (соли потасової 150 кг. на 1 га і супер-томасини 100кг. на 1 га), а потім можна по-сіяти пшеницю без обірника. **Б. С.**

Ч. 107. Як солити сіно та інші паші?

— Скошену траву залишити на 24 годин на сіножати, щоби добре зів'яла. Так зів'ялу складіть верствами на купи і посоліть їх (на 100 кг. сіна 1½кг. соли). По 2—3 днях можна таке сіно звозити до стодоли або стирти без страху, що зіпсується. Солене сіно дуже радо і смачно зїдає тварина і дуже добре перехо-вується. Конюшину, сераделю і прочі паші со-лимо, так як сіно. **Б. С.**

З ЖИТТЯ ТОВАРИСТВА

КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ ПОПРАВИ ПАСОВИСКЬ.

Філія „Сіль. Господаря“ в Сокалю в порозумінню в Район. Молочарнею відбули дві конференції в Сокалі 21. червня і в Первятичах 21. липня. Через полеві роботи учасників було мало. Через це саме також конференція в Белзі скликана на 28 липня не відбулася. Акція скликування конференцій в справі направи пасовиस्क та придбання паші продовжується.

Філія „Сіль. Госп.“ в Сокалі.

Прим. Ред. Просимо управи всіх філій С. Г. подавати звіти з відбухтих конференцій до Голови Т-ва.

АГРОНОМІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ В ЗБОРОВІ.

Для 29. VII. ц. р. відбулося засідання агрономічної колегії при Філії С. Г. в Зборові, в справі організації праці Філії. Присутні: 2 агрономи Філії, 3 інструктори Філії (пасічний, Хліб. Молоді і Секції Господинь), Дирекція П. Союз. Кооп. і Українбанку, люстратори Кооп. Союзу та предс. Ревіз. С. У. Кооп. Нарадами проводив голова Філії сен. Кузьмін. Подібні конференції відбуваються при Філії що 2—3 м.

ПРАЦЯ ФІЛІЇ СІЛ. ГОСПОД. В КОПИЧИНЦЯХ.

Рада Філії в порозумінню з Район. Молочарнями копичинського повіту скликала повіт. господарську нараду своїх 17 Кругжків С. Г. і 4 Районових Молочарень. Нарада відбулася 14. VII. в салі Народного Дому в Копичинцях при участі 35 відпоручників повіту. На порядку нарад були такі справи: 1. Свято Сільського Господаря в місяці вересні. 2. Стан годівлі молочних коров в повіті. 3. Справа придбання паш в літнім сезоні. 4. Справа збіжжєвого зсипу і 5 Реферат про відновлення селян.

1. Нараду відкрив голова Філії п. Саф'ян і нею проводив. Він зreferував присутним плян урядження свята С. Г.

В дискусії в повищій рефераті присутні одобрили гадку Ради Філії відносно цієї точки і з приємністю прийняли до відома заяву представника ПСК. дир. п. Пецака, що кооператія в цім Святі візьме чинну участь. Рішено Свято відсвяткувати спільно з кооператією.

2. Стан годівлі молочних коров в повіті реферувал управитель Районової Молочарні в Крогульці п. др. Карапінка. Представив причини, які вплинули на занепад годівлі молочних коров та подав способи, якими Товариство Сільський Господар і Краєвий Молочарський Союз стремлять до піднесення цієї так важної господарської ділянки.

3. До третьої точки реферат виголосив інж. Яків Мушій. Вказав присутним способи, якими господар може придбати потрібну кількість паші для молочних коров. Докладно обговорив управу стерникових рослин, які можна сіяти на пашу. Рівнож обговорив управу озимих пашних мішанок.

Повищі оба реферати викликали у присутних зацікавлення. В дискусії над ними присутні ухвалили, що Ради Кругжків, Управи Районових Молочарень і Комітети Зібрань в найближчих днях скличуть у своїх місцевостях анкети, на яких представлять своїм членам, що їм належить робити, щоби придбати як найбільше паші. Зберуть потрібні замовлення на насіння і передадуть їх до Філії Сільського Господаря в Копичинцях.

4. Справу збіжжєвого зсипу реферували п. Саф'ян і інж. Мушій. В дискусії над цією справою присутні ухвали, що почин Ради Філії Кругжки Сільського Господаря мусять поперти і що при Кругжках належить в цій справі поробити особні комітети, які занялиб цією справою на місцях.

5. Закон відновженевий зreferував п. мр. Антін Троян адвокат в Копичинцях.

Нарада мала поважний характер. Шкода, що дощ, який того дня падав майже у всіх місцевостях повіту не дозволив в ній взяти участі більший скількості людей.

ЖИТТЯ КРУЖКА С. Г. В ОБЕРТИНІ (пов. Городенка).

Кругжок оснований в червні 1934 р. Сьогодні Кругжок має 80 членів господарів і 10 жінок, що вплатили вкладки. Предсідником від основання кругжка є п. Василь Грабець, а членами Виділу: П. Юрчак — секретар, А. Гринишин, А. Погоріле, І. Кобилянський, О. Станіславський, П. Гасан, Марія Горачук, Євгенія Барна, а Контрольна Комісія: О. Яворський, Н. Друляк, Н. Романок.

Сходини членів відбуваюмо майже кожної неділі, де читаємо господарські статті — обговорюємо прочитане та розказуємо свої рільнічі досвіди. В зимі уряджено для членів товариську забаву, а для каси Кругжка прихід. Для членів Кругжка придбав Виділ сіножатну борону і за маленькою заплаатою користуються нею члени.

При Кругжку заложено „Щпихлірову Секцію“. В осени 1934 р. „Дирекція Монополю Тютюневого“ жадала доплати за тютюн, доставлений членами Кругжка, на це Кругжок зробив зажалення до властей через Централю С. Г. і дійсно то помогло. Тому у всяких справах радимо усім Кругжкам звертатися організовано до властей через свої філії і Централю, а це має звичайно добрий вислід.

В місяці липні Кругжок С. Г. святкувал своє перше „свято рільниче“ в Обертині. Були відпоручники дооколичних кругжків С. Г. — прибув предсідник Філії С. Г. др. Матейків з далекої Городенки з рефератом про значіння свята і завдання Сіл. Господаря Присутніх було біля 250 осіб.

В. Грабець.

Дрібні поради.

Як обходитись з вовною.

Щоб вовна була чиста, треба дбати про її чистоту ще на вівці, а то:

1) Не давати соломи вівцям через голову, коли дається їм соломи то вигнати їх на кошару, а потім пустити щоб їли,

2) Перед стриженням не тримати вівці в теплім місці, бо вони тоді пітніють і вовна є мокра — вогка брудиться.

3) Вогкої вовни не пакувати до міхів, а перед тим осушити її на продувним і холодним місці,

4) Перед продажем вовну конче посортувати і так сортовану пакувати, тоді за неї ціна буде далеко більша. — Г. Р.

Як зберігти довго упряж.

Від добре зберіганої упряжи залежить її міць, довготривалість, а також і звірят вона не муляє. Упряж, після кожної роботи треба вимити водою з милом (сама вода шкідлива для шкіри). По вимиттю упряж потирати товщом тваринним, (бо рослинний (олій) і мінеральний (васеліна) псуєть шкіру). Натирати доти, доки шкіра приймає товщ. Живицю чи смолу з упряжи усунути. Коли хочемо шкіру на чисто побарвити, треба взяти баранячого лою, саджу і віск в рівних частих, розтопити це на легкому вогні і гарячою мішаниною упряж смарувати. — Р.

Як хронити деревляні стовби перед гниттям.

Найдешевшим середником до консервування дерева є синій камінь (сірчан міді). Візьміть 5 кг. синього кам. і розпустіть його в 100 літ. води. Обтесані стовби намочіть в цій течі на 3 дні. Вийміть, осушіть і забувайте в землю. Консервувати дерево можна і тером (смолою). Стовби вбивають в землю зовсім протилежно тому як дерево росло (до гори низом) тоді вогкість менше всякатице в стовби.

Від чого залежить смак бараболі.

Д-р К. Ратсак твердить, що смак бараболі залежить від рівноваги в ґрунті потасу і азоту. Сам обірник дає для бараболь не добрий смак.

Зладьте трійло на мухи самі.

Хоч мух в цьому році не багато, але й тих постарайтеся вигубити. Добре трійло роблять з гриба мухомора так: свіжо зібрані мухомори покряяти, дати на тарілку і поляти солодженім молоком. Трійку покладіть в мі-

сцях, де є найбільше мух. Сушений мухомор мух не вбиває. Щоб діти і звірята не могли отруїтись, треба тарілки закрити рідкою дрютяною сіткою.

Господарським оком по Європі

Міжнародні торги в Празі чеській відбудуться 6 ц. р. від 1 до 8 вересня. Ці торги відбуваються що року на весні (март) і в осени (вересень). В торгах бере участь до 3000 виставців з ріжних держав. На ці торги їзджається купецтво з цілого світу, щоб оглянути промисл Чехословаччини та перевести торговельні трансакції.

Садівничий Зїзд в Варшаві і виставка овочів відбудеться в ц. р. в листопаді міс. Уряджує зїзд і виставу Варшавське Т-во Огородніче.

Зїзд експортерів дробу відбувся на днях у Варшаві. Радили над тим, де знайти рынок збуту на дріб. Головним ринком досі була Німеччина, яка в 34 році взяла всього 40 проц. того, що мала взяти по договору. Вибрано комісію, яка має вести переговори в Берліні.

Як випали цьогорічні жнива в Совітах. В ц. році обсяжно було збіжжам 91.219 мільонів га. Тому, що минулого року збір збіжжа завів через недостачу жнивварок, в цьому році в фабриках замовлено багато жнивварок. Кожна жнивварка має зкосити 200 га. Чи це виконають в цьому році ще незвідомо, але вже є розпорядок комітетів, що платитимуть за працю тільки тим косарям, які вчасно почнуть і укінчать косовицю, а нагороду дадуть тим, які дежнокоситимуть 8 га. збіжжа. Такий розпорядок дано тому, що минулого року багато збіжжа зістало на полю не-зкошено. (А люди голодували — прим. складача).

Італійсько-абісинське непорозуміння, корисне для рільників. Італія вже закупила 13.000 тон збіжжа в Болгарії, ціна на збіжжа в Італії підскочила. З Індії спровадила 10.000 тон олію рицинового для смарування аеропляннів. Ціна на яйця і помаранчі в Італії скочила значно, бо багато товару вивозиться для війська в Африці.

Врожай в краях балканських — на збіжжа кепський. В Болгарії з цього приводу 30.000 робітників рільних без роботи.

На міжнароднім кооперативнім курсі в Швайцарії в цьому році з цілої Польщі є оден українець. Є там заступлено 20 держав.

Лен скоро будемо вивозити до Англії і Бельгії. Недавно польські експортів фірми прядива заклучили з Англією й Бельгією договір на доставу лєну на 3 мільони зол. рахуючи за 1 вивезену тону лєну 40 фунтів штерлінгів. Досі лен Англія і Бельгія брали з Совітів.

Присилайте передплату!

Цікаві цифри говорять

В Польщі за останніх 5 літ управляли: жита 5,743.000 гект., бараболь — 2,721.000, вівса — 2,195.000 га, пшениці — 1,726.000 га., ячменю — 1,211.000 га., бураків — 132.000 га., гречки — 300.000 га, гороху — 180.00 га., кукурудзи і проса 90.000 га., лену — 102.000 га., конопель — 30.000 га., ріпаку — 30.000 га., хмелю — 4.900 га., тютюну — 500 га.

Пересічний врожай з гектара в Польщі і в світі.
показує табличка подана за „Малим Річником Статистичним.

в сотнарах з гектара:						
Познанщина	17.8	13.9	17.1	15.2	135.0	233.0
	пше- ниці	жито	ячмінь	овес	бара- боль	бура- ків
Галичина	9.3	9.6	9.8	9.5	95.0	180.0
в сотнарах з гектара						
Голяндія	28.9	21.7	28.7	24.6	219.2	299.4
Бельгія	25.0	24.0	25.8	24.6	210.2	299.4
Данія	28.8	—	28.2	25.8	—	322.1
Ірландія	26.6	19.4	25.4	24.2	183.8	—
Англія	22.1	16.9	20.4	20.2	165.5	212.5
Німеччина	21.6	17.4	20.1	19.5	156.1	283.1
Чехословач.	17.5	17.7	18.7	17.6	129.8	259.0
Швеція	21.9	17.9	—	27.1	—	320.0
в сотнарах з гектара						
Румунія	9.6	—	10.3	9.5	—	—
Гішпанія	9.2	9.3	12.2	—	119.1	262.0
Угри	—	11.8	14.0	—	—	—
СССР.	6.9	8.5	8.7	8.1	80.1	84.2
Канада	9.2	—	10.6	10.1	—	—
Зед. Держави	9.1	7.0	10.8	10.2	72.2	254.0

ЯКОЇ ВЕЛИЧИНИ ГОСПОДАРСТВА В З ГАЛИЦЬКИХ ВОЄВІДСТВАХ.

В Галичині: до 2 гектарів 54.1% 2—5 га 33%; 5—20 га 12.1%; 20—50 га 0.4; 50—100 га. 0.1; і вище 100 га 0.3.

В цілій Польщі до 2 гектарів 34; 2—5 га 30.7%; 5—20 га 32; 20—50 2.3; 50—100 га 0.4; і вище 100 га 0.6.

Бачимо, що в трьох галицьких воєводствах найбільший процент бідаків, що мають до 2 гектари поля.

Скільки землі орної в % мають деякі держави?

Данія 61.2, Угорщина 60.0, Польща 47.7, Німеччина 43.0, Зед. Держави 17.3, Греція 14.0 процент.

ПРИНИМАННЯ КАНДИДАТІВ НА ХІІ. МОЛОЧАРСЬКИЙ КУРС В СТРИУ на шкільний рік 1935/36.

З днем 1. жовтня 1935 р. в Стрию зачнеється Молочарський Курс при Краєвому Молочарському Союзі „Маслосоюз“ і триватиме до 31. липня 1936 року. Теоретично-практичне навчання зачинається 1. жовтня 1935 р. і триватиме 10 місяців. Впродовж перших 7 місяців, навчання буде відбуватися в шкільнім будинку „Маслосоюзу“ в Стрию, де поміщується теж шкільна молочарня і інтернат. Три останні місяці шкільного року відбудуть абсолювенти на молочар-

ських виравах в поодиноких молочарнях, які вкаже „Маслосоюз“ та учительський збір. Від 1. серпня до 30. вересня слідуєть ферії.

Услівя прийняття на курс слідуєть:

1) Приймаєтьсє кандидатів у віці від 18 до 30 літ життя.

2) Кандидати, що бажають вписатися на курс, мусять відбути перед тим щонайменше одномісячну молочарську практику в союзних молочарнях за дозволем „Маслосоюзу“ і виказатися посвідками з дотичних молочарень, що таку практику відбули з воляючим успіхом. Кандидатів без попередньої молочарської практики не приймаєтьсє.

3) Першєтвом в прийнятті мають кандидати, які укінчили середню школу, відбули довшу молочарську практику, а також кандидати з укінченою кооперативною чи господарською школою.

4) Всі кандидати на курс мусять взар з поданням **предложити поручення від кооперативних установ**, які переберуть на себе моральне зобовязання за них.

5) Кандидати мусять предложити також зобовязання матеріяльного характеру від тих осіб, які зобовязуютьсє влатити за них припадаючі квоти за удержання на курсі. Без предложення цих зобовязань подання не будуть узгляднювані.

6) Перед остаточним прийняттям на курс кандидати будуть мусіти піддатися лікарським оглядинам та вступному іспитові з української мови, рахунків і з молочарської практики, і від того буде остаточно залежати прийняття на курс.

Кошти удержання на курсі будуть виносити приблизно **1.50 зол. денко**. Отже кошт цілого удержання впродовж 7 місяців буде виносити **315 зол.**, яку то квоту треба зложити при вступі на курс. Крім того кожний курсант мусить влатити шкільну оплату, як вписове **30 зол.**

Прохарчування буде відбуватися у спільній кухні. Приміщення в інтернаті безплатне.

Повідомлення вишлетьсє тільки прийнятим кандидатам.

Прийняті курсанти мають привезти зі собою:

1) Метрику і останнє шкільне свідоцтво в оригіналах.

2) Особисті документи для виказання перед властями (не забути вимельдуватися!).

3) 4 парі білля, сінник, постіль і накривало.

4) Два одяги (до праці і до виходу).

5) Два робітничі плащі, або фартухи.

6) Знаряддя до їдженія: ложка, вилки, ніж, горнятко і їдунку.

Власноручні писані подання з долученням **перебігу життя, метрики, поручення установ і зобовязання матеріяльного характеру** треба вносити на адресу: „Маслосоюз“, Львів, вул. Б. Гловацького ч. 23, найдальше до дня 15. вересня 1935 р.

Пізніше внесені подання не будуть узгляднені.

Дирекція „Маслосоюзу“.

Торговельний Банк у Варшаві

Акційна Спілка

Відділ у Львові, вул. Гетманська ч. 10.
Централа у Варшаві.

Міські Відділи у Варшаві:

Мазовецька ч. 18, Тломацьке ч. 1.

Провінціональні Відділи:

Ченстохова, Каліш, Катовиці, Краків, Львів,
Люблин, Лодзь, Познань, Радом, Сосновець,
Вільно і Влоцлавек.

ЩО ПРИДБАТИ ЩЕ НА ЗИМУ?

ЩАВ СОЛЕНИЙ.

Листя кваску виполокати, посікти на стільниці тамже добре посолити, не забагато, вимішати. Наложити в слоїки і закоркувати, залити корки смолою, або лоем і поставити в пивниці, добре в піску, щоб шийки виставали на верх. По кожному ужитку належить знова корок залити лоем. Тоді можна щавелеву зупу варити і в зимі.

ЩАВ СУШЕНИЙ.

Є він ліпший від соленого. Вибрати молоді листки щаву, виполокати добре, стрясти з води, добре висушити в холоді на дворі. Пізніше поскладати до слоїв, або до торби паперової і уживати коли потреба.

СУШІТЬ МАЛИНИ.

Добре дозрілі малини, найлучше лісові висипати в бляхи вистелені папером і всадити до печі пів год. по витягненню хліба на цілу ніч. По висушенню висипати в торбину і завісити в сухім місці. Уживається їх в зимі запарені гарячою водою.

СУШІМО ЧОРНІ ЯГОДИ.

Так само сушать їх як малини, тільки треба добре облити і воду відцідити. Є вони середником лічним, на повздержання бігунки, розвільнення. Уживати вивар остуджений.

СОК БЕЗ ЦУКРУ.

Свіжі чорні ягоди виполокати, висипати доринки і на огні розварити у власному соці. Пізніше можна злити все до слоїв, закоркувати, корки залити смолою, лоем, воском. Або перецідити в мішочку і сам сок влити до слоїв і закоркувати, поставити до пивниці в пісок. Так зроблений сок можна уживати до зупи в зимі.

ЦІНИ НА ОВОЧІ

(Львів, Ринок, деталь 14. VIII. 1935 р.).

Яблука літні 1 кг. — 40 гр.; Грушки літні 1 кг. — 30—50 гр.; Малини 1 кг. — 40—60 гр.; Морелі 1 кг. — 3 зол.; Капуста 1 шт. 5—10 гр.; Огірки 100 — 1.—1.50 зол.; Каляфіори — 1 шт. 3—15 гр.; Момідори 1 кг. — 15—40 гр.

Ріжне

Викопали ціле село з перед 2.500 літ. Сталося це в Познанщині к. с. Зніна. Відкопали вже 15 хат і вулиці. Хати з дерева в хатах деревляні підлоги, а посередині камінні ватри. Предмети в хаті з дерева, кости, каміння. Найшли зерна збіжжа, лену, горіху.

Воєнний винахід. Америк. офіцер винайшов таке світло, що пущене від берега моря потопить всі кораблі на морі на далекій віддалі.

Повінь в Хінах, якої ще не бувало в світі. Вилила ріка Жовта, потонуло кілька тисяч людей, а понад 5 тисяч виселено.

Свиня породила порося, в якого передні ноги мали людські пальці, а кричало подібно до дитини. Сталось це в с. Круглики під Барановичами.

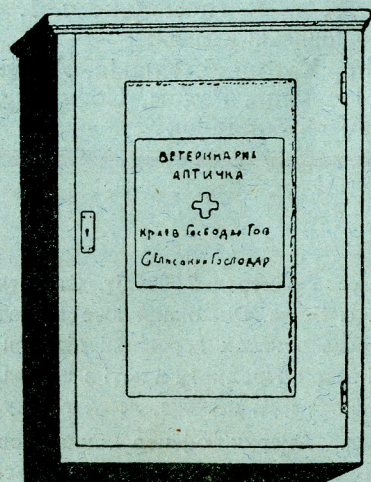
ДЕРЖАВНА ТКАЦЬКА ШКОЛА В СТРИЮ.

В Стрию, як відомо, від 29 року існує ткацька школа, яка виховує фахівців по ткацтву та інструкторів ткацького промислу. Учні проходять теоретично і практично ткання лену, обрібку його, біленням пряжи, фарбування і т. д. Школа має свої варстати і машини. В біжучому році в школі повстає додатковий курс розвивання і ткання шовку з місцевого матеріалу (коконів).

Учні по скінченню 3 літ школи дістають свідоцтво на право заложення власного варстату чи керування ткацькою кооперативою.

З ментом розвою нашого промислу і великим попитом на лен і його вироби — можна сподіватися, що ця школа дасть для цього відповідних фахівців. Хто хотівби bliще засягнути інформації про умови навчання в школі, може запитатися в адміністрації школи по адресі: **Паньствова Школа Ткацька п. Стрий.**

Виправте помилки: В ч. 15. „С. Г.“ ст. 228, стр. 10 з гори, 1 шпальти написано: Дуже загадочне — треба читати **Дуже замітним є.** Далі ст. 13 II шпальта написано: Землю з долівки зібрати на одну лопату — треба читати на штих одної лопати. Далі ст. 3 з кінця статті написано 10 дк. на 1 л., а треба 5 дкг. на 1 літру. — **Редакція.**

ВЕТЕРИНАРІЙНІ АПТЕЧКИ

необхідні для кожного Кружка і Філії «Сільського Господаря», Районової Молочарні й поодиноких хліборобів з найкращими ліками для лікування сільсько-господарських тварин доставляє негайно

**Краєве Господарське Товариство
»СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР«
у Львові, Ринок ч. 10. II. поверх.**

Разом зі шафкою величина:	I.	II.	Ш.
Ціна зол.		30.—	50.—
З опаканням і пересилкою		35.—	60.—
Самі ліки:			
Ціна зол.:	10.50	23.—	40.—
З опаканням і пересилкою	13.—	27.—	45.—

Фабрика штучних ніг і рук; ортопедичних апаратів на викривлені ноги; ортоп. горсетів для горбятих. Пропуклинових бандажів; опаски проти обниження жолудка.
Цінники даром.

М. Полячек, Самбір 39.

Овочі, що можуть чекати через цілий рік на покупців дає лишень

ВОЛОСЬКИЙ ОРИХ!

Відміна вчасно і обильно родюча, не вимерзаюча.

Поручає зі своєї шкілки

РОМАН КОЦИК

Хмелева, почта Язловець (р. Jazłowiec) пов. Заліщики.

Рівнож поручає агresti, відльні під гваранцією від мучняка й всі овочеві куці.

ЗЕДИНЕНІ ФАБРИКИ АЗОТОВИХ СПОЛУК У МОСЦІЦАХ І У ХОЖОВІ

поручають знані і добре випробовані

високовартостеві азотові погної, як:

АЗОТНЯК	15.5% або	21% азоту,
САЛІТРА ВАПНЕВА	15.5% азоту,	
САЛІТРАК	15.5% азоту,	
СІРЧАН АМОНУ кристалічний	20.6% азоту.	
СІРЧАН АМОНУ мелений	21.% азоту,	

Вище виказані погної творять засадничу групу азотових погноїв, то є погноїв, які є найчастіше і якнайзагальніше уживаних.

Крім цього продукують фабрики і на бажання хліборобів достарчають: вапнамон, нітрофос, содову салітру як також фосфорово-азотовий погній **СУПЕРТОМАСИНА АЗОТНЯКОВА.**

Поза азотівими погноями фабрики продукують:
СУПЕРТОМАСИНУ

високовартостеву, погній фосфоровий о містоті около 30% або 15% фосфорового квасу, що його рослини дуже легко зуживають.

Всяких інформацій і вияснень уділяє оборотно

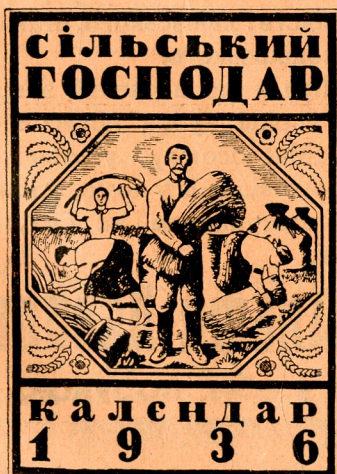
Бюро Статистично-рільниче

ЗЕДИНЕНИХ ФАБРИК АЗОТОВИХ СПОЛУК У МОСЦІЦАХ І У ХОЖОВІ,
Хожів, Горішний Шлеськ.

як також для Галичини і Волині:

Делегатура З. Ф. А. С. у Мосціцах і Хожові — Львів, вул. Хшановської ч. 5.,
Телеф. 257-92.

сільський ГОСПОДАР

ВЖЕ ВИЙШОВ І ПРОДАЄТЬСЯ

КАЛЕНДАР

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“

на 1936 рік.

ЦІНА 1.50 ЗОЛ.

Хто закупить за готівку 5 примірників, дістає ще один даром і не платить пересилки!

Пересилка одного примірника 25 гр., 2—4 прим. 50 гр.
Продають усі українські книгарні, Філії «Сільського Господаря», Районові Молочарні, більші кооперативні осередки.
Читайте про зміст календаря у цьому числі часопису.

Головна висилка:

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ ЛЬВІВ, РИНОК 10.

Щурі нищить РАТИНА і РАТИНИНА.
Миши пільні нищить МИШИНА.
Застосування в цілому світі

„S E R O V A C“
SP. Z O. O.

Львів, вул. Сенаторська 5. Тел. 201—07.
Перепроводжує відшурення.
На бажання інформації.

Господарі!
За 2'60 зол. висилаю РИСУНКИ,
по яких самі зробите
СІЯЛКУ-ПОЛОЛЬНИК
G. GRYNIEWICZ,
Trościanica p, Ratajczyce (pow. Brześć n/B

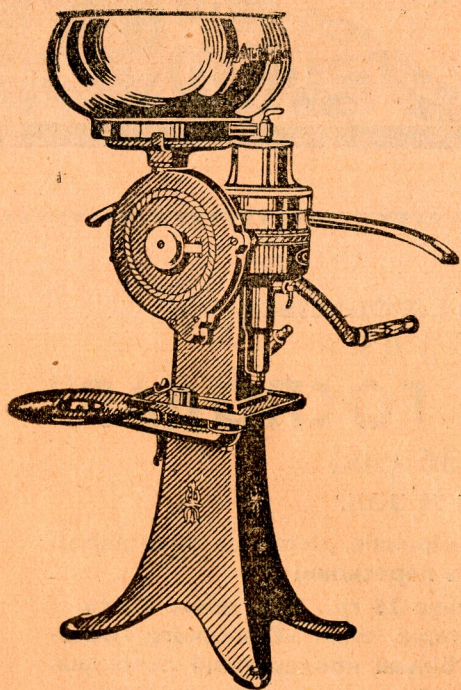
ВАЖНЕ ДЛЯ ЖІНОЦТВА.

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“,
часопис для українського жіноцтва вихо-
дить в КОЛОМИЇ, вул. Замкова 37.

Містить статті про суспільні справи, вихо-
вання дітей, організацію жіноцтва, гігієну,
літературу, народне мистецтво, новітню ха-
тню господарку і приписи кухонні.

Річна передплата лише 7 зол.

Пишіть за оказовим числом.

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня
1931. р. ми признали фірмі

Краєвий Молочарський Союз „МАСЛОСОЮЗ“

виключне право продажі наших кружлівок „АЛЬФА-
ЛЯВАЛЬ“ так ручних як і моторових для всіх україн-
ських кооператив на терені воевідств: львівського, стани-
славівського і тернопільського.

В звязку з цим просимо українські кооперативи звер-
татися по всякі інформації в справі купна кружлівок
і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові,
вул. Б. Гловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо за-
мовлення дані іншим нашим заступникам не будуть
виконані.

Т-во Альфа-Ляваль

Спілка з обм. порукою.

ВИСОКА ШКОЛА ПОЗАОЧНИХ СТУДІЙ.

Український Технічно Господарський Інститут
продовжує впис на:

1. Високошкільний Економічно-Коопера-
тивний відділ, по закінченню якого дається
диплом з титулом економіста,

2. Курси українознавства — з широкою
програмою,

3. Фахові курси — бухгалтерії, чужих
мов (англійської, німецької і французької),
пасічництва, садівництва, перероблення садо-
вини та городини, оброблення шкіри, мило-
варства, радіотехніки, фотографії. По закін-
ченню курсів дається свідоцтво. Передбача-
ється відкриття і інших курсів.

Навчання провадиться кореспонденцій-
ною метою.

Проспекти і програми — безплатно. На
ширшу відповідь прикладати міжнародній
поштовий значок.

Поштова адреса:

Ukrajinský Tecnicko-Hospodárský Institut,
Poděbrady, Tchecoslovaquie.

або Товариство „Сільський Господар“, Львів,
Ринок 10.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.

Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . . 2.— зол.
за пів року . . 4.— „
за цілий рік . . 8.— „

За кордоном: В Америці і інших краях . . 2.— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв
Замовлення і гроші в Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

Поодиноке число коштує 40 сот. Передплату треба вислати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, II. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше conto в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnj Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошовими листами на адресу Т-ва.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціла сторінка 1 раз . . 200.— зол.
половина сторінки . . . 120.— „
чверть „ . . . 65.— „
одна восьма „ . . . 35.— „

За першу і четверту сторінку оголошення 50% дорожче.
За оголошення в тексті . . . 30/ „
Дрібні оголошення по . . . 30 сот. за слово.

З МІСТ: Богдан Лепкий: Питання; Вже вийшов календар „Сільський Господар на рік 1936-ий; Доц. Вікт. Доманицький: За напругу лук і пасовиськ; Б. Кондра, вет. лікар: Недуги кормового проводу домашніх тварин; Инж. Роман Голод: Мусимо змінити час теляння наших корів; Инж.-агр. А. Романенко: Як і чим переводиться байцування насіння пшениці; Доц. Вікт. Доманицький: Спробуйте висіяти конюшину та еспарцету до озимин з осені; Инж.-меліоратор Т. Панасюк: Відводнення ґрунтів; М. Подоляк: Ліки від кашлю, хрипоті, горлових недуг, простуди і т. п.; Садівництво і городництво. Инж. Б. Вербенець: Які овочеві деревця купувати? О. Василенко: Виготовлення квашення садовини; Инж. І. Лапчук: Обжинки; Инж. Роман Голод: Що вже треба зробити до заквашення зеленої паші; Т. Гриневич: Практична сівалка-полольник; Відложення екзекуції залеглих податків у рільників; О. Бучинська: Качки пекінти. Запитання і відповіді (від ч. 108—114). Правні поради. З життя товариства. Вписи до госп.-садівн. школи Т-ва „Просвіти“ в Миловакню. Дрібні поради. Господарським оком по Європі. Оголошення.

Богдан Лепкий.

ПИТАННЯ

(Братам на чужині. — Ред. »С. Г.«.)

» Чого вам жаль?
Тих днів в кривавім поті
В жнива, на панському лані?
Чи може ночей, проспаних при плоті,
Або при конях на стерні?
Пісної юшки? Хліба з остюками?
Марної дранки? Пірваних чобіт?
Чого вам жаль? Скажіть мені словами,
Яких не чув ще світ.

Гадаєте, що хлопської Голготи
Не бачив я і тих тяжких хрестів,
Що їх носили предки ваші доти,
Доки з них кожний з болю не зімлів?
Кому весна, а вам лиш переднівки,
Кому мясниці, вас зима гнітить.
Кому весілля — вам щоби горілки
Напитися і хробака залити.
Залізо в кузні, і — чого вам жаль?
— »Нам жаль тих нив, що їх діди орали:

В кожніській грудочці їх — кров і піт.
Нам жаль могил, забутих свідків слави,
Вартівників давно минулих літ,
Жаль рідних хат, садочків калинових,
Де в ясну нічку соловей співав,
А вітер слухав любої розмови,
А блідолиций в очі зазиравав, —
І, хоч біда і праця нас гнітила,
Маєва ніч нам виправляла крила.

Бо не гадай, що хлоп душі не має
І що йому лиш плуг, коса та ціп
Колиб ти знав, як тужить він за краєм,
Як гіркий йому з чужої ниви хліб
Колиб ти знав, що де його не гонять,
В який далекий світ, — то він нераз
Опівночі зривається з просоння,
Питаючись: »Не знати, що там, в нас?«
Колиб ти знав, як любим ми свій край,
То не питавбися, чого нам жаль.»

Вже вийшов календар „Сільський Господар“ на рік 1936-ий

Календар «Сільський Господар» на рік 1936 вже вийшов. Вийшов і чекає, щоби його господарі запросили до своїх хат на розмови та добрі й цінні поради. А тих порад для наших господарів і господинь у календарі є дуже багато. Укладені ці поради в Господарській частині календаря, що є поділена на 17 окремих відділів. Ці відділи разом мають 64 статті, в написанню яких брало участь аж 33 авторів.

Окремі відділи господарської частини календаря мають такі статті:

I. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА: Сто тисяч членів для «Сільського Господаря». Що є потрібне Клубам і Філіям «С. Г.» для того, щоби вони могли з успіхом працювати. Вдосконалюймо нашу працю на селі. Наші осяги у Хліборобському Вишколі Молоді і його далішні завдання. Книжка та часопис — важна допомога у Хліборобському Вишколі Молоді.

II. ХЛІБОРОБСТВО: Сійте більше конюшини, еспарцети, люцерни. Управа жита. Про сорти жита. Ріпастернянка. Як погноювати обірником. Ні на хвилину не лишаємо стерні непересораної. Хлібороби, поширюйте оранку на зяблю. Чи варто орати весною. Що то є сівозміна й плодозміна. Районізація сільсько-господарських рослин.

III. ЛУКІВНИЦТВО: Плекання, погноювання та підсівання трав на луках. Зачнім раціонально користати з пасовиська. Практичні вказівки для тих, що господарюють на торфовиськах: 1) Досліди над відмінами рослин; 2) Досліди над способами управи торфовиськ; 3) Досліди з погноюванням торфовиськ.

IV. САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО: Плекаймо бросквині. Найкращі відміни винограду для умов нашого краю. Дещо про плекання овочевих дерев під основою мурів. Шкідники овочевих дерев та корчів і способи їх нищення. Садівничі райони. Рентовні садово-городні культури. Шпарагова фасоль. Парники.

V. ЛІСНИЧІ ЗЕЛА: Колендра.

VI. ЛІСІВНИЦТВО: Які користи від лісу для рільництва та країни. Неужитки, що їх залісните, будуть звільнені від податків і самоврядних данин.

VII. ПЛЕКАННЯ С.-Г. ТВАРИН: Контроля молочности. Конкурс годівлі й плекання телят в Балинях. Районізація годівлі і плекання великої рогатої худоби. Чи варто бути членом годівельної секції і платити вкладку. Чи вміють наші хлібороби використовувати пашу для худоби. Дешевий спосіб консервування зеленої паші на зиму. Від чого залежить поплатність годівлі безріг. Важніші правила годівлі кріликів. Які роди кріликів плекати.

VIII. ПТАХІВНИЦТВО: Що дає годівля курей. Господарська вартість поширюваних у нас курей.

IX. ПАСІЧНИЦТВО: Пасічник — рільникові.

X. ШОВКІВНИЦТВО: Завваги для заморювання і сушення коконів. Кооператива «Шовк» до годівельників шовкопрядки.

XI. РИБАЛЬСТВО: Яка вода має бути в ставках, в яких плекають коропа.

XII. С.-Г. ВЕТЕРИНАРІЯ: Хвороби в часі вагітності тварин: 1) Зметання спорадичне (одиночне); 2) Зметання заразливе; 3) Випад (виницювання) похви; 4) Скрут похви і матиці; 5) Водна пухлина плодових болон; 6) Маточна пропуклина і 7) Передпородове лежання.

XIII. МЕЛІОРАЦІЯ І КОМАСАЦІЯ: Як переводити меліорацію господарським способом.

XIV. СІЛЬСЬКО - ГОСПОДАРСЬКЕ БУДІВНИЦТВО: Дбаймо про добре приміщення для молочних корів.

XV. С.-Г. ПРОМИСЛ: Як можна використати ягоди. Як можна використати гриби. Домашній промисл.

XVI. КУТОК ГОСПОДИНІ: Організація сільських господинь при «Союзі Українок». Потреба навчання домашнього господарства.

XVII. ХЛІБОРОБСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ У НАС І В ЧУЖИХ: Як господарюють данські хлібороби.

Як бачимо, кожна окрема стаття порушує якусь окрему важливу господарську справу. А докладено всіх старань, аби кожна справа, в кожній статті, була обговорена так, щоби господар, коли того захоче, зміг скористати й застосувати у своїй господарці.

Крім того, для тих господарів, що хочуть глибше й докладніше запізнатися з будьякою ділянкою господарства — в кінці кожного відділу є подані поради, де і як за тим мають глядіти.

Позатим усім Календар має чимало світлих, бо аж 77, а всі вони є з життя й праці наших господарів і господинь та їх дітей, або пояснюють зміст поодиноких статей.

Все це вказує на те, що календар «Сільський Господар» на рік 1936 має бути в кожній Філії, в кожному Клубу «Сільського Господаря», в кожній кооперативі та читальні; має він бути в руках кожного поступового господаря, який хоче вести свою господарку добре й поплатно. А в першу чергу повинен наш календар завітати до хат ВП. Передплатників і Читачів нашого часопису «Сільський Господар».

З чистим і спокійним сумлінням можемо сказати, що ми все зробили для того, щоби наш календар був добрим і цінним порадином для наших господарів.

Хочемо вірити, що й наші господарі докладуть всіх зусиль, аби цей календар завітав до якнайбільшого числа хат у всіх закутинах нашого краю.

Коли так буде — спільними силами спричинимось до зміни тяжких господарських обставин у сучасному на кращі в майбутньому.

Доц. Вікт. Доманицький.

За направу лук і пасовиськ

В ч. 16 „С. Г.“ за 1935 р. на стор. 248 надруковано оголошення про те, що Львівська Хліборобська Палата буде уділювати кредити (позички) на направу лук за посередництвом Повітових Виділів. Позичку буде уділювати в натурі (не грошах), с. т. в насінню трав і помічних погноях — на 5 літ при 3% річно; сплата розпочнеться в 3-ім році по їх уділенню; подання на позички належить складати до Л. Х. Палати **найпізніше до 15 вересня 1935 р.** Це дуже важна ухвала Л. Х.

в другому досвіді погної на 1 га луки коштували 85 зол., а надвижка врожаю з такої ж площі — 218 зол., — **133 зол. з 1 га, або 166.5 проц. на вложений в погної капітал.** Як бачимо, вживання помічних погноїв (потасова сіль та супертомасина азотова) на сіножатях дає такі зиски, які мало коли й мало де можна здобути. Коли ж тепер ще й на погної Хліборобська Палата дає позички, то був би гріх не взятися нині до поліпшення лук, сінокосів і пасовиськ. Лише треба, як завше й

Курс домашнього господарства при Клубу „Сіль. Господаря“ в Ляцьку. Сидять: В. Манько, п. Марія Гусар, дир. С. Чорняк (див. з життя Т-ва).

Палати, й нашим господарям треба її **використати якнайширше та найповніше, — найліпше — організованим шляхом — через кооперативні й громадські організації.** Маємо величезні простори неуправлених неполіпшених лук, сінокосів, пасовиськ, які стали вже майже невжитками, а які, коли б до них прикласти рук, — могли б стати джерелом доброї, здорової і дешевої паші для рогатої худоби та коней. А молоко з кожним днем стає дорожчим.

В тому ж ч. 16 „Сіль. Господар.“ надруковано звіт про інж.-агр. М. Каплистого про досвіди з помічними погноями на сіножатях в Ріпчицях та в Опарах — Дрогобицького повіту. В першому досвіді помічні погної на 1 га луки коштували 85 зол., а надвижка врожаю з тої ж площі коштувала 190 зол., — отже **чистого зиску від вживання помічних погноїв на луці було 105 зол. з 1 га, або 123.5% на вложений в погної капітал;**

скрізь, взятися до цієї справи з розумом. **Треба покликати фахівців-агрономів і луківників,** щоби вони ті луки, сінокоси й пасовиська обдивилися, дослідили й сказали: якого саме погною й скільки саме та яких саме видів трав насіння й скільки треба тут ужити. **Бо лука на луку не подібна.** Є в нас багато таких лук, що на них досить перевести **вапнування,** знов на інших, крім вапнування, буде доцільним перевести й **угноєння помічними погноями та підсів насіння трав;** на третій групі лук ні угноєння, ні підсів трав не поплачується, — там треба **луку зорати,** землю пустити на 3—4 роки під управу лону, бараболі, корінеплодів, мішанок, а відтак вже на тому місці заложити **нову луку;** нарешті, — є й такі луки, де перш за все треба зробити **відводнення — меліорацію,** а вже потім подбати про травостан і угноєння. Все це каже про те, що треба нам завести **нову агрономічну службу, — нову вузько-фахову галузь аг-**

ронічної праці в краю, — треба покликати на службу при Філіях „Сільського Господаря“ й Районових Молочарнях інспекторів та інструкторів (техніків) здобування, заготовлення (консервації) та схоронення кормів. Кожний інспектор мусить мати свій район, а в поміч йому має бути приділено декільки інструкторів. Як інспектор, так і інструктори мають підлягати агрономів-організаторові (повіт агрономів). Щоб утри-

мати й направити діяльність цього вузько-фахового персоналу необхідно створити при Централі, Філіях і Клубах „С. Г.“ Секції здобування, заготовлення та схоронення кормів; ці секції разом з секціями годівлі рогатої худоби, секціями охорони тварин і районними молочарнями мають створити Фахові Комісії Молочно-Годівельної Господарки.

Б. Кондра, вет. лікар.

Недуги кормового проводу домашніх тварин

Кормовий провід, як усім відомо, продовж цілого життя займається переробкою — травленням їжі той найчастіше від їжі не здужає.

Пошкодити тварині може їжа навіть зовсім здорова, коли звірина є до неї незвична, або коли нею надто похаласує особливо після перебутих недуг чи після злогів, або врешті коли понадміру нею обїдається. Про їжу нездорову вже навіть не треба згадувати.

Поза їжою є ще й інші причини недуг кормового проводу. Тут можна навести як найчастіші: механічні ушкодження, простуду, глистюки і особливі зародні (бактерії).

Тут обговоримо найчастіші недуги кормового проводу у худоби та коней. Кормовий провід рогатої худоби складається з трьох передшлунків — жвача (гельбуха), що виповнює цілу ліву частину черевної ями.

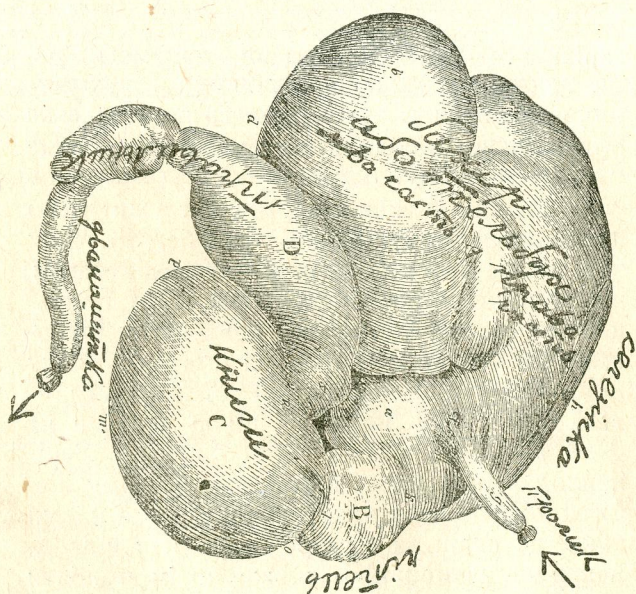
чепця і книг, далі зі справжнього шлунка (травельника) та кишок тонких і грубих.

Вже сама будова шлунка худоби вказує, що він найбільше наражений на всякого рода недуги.

ЗДУТТЯ:

Найчастішою причиною недуги є невідповідна паша. Деколи причиною буває холодна вода після зеленої паші. Здуття може теж появитися при задавленні буряками, чи бараболею, або коли набрякнуть внутрішні грудні залози та натиснуть на пролик, як це буває при туберкульозі.

У недужої худоби сильно роздувається жвач. Шкіра над ним напинається, а при стуканні видає голос бубна. Жвач не виявляє жадних рухів, корова не пережовує, важко дихає, широко розставивши ноги і виявляє великий біль та неспокій. Якби тварини такої не ратувати, то вона певно загинулаби. Рятувати треба негайно в слідуючий спосіб. — Корову треба поставити передом вище, витягнути їй язика і заложити в рот перевесло, змочене в креоліні, дьохтю, або миленні. Далі треба не барючися, усунути гази при допомозі сонди. Це треба робити поволі, бо через нечайне випущення газів можна спричинити смерть корові. Тому що здуття по хвилі знову появляється треба лишити сонду через якийсь час у середині корови, прив'язавши її вільний кінець корові до рота. Щоб подразнити жвач до виконування своєї роботи, треба подразнювати шкіру живота холодною водою, чи то поливати з відра, чи то обкладаючи живота холодними окладами, далі масувати живіт спіртом із камфоровою олією, або терпентинуою. З відходової кишки треба зчаста вигортати кал і давати через 10 минут левативи зі соли, зеленого мила, або з відвару тютюну. Колиби не було часу на вжиття сонди, тоді треба конечно пробити жвача

Nº 11

ШЛУНОК КОРОВИ.

трокарем, щоб у цей спосіб усунути гази. Рурку трокару треба залишити якийсь час подібно як сонду в шлунку, прикріпивши її до тіла грубою ниткою.

З ліків проти здуття можна подавати слідуюче: 1 ложку амоняку на літру звичайної або миляної води; 1—2 літри вапняної води (для телят пів до 1 л.); чай з насіння кропу, кміню, ганижу, цвіту рум'янку, з гірчиці та гірких зел. (полину, центурії, бенедиктину); 1 ложка креоліну на 1 л. води; товчений вугіль (заробити одну дві горстки з мукою на тісто)). Коли причиною здуття є задушення

бур'яком чи картоплею, то зовсім природно, щовилічити тварину можливо тільки тоді, коли ми ті бур'яки, чи картоплі з горла або пролику усунемо.

Як бачимо, ліків проти здуття є чимало, але найважливішою річчю — є не допустити до занедужання, бо здуття не тільки тому небезпечно, що може привести до загибелі тварини, але й тому, що лишає звичайно по собі погані наслідки такі, як поразення жвача, катарі шлунку і кишок, бігунку тощо.

Про ці і інші недуги кормового проводу розкажемо в слідуючому числі С. Г.

Инж. Роман Голод.

Чому наших синів треба посилати до хліборобських шкіл

Богато пишеться, говориться про біду, нужду на селі. шукаємо її причин, одначе забуваємо, що головною причиною є брак освіти, фахового знання, та брак своєї хліборобської організації в повнім значінню цього слова. Коли поглянемо, чи господарська криза торкнула інші хліборобські народи так як нас та чи вони її переживають, то побачимо, що хоч господарська криза всюди панує, то хлібороб чеський, чи данський сьогодні ще жие добре. Нашому українському хліборобови бракує хліборобського знання, брак якого відчувається на кожному кроці. Сьогодні треба вміти приноровитись до економічних обставин, до вимагань ринку, треба бути надто звинним, щоб уміти удержатися на поверхні життя. Нема двох думок, що така всестороння господарська орієнтація вимагає фахового знання як — також освіти.

На наших очах бачимо, як батько, котрий сам заледви виживає, залишає своє малоземельне господарство, ділючи його між кількох своїх синів. З чого ж ті його сини мають вижити і удержати свої рідні, коли будуть господарити, як господарив їх батько? Батько повинен як слід пам'ятати, що коли лишає своєму синові менше землі, повинен дати йому відповідне фахове знання, щоби він міг на тому самому куску землі витягнути більші користи для себе та для своєї рідні як тягнув батько. Зможе це він зробити тоді, коли одержить відповідне хліборобське знання. Бачимо не раз самі, що не один господар витягає з малого господарства більші користи як його сусід, бо відповідний зиск в господарстві не залежить тіль-

ки від кількості землі чи інвентару живого, але також від вмілого використання його та від знання набутого чи то з книжок, ча-кописів чи в Фаховій школі.

Отже, як не говорім і що не робім, все прийдемо до одного: треба знання, треба хліборобської освіти, як це є у інших хліборобських культурних народів.

Чехословаччина має 1247 хліборобських шкіл, в тім 976 низших та річно випускає 30—40.000 учеників. Зєдинені Держави Північної Америки мають 3100 хлоп'ячих, а 1023 дівочих шкіл, що разом випускають 130.500 учеників. Данія має самих хліборобських народніх університетів 62, котрі річно випускають 6.800 студентів та 22 низші господарські школи, котрі випускають 2.800 учнів річно. В порівнянні з нашою хліборобською нацією це просто не до повірення, коли пригадаємо собі, що на 7.000.000 населення маємо заледви одну хлоп'ячу фахову школу в Милованню, одну в Шибалині, мопочарську школу в Стрию. Здавалось би, що ці школи переповнені учнями, а багато немає де вміститися. Та ні! Однорічний випуск зі всіх шкіл не доходить до 100 курсантів. Чи невжеж нема у нас цікавих, щоб піти та зачерпнути хліборобського знання, або чи на правду так страшно збідніло наше хліборобське населення, щоби на стільки мільонів хліборобів не могли вислати на науку принайменше кількасот своїх синів до тих кількох наших хліборобських шкіл. Відповідь проста, що не криза, не брак доброї волі у синів, але брак зрозуміння серед батьків потреби цього знання для сина, що хліборобське знання це вже є певний варстат праці для си-

на. Більший скарб оставить батько синові, коли дасть йому відповідне хліборобське знання, посилаючи до хліборобської школи, як навіть оставляючи йому більше 0.5 морга поля.

Хліборобська школа не тільки дає фахове знання, але виховує молоду людину на характерного громадянина, чесного господаря, кує молоду душу, готову до будучої громадської праці. Фаховий і свідомий громадянин буде знати, що тільки у власній становій організації може боротись за краще завтра, тому стане він примірним членом своєї хліборобської організації. Він, ідучи по примірам інших хліборобських культурних народів, буде переконаний, що добробут хлібороба залежить від нього самого, і уповаючи на власні сили у власній організації буде будувати краще завтра. Одним словом хліборобська школа виховує молоду ідейну людину здібну працювати на своїм варстаті праці, здобути для себе кращий добробут, стати приміром для свого села, а також з посвятою працювати для загалу, бо памятаючи слова „Коли народ і край в добрі заживе, памятай, що й тебе серед них щастя

не мине“.

Тому наші хліборобські школи, котрих заведи є кілька, повинні бути переповнені дітьми хліборобів а наша найстарша хліборобська школа Т-ва „Просвіти“ в Миліванню, котра цього року буде святкувати 25-літний ювілей свого існування, повинна думати над розбудовою, а не над тим, чи має зачати в слідуєчому році навчання з 20 учениками, чи взагалі зачинати. В 25-ліття існування цієї Господарсько-Садівничо-Городничої школи даймо доказ нашої національної зрілості.

ВІСТІ З КРАЮ (ПІВДЕННЕ ПОДІЛЛЯ).

Жнива на укінченню. Погода на загал дописувала. Ще остає на полі овес та ячміль. Урожай озимини середний, а ярини вище середнього. Кокурда, оскільки буде теплий серпень, заповідається неосіріше.

Ціна морель досягла небувалої висоти 2.50 зл. нажалі їх зовсім немає. Виноград дуже нападає періноспера. Яблук є доволі, грушок мало, як рівнож оріхів. Ціна помідорів нагло в половині серпня заломалася на 10 гр. за кг. Насаджено їх сила силенна.

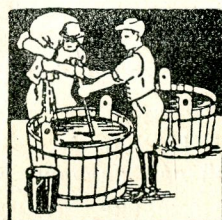
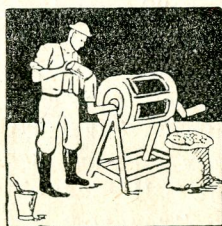
Інж.-агр. А. Романенко.

Як і чим переводиться байцування насіння пшениці

Байцування насіння переводиться двома способами: мокрим і сухим.

1. Мокрий спосіб байцування (протруєвання). Для байцування мокрим способом

б) Синій камінь (мідяний купервас) 1% розчин. Для виготовлення цього розчину беруть 1 кг. синього каменю й розчиняють в 100 літрах води. В такому розчині насіння три-

Різні способи байцування збіжжя. З ліва — „сухий“ — далі „мокрий“.

зерна вживається формалін або синій камінь (мідяний купервас). Байцування зерна мокрим способом треба робити за 2—3 дні перед висівом, бо коли зерно буде пробайцоване задалегідь, то воно може дати рідкі сходи.

а) Формалін — 0.1 проц. розчин. Для виготовлення такого розчину беруть 1/4 літра продажного 40 проц. формаліну й розчиняють в 100 літрах води. Насіння в цьому розчині тримають 15—20 хвилин. Розчин вживають два-три рази.

мають 5 хвилин. Розчин можна вжити 3 рази, а потім треба замінити новим.

2. Сухий спосіб байцування. Для байцування сухим способом вживають байців: „Зярнік“ і „Успулюн“. При купівлі сухого байцу треба завжди жадати окремого поччення про те, як тим середником байцувати. Байцування переводомо для того, аби запобігти нападення пшениці снітєм.

Але є ще одна хвороба на пшениці — це головня. Байцування проти цієї хвороби

нічого не допоможе. Поборювати головню треба через прогрівання насіння пшениці в гарчій воді. Робиться це так:

Зерно затоплюють на чотири години в воду, нагріту до 27°—30° Цельсія. Як мине

чотири години, зерно швидко переносять у другу воду, нагріту до 51°—52° Цельсія і держать у ній 7—10 хвилин. Потім зерно виймають, зараз-же промивають холодною водою й просушують.

Доц. Вікт. Доманицький.

Спробуйте всівати конюшину та еспарцету до озимин з осені.

Звичайно, всівають конюшину та еспарцету до ярини або озимини (ярого й озимого збіжжя) **на весні**. За такого способу підсіву конюшина й еспарцета, звичайно, дають перший укіс **аж на другий рік** після посіву. Лише в деяких місцевостях (напр., в долині р. Тиси) й за такого способу посіву конюшина по жнивях швидко відростає та зацвітає — так що її без шкоди для майбутнього врожаю в наступні роки можна косити (т. зв. конюшина — стернянка). Як що ж конюшину чи еспарцету посіяти разом з озимим житом чи озимою пшеницею — з **осені**, то тоді косити траву-стернянку (по жнивях) можна в будь-якій місцевості. Це має велике значіння — земля ліпше — повніше використовується. Але посів конюши-

ни чи еспарцети з озиминою треба робити **як можна раніше**, — щоб трава встигла до зими вкорінитися. В місцевостях, де снігу мало, а морози — люті, підсівати траву з **осені** зовсім не можна, бо вона в зимі вимерзне. **На наших землях в Польщі посів трави з озиминою з осені ще не випробуваний**, — тому цього способу ще не можна радити для ширшого вжитку. Але **булоб дуже добре**, коли б **наші поступові господарі** на спробу посіяли ще цієї осені 2—3 парцелі по 100 квадр. метри кожна за цим новим способом, а поруч 2—3 таких же парцелі лишили для підсіву трави весною. Відтак треба буде порівняти який спосіб ліпший. Про висліди такої спроби просимо написати до редакції „Сільського Господаря“.

Інж.-меліоратор Т. Панасюк.

Відводнення ґрунтів

Відводнення ґрунтів входить в склад науки про поліпшення ґрунтової почви, званої загально **меліорацією**. Звідси походить назва інженер-меліоратор, якого саме задачею є провадити ділянку пліпшення ґрунтів. Наука про поліпшення ґрунтів є обемиста. Тут беру під увагу один лише розділ **відводнення ґрунтів**.

Відводнення є для наших селян дуже на часі. У нас в Галичині, на Волині і на Поліссю і взагалі на українських землях, є цілі простори мокляків. По їх осушенню набудемо шмат землі під сіножати і пасовиська, а навіть і під управу збіжжя, чи іншої культурної рослини.

Також і з боку гігієни (здоровля) то осушення багон має велике значіння. Зникнуть багна — тоді зменшиться цілий ряд різних заразливих недуг.

Український нарід відчуває передовсім потребу відводнення забагнених сіножатей і пасовиськ. Вониж дають квасну траву. Че-

рез це корови дають йому менше молока. А косовиця трави на мокляках вже не одному господареві підтяла здоров'я.

Усе гаразд, усе то воно так — скаже не один — але якось за поліпшення своєї долі тяжко нашим селянам взятися. Щож за причина сего лиха? — Відповідь на це звичайна: Брак розуміння і наша отяжілість. Ці відемні сторони мусимо рішуче побороти, якщо хочемо поправити свою долю.

Під теперішню пору загальної господарської нужди мусять виконуватися всякі поліпшення господарки добре і совісно, але як найдешевше. Це є можливе до переведення.

Вагу відводнення треба як слід зрозуміти. Тому постараємося обговорити поступенно усі чинники, які нам зроблять незрозумілі річі — зрозумілими.

Земля. Під назвою земля розуміє інженір-меліоратор ґрунт і підґрунтя. Ґрунт повинен бути крухкий і творити догідну поло-су для розвитку коріння. Це осягнено старанною обрібкою і гноєнням поля.

Підґрунтя це є той, звичайно розстеле- ний збитою масою природний шпихлір, який має бути багатий в корм для рослин і потріб- ну їм воду. Однак дуже часто лучається, що підґрунтя не все є багате в корм для рослин і потрібну їм воду. Рослини мимо гноєння і добре справленого поля — не удаються. Тоді то наше підґрунтя є хоре і до него тре- ба прикликати лікаря. Тим лікарем є власне інженір-меліоратор. Перейдім тепер до вла- стивостей землі.

Якіж то саме є найважливіші для меліора- тора прикмети землі?

Ними є: **будова землі** (структура). Земля складається з поодиноких малих частинок, так званих **зерен**, які можуть лежати вільно одинцем біля себе, як у сухій купі піску і та- ку будову землі називаємо **структурою зер- нистою**. Або ці зерна землі можуть лучитися в збиті групи, то є в грудочки, які все бачи- мо на добре справленій ріллі і тоді називає- мо таку будову землі **структурою горошко- ватою**. Властивості зернистої структури проявляються в їх цікавими взаїмніми на себе діланню. Чим ці зеренця є менші, тим сильні- ше вони до себе прилягають і вода не може довільно просякнута. Ось такий характери- стичний случай представляє нам тяжка гли- на і ілі, але також і дрібно вироблена рілля. Тому то селяни знають з власної практики, що дуже а дуже вироблена рілля аж до міл- кого стану чомусь не добра під засів. На це дивне свійство зернистої структури наука звернула нам увагу і ми тепер справляємо рілля лише до степеня горошковатої струк- тури. — Тепер наведем слідуючу властивість землі, а то:

Щілистість (поровитість). Щілистістю землі зовемо усі щілини (пори), які нахо- дяться в землі тоб то в ґрунті і підґрунті. Щілистість залежить від величини і укладу поодиноких зерен (грудочок). Значить, що щілистість може бути менша або більша, а це залежить, чи зеренця землі є уложені біля себе щільно, чи спнято. — Дальшою властивістю землі є

Просочистість, яка стоїть в тіснім звяз- ку з щілистістю. Чим більші щілини в землі, тим скорше просякає вода, задля її малого тертя об стіни зерен.

Волосковатість щілин. На основі закона волосинкових посудин, земля має можливість задержати в собі просякнуту дощівку. А ко- лиж довший час дощ не паде, то волосинко- ваті щілини землі витягають ґрунтову воду до гори і насичують в той спосіб корінці ро- слини. Ця властивість волосковатости землі є дуже важна для рослин. Бо інакше вони по- вялиби в часі посухи.

Кольоїди землі є це дуже малесенькі зе- ренця землі, які є менші чим двотисячна

часть міліметра. Ці кольоїди мають власти- вість танцювати в воді і всякати в себе воду. При всякуванні води вони побільшуються. Колиж нагромадяться цих кольоїдів у розчи- ні багато і ми пустимо поміж них електрич- ну струю, або хемічно будемо на них ділати, тоді вони лучаються разом, укладаються біля себе і творять дреглевату масу, а воду виді- ляють. Цю дреглевату масу кольоїдів називають учені **жель**. Як бачимо, ці кольоїди по- сідають властивість творити масу — грудоч- чок, які ми називаємо горошки. Звідси то походить назва **горошковатої структури**, яка при управі ріллі грає дуже важну роллю. **Кольоїди мають властивість пічнявити в воді і нагромаджувати поміж себе багато води**. А воду нагромаджують вони тим більше, чим менші є зеренця кольоїдів. Колиж ці кольо- їди висохнуть, тоді вони корчаться, творять риси і є доволі тверді. — Щоби ліпше зрозу- міти про кольоїди, потребуємо подивитися на підсохлу калабану на полевій дорозі, або на поліплону глиною хату.

Пильним дівчатам не раз прийшлося ви- слухати від своїх мамів, що хата „порисува- ла“. А цьому всему винні властивості ко- льоїдів.

(Далі буде).

М. Подоляк.

ЛІКИ ВІД КАШЛЮ, ХРИПОТИ, ГОРЛОВИХ НЕДУХ, ПРОСТУДИ І Т. П.

Немає кращого і дешевшого середника на згадані недуги як чистий природний мед. Добрий він шей тому, що ділає (лікує) ор- ганізм, поволи, не раптово як різні хемічні ліки. Мед усуває хворобу лагідно. Лікується медом так: чайну ложечку меду береться до уст і полегенько поликується його. Ще кра- ще давати мед до молока і пити з молоком.

При хрипоті для старших мед дають до вина, а для дітей найліпше дати 2—3 ложеч- ки чайних до 1 літра тепловатої води і так пи- ти цю воду що пів години принаймі по ло- жечці.

При хворобах легенів вариться мед з баб- ковим (подорожник) листям і цей сироп петься. Приготовляється так: листя бабки ланцетуватої (довге вузьке листя), що росте по дорогах, розминається в ступі на кашу, додається троха чистої води і проціджуєть- ся через шматинку до горщика. До цього ви- душеного соку додається 2 рази (по вазі) стілько меду і варять до густоти сиропу та вживають його як лік.

Сироп меду з редьквицею — теж є дуже добрим середником на хрипоту і болі в гор- лі. Для цього розтовкують редьквицю на кашу, видушують сок з каші і варять її з медом на сироп.

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

Ілж. Б. Вербевсь

ЯКІ ОВОЧЕВІ ДЕРЕВЦЯ КУПУВАТИ?

Кожного року купують наші господарі тисячі овочевих деревець та платять за них великі гроші. За щось доброго варто заплатити, бо воно оплатиться. Але ціла біда в тім, що дуже часто купують безвартісні деревця. Щоби не марнувати грошей, та щоби кожний міг собі вибрати добру щепу, подаємо, яких щеп не можна купувати.

1. Слабо розвинені деревця, що мають марну корону та тонкий або кривий стовбур.

2. Старі деревця 6—7 літні, що мають 2—3 літні корони. Передусім не купувати старих кісткових деревець.

3. Деревця хорі на рака або иншу хворобу, чи ушкоджені або нападнені шкідниками.

4. Невідповідно щіплені деревця до саду цілком не годяться. Брати лише ті деревця, що є щіплені на дичках того самого дерева, що й зраз. Яблоні на яблінках, груші на грушах і т. д.

5. Не купувати деревця яблінок та груш, щіпленого 1 метр і вище від землі або очкованого не при самій землі, але 15 см. від землі або й вище.

6. Сукаті деревця або з невігосеними рапами по витятих галузках, до саду не годяться.

7. Цілком не брати деревець з частинно обмерзлою короною, стовбуром або корінням.

8. Деревця занадто вибуялі, зате з нездеревілими гонами або за високими стовбурами.

9. Неточно означені деревця, до якого роду належать.

10) Деревце повинно мати добре розвинений, неушкоджений пені, з великою кількістю волосковатих корінців.

Купувати деревця найліпше у знаних шкількарських заведеннях, яких обов'язують відносно продаваних деревець такі приписи:

1. Деревця щіплені при землі повинні мати в короні принайменше 5 галузок, всі о правильнім прирості.

2. Деревця щіплені в коронах мають мати в коріні 3 галузки.

3. Високопенних деревець стовбур повинен бути високий на 160—170 см. до корони, а на висоті 1 м. від землі повинен мати в обводі 6 см.

4. Півпенні деревця мають мати стовбур до корони високий на 115—130 см., а на висоті 60 см. від землі, 6 см. в обводі.

5. Корчі та карлові дерева повинні мати стовбур високий на 35—40 см. та щіплені на відповідних підкладах.

6. Агрест і порічки є літні корчі з 3—5 галузками.

Як купується деревця у знаних і порядних фірм, тоді вони відповідають в горі поданим вимогам. Але добре є ще перевірити, бо в найліпшій шкільці можна дещо переочити. Коли покупець щонебудь запримітить на деревці, то деревце вимінюють на інше. Щоби мати ще певність, що деревця є тої відміни, яку жадаємо, приймати деревце лише з прив'язаними листівками, на яких є поданий рід деревця. За всяку ціну оминати принагідних торговців по торгах, бо на торзі куплене деревце рідко коли має більше садівницьку вартість.

О. Василенко.

ВИГОТОВЛЕННЯ КВАШЕНОЇ САДОВИНИ.

У багатьох краях квашена садовина належить до найбільше поширених споживчих продуктів, а в нас роблять його теж, але так невміло, що смак у ньому є більше похорий на оцет, чим на овочевий перетвір.

Тимчасом доказано, що від умілості заквасити садовину залежить головню і сама її вартість, що є дуже богата на живини (вітаміни) себто такі складники, що є конечно потрібні для людського організму. Це зрозуміло давно наше селянство, і тому воно любить виготовляти квашену городину, як капусту, огірки тощо. Суть такого квашення в тому, що бактерії такого молочного квашення перетворюють так садовину як і городину, а згядно їх цукор, на кислоту, через що роблять їх придатнішими до зужиткування організмом. Оця молочна кислота, подібна до кислоти кислого молока, має головну властивість не тільки охороняти та зберігати продукт від гниття, псування, але і надавати їм кращих якостей, при чому і смак його та запах є приємний, свіжий та приманчивий.

Умовини для нормального квашення є головню температура, що повинна доходити +15° Ц та і те, щоби переведення його відбувалося без впливу вільного повітря. Тому то

капусту втовкають туго, а огірки заливають певним розчином, щоби той розсіл завжди покривав продукт та ще й придавляють зверху тягарем, щоби на них не впливало свіже повітря.

При тій роботі головну вагу кладуть на чистоту продукту та посуду. Лише тоді дістанемо добру квашню.

Щоби квашення переводилося швидко, а тим самим вбивало інші шкідливі бактерії чи грибки, вживають для його переведення культуру чистих бактерій молочної кислоти, себто додають кислого молока для заквасу. Таку чисту культуру молочних бактерій виготовляли теж і хемічною дорогою, то є попровадили розвиток чи помноження їх так докладно в хемічних лабораторіях, що вони є цілком вільні від всяких інших бактерій чи складників. І таким заквасом заквашена садовина і городина дає незвичайно добрі наслідки.

Найкращим матеріалом зробити діжу чи бочку є дубина, добре відмокла. Процес такого вимочування посуду триває й кілька місяців, а вже перед самим його вживанням потрібно її вимити водою з 2% соди та вишкурвати щіткою рижовою, відтак випарити окропом і дати можливість стекти воді.

Що до самої сировини, то вона мусить бути бездоганно чиста. Перш за все треба її перебрати та відкинути все попсоване інакше внесе у процес квашення шкідливі бацили. Відтак перебрану садовину мийуть водою та наколюють, через що заквас доходить рівномірно до середини.

Коли хочемо заквасити яблука, то їх складають до діжок верства за верствою, щільно та прикладають кружком з тягарем. Після того виготовляють розсіл, де на кожне ведро (5 л.) води дають коло 600 гр. соли, 200 гр. меду або цукру, те все добре переварюють, охолоджують та заливають яблука так, щоб над ними було до 5 см. розсолу. Додають теж для прискорення квашення небагато кислого молока або доброго хлібного квасу. Так заготовлені яблука залишають у комнатній температурі через три тижні або й коротше. Ліпше не чекати аж на цілковите їх заквашення, а винести за тиждень до холодної пивниці, де вони повільно доквашуються. Тоді й овоч є ядерний та твердий і довше зберігається.

У той сам лад можна виготовлювати всяку іншу садовину.

Присилайте передплату!

Инж. І. Лапчук.

Обжинки

Український нарід мав здавен-давня багато гарних звичаїв, які обходив громадно. Чи то на весні гагілки, чи в літі — Купайла та інші. До війни майже всюду вдержувалися ці гарні звичаї. По війні однак рідко де можна ще їх стрінути. Між іншими майже цілковито занехали т. зв. обжинки.

А спитайте старших, як весело обходили колись обжинки. Веселі були господарі, яким Бог дозволив щасливо зібрати збір з поля а й веселі були жінці, що щасливо скінчили тяжку працю в полі.

Бувало дожинає господар пшеницю. Сусіди дальші і ближчі бачуть це. Приходять зі свого поля на лан пшениці нерас вже перед самим заходом сонця. Заки сонце зайде, зіжнуть вміть всю пшеницю, щоби принести господарям вінок. Бачить це господиня і господар, спішать скоріше до дому та ладять обжинки, щоби було добре чим прийняти жінок за вінок.

З останнього снопа вижатої пшениці (жита) плетуть жінці вінок та співають обжинкові пісні — ладують. Вертаючи з поля

до дому ладують аж до дому. Найкращий жнець несе вінок на голові. На подвірю перед брамою витає господар жінок, які складають йому ріжні бажання.

Кінчаться обжинки гостиною господарів та забавою з музикантами й танцями.

Колись по селах щодня були в когось обжинки. Щодня вечером нісся гомін обжинкових ладувань полями лугами і селами.

Тепер інакше. На селі смутно мимо цього, що Пан-Біг зародив і в стодолі повно. Село наче заніміло. Ніхто нікому не допоможе а кожний думає тільки за себе. А шкода занехувати так гарного звичаю.

Правда, тепер нема вже більших господарств. Кожний господар сам собі збирає. Але сьогодні важко жити самому. Щонебудь задумати зробити ніколи одиниці. Мусимо творити громаду — організацію. Такою організацією хліборобів є „Сільський Господар“, Кружок „Сільського Господаря“ — це новітній господар в селі. У нього модерний спосіб господарювання, у нього господарські новітні знаряди й машини, він організує

спільні підприємства там, де нинішній дрібний господар сам не може дати ради.

Кружок „Сільського Господаря“ як модерний господар, що заступає і боронить **інтересів** своїх членів-хліборобів, що вчить розумно господарити, повинен теж мати свої жнива і обжинки. **Коли його члени мають повні стодоли й обороти завдяки Кружкові „Сільського Господаря“, повинні йому теж принести вінок та заспівати обжинкові пісні — ладувати.**

Другі народи зрозуміли давнє значіння обжинків і відновили в себе цей гарний звичай. Поляки щороку несуть вінок своєму першому господареві в краю — президентові держави, а цей для них влаштовує обжинки в Спалі.

Українські хлібороби повинні теж бути вдячні своєму „Сільському Господареві“. „Сільський Господар“ — одинокий станув в обороні українських хліборобів та вказує дороги кращої будучности українських хліборобів. Тому українські хлібороби повинні обновити цей старосвітський звичай обжинків. **Повинні рік-річно нести вінки своєму першому господареві, яким є Товариство „Сільський Господар“ разом зі своїми Філіями і Кружками.**

Т-во „Сільський Господар“ разом зі своїми Філіями і Кружками повинно справити своїм членам за вінок обжинки.

Деякі Кружки й Філії вже зрозуміли значіння обжинків та постановили в цьому році влаштувати в себе обжинки, як: Філія „С. Г.“ в Сокалі і Кружок „С. Г.“ в Ямниці к. Станиславова. За їх прикладом повинні піти всі Кружки й Філії.

Обжинки належить обходити після зібрання головних плодів землі, себто в місяцях: вересень—жовтень. У вінок для „Сіль-

ського Господаря“ повинні члени примести як найбільше нових членів, щоб здійснити клич Загальних Зборів Товариства 100.000 членів, вирівнати обов'язуючі членські вкладки та зложити дар в натурі тих плодів, яких найбільше зародилося: пшениця, жито, кукурудза, мід і т. п. на великі завдання Товариства. Хто що може, але зі щирого серця, а це буде найкращим і найдорожчим вінком для „Сільського Господаря“.

Кружки й Філії влаштують своїм членам обжинки. На програму обжинків повинні зложитися такі речі: 1) Похід господарів по Службі Божій зі символічними ознаками сільсько-господарської продукції даного району при звуках обжинкових пісень — ладування: косарі, жінці, машини й знаряддя та живі картини зі жнив і т. п. перед домівку Кружка чи Філії „Сільського Господаря“. Делегація господарів складає вінки Раді на руки голови Кружка чи Філії з відповідними бажаннями.

2) Голова Кружка чи Філії дякує за бажання та отвирає для цього случаю улаштовану виставу з придбань Кружка чи Філії. Відспіванням національного гимну кінчиться похід, а всі учасники йдуть на виставу.

3. Пополудні академія-концерт з обжинковими піснями, хороводами, живими образами і т. п. та забава.

Нехайже всі Кружки і Філії „С. Г.“ започаткують в цьому році цей так гарний звичай — а обжинки нехай будуть щорічним **святком вдячності** Всевишньому, що позволив щасливо збір зібрати а Т-ву „Сільський Господар“ за провід і труд над движенням добробуту українських хліборобів.

Звідомлення з обжинків зі знімаками просимо надіслати до Централі Товариства „Сільський Господар“.

Інж. Роман Голод.

Що вже треба зробити до заквашення зеленої паші

Зближається осінь з дощами та непогодами. В господарстві нераз є всяка зелена паша. Худоба всеї не зїдає, а висушити її на сіно годі і вона гние. Коли приглянутись до годівлі худоби в зимі, а головню на весні, то у нас тварини годують головню соломою, бо іншої паші вже забракло. — А можна використати осінню зелену пашу заквасити її, щоб мати пізніше добру, смачну квашанку для тварин.

Щоби мати добру заквашену пашу треба знати такі справи:

1. Як приготувати місце на заквашення.
2. Яку зелену пашу можна заквашувати.
3. Як заквашувати пашу.
4. Як згодовувати заквашену пашу.

Тут порушу тільки перше питання, а саме як приготувати місце на заквашення паші.

Заквашувати пашу можна найліпше у вежах сілосних, але на сьогодні ці вежі за дорого. Найпростіше квасити є в звичайних долах (ямок) тільки треба вибрати відповідне місце, та знати як цю пашу заквасити. Від цього буде залежати вартість паші.

Місце на сілосну яму належить вибрати підвищене, щоби підгрунтова вода була низько. Найлучше в твердому глинястому ґрунті, інші легко пропускають повітря і воду, а це зле впливає на квашення паші. По можності силосову яму вибудувати близько стайні, щоб вигідно пашу давати худобі.

Форма ями:

Найкращі ями округлі, завглибшки дещо більші ніж завширшки.

Практично відношення ширини до її глибини має бути 1 : 1½.

Круглу яму треба копати прямовісно, бо коли буде спадиста, то при осіданні паші на боках залишаться вільні місця, а тим самим паша буде псуватись. Як що яма є прямокутна то роги треба заокруглити.

Довжина ями має бути дещо більша від ширини. Величина ями залежить від кількості заквашеної паші. Для розрахунку треба знати, що в 1 кубічному метрі міститься 0.7 тон силосу. — Коли маємо забагато зеленої паші до квашення, то ліпше є зробити 2 ями силосові, менші.

Можна також зробити яму силосову більше тривалу. Надешевше буде з цегли, мурована на вапні з замішкою цементу. Дорого це не буде коштувати, а яма буде на стало до ужитку. Мурувати стіни на довжину цегли, а дно кантом цегли.

Перед сілосованням треба яму як слід приправити. Так як капусту не можна квасити в поганій сухій бочці, так і паші не можна квасити в ямі з сухими стінами. Яма з сухими стінами втягне в себе сік зеленого корму, від чого силос псується. Тому стіни силосової ями треба змочити водою з коновки. Так треба звогчувати яких кілька день перед укладанням силосу кілька разів денно. Лити відразу води не можна, бо вода спливає по стінах не звогчуючи їх, а дно буде перевогчене.

Де підшкірна вода є близько, можна квасити пашу на верху в кіпцях. Кіпці робимо в цей спосіб, що підшукуємо відповідне місце, по можності з твердою, вбитою землею. Все вистругуємо, можна також викопати на 1 півштих лопати і укладаємо верствами зелену пашу, вдоптуючи її докладно.

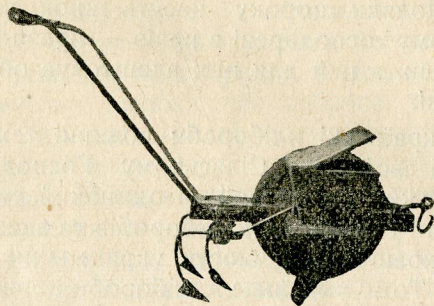
Кіпець робиться на 2—3 м. довгий, 1½ м. широкий, високий 1½—2 м. Пашу кладемо верствами і сильно вбиваємо. Коли накладено, обкладаємо кіпець соломною на 50 см. грубо (або половиною ячмінною, житною) і обкидаємо землею на 60—90 см. Пізніше слідкувати, щоби на кіпці не поробились щілини і повітря не дісталось до паші. Щілини треба затикати землею. Без цього паша може зіпсуватися, а як така є шкідлива для тварин.

Г. Гриневич.

ПРАКТИЧНА СІВАЛКА-ПОЛОЛЬНИК.

Читачі Сільського Господаря знають вже про мій винахід, ручну сівалку-полольник, про яку я писав ще в 1932 р. Сьогодні я поліпшив свій винахід і перевів з ним на полі практику. Сіяв я нею збіжжя, фасолу, а управляв окопові.

Яру пшеницю, овес, просо і фасолу сіяв на 20 см. в рядах. Все збіжжя добре і рівномірно зійшло. По засіві і викінченню, як земля збилась, я відчіпив крайні ральця і прой-

Сівалка-полольник п. Гриневича.

шов ним по рядах. Збіжжя виросло на причуд гарне, краще як в сусідстві сіяне ручно і не обгортане.

Коли приходить обрібка бараболі, буряків, капусти, я знова начіпляю крайні ральця і підгортаю ці окопові та зрушую землю і нищу буряни. Бараболя, зрушена три рази після зливних дощів, виглядає далеко краще як сусідська раз сапана.

Хто бачив мою сівалку-полольник — або має пляни як її зробити, то за 15—16 зол. у коваля таку сівалку зробить. Я наразі цих сівалок не виробляю, бо зайнятий іншим винаходом, але висилаю малюнки і розміри як її зробити, як це подаю я в оголошенню.

ВІДЛОЖЕННЯ ЕКЗЕКУЦІЇ ЗАЛЕГЛИХ ПОДАТКІВ У РІЛЬНИКІВ.

Розпорядженням Міністерства Скарбу з дня 1 серпня б. р. (обіжник Л. Д. V 25300) (1/35) стримано в цілості екзекуцію залеглих податків — ґрунтового, доходowego враз з додатками кризовим і самоурядовим оскільки рільне господарство є головним джерелом доходів платника. Частина податку маєткового що припадає від вартості тих господарств, прийнятої як підставу виміру, надзвичайної маєткової данини з I-їй групі контингентовій до дня 15-го жовтня 1935 року.

Повищі приписи відносяться також до інших залеглостей і оплат на користь Державного Скарбу. Установ суспільного забезпечення, складок вогневих і т. п. — **Рільник.**

О. Бучинська.

Качки пекінги

В останні часи качки пекінги, що раз то більше у нас поширюються і яби сказала, що ця раса на це заслуговує.

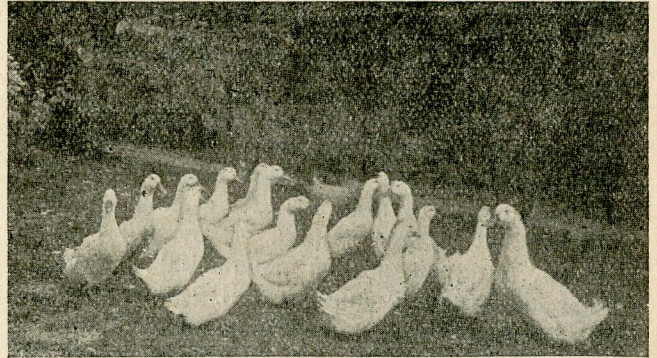
Тому, що про ці качки у нас писалося дуже мало, зазнайомлю шан. читачів з цією расою троха докладніше.

Отож, це є хінська раса, назву свою дістала від Пекінгу столиці Китаю. З відтам в роках 70-х попереднього століття стала перевезена до Англії де дуже поширилась. З Англії качки ці поширились і в Європі та сьогодні є найбільше плекані.

Качки пекінги білі є одна з найтяжчих рас, вони є довгі і масивні, тіло носить підняте в гору так, що зад звисений до землі, особливо як їх гонити. Голова округла, коротка, широка, очі темні. Дзюб короткий а широкий помаранчевої барви. Шия пряма, довга, добре опірена, на горі шиї піря трохи довше і начеб учесане до гори, що творить гребінь особливо у качурів. Тулуп масивний, довгий, глибокий, чотиригранний. Зад широкий, спадикий. Крила короткі гарно лежать на тілі. Хвіст короткий і широкий. Ноги короткі і сильні оранжово жовті. Опірення біле з накарково жовтим надихом, м'яке і вільне.

Пекінги належать до найтяжчих качок, важать 4—5 кг., добре несуться. Яйця білі. М'ясо качки хоч не належить до першорядних але ліпше як нашої простої качки.

Головна прикмета пекінгів це та, що вони дуже скоро ростуть і їх продукують на торг молодими, а також дуже скоро даються

Стадко качок пекінгів авторки О. Б.

тучити на смалець і т. п. Рівнож — ці качки можна плекати там де цілком не має води. (як у мене). Я вже кілька літ плекаю ці качки і ними дуже задовлена. На корм для них вживаю: бараболю, бурян галінсогу (кріляк-незбутниця), кропиву суху, буркун сухий, бараболя варена і розімнята з кропивою чи буркуном, а галінсога сирова січена — та зерно. На такому кормі, що року від 3 старих качок (2 качки 1 качур) на серпень маю стадо дорослих качок вагою 80—90 кг. м'яса, але більше продаю як расовий матеріал.

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 108. Сливовий сад в саді яблуневому.

Маю молодий сад груш і яблунь, посаджених 10×14 метрів. Хочу поміж дерева насадити вишень і сливок. Як порадите. Чи то буде добре та які відміни порадите?

— Коли хочете щоб сад ваш приносив прибутки з першого року, то мусите плекати в ньому городовину чи й мішанки і окопові на пашу. В інший спосіб то можна садити ягідні куші агрест і порічки, полуниці. Коли і це не можете зробити, то можна посадити сливи і вишні, лише тоді управляти ґрунт між деревами буде тяжче. Зі слив радимо звичайну угорку, та ренгльоди, зелену і улену, а з вишень княжу, остагаймську і лутівку. Ці дерева, як почнуть добре родити яблуні

і груші — вирубаєте інакше сад буде за густий — це буде через 10—15 літ.

Ч. 109. Де дістати машини до виробу цементових дахівок і бетону.

— У Львові є Кооператива Інженерських Робіт (КІР) при вулиці Сапиги 53. Зверніться до них вони такі машини мають. Рівнож може позичить вам машини такі фабрики Виробів Цементових в Варшаві, вул. Чацкого 1. Зверніться до них з листом.

Ч. 111. Чи бугай з одним яйцем добрий?

— Добрий і може дістати ліценцію. Друге яйце у нього є сховане в брушній ямі.

Ч. 112. Коли приорювати любин?

— Найкраще любин пізній присювати в осени перед самими морозами. Про при-

орювання любину на зеленій погній докладно знайдете в книжечці М. Боровського: Зелені погної. Ціна 70 сот., пересилка 20 сот.

Ч. 113. Які сорти пшениці відпорні на ржу?

— Цілком відпорних на ржу сортів нема. Однак ранні пшениці як гранатка Даньковського і Ірсі Ей належить до тих, що є досить відпорні на ржу. За те ці сорти пшениці на добрих ґрунтах виглядають.

Ч. 114. Що робити як у коня крухі копита?

— Дуже часто коні мають крухі копита. Ріг легко ломиться кусками, та нетільки погано виглядає, але не можна коня підкувати, бо скоро губить підкову. Сему можна зарадити, коли будете копита смарувати середником, що називається „ляноліна“. Можна його дістати в кожній аптеці. Копито наперед треба вимити, витерти на сухо і смарувати раз на день, натираючи копито 2—3 мінут. Так смарувати яких 5—6 тижнів. В той час коня не кувати.

Правні поради

СПЛАТА НАЛЕЖИТОСТЕЙ ЗА РОЗПАРЦЕЛЬОВАНІ ДЕРЖАВНІ ҐРУНТИ.

В Деннику Законів ч. 57 поз. 372 оголошено розпорядок Міністра Рільництва і Р. Р. з дня 25. VII. 1935 р. Відноситься він тільки до державних ґрунтів. Задаток виносить при купні державних ґрунтів: для безземельних — 5%, для набувців вірцевих господарств — 15%, для набувців промислових об'єктів — 25%, для інших набувців (малоземельні) — 10% продажної ціни.

Не платять за ужитковання набувці самотійних господарств через 2 роки а фільварочна служба через 3 роки від дня впровадження в посідання. Опісля платять за ужитковання 3% решти ціни купна. Решта ціни купна розкладається на сплату протягом 57 літ в 2 піврічних ратах, коли довг виносить більше як 200 зол., а річна рата більше, як 40 зол. Можна сплачувати в коротшому часі: 8, 16, 31 літ. Відсотки виносять 3% річно. Ціну до 200 зол. можна сплачувати ратами до 5 літ.

В разі живлового нещастя можна мати відчорення сплати даної рати до літ 5 — на просьбу довжника. Про кредити для набувців ґрунтів приватних з парцеляції — це не відноситься.

ЩО КАЖЕ НОВИЙ ЗАКОН ПРО НАГЛЯД НАД ГОДІВЛЕЮ КОРОВ, СВИНЕЙ І ОВЕЦЬ.

На підставі розпорядження Міністер-

ства Рільництва Р. Р. з дня 8. VI. ц. р. Хліборобські Палати за згодою Міністерства мають право узнати штуки рогатої худоби, безріг і овець, які є відповідні до годівлі.

Покривання коров, свиней і овець дозволене є лише розплідником узнаним Комісією Кваліфікаційною, для даної округи. „Розплідник узнаний“ це бугай, що скінчив 15 місяців, кнур — 6 міс., а баран — 3 місяці. Лише таких Комісія узнає здібними до розплоду і видає свідоцтво узнання.

Всі власники розплідників є обов'язані зголосити до уряду громадського, що мають такі розплідники і на визначений час привести перед Комісією Кваліфікаційну.

Не мусять зголошувати в уряді громадським годівельники, що їх розплідники є вписані до книг господарських звірять розплодових.

За незголошення розплідника в свій час до уряду громадського, або не поставлення його перед Комісією Кваліфікаційною, за покриття неузнаним розплідником чужої корови, свині, вівці, за безправне видавання родоводів, або посвідок, вкінці за уживання „зародов а юбора“ може укарати винних гривною до 300 зол.

ЩО ТРЕБА ЗНАТИ ПРО ЛІЦЕНЦІЇ ОГЕРІВ

На підставі уставу Міністерства Ріл. і Реф. Рільних з дня 13. березня 1934 (Дн. У. Р. П. П. ч. 32 поз. 284) та розпорядження з дня 2 липня 1935 (Дн. У. Р. П. ч. 52. поз. 339). Можна уживати до розплоду тільки ті огери котрі будуть узнані через Ліценційну Комісію. В звязку з тим комісія з Львівс. Хл. П. відбуде ліценцію огерів в повітах:

У воєв. львівським — від 9 вересня до 31 жовтня 1935 р.; **у воєвід. станиславським** — від 17 жовтня до 31 жовтня; **у воєвідстві тернопільським** від 9 вересня до 12 жовтня

1. Всі власники огерів, уроджених 1932 і старших, є обов'язані зголосити до урядів громадських до дня 1 вересня б. р.; 2. За незголошення огера властитель буде платити 20 зл. кари; 3. В день ліценції властитель має припровадити огера перед комісією; 4. За не припровадження накладають кару 20 зл.; 5. Власник огера має привезти зі собою всі документи, які має, як родовід, свідоцтво попереднього узнання і т. п.

При комісії одержує безплатно свідоцтво узнання, і тільки тими огерами можна становити кобили.

Огери котрі не є узнані, платиться за них 50 зл. річної оплати і не можна ними крити кобил, на случай, колиб власник уживав його до криття — платить 300 зл. кари.

З ЖИТТЯ ТОВАРИСТВА

КРУЖОК Т-ва „СІЛ. ГОСПОДАР“ в ЛЯЦЬКУ ПОВ. ДОБРОМИЛЬ, НЕ ЗАБУВАЄ ЖІНОЦТВА СВО- ЙОГО СЕЛА.

Нераз вже читачі цього часопису читали про Кружок „С. Г.“ в Ляцьку. Кружок в Ляцьку, подібно, як і Кружок в Вороблику Королівському, пов. Коросно, веде свою працю самостійно власними силами. Помічі їм ні звідки, бо їх Філія не має агронома, який би опікувався Кружками. Зате повний посвяти провід тих Кружків дбає про зміст праці Кружка та про піднесення їх сіл. Між іншим не покинув Кружок в Ляцьку і свого жіноцтва.

Заходом Ради Кружка С. Г. відбувся від 18. II. до 16. III. ц. р. одномісячний курс домаш. госп. і куховарства для членок, перший цього рода в житті села і повіту.

Святочне відкриття курсу відбулося дня 18 III. Голова В. Манько представив стан нашого селянства а зокрема жіноцтва, вказав на всі труднощі, які треб було побороти, заким дійшло до нинішньої хвили. Представив п. Марію Гусарівну, яко інструкторку і поручив її провід курсу та пожелав успіху в науці. З рамени філії С. Г. привітав курс п. дир. С. Чорняк, який похвалив почин Ради та віззав учасниць до праці і поступу в ділянці сільсько-господарській. Від громади зложив привіт п. нач. Мельгівський.

Курс закінчило 28 учасниць а вела його п. Марія Гусарівна з Перемишля зі „Союзу Українок“ яка своєю працею, старанністю і кмітністю зєднала собі повне привязання і любов усіх учасниць. На курсі викладали: п. Гусарівна: теоретичне і практичне куховарство, домаш. господарство і гігієну жінки, дир. С. Чорняк: роля жінки в кооперації; В. Манько: історія і географія України. Вечером, що другий день учила п. Гусарівна жіночих робіт. Переводжено також різні гутірки на теми культурно-господарські. Дня 9. III. ц. р. улаштували курсантки власними силами скромне свято Тараса Шевченка. В програму входили: промова, деклямації і співи.

Дня 16. III. ц. р. о год. 18 відбувся іспит курсанток при участі делегатів: Філії С. Г., п. дир. Чорняк, Філії Просвіти п. др. Паславський, місцевих установ і пром. ради. Курсантки зробили гарний поступ за час тривання курсу. По іспиті курсантки прийняли делегатів і Раду Кр. С. Г. малою перекускою, в час якої організатори курсу, курсантки і гості обмінювались теплими побажаннями.

Слід згадати, що в урядженні курсу допомогли місцеві установи: Укр. С. Щадниця 10 зл., чит. Просвіти 5 зл., Господаркою курсу займався вибраний курсантками жіночий комітет. Всі учасниці дістали посвідки відбуття курсу. Цей курс був переломовим часом де перше приступлено до організації і фахової освіти наших сільських жінок.

ВПИСИ ДО ГОСПОДАРСЬКО-САДІВНИ- ЧОЇ ШКОЛИ Т-ВА „ПРОСВІТИ“ В МИЛОВАННЮ.

Дня 1-го листопада 1935 р. починається новий **11-місячний сільсько-господарський курс**, який буде тревати до дня 30-го вересня 1936 року.

Наука в школі відбувається на основі програми навчання, затвердженої Міністерством Освіти, яка обов'язує в державних сільсько-господарських школах.

Навчання в школі є теоретичне і практичне, обіймає всі ділянки сільського господарства та підготовляє учеників не лише до праці на власному господарстві, але також до праці в хліборобських і кооперативних організаціях (контрольорів молочности, кооперативних діловодчиків і т. п.).

При Школі є зародова обора молочної худоби, зразкові курники, шкільки овочевих дерев, продукція насінь, пасіка, все це при-

стосоване до практичного навчання на курсах.

Школа має ремісничі варстати, в яких ученики мають нагоду навчитися робити ті прилади потрібні для господарства, які кожний господар може сам собі зробити.

В школі працює 3 фахівці учителі-спеціалісти та інструктори для практичного навчання.

1. На курс приймається мушчин у віці 15—24 літ, що покінчили найменше народню школу.

2. Кожний прийнятий ученик мусить мати два одяги (в тому один до праці при виконанню практичних вправ в шкільному господарстві). Крім одягу має мати кожний ученик 4 пари біля, 4 ручки, 2 простирала, подушку, покривець, сінник та начиння до їдженя (тарілку, мисочку, пів-літрове поливане горня, ложку, вилки і ніж).

3. Ученики платять одноразово при зголошенню на курс 10 зол. вписового.

Крім вписового платять ученики місячно 3 зол. за науку, а 4 зол. за приміщення в приюті, опал і світло.

Ученики харчуються в кооперативній харчівні, яку самі ведуть, а прохарчування одного ученика в кооперативній харчівні вносить 18 зол. місячно.

В часі курсу ученики користають з 50% знижки при переїзді залізницею.

4. До зголошення на курс треба долучити:

а) Шкільне свідоцтво,

б) Посвідку родичів, potwierdжену Парохіальним або громадським Урядом, якою родичі зобов'язуються правильно платити кожного місяця належну оплату за ученика в Школі.

Коли ученик має підмогу від установи, тоді треба до зголошення на курс долучити заяву від установи, що буде правильно кожного місяця платити оплати за свого кандидата.

в) Почтовий значок на квоту 55 сот. на відповідь.

г) Вислати поштовим переказом вписове 10 золотих.

5. Про прийняття і день приїзду до Школи повідомить Управа Школи по 1. жовтні 1935 р. Неприйнятим до Школи повернеться документи і вписове.

6. Зголошення приймає Управа Школи до дня 15. жовтня 1935 р.

Школа впродовж 25 літ свого існування положила великі заслуги в ширенні сільсько-господарської культури. Це найкращий доказ того, що збільшення числа молоді саме під цю пору тимбільше вказане.

7. Зголошення слати на адресу: **Господарська Школа Т-ва „Просвіта“ в Милованню почта Стриганці (Стриганьце) над Дністром.**

ШКОЛА БУДІВНИЦТВА В ЛЮБЛИНІ.

Є це технічна школа середня (гімназійного типу) і має 2 види: будівельний і дороговий. Наука триває 4 роки. Приймають хлопців у віці 14 до 18 літ, що покінчили 6 клас вселюдної школи і зложили вступний іспит (з польської мови, математики й відручних рисунків, в межах програми народньої школи). Кандидати, що мають свідоцтво, укинченої що-найменше 5-ої класи гімназії (старого типу), є звільнені від іспиту. Подання в справі прийняття складати до 25. 8. 1935. р. на бланкетах (які по 20 сот. висилає поштою секретаріат школи). Долучити: шкільне свідоцтво, метрику, свідоцтво щіплення віспи та 2 фотографії. Вступні іспити відбудуться 29. і 30. 8. 1935 р. Оплата шкільна 280 зол. річно (в 10 ратах), оплата за вступний іспит 15 зол.

На школу цю звертаємо увагу наших родичів,

особливо з Волині й Холмщини. Покінчення цієї школи дає в державній та військовій службі ті самі права, що гімназійна матура, а абсольвенти тої школи майже всі дістають заняття безпосередньо по її укінченні, бо запотребування на техніків з середньою освітою є все поважне.

Дрібні поради.

СЕРЕДНИК НА ПРИСПИЩЕННЯ ПОЛОВОГО ГОНУ У КОРОВ.

У німецькій часописі „Дойтш Лянд Прессе“ подає один господар, що дуже добрим середником на приспищення полового гону впливає „квасне тісто“ себто вишкробки з діжі в котрій мішалося тісто на хліб. Для цієї ціли він в діжі троха його залишає. Таке тісто розроблює у воді і дає напитись корові, або заливає її кількома літрами. Заливає уважно з фляшки.

У нас уживають „квасного тіста“ на борщ, або на ферментацію до замісу нового хліба замість дріжджів.

ЯК УВІЛЬНИТИ ПСА ВІД БЛОХ.

До песячої буди дати листя папороти, листя вільхи, шувар (татарське зілля), полин. Так само у помешканню добре є шувар розкинути по підлозі. Коли блохи пса сильно напали злити його **однопроцентним квасом карболовим**. Квас карболовий купуємо в аптіці або дрогерії. Зробити однопроцентний розчин в цей спосіб: купити 100% квас карболовий, і дати один см. квасу на 1 літру води, вимішати і уживати.

ВІД ЧОГО ЛЬОХА ЧАСТО СКИДАЄ ПОРОСЯТА?

Найчастіше причиною скидання поросят є сам годівельник. Далі — задавання дуже зимного корму у холодні весняні і осінні дні зпричинює корчі жолудка, котрі розтягаються і на полові органи. Також давання паші горячої у горячі дні літні спричинює нестравність. Нестравлена паша переходить через кишки натискає на полові органи і спричинює поронення.

Рівнож поронення спричинює зіпсута паша, насіння трійливих бурянів, плісні, снітию, в грисах і т. д. Отже поросних свиней треба старанно годувати і доглядати. Поросячої льохи не можна переганяти скоро через вузькі двері, не наражувати на скору зміну температури, не страшити, не бити, обходитися з нею лагідно. — Крім цього може бути поронення зпричинене якимись хворобами.

ТІЛЬНІ КОРОВИ ТРЕБА ІНАКШЕ ГОДУВАТИ.

Дуже часто господар вриває пашу корові коли вона перестала доїтись. Це є хибне, корова потребує паші на прожиток, та на виживлення теляти а це пересічно рівняється около 3 літр. молока. Корові тільній даємо пашу прожиткову, на витвір молока та на виживлення теляти. Якщо корова не дістає відповідної кількості паші, кормить теля власним тілом, а це дуже відбивається пізніше на її **молочности**.

Господарським оком по Європі

Ціна на збіжжя підвищується. В останніх тижнях ціни на пшеницю на світових ринках не тільки що неспадали але й троха піднеслись. Пояснюється це тим, що в Америці (Канада) пшениці менше вродило як сподівались і тому вивіз її за границі зменшиться. Ринок збіжжя в Голландії (Астердам) теж нутує звичку пшениці. Невідомо чи докотиться ця надвизка до Польщі, де ціни на збіжжя поки що утримуються на низькій ціні. Гадаємо, що коли господарі не вивозитимуть збіжжя на торг а згодуватимуть ним свиней і худобу, які сьогодні є дорогі бо мають збут за границею, тоді і у нас ціни на збіжжя підростуть.

XV Міжнародні Східні Торги у Львові, відбудуться в днях від 31. VIII. до 15. IX. Учасникам торгів признано 33% знижки в їзді залізницею, які можна дістати у всіх головних урядах поштових в повіт. містах і в бюрох Орбісу.

XI Торги дробу і кріликів у Львові відбудуться від дня 1 до 5. IX. на терені XV міжнародніх східних торгів.

Міжнародний конгрес Т-ва Опіки над звірятами зібрався дня 7. VIII. в Брюкселі. Заступлений він є делегатами з різних народностей. Конгрес веде боротьбу з мученням звірят в різних случаях і при вівісекціях (ріжні досліди над препаруванням живих звірят в школах і т. п.). **Р. А. А.**

Яке місце Польщі в зборі найважніших продуктів рільних в світі. Збір пшениці на 14 місці, жита — на 3 місці, ячменю — на 8, вівса на 6 місці, бараболі на 3 місці. цукрових буряків на 6 місці.

Некористна умова Польщі з німцями, яку роблять тепер у Берліні принесе очевидно нашому рільництву великі шкоди бо представники експортерів, вже умовилися з німцями знизити вивозову ціну на рільничі продукти коштом вивозу дерева і спирту. Запевнено вивіз свиней до Німеччини на 20 мільонів зол. Експорт яєць — стоїть на мертвій точці.

Рільнича міжнародня комісія радить тепер в Брукселю над кризою. Комісія стоїть за тим, щоб втримати і вдосконалити **Льондонський збіжжявий уклад** (де рішено, щоб на ринок кожна держава випускала певно окреслену кількість збіжжя) та покарати ті держави які цієї постанови не додержуються (Совіти). Комісія апелює до цілого світу, щоб рятувати рільництво бо як воно зубожіє, то все за ним завалиться.

Аптеки в кожному селі закладають в Італії на наказ Мусоліного. Уряд дає субвенції аптекам на случай дефіциту.

В Естонії після розумної рільної реформи, де кожний з жителів має свою власну землю, господарство на час косовиці і живив забракло робітників. Всі газети пишуть про брак робітників.

Що дістає робітник в Совітах і деяких державах, про це подає багато в своїй книжці американець, який подорожував по Совітах, Фінляндії,

Польщі, Литві. З книжки тої беремо лише кілька табличок: Робітники дістають збіжжя перераховане на гроші (фунти штер.).

	Фінлянд.	Польща	Литва	СССР.
Ячменю	144	400	600	624
Жита	1440	1736	3200	432
Пшениці	360	664	400	0
Вівса	624	—	—	672
Разом:	2568	2800	4200	1728

Яку платню дістає робітник в цих державах в доллярах: Фінляндія — 80, Польща — 80, Литва — 80, СССР — 24. Скільки годин треба робити, щоб заробити корець жита. Фінл. — 9, Естонія — 11, Лотва — 10, Польща — 9, СССР — 16. **Р. А. А.**

Здержіться з продажем льну і конопель, так перестерігає в часописі „Пш. Госп.“ Т-во льянське в Вильні своїх членів, мотивуючи це тим, що на лен і коноплі ціни є усталені як і на всі олійні рослини. Про це зістала заключена умова рільників з оліярнями. Між тим люде вивозять лен до міста і продають його за безцін. Ціни усталені такі: 100 кг. льну в серпні — 33 зол. а коноп. 20 зол. Що місяця ці ціни будуть зростати на 2%. — Це відноситься і до наших господарів.

Цукор для бжіл потанів. На осінь Міністр. Рільництва дало дозвіл на приділ цукру денатурованого для бжіл по 2 кг. на пня в ціні по 60 гр. за 1 кг. Цукор цей видають Філії і Кружки Сіл. Господаря та кооператива Рій у Львові. Замовлення на цукор треба робити вже тепер інакше ціна на нього піднесеться.

Свято винобнання, має відбутися в Заліщиках від 15. до 30 вересня ц. р. разом з цим відбудеться посвячення фабрики перетворів садовини. На свято це, як зачуваємо буде знижка залізнична до 30%.

НА УВАГУ ЗБІРАЧАМ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН.

Подаємо тут коротко відомість про ті лікарські зела, котрі сьогодні мають найбільший збут і є дуже пошукуваними зелярськими фірмами. Зела ці можна збирати в необмеженій кількості — запотребовання на них є велике.

Цвіти: Крокіус—магіток, Румянку звичайного, Румянку римського, Чорної мальви, Чорної бузини, Липи, Дівини, Фіялки лісової.

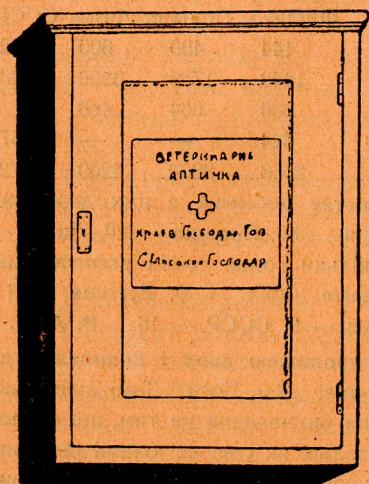
Овочі: Анижу, Барбарису, Турецького перцю, Кміну, Лікарського укропу, Свирбивус, Малини, Рябини, Терну.

Насіння: Сарептської гірчиці, Феніклю, Диких яблунь і груш.

Зілля: Центурії, Росички, Кильник або Білоніг — (Герніарія глябра Л.), Майранку гор., Меліси лікарської, Тумяну — чабрику, Братків полевих.

Листя: Лікарської мальви, Вовчої ягоди (отровниці), Німиці чорної (Люлька), Мяти перцевої, Шальвію лікарського, Меліси лікарської.

Коріння: Лікарської мальви (альтеї), Свічурника жовтого, Переступня, Мильнику (собаче мило), Вовчої ягоди (Беядони).

ВЕТЕРИНАРІЙНІ АПТЕЧКИ

необхідні для кожного Кружка і Філії «Сільського Господаря», Районової Молочарні й поодиноких хліборобів з найкращими ліками для лікування сільсько-господарських тварин доставляє негайно

**Краєве Господарське Товариство
«СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР»
у Львові, Ринок ч. 10. II. поверх.**

Разом зі шафкою величина:	I.	II.	Ш.
Ціна зол.		30.—	50.—
З опакowaniem і пересилкою		35.—	60.—
Самі ліки:			
Ціна зол.:	10.50	23.—	40.—
З опакowaniem і пересилкою	13.—	27.—	45.—

Овочі, що можуть чекати через цілий рік на
покупців дає лишень
ВОЛОСЬКИЙ ОРИХ!

Відміна вчасно і обильно родюча,
не вимерзаюча.

Поручає зі своєї шкілки

РОМАН КОЦИК

Хмелева, почта Язловець (р. Jazłowiec) пов.
Заліщики.

Рівнож поручає агresti, вільні під гваран-
цією від мучняка й всі овочеві куші.

КАЧКИ раси **ПЕКІНГІ** молоді
продаю на розплід
по 5 зол. штука

(Опакування моє, пересилка купуючого)}

Інж. О. БУЧИНСЬКА, Львів-Ялівець 166.

КУПУЄМО більшу скількість сушених ягід
глоду, терну (дерену), шипшини (сверби-
вус) — цього останнього чищеного від на-
сіння. Прібки надсилати на адресу: **Інж.**
Локшинський О., Львів, Жовківська 56.

К о м у н і к а т

Контрольний Комітет Загальних Зборів і Ре-
візійна Комісія Надзірної Ради Центросоюзу переве-
ли на домагання Дирекції Центросоюзу перевірку
так м'ясарського варстату як і крамниць в дні 7. 8.
ц. р. а зокрема перевірили чи правдиві є заміти Но-
вого Часу б чч. 167, 168, 171, 172 і 175.

У висліді перевірки цілого діловодства і книго-
водства того відділу Ц. С. контрольні комісії кон-
статують:

1. Як у м'ясарському варстаті так і в крамни-
цях ведеться правильне книговодство а зокрема па-
нує в цьому відділі візрцевий лад та порядок, що
контрольні комісії констатували вже і в попередніх
своїх провідках.

2. Дотично заміту Нового Часу, Контрольні
Комісії ствердили, що ні Дирекція ані персонал не
допустилися ніяких промахів під зглядом санітар-
них приписів, бо з закуплених Центросоюзом у різ-
ника-українця сирих шинок у більшій кількості —
43 шинки мали печатки провінціоноальної різні отже
були вповні здатні до консумції. Натомість згад-
ний доставець не зголосив і не оплатив їх у міський
контрольний станиці, через що їх сконфіковано.
Продавання цього товару на ліцитації для консумції

було еще одним доказом, що шинки були свіжі
і здорові.

3. Контрольні Комісії засягнули в тій справі ін-
формації також в міськй уряді ветеринарнім. Там
одержали вгляд до урядового протоколу ч. 1564/35
з дня 31. VII. 1935. в якому міська різня ствердила,
що всі ці шинки були бактеріологічно прослідже-
ні і виказалися вповні здоровими.

4. Контрольні комісії стверджують, що з при-
чини конфікати цих шинок Центросоюз не поніс
і не понесе ніякої матеріальної страти а зростаюча
консумція виробів Центросоюзу є найкращим дока-
зом їх якості, що стверджено на підставі перевірки
денних лядових торгів в крамницях Центросоюзу.

5. Вслід за тим всі напади Нового Часу вважа-
ють контрольні комісії безпідставними, шкідливими
та кривдячими так Центросоюз як і його Дирекцію.

6. Контрольні комісії передають цілу повищу
справу Надзірній Раді Центросоюзу до дальшого у-
рядування.

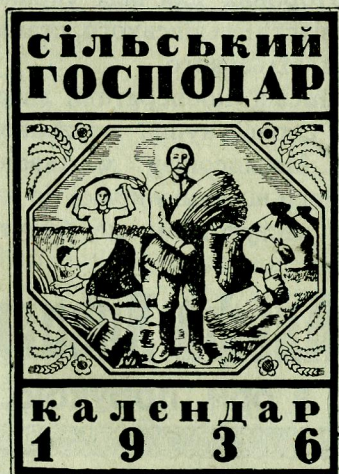
Львів, дня 7. серпня 1935.

Др. Франц Свістель,

о. Іван Кашубинський

Дир. Іван Кузів.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВЖЕ ВИЙШОВ І ПРОДАЄТЬСЯ

КАЛЕНДАР

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“

на 1936 рік.

ЦІНА 1.50 ЗОЛ.

Хто закупить за готівку 5 примірників, дістає ще один даром і не платить пересилки!

Пересилка одного примірника 25 гр., 2—4 прим. 50 гр.
Продають усі українські книгарні, Філії «Сільського Господаря», Районові Молочарні, більші кооперативні осередки.

Головна висилка:

«СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР» ЛЬВІВ, РИНОК 10.

СУПЕРФОСФАТ

що має в собі 16% і 18% фосфорової кислоти є від десятків літ випробуваним фосфоровим навозом, що надається спеціально до погноювання під ОЗИМУ ЛШЕНИЦЮ І ЖИТО.

Суперфосфат

ужитий під озимі збіжжя в кількості 200-300 кг. на га запевнює:

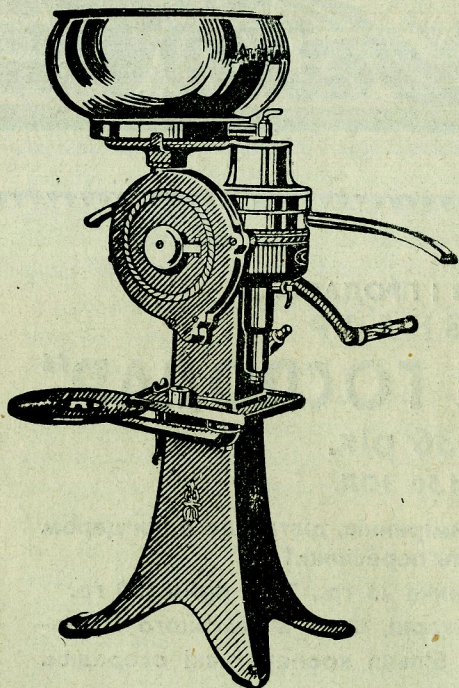
1. скорий розвій рослин;
2. відпорність проти хоріб;
3. ранійші збори;
4. багаті і дорідні плоди.

Суперфосфат

з охоронним знаком

що гварантує повну скількість фосфорової кислоти, яка розпускається в воді, є до набуття у всіх Рільничо-торговельних Організаціях і Фірмах, як також в Складах Штучних Навозів.

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня 1931. р. ми признали фірмі

Краєвий Молочарський Союз „МАСЛОСОЮЗ“

виключне право продажі наших кружлівок „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ“ так ручних як і моторових для всіх українських кооператив на терені воєвідств: львівського, станиславівського і тернопільського.

В звязку з цим просимо українські кооперативи звертатися по всякі інформації в справі купна кружлівок і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові, вул. Б. Гловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо замовлення дані іншим нашим заступникам не будуть виконані.

Т-во Альфа-Ляваль

Спілка з обм. порукою.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.

Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . . 2.— зол.
за пів року . . 4.— „
за цілий рік . . 8.— „

За кордоном: В Америці і інших краях . . 2.— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 левів
Замовлення і гроші з Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Vechie 45, Bucuresti IV.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціна сторінки 1 раз . . 200.— зол.
половина сторінки . . . 120.— „
чверть „ . . . 65.— „
одна восьма „ . . . 35.— „

За першу і четверту сторінку оголошення 50% дорожче.
За оголошення в тексті . . . 30/—
Дрібні оголошення по . . . 30 сот. за слово.

Поодинокі числа коштують 40 сот. Передплату треба висилати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, II. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше конто в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnyj Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14. або грошовими листами на адресу Т-ва.

З МІСТ: Інж. Марків: Збільшення тваринної продукції; Б. Кондра: Недуги кормового проводу у домашніх тварин; Інж. Роман Голод: Мусимо змінити час тєлення наших корів; Доц. Віктор Доманицький: Як впорядити дрібнорайонову сільсько-господарську виставу; О. Ліщинська: Вода для курей; Садівництво і городництво: Осип Василенко: Зберігання городини на зиму; О. О. Ф.: Вино з терену; Інж.-меліоратор Т. Панасюк: Відводнення ґрунтів; Інж.-агр. А. Романенко: Як влаштувати сільсько-господарські курси; З життя Товариства: Свято обжинок в Коби доволоках; Свято обжинок „Сільського Господаря“ в Ямниці; Пєсмертва згадка; Вписи до Коедукаційної Школи в Шибалині; Вісти з краю; Біржа; Ріжне.

Збільшення тваринної продукції

(Продовження статті „Поборювання кризи“ див. ч. 15 „С. Г.“)

Коні. Годівля тварин у нас на дуже низькому рівні, гірше чим рослинна продукція. Зачну від коней: господар, що має 5—6 моргів, тримає звичайно два коні, а що то є за мале господарство, щоби їх гідно прокормити, тому тримає малі коні і скупю їх кормить, бо бракує паші. Малі коні, з природи слабі, а вдобавку невідживлювані добре, не можуть видайно працювати; господар не може глибше орати чим на 8—12 см., бо не потягнуть плуга, а наслідки мілкої оранки — є малі урожаї, по думці пословиці: „зори мілко, посій рідко — зійде дідько“.

І так повстає блудне колесо: малі урожаї — бо малі (слабі) коні, а малі коні тому, бо більших нема чим прокормити.

В малих господарствах господар взагалі не повинен тримати коней, а зате збільшити число корів. Як обробити поле, не маючи коней, то справа місцевих відносин; можна всі праці в полі виконати коровами, (як це робить один господар в селі Добряничі пов. Перемишлян, що навіть збіжа до млина возить коровами) або частинно, то є дальші по-

ля обробити наймленими кіньми, а близші коровами. Думаю, що зовсім зайве є доводити, що куди дешевше можна прокормити корову, чим коня.

Дальшою великою хибою малих коней є мала видайність їх праці. Довголітні наукові досвіди над впливом скорости оранки (то є як скоро плуг двигается вперед) на урожай, виказали, що врожай є тим більший, чим скорше плуг оре, то є чим скорше він при оранці посувається вперед, бо скиба ліпше крутиться, провітрюється і мішається.

Богатші селяне тримають більші коні і моглиби глибше орати, але оруть так само мілко як і бідніші тому, що жалують коней. Та любов, з якою наші господарі плакають свої коні, є гарною прикметою, але з другої сторони мусимо признати, що вони не використовують силу більших коней. То є одною з головних причин, чому вони мають значно менші збори, як в Німеччині (гляди „С. Г.“ ч. 16 з 15. VIII 1935 сторона 256). Пара сильних коней може обробити 30 моргів; тому господарі, що мають около 15 моргів, мо-

глиби тримати одного сильного коня і зпрятатися. В цей спосіб можна заощадити половину паші.

Міцний кінь повинен бути високий на 1.50 до 1.60 м., а обвід грудної клітки, зм'яятий за передніми ногами повинен бути принаймні на 15 см. більший чим його висота, приміром: кінь є високий 1.50 м. а обвід грудної клітки 1.65 м. Очевидно, що чим більший обвід грудної клітки, тим кінь сильніший; для приміру подаю пересічні поміри 40 чотиролітніх оgerів німецької раси всхідно-фризійської:

Високість 158.87 см. обвід грудної клітки 211.88 см.

Пересічна жива вага 754—850 кг.

Нехай кожний господар змірить свого коня і порівнає з тими числами, тоді побачить, як далеко виміри наших коней відбігають від повижчих, як далеко нам до таких осягів в годівлі коней, які осягнули Німці.

Корови. Я працював в Перемишлянщині як повітовий агроном, та завів в п'ятьох селах контролю молочності. При тій праці пізнав я докладно стан годівлі корів в тому повіті: пересічна жива вага корів є 350 кг. (300 до 400 кг.), а річна продукція 1.000—1.700 л. молока. На 100 корів була тільки одна корова, що важила 548 кг. Ті числа говорять самі за себе: корови є малі і малопродуктивні, бо в своїй молодості були скупо кормлені. Щоби господар як найліпше кормив корову, яка ще телятам була заморена, то того блуду вже ніколи в життю даної штуки направити неможна. Хочеш мати гарну, високопродукційну корову, то мусиш обильно кормити теля. У нас звичайно під кінець зими і з початком весни корови прямо голодують, тому що в стодолі нічого вже нема. Багаті селяни, що могли би придбати більше паші, тримають замало корів в порівнянні до скількості поля: господар на 32 моргах тримає 3 корови, або в господарстві 20 морговім 6 корів. Такі господарства продукують замало гною, що відбивається уємно на врожаю, бо як брак обірника не заступимо зеленими і штучними погноями, то поля в короткім часі вичерпають свій запас ростинної поживи і врожаї зменшуються. Загально чути можна від наших хліборобів, що молочна господарка не оплачується і тому корову годі добре кормити, бо паша є дорожча від випрокованого молока. Пригляньмося ретельності продукції молока:

Вартість 1 літри молока можна устійнити після ціни, яку пересічно районові молочарні платять, то є 2 гр. за одну товщеву о-

диницю, берім в калькуляцію пересічне молоко в наших околицях то є 3.5% товщу, то вартість товщу з 1 літра молока, то є сметани буде $3.5\% \times 2 \text{ гр.} = 7 \text{ гр.}$, пісне молоко можемо оцінити на 2 гр. за 1 л.

Річна продукція молока в літ.	вартість паші			вартість молока в зол. (1 л. = 8гр.)	кошт продукції 1 л. молока в гр.	втрата в зол.	прихід в зол.
	бутової	продукційної	в сумі в зол.				
1000	120	20	140	88	14	52	—
1500	120	38	158	132	10.5	26	—
2000	120	56	176	176	8.8	—	—
2500	120	74	194	220	7.76	—	26
3000	120	92	212	264	7.00	—	52
3500	120	110	230	308	6.50	—	78
4000	120	128	248	352	6.20	—	104
4500	120	146	266	396	5.90	—	130
5000	120	164	284	440	5.68	—	156

З того зіставлення бачимо, що корова заплатить пашу при річній продукції молока 2.000 л.; якщо її продукція є менша, то вона приносить втрату, як більша, то оплачується. Можна сперечатися, що до вартости паші, що корова в році зість, але кожний мусить признати, що чим більше корова продукує молока, тим ліпше вона оплачується. Наші господарі не ведуть ніяких записок своєї продукції молока, а тимсамим не знає, чи корова йому оплачується, чи ні. Тому треба, щоби господарі приступали до контролю молочності, яку ведуть повітові агрономи, бо контролю викаже річну продукцію молока, кошт паші, а крім того агроном, дасть цінні вказівки щодо кормлення і плекання худоби, та викаже, чи корова добре використовує пашу, чи ні. Є корови, що з 400 гр. пшеничного грису випроковують 1 л. молока, але є і такі корови, що навіть за 500 гр. грису 1 л. молока не випроковують. Така корова зле використовує пашу і її тримати не варта, бо не тільки вона, але і її потомство правдоподібно рівнож буде зле використовувати пашу.

На Заході, де контролю молочності ведеться вже від довшого часу, там раса корів поправилася; в Німеччині є вже досить багато корів, що продукують річно поверх 6.000 літрів молока, а рекордистки осягнули річну продукцію поверх 12.000 л. молока. Такі величаві успіхи в годівлі осягнули культурні народи завдяки контролі молочності і виконуванию вказівок агрономів. У нас контролю молочності є в початках, по і тому ми не можемо похвалитися навіть одною коровою з річною продукцією 6.000 л. мілока. Так то ми далеко відстали в годівельній культурі від Заходу.

Інж. Марків.

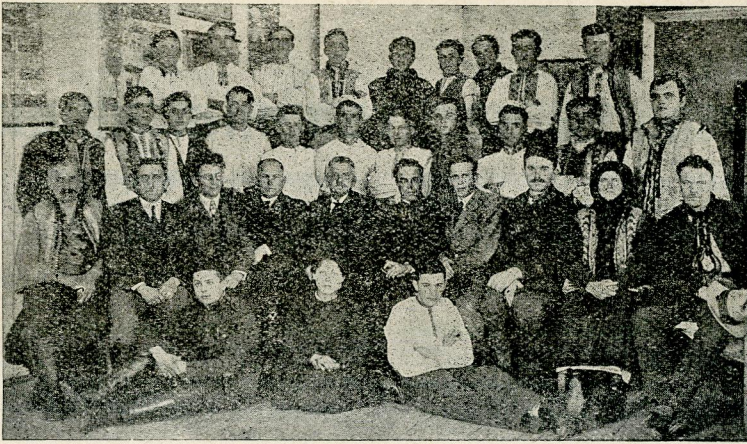
Б. Кондра, ветерин. лікар.

Недуги кормового проводу у домашніх тварин

Пораження жвача. Це є слідуєча недуга шлунку рогатої худоби. Вона є звичайно наслідком здуття, але може теж появитися незалежно від переповнення жвача не відповідною пашою, пашою трійливою, або такою до якої худоба незвикла а також, ізза негайної зміни паші. Причиною може бути теж ушкодження котрого будь зі шлунків гострим предметом (цвяхом, дротом), запалення очеревної, гарячкові недуги цілого тіла, або врешті ослаблення та змучення після важкого породу, або в часі пізньої вагітності.

худобі 1—2 ложки сіЛЬНОЇ кислоти кілька разів денно, або 45% алькоголь (горівку). На прочищення давати тільки тоді, коли існує затвердження (г'лявберську сіль, алое, еметик, сенес, рицинову олію). Колиби пораження жвача вперто залишалося мимо вище наведених змагань, тоді треба не гаючись вивзвати ветер. лікаря, щоб ужив відповідних сильніших середників, що їх треба впорскувати під шкуру.

Забиття жвача та книг. Причиною недуги є звичайно переповнення шлунка не тільки нездоровою, але навіть і зовсім нормаль-

Курс господарсько-годівельний в Коршові, відбутий 26. II — 22. III. та 1. IV — 12. IV. 1935 року.

Тоді худоба тратить апетит, не пережовує, жвач не виявляє жадних рухів, ліва голодниця виповняється, час від часу появляються здуття та вонючі відригування, з початку існує затвердження, а пізніше бігунка.

Важнішим від лічення є остерігатися причин, що викликають цю недугу, але як вона вже появиться, то треба її лікувати. При лікуванні дуже важним чинником є дієта — через кілька днів не давати хворій тварині сухої паші, тільки пійла з додатком соди, кухонної соли, або г'лявберської соли по 1—2 ложок 3 рази денно. Добре давати зчаста відвар зі слязу і льняного насіння, та зупки з вівса або ячменю, а телятам, крім того, варене молоко. Масувати живіт голов-но з лівого боку через 10' минут, а після масажу добре є наложити на живіт висихаючий оклад.

Щоби не допускати до нездорової ферментації та гниття в шлунках, добре давати

ною їжою. Найчастіше забивається шлунок вареною картоплею з ометицею та ферментаційними пашами, ало пшеничною половиною.

Дуже небезпечним є забиття книг, до котрих трудніше дістатися зі зовні і котрі своєю будовою є дуже схильні до такого забиття.

У корови виступає нехіль до їжі, співки очей в неї червоні, вона не пережовує, скрегоче зубами, горбиться, стогне і стає неспокійною, або кладеться і не може піднятися.

Їй відбивається, відходів є дуже мало (обстинація), а пізніше взагалі їх немає. Живіт її стає обемистий, а коли наминати жвача, у лівій голодниці, можна відчути його тістовату, а деколи й тверду як камінь консистенцію. — Жвач не виявляє жадних рухів: у скотини повстає душність особливе підчас лежання, а коли недуга потриває дов-

ше і перейде в катар шлунка, виступає гарячка.

Щоби не допустити до цієї недуги, треба берегтися, щоб худоба не поїдала зашвидко і забагато та ще й важко стравної їжі, вчас і доволі худобу поїти та вистерігати пораження жвача (гляди вище). Головне треба вважати, щоб худоба не переїдалася в часі здоровіння по шлункових та кишкових недугах.

Коли недуга появиться, треба негайно її лікувати. Через днів 1—2 не давати нічого їсти. Пізніше при покращанні треба давати потрохи але зчаста легкостравної їжі. — найкраще рідини такі — як олії та слязи з додатком солей (кухонна, глянберська, гірка). Зчаста прочищувати відхідниці і давати левативу (з холодної води і відвару тютюну

3—5%). Масувати живота особливо з лівого боку спиртом з додатком терпентини кілька разів денно через 10 минут і давати гарячі оклади, щоб спонукати шлунки і кишки до руху. — Дати на прочищення соли (глянберська $\frac{1}{2}$ — 1 кг. саму або по половині з гіркою) алое 30—50 гр. еметику 10—15 гр. Подавати настойку чемериці 5—10 гр., та 45% горілки, або 2% відвару тютюну, щоб збудити до праці останній жвач. Добре є теж давати недужим сильну кислоту 20 гр. терпентинову олію 10—20 -р. зі спиртом або відваром лену і чай (напар) з гірких і пахучих зел (полин, ганиж, кріп, кмин) з кухонною сіллю і аптечною содою. Колиж забиття (обстинація) є так сильна, що не дається усунути поданими середниками тоді, не барячися треба покликати ветер. лікаря.

Инж. Роман Голод.

Мусимо змінити час тєлення наших корів

Поплатність годівлі молочних корів залежить від багатьох чинників. Одним з них є час тєлення корови. Відомо є, що в нас корови тєляться в місяцях весняних і літних до кінця мая. Зрозуміло, що в цей час є багато молока, та масла, а ціна на нього є відносно мала. Коли прийде знова осінь і зима, запотребовання на набіл більшає, а на ринку його є мало, тому і ціна є висока. Але що нашому

господарю з того, як у нього тоді молока корова не дає або дуже мало, так що лєдві вистарчає для себе самого.

Возьмім для приміру от такі дані: від кількох коров доставляли молоко, скільки молока доставлено в поодиноких місяцях, та скільки плачено за одну товщєву одиницю і ціна виробу 1 кг. масла:

і М е я ц і	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Кількість коров в поодиноких місяцях	429	448	473	438	817	1200	1258	1154	1117	878	707	473
Доставлено молока	23·767	24·597	34·946	26·207	79·248	135·110	105·692	103·147	88·641	61·669	29·104	22·412
За товщєву одиницю плачено гр.	2·1	2·4	2·6	2·5	2·2	1·8	1·8	1·6	1·6	2	2	2
Ціна виробу 1 кг. масла в зол.	1·24	1·25	0·96	1·45	0·599	0·3879	0·5326	0·5048	0·5344	0·6944	0·9796	

Наглядно бачимо, що від найбільше коров доставляється молоко в червні, липні, серпні і вересні, тоді коли ціна на молоко є найменша, бо платиться за 1% товщу 1.8 до 1.6 сот. Найменша доставка молока і від найменшої кількості корів є в місяцях грудень, січень, лютий, березень і квітень, тоді коли ціна на молоко, вища, бо за одну товщєву одиницю платиться від 2—2.5 сот. Однак з причини малої кількості ціна виробу одного кг. масла є велика, бо сягає аж до 1.45 — тоді коли при великій продукції в липні

виносить всього около 39. гр. Це також впливає на ціну за одну літру молока.

Тому то йде стала пропаганда за осіннім — зимовим отєленням корів.

За осіннім — і зимовим отєленням корів промовляє і те, що корови отєлені в місяцях осінньо-зимових, дали на протязі цілого року більше молока, як корови отєлені в місяцях весняних. Досвіди переведено в Польщі з 2400 коровами дали слідуєчі висліди:

Молочність корів отелених в різних місяцях:

Місяць	кг. молока річно	% товщу	товщу кг.
Січень	4076	3.23	131.50
Лютий	4070	3.20	130.20
Березень	3912	3.20	125.10
Квітень	3828	3.18	121.70
Травень	3567	3.20	116.50
Червень	3362	3.30	111.00
Липень	3925	3.26	108.50
Серпень	3344	3.26	109.00
Вересень	3498	3.30	115.50
Жовтень	3870	3.25	125.70
Листопад	4100	3.27	134.00
Грудень	4385	3.24	142.00

Подібні досвіди перепроваджено і в Німеччині проф. Гамзен.

Молочність корів отелених в поодиноких місяцях:

Місяць отелення	кг молока	кг. товщу
Жовтень—листопа	4045	134.43
Грудень—січень	4336	142.32
Лютий—березень	4046	131.34
Квітень—травень	3681	119.60
Червень—липень	3687	122.76
Серпень—вересень	3748	125.23

З обох зіставлень бачимо, що найбільше молока давали корови отелені в місяцях зимових і осінніх. Спадок молока бачимо в місяцях літніх. Чим се пояснити? — Найбіль-

шу видайність молока в зимових місяцях можемо вияснити тим, що тоді корови по отеленню дають багато молока, знова на весні, одержавши зелену пашу, багату у складники молокогонні, починають даліше добре доїтись та ляктаційний час продовжується.

Впливає тут також пасовисько, рух, повітря.

Час отелення є важний не тільки з огляду на більшу видайність молока, але також і у вихові телят.

Телята уроджені в осені—зимі розвиваються багато краще, бо все кілька місяців ростуть в стайні, а більшу частину перебувають на пасовиську серед свіжого повітря. Є вони відпорніші на всі хвороби. Також телята є кращі, бо господар ліпше може їх доглянути. Практика виказала, що до хову не треба брати телят з отелення літнього, лише осінно-зимового.

Наведені докази переконують нас, що мусимо змінити час отелення корів. Але як це перевести?

Унормовання становлення коров так, що би отелення припадало на час осінній і зимовий є в початках трудне. Треба до цього приступати поступенно без великих скоків. Трудно є тримати корову кілька місяців, хочай молодій, зле розвиненій корові це вийде на користь, але з всіма так робити є трудно.

Постепенно ж це дасться зробити протягом 2—3 літ. Відставляючи корову в місяць по отеленню, в інших знова 3—4 місяці, так, що вкінці дійдемо до урегулювання бажаного терміну отелення.

Доц. Віктор Доманицький.

Як впорядити дрібнорайонову сільсько-господарську виставу

Довший час на українських землях панував такий тип сільс.-госп. виставок, де господарі виставляли все, що вони вважали за своє найбільше досягнення, а привезене на виставці розміщували так, як самі хотіли та вміли. Таке розміщення користи не давало.

Від року 1911 на Україні від сільсько-господарської виставки почали вимагати, щоб вона була змаганням (конкурсом) господарства в цілому чи його поодиноких галузь. З того часу погляд на сільс.-госп. виставку міняється, — вона стає „заходом для проведення в життя твердо наміченої, раціонально складеної програми реорганізації (перестройки) місцевого сільського господарства“. В звязку з цим виникає потреба в опи-

сі кожного господарства, що бере участь у виставці, бо лише тоді експонат (виставлена річ) може відбити працю господарства, як наслідок поліпшення господарства, в цілому. В дальшому стали впоряджати все частіше й частіше с.-г. виставки-конкурси з видачею переможцям нагород за досягнення в таких моментах сільсько-господарського виробництва, які місцева агрономія вважає за особливо важливі в даних умовах місця й менту. Після цього сільс.-госп. виставка перестала бути всеохоплюючою після своїх завдань. Навпаки, — вона починає пропагувати „невелику кількість ідей, які в даний мент треба швидко просунути в товщу селянського господарства (напр., організувати молочарську

чи садово-городню кооперацію, чи — поліпшення лук, пасовиськ тощо. **Розміщують експонати** на виставці вже не самі господарі, а **агрономи — організатори виставки** й то так, щоби сильніше спростувати нечисленні ідеї виставки, с. т. спочатку перевівши строгу **систематизацію експонатів**. Такі виставки звуть „цільовими“ чи „скерованими на певну ціль“. Досвід показує, що **так влаштовані виставки дають неочікувано великі, — прямо подивугідні наслідки***). Виставку сполучають з одним чи декількома сільс.-госп. конкурсами та з роздачею нагород переможцям у конкурсах. Вона стає **кінцевим акордом** великого й складного комплексу (сполучення) агрокультурних заходів, **великої підготовчої праці** з боку місцевої агрономічної організації і місцевих поступових господарів. **Нормальним терміном для підготовки до сільс.-госп. виставки вважають один рік**. Організація с.-г. виставки в якійсь місцевості повинна викликатися не випадковими обставинами, а **загальним планом праці** агрономічної організації. Не спочатку рішається питання про влаштування с.-г. виставки, а вже потім питання про влаштування с.-г. виставки, а вже потім намічається її програма, — лише навпаки, — треба спочатку **сформулювати головні кличі (ідеї) виставки**, а вже потім рішати питання про місце та термін відкриття цієї виставки. Конкурси можуть відбуватися на такі теми: 1. на **взірцевого господаря району** (найвищий сіл.-господарський дохід з одного морга землі); 2. на **найліпшого продуцента молока**, курячих яєць, безріг, садовини, городини, конюшини, еспарцети, пашної моркви, бураків, тощо (скрізь — треба досягти **найнижчої собівартості за найвищої якості продукту**); 3. на **найліпшу сівозміну**; 4. на **найліпше схоронення гною-обірнику**; 5. на **найліпшу управу ріллі**; 6. на **найліпше угноєння ґрунту зеленим погноєм**; 7. на **найліпше переведене вапнування ґрунтів**; 8. на **найліпшу луку чи пасовисько**, тощо.

Необхідно **втягнути в активну працю над влаштуванням с.-г. виставки всі сили місцевого суспільства**: сільс.-госп. кооперацію, кружки „Сіл. Госп.“, „Просвіти“, поступових господарів, їх жінок, сестер, дочок, хліборобську молодь, тощо. Число членів **Виставочного Комітету** дрібнорайонової с.-г. виставки має бути 10—15 душ; **Президія Ви-**

став. Комітету — три душі, серед яких **місцевий агроном — в ролі секретаря Виставочного Комітету**. Для переведення оцінки експонатів та присудження нагород переможцям зараз же на початку праці виділяють **Експертну Комісію** з 3—5 душ, до якої мають увійти рухливі та енергійні фахівці, — зокрема — **місцевий агроном**, місцевий вужчий фахівець (інструктор), голова місцевої філії „С. Г.“ (чи спеціальної Секції філії „С. Г.“). Добре включити до Комісії й представника місцевих господарів, обраного виключно для цієї мети на Загальних Зборах Філії „С. Г.“, але цей вибір треба зробити ще до оголошення про виставку. У всякому разі бути в експертній комісії — це не є якась лише почесна функція, що не вимагає точного знання й праці. Навпаки, — **експертна комісія** головну масу своєї праці виконує **задовго до відкриття виставки** — за обїздів по господарствах, переглядів їх досягнень, порад, збору інформації про господарства змагунів, ревізій їх господарських записів, оглядів майбутніх експонатів, тощо. Отже, — це зовсім не репрезентаційна функція, але **тяжка щоденна невдячна праця**. Корисним буває організувати в районі с.-г. виставки декілька **підкомітетів**, в наслідок праці яких, посилюється зацікавлення с.-г. виставкою та підготовчою до неї працею.

Далі необхідно зібрати на організацію с.-г. виставки **кошти**, випрацювати та реально забезпечити **кошторис** с.-г. виставки. На видавання **нагород переможцям** в змаганнях має бути призначено **50—75% (або й більше)** всіх запроєктованих видатків. Нагороди мають бути почесні та матеріальні. **Почесні** бувають такі: медалі золоті, срібні, бронзові — великі й малі, диплом, похвальна грамота, похвальний лист, подяка. **3 матеріальних нагород** найліпшими суть: 1. **чек (ордер)** на певну суму, на підставі якого переможець може вибрати собі в певній кооперативі чи фірмі ту річ, якої його господарству найбільше бракує, та 2. **дозвіл на збільшену (чи пільгову) позичку** з місцевої кредитової чи якоїсь іншої установи, яка перемінюється так само на ордер, а той — на речі, потрібні в господарстві переможця. Ця друга форма нагороди (позичка) особливо зручна, бо тут фактично ні Виставочний Комітет, а не хтось інший, не витрачає жадних грошей на нагороди, а до поступових господарств припливає дешево позичений капітал, який без конкурсу та с.-г. виставки міг би туди й не приплисти. **Внаслідок с.-г. виставки в одних руках збігаються праця, с.-г. знання й капітал**, с. т. створюються най-

* Детальніше про організацію сіль-госп. виставок (пасічницьких) можна знайти в позаочному курсі УТП ч. 112: „Методика суспільно-агрономічної праці в царині пасічництва“, ціна 3.50 зол.

ліпші (оптимальні) умови для ведення поступової господарки. Добрими формами нагороди суть також: 3. **право на участь в сільс.-госп. екскурсії** (прогульці) за кошти Виставового Комітету; 4. **річна передплата сільс.-госп. часопису**; 5. **сільсько-господарська бібліотека**; 6. **позаочний сіль-госп. курс**. Ліпше зробити **менше нагород, але великих**, ніж багато, та дрібних. Крім видатків на нагороди в кошторис треба поставити видатки: на зарядження виставової території та її оздобу, на друк оголошень, летючок, кличів, етикеток, анкет, плякатів; на канцелярйні видатки, на розізди

ньому випадку треба взяти для виставки **два дні**: ярмарочний та післяярмарочний (а ще один день радять відвести виключно для дітей з тим, щоби в дні для дорослих дітей на с.-г. виставку зовсім не пускати). Найліпша доба для с.-г. виставок — **місяці серпень-вересень**.

Місце та час відкриття с.-г. виставки, теми конкурсів і розміри нагород по кожному з них мусять бути **широко оголошені** словом, друком, листами до поодиноких господарів, та іншими способами **заздалегідь** — **нормально** — **за рік до відкриття с.-г. виставки**. Протягом цілого періоду підготовки до с.-г. виставки **експертна комісія відвідує** господар-

експертної комісії (обовязково!). Бажано поставити певну квоту на винагороди за страчені чи знищені експонати, на нічліг для приїзжих, на оркестру, фотографування переможців, то що.

Найліпший тип виставки — **повітова або міжповітова**, — може бути — й району молочарні чи сільс.-госп. кооперативи. Що менший район с.-г. виставки, то більший її вплив на населення, але тяжче зібрати кошти й забезпечити кошторис. Найголовніша підготовча до с.-г. виставки праця — це **справне намічення (вибір) тем конкурсів та тем масових досвідів**, які (одні й другі) мають дати матеріал (експонати) для виставки; відтак — дуже важною є праця експертної комісії та місцевого агронома.

Сіль.-госп. виставки ліпше проходять **в місцевостях з хліборобським населенням**, ніж у великих містах. Призначати с.-г. виставку на ярмарочний день не радять; в край-

ства, що зголосились до участі в конкурсі та зберігає про них точні, добре перевірені відомости. **Змагунам читаються лекції, даються поради та вказівки**, висилаються фахові книжки; господарствам, що не мають ремоненту, випозичаються машини та знаряддя.

Кожний учасник конкурсу та с.-г. виставки має **до певного терміну подати заяву** про свою участь з вичисленням експонатів, які гадає виставити на с.-г. виставці. З приголошених експонатів Президія Виставочного Комітету має **вибрати лише ті, які відповідають гаслам виставки й які можуть глядачів чомусь навчити**; те, що не має значіння, або що, навіть, могло б пошкодити, одразу вилучають і до виставки не допускають. Виставка складається з **малого числа відділів (гасел)**, які треба **різко відділити** один від одного. Головну масу експонатів треба прийняти та розсортувати (приділити до відділів виставки) **ще напередодні відкриття виставки**. Над кож-

ним відділом має бути **напис — назва відділу**, (найліпше в формі наказу), напр.: „Сійте більше конюшини!“, або „Вапнуйте ґрунти!“, або „Справно схоронюйте гній-обірник!“ Тут же мають бути вміщені **плякати та римовані гасла**, напр.: „Хліборобську читай книгу — треба в ній шляхи знайти, як із злиднів до багатства, до культури нам дійти...“, або: „як у полі конюшина, то мине вже лиха днина“ і т. п.

Змістовності та поучності найбільше надають с.-г. виставці **висновки масових спроб** (досвідів), наочно оброблені на засаді контрасту (сильної ріжниси) та порівняння.

До кожного експонату має бути привязана **етикетка** з гаслом-назвою відділу (напр., „Сійте більше конюшини!“) і з зазначенням господаря та особливостей експонату. Про **оздобу** виставки мають подбати Жіночі Секції „С. Г.“ та місцеві жіночі організації, які найліпше знають місцевий художній смак.

Експертиза (оцінка) експонатів і присудження нагород (з веденням протоколу про кожний експонат) має відбутися напочатку виставки. Ліпше провести **всі експертизи**: рішаючи — напередодні виставки та формально — показову перед самим початком виставки. Як лише експертна комісія винесла рішення про присудження нагород, — над нагородженими експонатами мають бути вміщені **написи про ступінь нагороди**. Нагороди даються не лише за самий експонат, але з **узглядженням** поступу цілого господарства, що виста-

вило експонат, а головне — за **сталість (певність) даного поліпшення в господарстві**.

Головним ментом на виставці є не відкриття її, — лише **мент роздачі нагород**, — тому треба сильно скоротити промови та привітання підчас відкриття виставки, а **детальніше й урочистіше публично підкреслити заслуги тих господарів, які дістали нагороди**, пояснюючи **чому саме — за що** вони їх дістали; відтак — намітити **шляхи дальшого розвитку та поліпшення місцевого сільського господарства**. На с.-г. виставці агроном дає **пояснення експонатів** (особливо — чужим екскурсій), організує продаж фахової сіль.-госп. літератури, прийом передплати на с.-г. часописи та позаочні с.-г. курси, продаж добірного насіння, насадових яєць, дрібного приладдя. Врочисті менти (відкриття, роздача нагород, закриття виставки) супроводжуються **музикою, співом хору, фотографуванням**.

З закриттям виставки агроном продовжує розпочату перед виставкою працю, **широко використовуючи той інтерес, що його викликала виставка до певних сіль.-госп. питань**.

Дрібнорайонові сіль.-госп. виставки в сполученні з сіль.-госп. змаганнями (конкурсами) — це **один з найдоцільніших способів агрономічної пропаганди та науки**. Подбай-мож про те, щоб **рік-річно відбулася бодай в кожному повіті повітова сіль.-госп. виставка**.

О. Ліщинська.

Вода для курей

Правильне давання свіжої води дрібновим належить до головних вимог годівлі. Залежно від погоди і корму, потребує курка денно 125 до 250 гр. води, яка потрібна не лише до будови клітин, але має і звозчити сухий корм — зерно. Чим більше дістають кури сухого корму, тим більше хочуть пити води. Воду треба примістити не на землі лише вище, на 75 см. від землі, щоби кури не занечищували її.

Начиння з водою треба ставити оподалік стайні, щоби при звичаї кури від стайні віддаюватися і тим-самим використовувати вигін.

Натомість під вечір, вода мусить бути близько стайні, щоби перед сном могли заспокоїти спрагу і використати корм.

Найгірше представляється у нас поєння курей зимою. Тут і там можна здібати воду поставлену до пиття, але майже все недоступ-

на до пиття, бо примерзла. Щоби вода не замерзла, треба її хоронити від морозу. Легкою зимою вистарчить оwinути начиння грубим сухим мішком, але на морози це не вистарчить. В тім случаю треба воду нагрівати.

Цілком примітивним способом дасться зладити ogrівання води. До старого діравого відра поставити лямпу, а над нею примістити воду.

Ведро вставити в столик з вирізом, так щоби кури мали де вискочити і могли дістатися до води.

Вода в зимі є конче курам потрібна. Вона є високо переважаючою складовою частиною яйця, тимсамим має вплив на збільшення продукції яєць зимою.

Зимові несучки підносять поплатність годівлі, бо в тім часі яйця осягають найвищу ціну. З тих причин пильнуймо поєння курей.

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

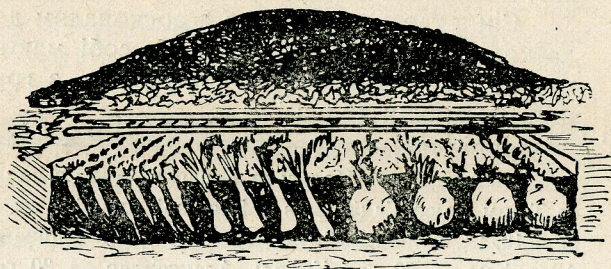
Осип Василенко.

ЗБЕРІГАННЯ ГОРОДИНИ НА ЗИМУ.

На зимівлю вибирають щонайкращу городину. Щоби вона добре зберігалася, повинна вона мати повну спілість, лише тоді вона не затрачує смаку та не підогниває.

Коріневу городину, як салерій, моркву, петрушку, порей, буряки і т. п. не повинно вибирати з землі аж з початком падолиста, бо вони саме під глибоку осінь зискують на смаку та тугости.

У добре заложених ямах переходується городина найдовше та і найдовше зберігає свій свіжий смак та запах. Але такі ями мають ту злу сторінку, що коли доводиться її зимою відтіля вибирати, часто вона вимерзає.

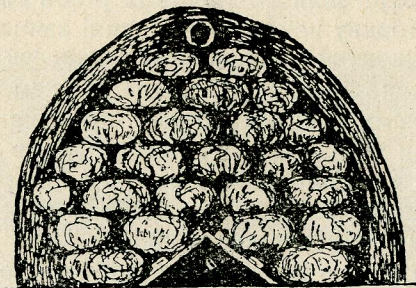
Так переходується ріжну зеленину.

Хто має її небагато, найкраще зробити, коли її заховає на зиму у пивниці, коли вона на це пригожа то є, коли вона не загоряча та має добру вентиляцію. Надмірна теплота шкодить городині. Вона не дає їй спокійно дрімати, але побуджує до росту, через що вона випускає парости, листки тощо, та стає недобра для вжитку. Така пивниця надається хіба для вибілювання такої городини як ендивія, цикорія і т. п. особливо коли не має доступу світла.

Добра пивниця повинна бути холодна. Коли температура переступає 5° Ц. тоді потрібно її провітрювати. Долівка найліпша не мощена а вибита добре сирію землею тоді у пивниці є все вогко та свіжо. Вся корінева городина та й така, що зберігається з корінням пр. карди, салерій для бліховання, ендивія і т. п. переходується в городовій землі або вогкавім піску. Така верства буває звичайно 30—40 см. груба. Вона повинна бути легко і рівномірно вогка, тому коли до-

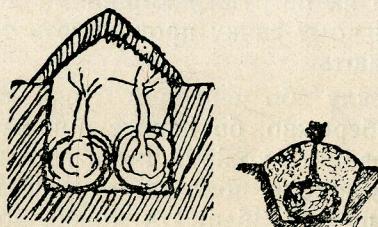
лівка є вимощена піском, поливають її легко водою, колиж — землею, поливати непотрібно, бо тоді кидається плісень.

Для спорудження городової пивниці найкращий ґрунт є непромакаючий, сухий. У ньому копають рів на 2½ м. широкий, на

Так переходується капусту в головках.

1—1½ глибокий і відповідно до кількості городини довгий. Стіни того рову обкладають матеріалом, що його є найбільше під рукою. До цього служити може цегла, камінь або дошка. Це забезпечує пивничку від мишви, та від усування землі. Відтак прикриваю тую яму руштованням під дах з дощок чи дилиння, на нього дають трошу або папу та присипають землею. В даху можна зробити одно чи більше вікон, щоби в середину доходило світло. Їх прикривають мати або дошками. Двері повинні бути звер-

Так переходується капусту насінники.

нені до полудня, забезпечені від морозу а над ними маленьке віконце для вентиляції. Пивничку ділять на два переділи по 1 м., лишаючи для проходу коридор на пів метра. Коли матеріал є солідний і будинок добре поставлений, може така пивничка робити службу і кільканайцять або й більше літ.

Зберігати можна городину теж і в ямах без даху. У такому разі підшукують сухе місце в городі, викопують рів не широкий (бо у широкому скоріше городина вимерзає) по-

кладають в неї городину обсіпаючи піском відтак прикривають матами, на них дають соломи, трощі, листя, гилля зі смереки, тощо а відтак присипають землею.

Коли ґрунт є підмакаючий, тоді таку яму можна робити на верха з дощок гейби скриню а відтак обсіпати її у той сам спосіб із всіх боків землею.

В таких ямах збережену городину потрібно в теплий погідний день провітрювати. До цього служити може з дощок зроблений комин, що його в сильні морози притикають.

Зберігання поодиноких родів городини:

Моркву викопують з землі звичайно при кінці жовтня, залишають млу зелену гичку, не пошкоджуючи її даліше ножем. Відтак верствами кладуть в пісок і присипають землею чи то в звичайній пивниці чи в ямі.

В липні посіяна „каротка“, ще потребує дозрівати, вона затратилаби весь смак колиби її зложити до пивниці. Тому залишають її довше на грядці, а щоби не примерзла присипають мервою.

Петрушку залишають часто зимувати у грядці — але неприкрита нераз вимерзає. Тому краще її зберігати в пивницях чи ямах залишаючи дрібну гичку та покладаючи в піску кіпцем. Буває, що миші її зимою дуже пошкоджують.

Чорний корінець або скорцонеру переходять звичайно в ямах бо в пивниці йому за горяче. Лишають його теж і у ґрунті бо він є витривалий на морози. При викопуванні не повиннося його пошкоджувати, бо тратить шпараговий посмак.

Салерій зберігають у ямах або в пивницях. В обох разах складають його у кіпчики подібно як петрушку корінцями до середини, при чому гичку прочищують та корінці притинають.

Свеклу або червоний буряк викопують дуже обережно, бо інакше при варенню не дає червоного коліру. Листя протинають на 4—5 см., корінь покладають в кіпець присипаючи піском. Зберігати можна його теж у ямах або у кіпцях на городі.

Порей або пора залишати можна на зиму на грядці присипаючи мервою, листям тощо, або й у пивниці засаджуючи його в піску. Гичку і корінці притинають.

Білу та червону капусту викопують з корінням, листя лиш трохи прочищують та покладають в пісок верствами корінням до гори. Зберігають її на зиму або в рівчаках глибоких на 40 см. та в морози прикривають листям та землею або й у пивниці. Тоді кладуть її на деревляні лати або присипають піском. При зберіганні головна річ є, щоби ви-

бирати її з землі у суху погоду інакше вигниває.

(Далі буде).

О. О. Ф.

ВИНО З ТЕРЕНУ.

Терен, оспівуваний в народніх піснях, є теж дуже добрим сирівцем для виробу вина, головнож важкого, солодкого. Дозрілий та прополосканий овоч наливають кипятком, лишають на кілька годин, а відтак вибирають кістки та видавлюють. На 10 кг. овочу додають стільки води щоби після видавлення було мусту 10 літрів. Кістки (50 дк. на 10 літр.) роздавлюють наливають соком та тримають через 48 годин у теплому місці. Відтак проціджують та доливають до мусту. Його потім солодять відповідно до того яке хочать мати вино чи легке, чи важке десерове, що буває найкраще. До такого вина потрібно на 10 л. додати 3 кг. цукру. Для киснення, додають звичайно дріжджа грецьких вин (Самос, Ахая). Вино з терену прояснюється дуже скоро, але зате пізно дозріває. Повну спілість осягає по 2 роках.

Сік з терену крім того є досконалим додатком для вин з овочів, що в собі мають мало дульної кислоти (гарбнику) пр. з грушок, солодких яблук і т. п.

Ціни на овочі. Польська Аграрна Агенція подає за Т-вом Союз Садівників у Варшаві, що ціни на овочі 10. IX. були на **яблука:** за 1 кг. льоко Варшава: Антонівка — 50 гр., Король Александер — 30 гр., Паперівка — 80 гр., Литовка — 60 гр. **Грушки:** Аманліса — 40 гр., Віліямса — 80 гр., Фаворитка — 1 зл., Королева — 1.20 зл. **Сливи:** Феленборт — 45 гр., Кента Альтана — 1 зол., Вікторія — 30 гр., Угорка — 45 гр., **Оріхи вол.:** 1.80 зол.

Вистава овочів у Львові відбудеться з рамени Мал. Т-ва Рільничого від 28 вересня до 3 жовтня. На цій виставці мають бути заступлені овочі з 3 воевідств. Крім того заміряється влаштувати такіж вистави по повітах.

В. Р.

ДО ХВ. АКЦІЙНОЇ СПІЛКИ ЕКСПЛЮАТАЦІЇ ПОТАСОИХ СОЛЕЙ У ЛЬВОВІ.

Оцим складаємо щиру подяку за щедрий дар для голодуючої Яєсрівщини, а саме за 65 сотнарів потасових солей і каїніту.

Ті штучні навози приділили ми рільникам — членам „Сільського Господаря“ у двох селах: Вільшаниця і Залуже та поучили їх про спосіб ужиття цих погноїв.

Повітовий Комітет допомоги голодуючим і Філія „Сільського Господаря“.

Відводнення ґрунтів

Під назвою водомісткість розуміємо скільки води, яку задержують волосинкові щілини землі і її набряклі зеренця колюїдів. Водомісткість залежить від величини зерен від густоти їх уложення біля себе і від спромоги пучнявіння. Чим зеренця землі менші і чим густіше вони біля себе уложені, а крім цього їх спромога пучнявіти є велика тоді і водомісткість є також велика і навпаки.

Порохнячка (гумус) є то збір різнородних груп колюїдів, які були передше органічними колюїдами. Ці органічні колюїди залишилися по розпаді якогось жиючого багатого у вуголь організму. Колиж ці органічні колюїди змішаються зі звичайною мінеральною землею*), тоді вони мають вплив на будову землі. Приміром в піску вони укладаються в його щілини склеюють групами зеренця піску до купи і творять в той спосіб горошкувату будову землі. Беручи загально, то порохнячкові колюїди поправляють мінеральну землю. Але не все. Є у нас цілі простори землі, які дуже часто мають для корінців рослин тверду не промакальну верству т. зв. ортштайн. Такий ортштайн повстає в слідуєчий спосіб: дощ вимиває колюїди з квасної верстви сирих порошинок, ці колюїди дістаються в підґрунтя і склеюють так ціпко зеренця піску до купи, що з того повстає камінна верства. Знова квасна верства сирих порошинок повстає зі сирих колюїдів недогнитих рослин. Колиж процес спорохнявілости дійшов (своїм повільним горінням) до краю, тоді ми маємо торфи, які надаються до палива. Окиснення є це процес розкладу рослини при довільнім доступі воздуху. Зноваж торфи задержують радо багато води. Одначе стративши цю воду в якийсь спосіб, дуже трудно приймають її назад. А пересушені торфи розсипаються в порошок, якого так дуже оминається в господарці.

Що до порошинкової землі, то кожний господар мусить тямити, що принадна порошинкова земля не все є добра, бо раз вона є родючим чорноземом, іншим разом чорноземом майже неужитком, бо підґрунтя творить непронускаемий ортштайн; ще далі переходить порошинкова земля в спорохнявілу землю і торф. Ці чотири роди порошинкової землі треба вміти розрізняти з точки погляду господарського значіння.

Вапняк. Домішка вапняку в землі ділає

корисно на землю, як і з боку фізичного, так і хемічного. Тому вапняк є одним із найважніших складових частин землі. Вапняк ділає корисно на колюїди і сприяє горошковатій будові землі; вапняк виключає квасноту порошинок і не допускає до творення окисів заліза. Бо як і кваснота порошинок так і окиси заліза є трійлом для рослин. Передовсім вапняк в порошковій домішці побуджує землю до чинности. А вже є найліпшим для рослин,

Праця наших членів Волиняків.

коли порошкова домішка вапняку є рівномірно розділена в землі. Тоді рослини беруть вапняк, як свій корм. Нажаль не все є в землі достатком вапняку. Колиж знова земля має в собі около 80 процент вапняку і більше, тоді він є для рослин шкідливий а земля переходить на неужиток.

Залізо. Виступає в землі головню в двох родах окисів заліза. Одним з них є шкідливий для рослин. Він твориться тоді, як в землі є загато вогкості а малий доступ воздуху. Такі шкідливі впливи заліза можна усунути вмілим відводненням. Відводнення знова інший раз залізних сполук, що правда, не є шкідливий для рослин, але спричинює заквашення глинковатих і глиняних земель передовсім тоді, як він є вже в кількості 1%. Колиж є він в землі в більшій кількості, тоді він може перетворити підґрунття в камінну масу, яка не перепускає води для рослин.

Як бачимо кожний селянин має до діла з різними родами землі, на яких може бути добрий або злий урожай. Це все залежить від будови землі. Зі всіми прикметами землі мусить кожний селянин запізнатися, якщо він хоче вміло і корисно господарити (Д. б.).

*) Земля, яка повстала по розпаді різнородного каміння називаємо мінеральною землею.

Инж.-агр. А. Романенко.

Як влаштовувати сільсько-господарські курси

Сільсько-господарські курси для поступових господарів і господинь, рівнож як і для їх дорослих дітей є дуже вказані й потрібні. Про це вже наші господарі й господині добре знають і на такі курси радо самі ходять і дітей своїх посилають.

Однак не скрізь і не всі курси є однакові та добрі. А хотілосьби щоби вони були якнайліпші. Відчого-ж це залежить? В першу чергу, безумовно, від уміння добре зорганізувати курс.

І по селах і по місточках та містах курси влаштовують різні організації та установи, а саме: Товариство „Сільський Господар“, Кооперація, „Союз Українок“, Товариство „Просвіта“ та інші. Дуже часто кожна з цих організацій та установ влаштовує курс сама, на власну руку. При влаштуванні такого курсу наражається на досить великі, просто надмірні для своїх засобів видатки, а курс все-ж таки не виглядав так, якби хотілось, бо було замало засобів і замало сил для обслуження всіх потреб курсів.

Доцільність підказує, що добре булоб наколиб всі організації та установи, що є в селі місті та місточку влаштовували такі курси спільними силами.

Для цього, в першу чергу, потрібні добра воля й охота. Кожного року, завчасу, треба булоб тільки зібратися й поділитися думками поміж собою:

1. Чи думає кожна з організацій чи установ влаштовувати курс?

2. Наколи думає то:

а) про що саме хотілиб мати виклади на курсі й скільки годин;

б) чи не можна булоб сполучити всі виклади в один спільний курс для всіх, або бодай частину викладів для декількох організацій.

Наколи все це буде обговорене й зясоване, що спільний курс влаштувати можливо — тоді позістає до вирішення:

1. Як довго має бути курс?

2. Де мають відбуватись виклади?

3. Хто має викладати на курсі?

4. Де мають мешкати й харчуватись курсанти, наколи вони не є місцеві?

5. У кого знайдуть приміщення прелегенти, наколи вони не будуть місцеві?

6. Які видатки передбачаються на курс і які намічаються прибутки на їх покриття?

7. Яка організація чи установа має старатися про дозвіл на курс?

Після того, як підготовча робота до влаштування курсу зроблена — треба докласти всіх зусиль до того, аби на курсі обов'язково було стільки курсантів, скільки їх намічено. Треба знати, що для малої кількості курсантів трудно є зорганізувати курс на засадах самовистарчальности. А коли видатки покриваються організаціями та установами — то школа великих витрат для малої кількості людей, коли з цього моглоб скористати більше. Тут-то найбільше може помогти тісна співпраця всіх організацій і установ. Спільними силами вони напевно зможуть дати більшу кількість курсантів, аніж кожна поодинокі організація чи установа сама.

Практика виказала, що короткотермінові курси добре є влаштовувати тільки для мешканців поодиноких сіл, бо тоді на курсі викладає одна чи дві особи, які оплатити є можливість, а курсантам нема потреби турбуватись ані за мешкання, ані за харчі, бо живуть дома.

Довготермінові курси, на яких викладає більша кількість осіб — краще влаштовувати в таких осередках, де скупчені ті особи, які викладатимуть; тоді є менше витрат на прелегентів.

Якжеж тоді з мешканням і харчами для курсантів не місцевих?

У багатьох випадках влаштовуються так, що курсантів на мешкання приміщують у бурсі; там же користають вони й з кухні. З дому привозять їм харчі, а за невелику вкладку наймають собі куховарку й це їм обходиться не дуже дорого.

Такі й подібні їм курси в краю вже відбуваються. Для прикладу, в наступних числах нашого часопису наведемо декілька таких курсів.

ВІСТІ З МІСЦЬ.

ПІВДЕННЕ ПОДІЛЛЯ.

Жнива спізнилися в цій році о яких два тижні через дощі, зимою. Урожай середній, однак озимини менше, чим попереднього року, бо багато весною переорано. Дещо ліпше заповідаються ячмена й вівси. Кокорудза страшно потерпіла через зиму.

Р. К.

З ЖИТТЯ ТОВАРИСТВА

СВЯТО ОБЖИНОК В КОБИЛОВОЛОКАХ.

Як виглядало свято закінчення жнив у Кобиліволках пов. Теревовля.

Свято це відбулося 25 м. м. заходом комітету, в котрого склад увійшли делегати всіх культ.-освітніх місцевих установ, а саме кружка „Сільського Господаря“, чит. „Просвіти“, Жіночої Громади, Кооперативи і „Луга“. На кілька днів перед святом всі старі і молоді були в руху, виконуючи гуртками призначену їм роботу під надзором призначених до цього провідників.

Жінки напекли хліба, колачів, принесли яєць і т. д. Цвітами і зеленню прикрашено 2 тріумфальні брами і 3 вози, до котрих запряжено по 6 коней. День передтим приїхав посол Зиновій Пеленський, якого запрошено на свято. Застав у читальні повно молоді, що плела вінки і співала. В суботу зійшлося 10 найстарших господинь і плели вінки для молоді, складали старосвітські біленькі рантухи, співали старі пісні. Вечором упав дощ. Ранок знову захмарений і дрібненький дощик. Всі зажурилися. Та проте робота горіла від 4. години. Прикрашували коло „пійла“ престіл, убрали площу, накривали столи в читальні. Поволі вияснилося і нарід почав сходитися зі всіх сторін.

О. декан Мохнацький з Теревовлі й оо. парохі з Деренівки і з Говилова стали правити Службу Божу. Приїхав і граф Петро Борковський з двома французами. Народу одно море. Приїхав теж о. канонік Чемеринський з Будзанова із своїм сотрудником о. Борсою. Музика була з Могильниці. Востаннє покропив легенький дощик на початку Сл. Божої, а далі була вже чудова погода.

Почався похід: музика, місцеві і сухоставські луговики, діти, віз, а на нім велика чаша з землею і малими хлопчиками у вишиваних сорочках. Далі найстарші господарі і господині — всі чвірками, за ними віз з цвітами — на великій платформі всяка ярина й овочі.

На площі промовляли: о. Борса, о. декан Мохнацький і посол Пеленський.

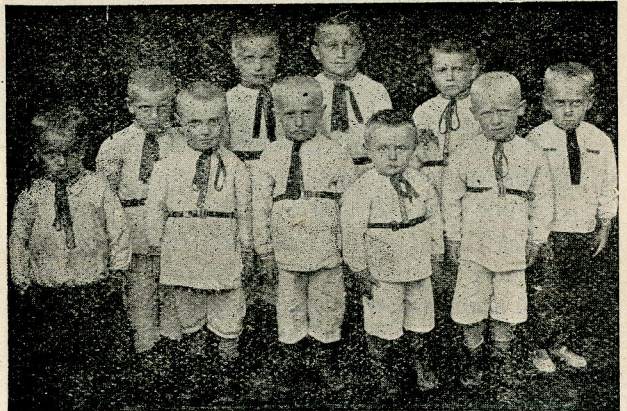
Опісля гості пішли на обід, а на площі приладжено буфет для господарів, господинь і молоді. На обіді сеніор між нашими священиками о. канонік Чемеринський у своїй бесіді сказав: „Я мусів прийти до вас, бо добрий приклад потягає! Нехай знають, що найстарший священик на цілу околицю приїхав на це ваше велике свято!“

По обіді почався народній фестин на власній, гарно прибраній площі в центрі села проти школи. Як минулого року. Урожаю зподіються більше на 50 процент.

Перед святом зібрано стародавню жіночу нощу. Ніхто не хотів її вбирати. Кажали: „Будуть знасміятися!“ В останнім дні найшлися охотники й охотниці. Убрали молоду, старі бабуні у весільний вінок. Мих. Карпін був за старосту, Вас. Семків за молодого, Захар Пяла й І. Веретюк дружки, дві жінки в старосвітських одягах, дружки в рантухах, свахи, дружки в солом'яних капелюхах, прибраних павами та блискучими когутячими перами, які мали право в давніх часах носити лиш рекрути... Ефект був величезний!

Старі бабуні плакали, пригадавши собі свою молодість. Дівчата запевнювали потім, що будуть так убиратися до шлюбу!

До пізньої ночі нарід бавився. Прекрасна пого-

На образку бачимо кандидатів, які в полотняних сорочках свого виробу чекають нетерпеливо відкриття діточого садку в Хоростці.

да — це була велика нагорода за працю тим, що подбали про улагодження цього з кожного погляду гарного народнього свята.

СВЯТО ОБЖИНОК СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ В ЯМНИЦІ.

Село Ямниця коло Станиславова збагатило українську культуру і традицію своїм „Святом Обжинок“, яке відбулося 31. VIII. і 1. IX. ц. р. Уряджено його заходом місцевого Кружка „Сільський Господар“ при співучасті всіх місцевих установ, та всіх кружків станиславівської округи.

Свято розпочалося в суботу о год. 3-тій поп. в домові читальні „Просвіти“ низкою рефератів, які опрацювали і виголосили саміж таки селянські хлопці і дівчата.

Реферати були глибоко обдумані і вичерпуючі та дали доказ, що наше селянство належно зрозуміло вже велике значіння сільсько-господарської організації.

По рефератах всі розійшлися по селі. По одногодинній перерві з чотирох кінців села зближалися до домівки читальняної чотири чети молодих дівчат-жениць зі серпами, що несли господареві вінець закінчених жнив.

На все село лунали обжинкові пісні:

Наша газдиня, наша,
Чи готова вже каша?
Бо ми йдемо з дороги,
З дороги далекої,
З нивоньки широкої.

Всі йшли рівними кроками бодро і весело.

Були раді, „що так скоро і щасливо покінчили вже жниво“. Вони співали:

Світи місяцю ясно,
Ми несе́м вінець красно,
Покотим його ледом,
Буде колач із медом.

При пісні:

„Вийди, газдо, проти нас,
Викупи вінець від нас.
Як не хоч викупити,
То підемо пропити.
Ми дожали за рана,
Заріжте нам барана,
Барана рогатого,
Ми в газди багатого“.

Перед читальнею ждав на жениць господар, голова місцевого кружка „Сіл.-Господаря“ о. кан. Ю. Гіряк зі всіми гістьми, та делегатами від централі, філії і сусідних кружків „Сільського Господаря“, читальень та інших сусідних установ.

Дівчата з вінками підходили до господаря по черзі і передавали господареві свої вінці при чому складали желання.

Господар відбирав вінці з подякою. На закінчення хор відспівав кілька пісень, а дута орхестра Т-ва „Зоря“ зі Станиславова бодрим маршем закінчила другу точку програми свята.

Вечором місцевий аматорський гурток відіграв песу Луцика „Мати“ з найкращим успіхом.

Другий день свята.

Другого дня свято розпочалося о год. 7-мій рано Службою Божою для місцевих громадян, а о год. 9-й для гостей з провінції. За час за селом уставився похід, що коло год. 11 продефілював попри чит. домівку.

Це була найкраща і найбільш зворушуюча тофка програми.

Радости і зворушенню не було краю. Неодна жінка і не один дядько втирав потайки сльози радости, як глядів на цей величавий похід в якому взяло зорганізовану участь понад 3.000 народу. Всіх учасників було понад 5 тисяч.

Походом проводив в козацькому строю

на білому коні ямницький парубок. За ним маленькі дівчата несли цвіти, та снопики вівса, жита і пшениці, а доріст ніс на списках прибраних жовто-синіми хоруговками великі букви уложені у вираз „Сільський Господар“ вчить господарити“. Опісля їхали по черзі 2 рала, 4 валки, 3 сівалки, 2 жниварки, 2 косарки і 1 грабарка, а на возах 2 січкальні, 3 млинки, трієри, 5 фір з житом, пшеницею, вівсом, сіном та конюшиною. На фірах гарно розмальовані образи праці в полі при жнивї. Опісля продефілювала поважно в упряжі молочна круторога корова. З черги промашерували бодро дві чети хлопців з косами і ціпами, а за ними їхали вози з написом „Перший селянський моторовий млин“ з мішками ріжної муки. „Перша укр. пекарня“, зі смачним печивом, „Районова Молочарня“ з баньками зі сметаною і молоком, фіра яець з написом „Торговля яйцями“, за ними ціла пасіка зі всяким пасічничим знаряддям, та пнями нового систему, секція садівнича — з щепами та зі садівничим знаряддям, а на кінці жіноча молодь провадила велику фіру прекрасно уложеної преріжної городовини, ярини з написом „Молодь, плекайте ярину“.

З черги йшли в поході чвірками прибрані в національних строях діти, хлопці, дівчата, жінки, мущини, бабусі, та сивоволосі діди всіх майже сіл станиславівської округи в числі понад 3 тисячі народу. Були селяни з Коломийщини, Надвір'янщини та Галиччини, а навіть було кількох гуцулів з Карпат.

Похід спинився і уложився у взірцевому порядку за селом на розлогій площі, де відбулася академія. В програму входили такі точки: Отворення академії, вручення вінків представникови централі „С. Госп.“ радникові Кобринському з Коломий, привіти, 2 деклямації та продукції хорів Рошнів, Четверки та Загвіздя. Ядерна програма академії скріпила миле вражіння, а в серця привяних налила нового бодрого духа, та віру у краще завтра народу. В небесах лунали звуки пісні:

„Хто дух наш безсмертний зломати здола“.

По академії гості покріпилися у читальні спільним обідом, що його зготовив місцевий кр. „Союзу Українок“ та звиділи виставку сіл.-госп. знаряддя та виставку книжок.

Пополудні відбувся багатий у програму народний фестин, на якому м. ін. наші найменші задемонстрували Ямницьке весілля зі всіми обрядами і піснями.

Здається, що всі присутні були ущасливлені святом і певно бажали собі, щоб це свято ніколи не кінчилося і щоб вже більше не треба було вертатися домів, до будня, до щоденних турбот і праць.

Слава Ямничанам!

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

† Григорій Веремчук.

Народився 24. I. 1881 р. в Прилуках повіту Бересть н. Бугом — помер дня 9. VII. 1935 року в Дмитрівці пов. Луцьк по короткій та тяжкій недугі.

В початках Світової Війни був в Російській армії і попав в німецькій полон на французькому фронті, звідки удалося йому повернути до рідного краю в 1920 році.

По повероті осідає в Дмитрівці коло Рожищ — Волинь, починає працювати у всіх культурно-освітніх товариствах, належить до ідейних працівників і основників споживчої кооперативи „Українська Торговля“ в Рожищах, як член Надзірної Ради від 1928 року.

В 1929 році відкривається з його чинною співучастю Районову Молочарню в Рожищах в якій працював Покійний, як член Управи від дня основання, де положив великі заслуги на полі кооперативного молочарства.

Без огляду на різні перешкоди, як від чужих, так і своїх працював для добра села, як поступовий і свідомий селянин.

Був основоположником Кружка „Сільського Господаря“ в Рожищах в котрому був членом Ради, доки передчасна смерть не перервала нитки його трудящого життя.

Похорон відбувся дня 10. VII. 1935 року.

Громадянство дооколичних сіл взяло масову участь, щоби віддати останній поклін тлінним останкам заслуженого громадянина та ідейного кооператора.

Над домовиною попрощав Покійного

від Районової Молочарні п. Куява Клим в коротких та щирих словах.

Рідна земля, яку покійний так любив, і для якої не жалів труду — хай буде Йому пером!

ВПИСИ

до Коедукаційної Сільсько-Господарської Школи
в Шибалині.

Управа Школи повідомляє, що черговий шкільний рік починається 5. листопада. Навчання триває 20 місяців без перерви.

Школа приймає хлопців і дівчат у віці від 14. до 19. року життя, що скінчили найменше вселюдну школу.

Предмети навчання: 1. Загальнообразуючі: релігія, українська мова, історія, географія, рахунки, гігієна, спів; 2. Фахові (теоретично й практично): рільництво, годівля, організація, городництво, садівництво, бжільництво — для хлопців і дівчат.

Окремо для хлопців: сільське будівництво і необхідне для власного вжитку ремесло.

Окремо для дівчат: шиття, крій, куховарство і домашнє господарство.

Молодь проходить теж теоретично й практично кооперативний вишкіл.

До прохання о прийняття долучити: метрику (метрикальний випис), останнє шкільне свідоцтво, життєпис, зобов'язання родичів, що правильно платитимуть місячні оплати та поштовий значок на відповідь.

Управа Школи повідомить про своє рішення.

Оплати: вписове (одноразово) 10 злотих, оплата за навчання та повне утримання в інтернаті — 25 злотих місячно.

Адреса Школи: Сільсько-Господарська Школа, Шибалин, почта Бережани.

ВІСТИ З КРАЮ:

Пробні омолоти цьогорічного урожаю в Сокальщині дали такі висліди:

1. Озима пшениця з 1 морга вагається між 5 а 9 кірців; 2. Яра пшениця з 1 морга вагається між 7 а 10 кірців; 3. Жито з морга від 8—13 кірців; 4. Ячмінь з морга від 8—13 кірців; 5. Овес з морга від 7—8 кірців. На загал яра пшениця краще видала від озимої, ячмінь і овес видайність мала. Окіпні дуже потерпіли від посухи при чому зауважено цілковитий застій у дальшому розрості. Філія „С. Г.“ в Сокалі.

КОНКУРС.

Повітового агронома з відповідними студіями і практикою на підльвівський район прийме негайно Філія „Сільського Господаря“ у Львові, Ринок 10. II. пов.

Подання вносити до дня 22. IX. 1935, не прийняті — без відповіді.

Ріжне

КРЕДИТИ НА ЗАКЛАДАННЯ САДІВ.

Державний Рільний Банк дає в цьому році так, як минулих років кредити на 3 літню сплату в цілі закладання садів. Такі кредити розпrowаджує через Повітові Виділи за посередництвом Малополюського Рільного Т-ва і то не в готівці, а в деревцях.

Такі кредити не є корисні. Раз, що не можу собі вибрати деревець, які я хочу, або які вказує нам Повіт. Агроном Філії „Сільського Господаря“, але такі, які лишилися М. Т. Р. до диспозиції. Подруге жаден сад за три роки не буде родити, щоби тив доходом платити довг.

Ми домагаємося: 1. Кредиту на сплату принайменше 7-літню, коли будуть щепи родити на сплату довгу. 2. Розпrowадження кредиту через наші Українбанки. 3. Свобідного вибору щіп, які відповідають і плянові районізації сортів і випробовані в районі.

І. Л.

Умороення податків, як ґрунтового, доходowego, маєткового, промислового і т. п. зперед 1. IV. 1931. р. переводять скарбові уряди для тих платників, які від 31. III. 1933 аж доси не доконали жадної вплати на рахунок згаданих залегли хподатків.

Перша рільнича оліярня в Польщі. В Познанню з ініціативи членів Т-ва Годівельників Олійних насіннь урохомлено рільничу оліярню. Тепер це Т-во дбає про залізничу знижку для доставки цих насіннь, про позички для членів а головню про збут і перерібку. П. А. А.

Озимину треба сіяти в ц. р. пінзо, так подають дослідні станиці в Польщі. Ранні посіви може напасті шкідник **гесенська мушка**, яка в ц. р. дуже розмножилася.

Що є з хмелем. Ціна на минулорічний хміль впала бо сподіються добрих нових зборів. В липні продано 600 сотн. (а 50 кг.) ліпших сортів по 110—180 зол. а біля 400 сотн. гірших — по 45—50 зол. франко Дубно або Люблин. Що покаже врожай і нові ціни — невідомо.

ЕСПАРЦЕТА Є ПЕРШОРЯДНА ПАША ДЛЯ КОРІВ.

Господарі, які дбають про пашу для худоби, можуть ще цієї осени дешево закупити насіння еспарцети **бо по 10 зол. за 100 кг.** без мішків льоко Тернопіль — за мішки дорохуємо 1.40 зол. Посилки висилаємо по законній знижці залізницею (50%) як засівне насіння. Але посилка має йти на адресу рільного господарства. Радимо всім Філіям і Кругам замовити собі у нас це насіння ще в осені бо на весні числитимемо о 75% дороще.

Філія „Сі. Госп.“ в Тернополі.

БРЖА

Гроші: 1 амер. доляр 5.27—5.29; 1 канад. дол. 5.23; 100 чеських кор. 20.00; 100 франц. франків 34 40; 100 нім. марок 155.00; 100 австр. шилінгів 99—101; 1 фунт шт. 26.00; 100 швайц. франків 172.20; 100 румун. лейв 30—32; 100 лірів 42.70.

Золото: 1 гр. зол. 5.9244; 1 зол. доляр 9.00—9.05, 10 золотих рублів 46.00—47.00; 20 золотих корон 36.20—36.80; дукати 82—82.75.

Срібло: Корона 0.34; рубель 1.50; фльорена 0.85; 1 гр. срібла 0.07—0.08.

Збіжжя. Ціна 100 кг. у Львові, у скобках подана

Підволочиськах:

Пшениця одноціла	16.25—16.50	(14.75—15.00)
Пшениця збірна	15.25—15.50	(13.75—14.00)
Жито одноціле	12.00—12.25	(10.50—10.75)
Жито збірне	11.75—12.00	(10.25—10.50)
Ячмінь на мливо	12.50—12.75	(10.50—10.75)
Овес	13.25—14.00	(11.25—12.00)
Ріпак	34.00—35.00	
Мак синій з мішком	44.00—47.00	

Птиця. Маслосоюз повідомляє що починаючи від 11. вересня платив за 1 кг. живої ваги, птиці льоко подвіря, птахомясарні, Львів, Декерта 4. Курята від 80 джг. 80 гр. Курята однорічні 1 кг. 90 гр., Качки 1 кг. 70 гр. „Маслосоюз“ приймає птицю в кількості, визначеній для кожного свого доставця.

НАДІСЛАНІ КНИЖКИ Й ЧАСОПИСИ.

Віктор Доманицький, доцент Української Господарської Академії в Празі: „**Методика суспільно-агрономічної праці в царині пасічництва**“. Курс лекцій У. Т. Г. І. 1935. Подебради, стор. 42, великого формату.

ЗМІСТ: Передмова. I. Сільсько-господарська політика та її поодинокі галузі. II. Громадська агрономія в царині пасічництва. III. Методика суспільно-агрономічної праці в пасічництві: 1. Клясифікація метод. 2. Методи організаційні. 3. Методи культурно-освітні. 4. Емоціональні (чуттєві) методи впливу. 5. Методи змагання, преміювання та уславлення і 6. Методи економічної допомоги пасічництву. IV. Головні напрямки та органи економічної політики в царині пасічництва.

Ця книжка є цінним вкладом не тільки в пасічницьку літературу, а взагалі в українську суспільно-агрономічну літературу.

Вона має в собі так багато ріжного матеріялу й примірів зі суспільно-агрономічної праці взагалі, що цілком може бути добрим порадиником для кожного, хто працює в будь якій ділянці суспільної агрономії.

Великим облегченням в праці може бути ця книжка для агрономів, що працюють в повітах краю.

Інж.-агр. А. Романенко.

Прим. Редакції: Книжку можна набути в Кооперативі „Рій“, Львів, Бляхарська 20. Ціна книжки без пересилки зол. 1.50.

КАЛЕНДАР „КРИНИЦЯ“

на рік 1936

вже появився і продають його у книгарнях.

Ціна 1.50 зол.

200 сторінок друку великого формату. Багатий інформативний зміст, матеріали для пізнання нашого краю і чужини, гарні ілюстрації вдовольнять кожного навіть найбільш вибагливого читача.

Замовляйте в адміністрації „Діла“ Львів, Ринок 10

Належитість зол. 1.50 і на порто 30 сотиків пересилати на ЛКО. 504-060.

Передплачуйте одинокий, багато Ілюстрований часопис-журнал для українських родин

„НЕДІЛЯ“

„НЕДІЛЯ“ виходить уже 8-мий рік що тижня в обемі 12—16 стор. друку, великого формату, а тисячі читачів з усіх шарів української суспільности засвідчують наглядно про її популярність.

„НЕДІЛЯ“ приносить багато актуального матеріалу та відзеркалює безсторонньо сучасний дійсний стан політичного громадянського життя українського Народу на всіх його землях та на еміграції.

„НЕДІЛЯ“ дає щотижневі огляди політичного та господарського життя всього світу, розглядаючи важніші його проблеми в окремих, основно опрацьованих статтях.

„НЕДІЛЯ“ маючи ще найкращих кореспондентів та співробітників в краю і за границею, приносить щотижня цікаві статті з усіх ділянок людського знання, науки, техніки, історіографії, мемуаристики, мистецтва і т. д. Цікаві кореспонденції з далеких країн, описи подорожей і заточенців на нашій еміграції, тримаючи читача у постійному зацікавленні і контакті з тим, що діється в світі.

„НЕДІЛЯ“ веде постійні, домашньо-лікарський, сільсько-господарський, жіночий та правний поради а для розваги своїх читачів поміщує постійні, зразково опрацьовані кутики; загадковий, шаховий та гумористичний. Зокрема спорт, театр, кіно, радіо, новітня техніка знаходять в „Неділі“ належну увагу та розуміння.

Передплата річно 14.— зол., піврічно 7.— зол., чвертьрічно 3.50 зол., місячно 1.20 зол. За границею 3 ам. долари. — Адреса Редакції і Адміністрації: Львів, Ринок 10. П. Тел. 29-41. Для Волині, Полісся, Холмщини і Підляша видаємо в такім самім обемі і по такій самій ціні „ВОЛИНСЬКУ НЕДІЛЮ“.

ЧЕРВІНКА СВИНЕЙ

Щіплення охоронні і лічнічі.

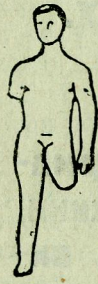
Тільки сироватка і культура Фірми

„S E R O V A C“

SP. Z O. O.

Львів, вул. Сенаторська 5. Тел. 201-07.

Поучення висилається на бажання.

Фабрика штучних ніг і рук; ортопедичних апаратів на викривлені ноги; ортоп. горсетів для горбатих. Пропуклинових бандажів; опаски проти обниження жолудка.

Цінники даром.

М. Полячек, Самбір 39.

РОМАН КОЦИК

ШКІЛКИ КУЩІВ ОВОЧЕВИХ І ОРІХІВ
в ХМЕЛЕВІЙ.

Хмелева, почта Язловець, повіт Заліщики.

Ціни при відборі в зол.
100 шт. 10 шт. 1 шт.

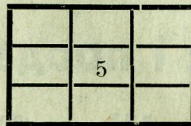
Агрест американський — з гваравцією відпорности на мучняка, червоний дуже добрий до їди і на вино, обильно родючий	70.00	8.00	0.90
Агрест великоовочевий, червоний, жовтий, зелений і білий вільний від мучняка	80.00	9.00	1.00
Порічки: Голландська біла, геляндська червона, Версальська червона, Неаполітанська чорна, Голіят, Версальська чорна	20.00	2.50	0.30
Малини: Мальборо, Королева торгу, жовті антверпські М. ремонтани, „Периетуель де Білярд“	12.00	1.20	—
Виноград: Зайбель 5279, вчасний гебрид, вповні відпорний на періносперу (не потребує оприскування) удається всюди, однорічні закорінені корчіки	25.00	2.70	0.30
Штубри винограду: ріжних відмін	5.00	0.50	—
Оріхи волоські: вчасно і обильно родючі, трілітні	70.00	8.00	1.00
дволітні	50.00	6.00	0.75
Пігви: величоовочеві, 2-літні	80.	9.00	1.00
однорічні	50.00	60.00	0.70
Зрази до весняного щеплення і окулізації першорядних відмін яблук, груш, слив, черешен, вишень, морель, бросквинь	9.00	1.00	0.12

Очка 100 штук 1 золотий 25 гр.

Ціни розуміється на місці в шкілці. За упаковання число 5—10 проц. вартости товару. Надешевше виходить замовляти, висилаючи рівночасно належність поштою.

може одержати кожний читач цього часопису

З нагоди отворення висилкового ділу, як рівнож в цілі зеднання собі сталих клієнтів та розповсюдження наших товарів серед найширших верств консументів краю, постановили ми розділити 1000 премій по зол. 50. готівкою між клієнтів, які надішлють замовлення на один або більше комплектів і залучать правильне розв'язання шаради.

Пояснення: в вісім вільних квадратиків треба вставити довільні числа від 1—9 в цей спосіб, щоби сума їх у всіх напрямках дала число 15.

Не дивлячись на великі грошові премії, постановили ми рівнож обнижити ціни наших комплектів до мінімуму.

НАШІ РЕКЛЯМОВІ КОМПЛЕТИ

70% ЗНИЖКИ.

ТІЛЬКИ ЗА ЗОЛ. 11.70

висилаємо: 3 метри матеріалу на мужеське убрання, осіннє або зимове, дуже модне (десені бельських камгарнів), повної подвійної ширини 140 см. 1 свєтер мужеський, зимовий, грубий і теплий в десенях жакардових з шальовим ковніром або з американським замком, 1 мужеську сорочку в дуже доброму гатунку, 1 пару скапеток у взорах дуже міцних, 1 пасок замшовий до питанів з гарною, ніклемовою клямрою, 1 мужеський шаль, вовняний в модні десені і 3 хусточки мужеські до нося з кольоровим шляком.

ТІЛЬКИ ЗА ЗОЛ. 12.85

висилаємо: 4 метри на модну жіночу сукню в гарні взори теперішнього сезону, 1 зимову хустку в ясні або темні крати, 1 пару жіночих пантофель (подати розмір взуття), 1 жіночий пульвер наймодніший „останній крик моди“, 1 жіночу люксусову сорочку з гарним шовковим вставленням в усіх кольорах (після бажання), 1 пару реформ з еластичного трикоту у всіх величинах, 1 пару жіночих паньчів шовкових в дуже доброму гатунку, 1 пасок, 1 пару рукавичок жіночих, елегантських, 3 жіночі хусточки, батистові з шовковою обвідкою і 1 тоялетову бомбонеру.

ТІЛЬКИ ЗА ЗОЛ. 25.30

висилаємо: 1 штуку білого полотна 17 метрів на білизну всілякого роду або постіль в дуже доброму гатунку, 2 ковдри пікові на ліжка в гарні жакардові квіти в доброму гатунку, 6 метрів білизняної фланелі, м'якої і пушистої на всіляку білизну, пижами і шляфрокі, 6 метрів зефіру в модні пасочки на мужеські сорочки, денні і 6 метрів ручникового чисто білого в кістки або 6 ручників вафельових з френдзлями.

Повищі комплекти висилаємо за післяплатою на листовне замовлення. Платиться при відборі на почті.

Без ризика: Якщо товар не подобається, приймаємо його з поворотом, а гроші звертаємо сейчас.

Адресувати:

Firma „POLSKA TKANINA“, Łódź, ul. Moniuszki 3, oddział 64.

Зазначуємо, що це не є ніяка лотерія, ані лосування, тільки кожний, хто надішле добре розв'язання шаради з замовленням може одержати зол. 50.— готівкою.

Поділ і висилка нагород відбудеться 31. жовтня 1935 року.